

मानिद
प्रका

५४ ५४

- १ सर्वो प
- २ वाग्य
- ३ विपद
- ४ जगदी
- ५ काल
- ६ अणु
- ७ विव
- ८ अणु
- ९ अणु
- १० अणु
- ११ अणु
- १२ अणु
- १३ अणु
- १४ अणु
- १५ अणु
- १६ अणु
- १७ अणु
- १८ अणु
- १९ अणु
- २० अणु

काल्या
अपीम

माणिकचन्द्र दिगम्बर-जैन ग्रन्थमालाया
चत्वारिंशो ग्रन्थ

४८४६

श्री-जटामिहिनन्दि-विरचित

वराङ्गचरितम्

उपाध्यायोपाह्व - आदिनाथेन
संसाधनात्मकया प्रस्तावतया विष्णुयादिभिश्च
समलृष्टं सरादितं च

प्रकाशिका
माणिकचन्द्र दिगम्बर-जैन ग्रन्थमाला समिति
हीराबाग, मुम्बईपुरी ४

वीरनिवाण नंथम् -४६

रूप्यत्रयम्

प्रथम

श्री माण्डविका प्रदीप

श्री माण्डविका प्रदीप त्रयोदशोऽध्यायः ॥ १९९ ॥

First Edition 1939

प्रथमा आवृत्ति दि म १९९२

मुद्रक

रघुनाथ दीपाजी दसाई, न्यू भारत प्रिंटिंग प्रेस,

बंबई ४ पृ 56-88 १-३६४

मंगेश नारायण कुटकर्णी कर्नाटक प्रेस

चीरा बाजार बंबई २ पृ 1-xiv 1-50 365-390

CONTENTS

प्रस्तावना निवेदन	ix
PREFACE	xi-xiv
INTRODUCTION	1-56
1 Critical Apparatu	1
2 Text-constitution	5
3 Authorship of the Poem	8
4 Jaiā Srinhanandyācārya	13
5 His Date and other Works	19
6 Varāṅgacarita A Critical Study	24-53
i) Analysis of the Content	24
ii) A Dharmakathā with some Kāvya features	27
iii) Dogmatical Details in Varāṅgacarita	29
iv) Polemic Discussion	32
v) Some Details viewed in contemporary Socio-political Background	35
vi) Aivaghōṣa and Jaiā	59
vii) Varāṅgacarita and Later Jaiā Authors	41
viii) Grammatical Peculiarities of Varāṅgacarita	4
ix) Metres in Varāṅgacarita	48
x) Style of Varāṅgacarita	51
7 Four Other Varāṅgacaritas	53-56
i) Vardhamana's Varāṅgacarita in Sanskrit	53
ii) Dharaṇi Paṇḍita's Varāṅgacarita in Kannada	55
iii) Lalacanda's Varāṅgacarita in Hindi	55
iv) Kamalanayana's Varāṅgacarita in Hindi	56

अथैवै प्रथमनामा हिंी सार

विाानुक्रम

वर्णनरीतम्—Text with Foot notes

वर्णनरीतशानां वलानुक्रमगूरी

11

NOTES

INDEX OF PROPER NAMES IN THE TEXT

ADDENDA ET CORRIGENDA

प्रकाशनाका निवेदन

एकमुद्रणालय का मा. प्र. मा. का यह चालीसवीं ग्रन्थ प्रकाशित हो रहा है। व्यापकमुद्रण अन्तिम भाग प्रगमें जा रहा है जो सम्भवतः आगामी वर्ष अन्त तक प्रकाशित हो जायगा और क्रमानुसार उसके सम्बर ३६ होगा।

दिसम्बर अन्त-भागप्रकाशक उपलब्ध संस्कृत कथा-साहित्य में जहाँ तक म जानता है रविशंकर बटवर्तिका छोड़कर और कोई ग्रन्थ इसमें प्रचलित नहीं है। आचार्य जिनमल (प्रथम) व हरिवंशपुराणक रचयक आधारपर सबसे पहले लगभग १० वर्ष पहले मन बरोगचरितकी ओर जिनमलका ध्यान आकर्षित किया था परन्तु उक्त समय यह रविशंकरकृत समस्त कथा पद्या था। सबसे पहले श्री अर्जुनाथ नमिनाथ उपन्यासक म. ए. ए. इन प्रबंधक पता लगानेका प्रयत्न किया और एकरा एक मूल पुस्तक भण्डारकर प्रायःविद्यालयसाधन मन्दिरक प्रसाधिकमं प्रकाशित करके बतलाया कि यह वही बरोगचरित है जिनका हरि शंकर रचयक है परन्तु इसका कथा रविशंकर नहीं लिखे आचार्य मिहिरान्द का जन्मावक है। तब मने उपन्यासकी प्रार्थना की कि यदि साथ इस प्रबंधकी एक म प्रतियाँ और भी तय्य करके सम्पादित कर दें तो म इस मा. ग्रन्थमालामें प्रकाशित करनका प्रबंध कर सकूँगा। उपन्यासकीने इस स्वीकार ता कर दिया परन्तु प्रति. जब तक न मिले तब तक बायका प्रारंभ कने हा ? कर्तव्यक भङ्गाकी म प्रतियोंका इस लक्ष्यका पता लग गया था और आग भी थी कि य विभी न किसी तरह प्राप्त की जा सकनी परन्तु हमारे सब प्रयत्न व्यर्थ हुए। ग्रन्थमालाक पुम्बन्धितक श्री हीरालालजी जेठ म. ए. पं. अर्जुनाथनजी शार्दा और मिर्चो पत्रालाजी अति भी कर्तव्यक पुस्तकालयापर अपना प्रभाव डालकर इस बायका न कर सक। यह भी न हो सका कि कर्तव्य ही प्रय-कारीका मिलान कर लने दिया जाय। एकार उपन्यासकी स्वयं अपन मूलतः प्रयत्नक अन्तप्रती जिन म प्रतियोंको प्राप्त कर गये उन्हींक आधारसे उन्हीं इस प्रबंधकी सम्पादित करना पडा।

ग्रन्थ कितने परिश्रम और सावधानीसे सम्पादित हुआ है यह विद्वान् पाठक स्वयं ही इसके स्वाध्याय करके निर्णय कर लेंगे। मुझे तो इतना ही कहना है कि उपाध्यायजी आधुनिक ग्रन्थ-संग्रहण-कार्यमें बहुत ही कुशल हैं और उन्होंने जैनसमाजके विद्वानोंके सम्मुख इस बातका आदेश उपस्थित किया है कि प्राचीन ग्रन्थोंका सम्पादन किस प्रकार होना चाहिए।

उनकी इस योग्यताके ही कारण बाम्बे युनिवर्सिटीमें इस ग्रन्थके प्रकाशन कार्यमें २५ डाइर सा रुपयोंकी सहायता लेकर ग्रन्थमालाके गौरवको बनाया है। इसके लिए ग्रन्थमालाके प्रकाशक युनिवर्सिटीके प्रति अपनी हार्दिक कृतज्ञता प्रकट करते हैं।

अन्तमें हम जैनसमाजके धनी-मानियों और साहित्यप्रेमी विद्वानोंका ध्यान ग्रन्थमालाके आर्थिक संकटकी ओर आकर्षित करते हैं जिसके कारण उसके प्रकाशक अतिशय चिन्तित हो रहे हैं और उन्हें इस समय अपना कार्य एक तरहसे स्वयंसेवा-कार्य करना पड़ा है। महाकवि पुष्पदन्तके महापुराणका एक ही खंड आदिपुराण प्रकाशित हो सका है। उसके दो खंड अभी और बाकी हैं। इसके निवाय कई अल्पव्य और अधुनपूर्व ग्रन्थोंकी पूव-संयोजनी की जा चुकी है फिर भी उन्हें प्रेसमें नहीं लिया जा सका है।

ग्रन्थमालाके पूर्व प्रकाशित ग्रन्थोंका स्टाक बचता जा रहा है। बिक्री नहीं हो रही है। यदि कमसे कम थोड़े थोड़े मन्दिरोके पुस्तक-भंडारोंमें ग्रन्थमालाका एक एक सेट ही खरीद कर रख लिया जाय तो उनकी बिक्रीमें ही यह आर्थिक संकट टट सकता है।

जैन-समाजकी सरस्वती-मानाके जीणाद्वार-कार्यमें इतनी उपेक्षा तो नहीं करनी चाहिए।

निवेदक

नाथूराम प्रेमी,
मराठी

हीराबाग बम्बई
२७-११-२८

}

PREFACE

AS late as 1933 *Varāṅgacarita* which is referred to as an attractive composition by Jināsena in his *Haṅgamā* (A.D. 763) was merely a name to us and by mistake it was attributed to Ravisena the author of *Padmacarita*. After discovering an anonymous Ms. of *Varāṅgacarita* in Kolhapur I contributed a paper to the *Annals of the Bhandarkar Oriental Research Institute* vol. XIV parts 1-11 in which the following points were clearly brought out: there was no *Varāṅgacarita* of Ravisena. Jaṭilamuni wrote one *Varāṅgacarita* which is preserved in the anonymous Ms. and this Jaṭilamuni Jaṭācārya or Jaṭāsīmhanandi flourished earlier than A.D. 778.

This new find was warmly welcomed and my researches about its authorship and date were much appreciated. Some of my friends repeatedly pressed me to bring forth a complete edition of it. To publish the text of such an old poem from a single Ms. was not advisable so I had to wait for some more material to fulfil the desire of my friends.

I learnt that there are two Mss. of this poem in the Karanja Bhandāras from the *Catalogue of Sanskrit and Prakrit Mss. in the C. P. and Berar* (Nos. 7862-3). Pt. PREMI and myself tried our utmost to get their transcripts but all our efforts failed. Even the variant readings of the first canto could not be available to us despite the kind efforts made on our behalf by eminent persons like Pt. DEYAKINANDAN and Prof. HIRALAL. The attitude of the custodians of these Bhandāras stands self-condemned. Such people will be remembered as pious iconoclasts.

whose orthodoxy as time passes on will destroy many valuable MSS to which even light and air are denied

By about the middle of 1930 I got the happy news from Mr D L NARASIMHACHAR that an old palm leaf MS was just received in the Government Oriental Library Mysore. It was through the kind offices of Mr N ANANTHARANGACHAR that I could get a faithful transcript of it within a short period of time. The present edition of the text is based on these two MSS which unfortunately belong to the same family. As the material was limited and defective I had to proceed with utmost conservatism in presenting the text. My modest ambition was to rescue this old text from oblivion and I hope that this *editio princeps* of *Varangacarita* will be received by scholars for what it is worth.

The Introduction is devoted to the various important problems connected with the study of *Varangacarita*. After a critical description of the MS material I have explained the procedure of text constitution adopted by me. The very nature of the material demanded many emendations. I have offered them in my humble way either in the square brackets in the foot notes or in the Notes at the end. Then the authorship of the poem is determined with the help of external evidence and the date and the personality of Jaṭilamuni are fully discussed in the light of various references from Sanskrit, Prākṛit and Kannada works. In the critical study of the various aspects of *Varangacarita* the contents are analysed and the kāvya features of the poem are noted. Dogmatical and polemical sections are separately summarised and the attention of the reader is drawn to the contemporary socio-political back-ground of the poem. There are many *congruities* points between Aśvathoṃśa's kāvyas and

Varāṅgacarita In spite of the defective material at our disposal our text shows certain grammatical peculiarities which are akin to what we call Epic Sanskrit. Metres used in this work are tabulated and lastly some remarks are made on the title of *Varāṅgacarita*. The concluding section is occupied by the study of four other *Varāṅgacaritas* one in Sanskrit one in Kannada and two in Hindi.

The Notes at the end are not in any way explanatory but merely textual. They simply record the difficulties which the editor had to face in constituting the text and some useful emendations that suggested themselves to him. All such emendations are bound to be tentative till they are confirmed by actual readings from new Ms.

I must record my sense of respect and gratitude to Svasti Sri LAKSHMISENA BHATTARAKA Kolhapur for kindly placing Ms. Ka at my disposal. I am much obliged to my friend Mr. D. L. NARASIMHACHAR MA and Mr. N. ANANTHARANGACHAR MA B. T. Mysore whose prompt and kind cooperation was of great value to me in getting the transcript of the Mysore Ms. Thanks are also due to Pt. JINADAS Sholapur Prof. K. G. KUNDANGAR Kolhapur and Mr. N. L. RAO MA Asst. to the Govt. Epigraphist for India Ootacamund for some of their suggestions to Mr. N. R. ACHARYA Bombay for checking the press-corrections from my proofs and to Mr. K. P. JAINA, Pt. HAILASCHANDRAJI Benares for preparing the Hindi summary of my Introduction and to Mr. K. J. DIKSHIT B. A. Aliganj and Mr. PANNALAL JAINA Delhi for sending me the extracts etc. from Hindi *Varāṅgacaritas*. I am very thankful to my friend Mr. K. J. DIKSHIT B. A. B. T. Sangli who carefully read the text and offered some

valuable suggestions which I have incorporated in the Notes. It was very kind of the Director Archaeological Department Nizam's Government to have allowed us to include the photograph of the Koptal inscription in this volume.

Words are inadequate to express my sense of obligation to Pt NATHURAM PREMI Bombay but for whose encouragement I would not have been able to publish this work. Some twenty five years back it was he who drew the attention of scholars to the existence of a *Varanagarita* and to-day with almost a personal interest he shouldered the responsibility of publishing this work though the funds at the disposal of the Māla were very meagre. Thanks are also due to Sheth THAKURDAS BHAGWANDAS JHAVERI who takes sincere interest in the progress of the Māla.

The editor acknowledges his indebtedness to the University of Bombay for the substantial financial help it has granted towards the cost of the publication of this book.

In placing this work in the hands of Sanskritists it is a consolation for the editor and the publisher that a Sanskrit Purāṇic Kāvya of the last quarter of the 7th century A.D. is brought to light and its author whose personality and identity were almost forgotten is rescued from oblivion.

karmanyevādhi kāras te

Ratanaram College Falthapur
December 1938

}

A. N. UPADHYAY

INTRODUCTION

I CRITICAL APPARATUS

This edition of *Varangacarita* is based on two palm leaf Mss. that were available and their critical description is given below

Ms. Ka (K) This palm leaf Ms. measuring 130 x 20 cm. belongs to Sri Lakshmana Matha, Kolhapur (No. 150 also 190 pages) each page has eight lines and each line about 20 letters. It is written in Old Kannada script and the handwriting is uniform and fairly beautiful. The Ms. is well preserved, and is in good order. Only one leaf No. 30 is broken across. It has some lacunae here and there. The copyist is careful but his copy appears to have inherited some mistakes from the original. Now and then intelligent corrections are made in a new handwriting. As it is usual in Old Kannada Mss. short and long *r*, *u* and *dh* and *th* are generally represented by *da* and *ta* and very often *p* and *y* are interchanged. When *r* is the first member of a conjunct group, the *th* cannot be written as double *riryja dharmma* etc. The three sibilants are often confused and *l* is usually put for *r*.

The Ms. opens thus

श्रीमन्महाभारतम् ॥ निवर्तमानम् ॥ अर्धशतके

and the concluding verse at the close of thirty first canto runs thus

इति श्रीमहाभारतस्य अर्धशतके १६५८ मन्त्रात्मके अर्धशतके
श्रीमन्महाभारतस्य अर्धशतके १६५८ मन्त्रात्मके अर्धशतके

श्रीवीरनाथस्वामिपादाम्भास्त्वुम्मगनिग श्रीमन्मिनवनाग्नीर्निगतिन्नावपत्रवदुत्त
पोमग्नापाध्यायस्य त्रिषपुत्राय अश्वय्योपाध्यायस्य पायिगदिपुत्रेण वाशाङ्गना म
लिखित्वा स्तामद् वराङ्गवर्गितमिति मत्रलमत्रा श्री ' ।

Thus this Ms was written by Pārśva the son of Pāyiseti for Annayya Upadhyaya the son of Pomanna Upādhyāya with the permission of the contemporary Carukīrti Pandita cārya at Śrīraṅgapattana on Mandavīra the 14th of the black half of the month of Kartika Śalivāhana Śaka 1608 the name of the year being Nala Śrīraṅgapattana is the present Seringapatam near Mysore Cārukīrti is the permanent title of the Bhaṭṭāraka of Śravaṇa Bēlgoḷ Maṭha and a salutation to him at the beginning of the fourth canto in this Ms is not without some significance The date corresponds with Saturday 20th November AD 1736 So our Ms is 203 years old and comes from Mysore territory This was the first Ms. of *Varaṅgacarita* that I discovered in 1930 and subsequently wrote a detailed paper on it in the *Annals* of the Bhandarkar Oriental Research Institute XIV 61-79

Ma (म) This is a faithful transcript of the palm leaf Ms of *Varaṅgacarita* belonging to the Jaina Maṭha at Śravaṇa Bēlgoḷ Through the good offices of Mr N ANANTARANGACHAR the palm leaf Ms has been lately procured for the Oriental Library Mysore The Ms measures 23½ by 1½ inches and the written portion 22 by 1½ inches It contains 109 leaves written on both sides There are six lines on each side and roughly about 90 letters in each line Every chapter opens with Śrī and a salutation to Vītaraga or some Tīrthakara which possibly belongs to the copyist There are lacunae here and there.

The concluding lines of the copyist run thus

स्वस्ति श्रीशकवर्ष १३८० बहुधान्यसवन्नरे मागणिरमाने शुद्धमभवदुत्त
रविवाःपुष्पास भद्रान्कपुराभिधानमहापत्तन धीनमितीधधरमहावैत्यालये मानृकामन
निक्रम्य यथा स्थित तथैव लिखितम् । पुस्तकमिदं लेखकशिरोमणिना ओङ्कय्यपवित्र

INTRODUCTION

शिविकमिदं पुस्तकं तन्वर्षं शम्भुना कुर्येरिति स्तुतयस्य मम प्रार्थना ॥ पुनर्भवतु ॥
 महलं चतु ॥ मं मूयानिनशायनाय ॥ श्रीनमिनाथाय नम ॥
 श्रीवीरगनमुनय नम ॥ ॥

Thus this Ms was written and finished by the priest Oda jappa who styles himself as *lekkoka sromans* an expert copyist at Bhallatakapura on Sunday the 14th day of the bright half of the month of Margasira in the year Bahudhanya Saka 1380 Bhallatakapura is the present Gersoppa which is famous for Joag Falls and which I am told possesses Jaina cultural relics in the form of typical temples with beautiful images. The date corresponds with Sunday 19th of November A.D. 1458. This Ms is 480 years old.

I have not handled this palm leaf Ms. but my readings etc. are based on a faithful transcript of it kindly supplied to me by Pt N ANANTARANGACHAR of the Oriental Library Mysore.

Some more details about Ms and Ka may be noted here. These Mss show a tendency of retaining *isarga* before *k* and *p* where ordinarily it is changed to *s*. Both of them read *sammāna* for *sammāna*. In canto xxvi verse No 65 is found only in Ka, and verse No 76 the same as No 81 below only in Ma. In three places arrangement of lines into stanzas, possibly due to the loss of some line or lines, is much confused.

- 1) Between vii 18 and vii 23 there should be in all sixteen lines, but both the Mss have only fourteen lines distributed over three verses. Ka puts six lines in No 21 and Ma also shows nearly the same arrangement though two lines are left without numbering after No 21. It is impossible to construe the verses as they stand so I have shown blank space for lines 3 & 4 in No. 19 and then distributed the remaining lines.
- ii) In both the Mss there are only eleven lines between xx 2

4
 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

Compared with Ka Ma is older by 278 years, it preserves better readings and it contains less scribal errors though the number of lacunae in it is greater. Ma was written at Gerava and Ka at Seringapatam thus both of them come from Karnataka. They are closely associated with the Jaina Matha at Sravana Belgol in the Mysore territory. Ma belonged to that Matha before it was brought to Mysore and Ka was copied with the permission of the contemporary Bhattaraka of that

Matha Ka has one verse not found in Ma (xxvi 63) in some places Ka supplies satisfactory letters and words where Ma has gaps (xvii 70 71 etc.) and Ka has many readings quite independent of Ma (see for instance the readings on vi 43 xiii 41 xvi 18 xv 11 etc.). These facts are enough to show that Ka is not a direct copy of Ma. Then some other points also will have to be taken into account: between the two Mss there are many common lacunae as noted above; there are some significant errors in both (see vi 19 vii 13 xii 27 xiii 49 58 xiv 20 xv 103 xx 71 xxii 69 xxiv 4 xxx 4 etc.). at the opening of canto xxx there is a salutation verse in both possibly belonging to the copyist. These facts indicate that Ka is not absolutely independent of Ma. Under these circumstances I am inclined to believe that both Ka and Ma had a common predecessor in an old Ms some generations back. The greater number of lacunae in Ma might indicate that the immediate predecessor of Ma was a faulty Ms being eaten by worms etc. It is very difficult to say whether any intelligent copyist has filled the gaps in Ka or in its predecessor.

2 TEXT-CONSTITUTION

The editor had to work with the limited material supplied by these two palm-leaf Mss which belong to the same family. They are distant members of the same group. This limited material too has its own defects. Genuine variants as such are very few. Most of the divergent readings are like the guesses and the slips of scribes. When the text is difficult or obscure the number of readings increases. We have more variant readings at the beginning of the work than at the close of it.

perhaps many novices studied some opening cantos of *Varāṅgacarita*. In philosophical sections for instance canto xiv the text is obscure in many places and baffles one's wits. There are many gaps in the text variants even though available are not of much help and very often both the Mss unite to commit a palpable error. The work is pretty old the Mss tradition is insufficient and defective and there is no commentary available on this work. The text is being edited for the first time and as such I had no opportunities of availing myself of the suggestions of earlier workers. Lastly no other work of this author has come to light a close study of which would have helped the editor to understand the textual peculiarities in a better manner.

Under these circumstances I have proceeded with utmost caution and conservatism. By mutually collating Ka and Ma many scribal orthographical and other errors were eliminated. The spelling and other features of the text are presented in a standardised form. Common lacunae are retained. In some cases signs of short and long vowels are added by me in square brackets. When there was a gap only in one Ms it has been filled by readings supplied by the other. This eclectic method I have adopted because both the Mss belong to the same family. When there was a disagreement I have adopted a convenient reading in the text and relegated the other to the foot notes. Sometimes it will be seen that meaningless variants are noted with a view that they might be useful to conjecture the correct original. When the text is apparently corrupt I have put question marks in a few cases. As far as possible I have not trespassed the material supplied by the Mss and even in keeping myself within that limit I had to use my discretion now and then. When there is an agreement between both the Mss even on plain errors I have proceeded thus the readings are left as they are but in the foot notes within square brackets I have suggested what might have

INTRODUCTION

इन्द्रप्रयोगिणा प्रयाग एरिबन्दिना ।
 युनि वाप्यमनी एव हवति रघु प्रिया ॥
 वराहमिह मन्त्राद्युक्तचरितेभ्यः ।
 इत्येव वाप्यमनी मन्त्राद्युक्तचरितेभ्यः ॥ 1 34 35

Thus in the first verse Ravenna is suggested as the author of *Padmaçanta*. The second verse is not syntactically connected with the first and it can be rendered thus: In whom will not the style of *Varaṅgaçanta* which is pregnant with sense arouse with all its factors *divya* (divine) for itself just in the wise of a lovely damsel who arouses with all her limbs deep passion for herself a damsel whose perch has its purpose done through her excellent limbs. It is a self sufficient verse describing with the merit of *Varaṅgaçanta* with its merits under the name of its author.

ii) *Uddyotana* in his *Āśāçamālā* (1907) has a verse like this

इन्द्रप्रयोगिणा प्रयाग एरिबन्दिना ।
 युनि वाप्यमनी एव हवति रघु प्रिया ॥
 वराहमिह मन्त्राद्युक्तचरितेभ्यः ।
 इत्येव वाप्यमनी मन्त्राद्युक्तचरितेभ्यः ॥ 1 34 35

In *Āśāçamālā* (1907) p. 43 that Ravenna had written in *Jana* (1908) Vol. 15 p. 104 and in his Introduction to the edition of *Padmaçanta* (1914) p. 104 and elsewhere (*Annals of the Asiatic Society* Vol. VII parts I & II pp. 61-9) the attribution of *Varaṅgaçanta* to Ravenna has to be given up for the simple reason that of the two evidences put forth by him one is insufficient since it does not mention the name of the author at all and the second is completely against him. It gives me great pleasure to note that Dr. J. V. S. A. a portman like scholar as he is, has already corrected himself and accepted the view stated above in his Hindi summary of my article which he published in *Jana Jagat* February 1933.

3 *Catalpa* of *Mas* in *J. Salmere Bhand* Ga. Kwad's Open School, Vol. XXI p. 4

नेहिं कए रमणिने बंग-वग्गण बगियवियारे ।
कह व न मलयगिउज ते कणो जडिय-रविसेणो ॥

It is clear from the words *jehim le kaino* that he is referring to two poets the authors of *Varanga* and *Padma carita* and their names are to be detected in the phrase *Jadiyaratisseno*. Pt PREMI wavered on the reading of the first part once he read *Jadiya* and a second time *Jaiya*. DALAL quotes an extract from *Kutalayamala* in his notes on *Katayamimamsa* of Rajasekhara and he also reads *Jadiya*.¹ Taking the names respectively Uddyotanasuri attributes *Padmacarita* to Ravisena and *Varangacarita* to *Jadiya* which appears to be a wrong reading for *Jadila* as we see from Dhavala's remark given below.

iii) Then Dhavala in his *Harnamsa* (circa A.D. 11th century) composed in the Apabhramsa dialect refers to *Varangacarita* thus

मुणिमहसेणु सुलोयणु जेण
पडमचरिउ मुणिरविसेणेण ।
जिणसेणेण हरिसु पविनु
जडिलमुणिणा वरगचरिनु ॥

In quite plain terms Dhavala refers to *Sulocanacarita* of Mahāsena *Padmacarita* of Ravisena *Harnamsa* of Jinasena and *Varangacarita* of *Jadilamuni*. Though Jinasena is silent on the authorship of *Varangacarita* Uddyotana and Dhavala are unanimous in attributing one to *Jadila*. Now it remains for us to see whether *Jadilamuni* is the author of our *Varangacarita* which is completely silent about its author.

¹ *Jaina Hist sk* XV p 104 and his Introduction to *Padma carita* p 3

² *Carakwad's O Series No 1* p 121 of the Notes 3rd Ed. p 205

³ *Catalogue / Sk & Pk Ms in C P and Bihar* p 764

11) Cāmuṅḍarāya the commander-in-chief and minister of Rācamalla (A.D. 974-84) has composed in Kannada prose one *Triśaṣṭiśalākāpurusa carita* popularly known as *Cāmuṅḍarāja purāna* (A.D. 978) in which we find a passage like this

माहनेय कथेयं बुद्धु इत्यमुं क्षेत्रमु कालमु भावमु प्रहृतमु तीर्थमु पलमु मेतु
 समायमनु अत्राह इत्यनेन बुद्धु जीवात्रावात्सवं वरविनेरवधमोक्षमेव तावमनुच्छुतु
 क्षयमेतु त्रै इत्यं कात्मेतु अतीतानागतवनमानात्मक विभक्तु सुप्रमदुप्यमादि
 पद्ममनुच्छुतु भावमेतु कर्मगत क्षयानुपरात्मनि क्षयापरात्मनि पात्मन पर्याय
 प्रहृतमेतु जवानानस्वगच्छोऽग्युक्तानुमोतु विवक्षितमप वस्तु तीर्थमेतु जिनपति
 चरित कत्मेतु तावज्ञान एतनेय प्रानुवेबो जटासिद्धनद्याचाधर वृत्—

मृत्पारिणामहिपहृष्टपुत्रस्वभावा

माभारकहृमगाहाजखलुष्णाम्बा ।

सन्निभुम्भपुत्रपत्निलोरमानास्त

धावका भुवि वतुदंगरा भवन्ति ॥

इतु प्रगल्भाप्रगल्भामहवतुदंगविकल्प ।

The prose passage it will be seen, is a close paraphrase of *Arāṅgacarita* 1: 6-7 and the quotation is the same as the 15th verse of the first canto. There is no doubt that Cāmuṅḍarāja is writing this portion with the verses of our *Arāṅgacarita* before him and it is no wonder if Cāmuṅḍarāja was tempted to mention the name of the author of that verse. The phrase *Jātasimhanandīyācāryaḥ ṛtitaḥ* is not found in some of the Ms used for the Ed of *Ādipurāna* of Cāmuṅḍarāja and so the editors have relegated this phrase to the foot notes. A palm leaf Ms of *Cāmuṅḍarājapurāna* written in Śaka 1427

1 Published by Kāṛṇāṭaka Sāhitya Parishad Bangalore 1928

2 I have given this extract from an old palm leaf Ms. belonging to Mr TAYASAHEB PATIL of Nandanu which is with me at present. The printed text has some different readings here and there

(A D 1505) has this phrase along with the verse quoted and I do not see any reason to doubt the genuineness of that phrase. Thus the author of the above verse and consequently of our *Varāṅgacaritā* is Jaṭasimhanandyaçarya according to Camunḍaraya's authority. Further I think this Jaṭasimhanandyaçarya is the same as Jaṭaçarya referred to in *Adipurāna* (c. A D 838) by Jināsena thus

कायानुचितेन शम्भुना प्रचलवृत्तय
अथान्स्मानुदन्नाथ जटाशाय स नोऽवतान् ॥ 1 50

In a marginal note of a Ms. of *Adipurāna* Simhanandi is given as the proper name of Jaṭaçarya.¹ Not only Jināsena refers to Jaṭaçarya but draws a good deal of technical matter from *Varāṅgacaritā* as shown below. One is tempted to surmise from the above pieces of evidence that the name of our author was Simhanandi and he was popularly known as Jaṭaçarya perhaps from his long matted hair which shivered when he was deeply engrossed in his poetic composition. Camunḍaraya calls him Jaṭa Simhanandi possibly to distinguish him from other Simhanandis that flourished before his time. Jaṭila means one who has matted hair and hence we can identify Jaṭicārya with Jaṭila the latter being the author of *Varāṅgacaritā* according to *Kuṭalayamala* and *Apabhramśa Harṇanidā*. Thus in conclusion we can say that this *Varāṅgacaritā* is composed by Simhanandi alias Jaṭa Simhanandi who was popularly known as Jaṭila or Jaṭaçarya.

1. The text is published with Marāṭhi translation (still incomplete) from Kolhapur with Hindī rendering from Indore and with Kannaḍa translation (partly) once from Bangalore and once from Mysore.

2. *Collected Works of K. G. Bhandarkar* Vol II p. 100.

4. JATU SIMHANANDIĀCĀRYA

Very little is known about Jatu Simhanandi Jiticeya
 Jatu. In different centuries there have flourished in Jatu
 his race, many saints of high repute bearing the name Simha-
 nandi. The names of some of the important epigraphic and literary
 references which are mentioned in the half a dozen Simhanandi
 and about half a dozen which have got very scanty information.

The most important Simhanandi whose name is often men-
 tioned in the inscriptions is closely associated with the
 Chalukya ruler Vikramaditya II who helped the twelfth
 century Chalukya ruler Vikramaditya VI of the Chalukya
 dynasty. At Sravasti (Uttar Pradesh) there is an
 inscription of Vikramaditya VI (reigned c. 1155-1193 A.D.)
 which mentions Simhanandi who is assigned to circa Saka (2
 or 3rd century AD).

(The Simhanandi possibly belonging to
 the 12th century AD.) Then one Simha-
 nandi is mentioned in some of the inscriptions of the
 12th century AD. The inscription of the 12th century AD
 mentions the inscription of the last quarter of the 12th century AD
 which is not unlikely if this reference stands for the famous Simha-
 nandi. I noted above. Further one Simhanandi of
 Bilakiraga is mentioned in an inscription of AD 1371 which
 records the death of his pupil. At the time of Sruti-
 sigara who flourished about the beginning of the 16th century
 A.D. there was on Simhanandi a Bhāṭṭaraka of Mīlāva terri-
 tory according to whose advice Sruti-ṣigara wrote his com-

1 B I F W I RICE *Mya and C* 2 f m th 1 p 11 n
 p 11 M S R AYYANAR & B S RAO *Stud in S with Ind an*
 J 1 m p 107

Epig. phia Cu natica II No 3

3 E C VII Sim gā N 57 *Ibid m* Nos 4 & 64

4 E C V Arakere No 1 etc

5 E C VIII Sorab N 109

mentary on *Mahabhiseka*¹ vii) Dhavala mentions one Simhanandi who wrote a work on twelve Anuprekṣas, but we do not know anything about him further² The details about various Simhanandis are so scanty that it is often difficult to distinguish one from the other However the facts noted above are enough to show that there were Simhanandis more than one Even today the same name is borne by many Jaina monks and in order to distinguish one from the other the names of their villages etc. are added to their names for instance Eḍhalī Candrasagara Saragura Candrasagara and so forth The name of Simhanandi who played some rôle in the foundation of Ganga dynasty was quite prominent in Kannaḍa tradition and it is perhaps to distinguish from him that Camuṇḍaraya calls our author Jaṭa Simhanandi

Though his name had lately fallen into oblivion Jaṭa Simhanandi is mentioned with reverence for centuries together in Jaina literary tradition preserved in Sanskrit Prakrit and Kannaḍa texts According to Uddyotanasuri (A.D. 778) *Varāṅgacarita* is pleasing and its author Jaṭila worthy of respect Jinasena I (A.D. 783) refers to *Varāṅgacarita* as perfect and fascinating Jinasena II (c. A.D. 838) highly compliments the poetic flash of Jaṭacarya Dhavala (c. 11th century A.D.) mentions Jaṭila and *Varāṅgacarita* in good company These verses are already given above

Turning to Kannaḍa literature Pampa in his *Adipurana* (Ed. Mysore 1900) which was completed in Śaka 863 (A.D. 941)³ respectfully mentions Jaṭacarya in this manner

1 Mānukachandra D. J. Granthamālā Vol. 17 p. 7 of the Intro.

2 A. N. UPADHYE *Pracanasāra* (Bombay 1935) Intro p. 39 foot note 1

3 For the dates of Kannaḍa authors I have mainly followed *Kaṭṭavate* I III

भार्यमुन-मृप्रिय
 भार्य-जटाचाय-विभूतभुजहोर्वा
 भाव-पुरातनमया
 भार्य-परंपरेयं कुटुंबे भव्योत्सवम् ॥ 1 12

We have seen above how Cāmundaśāya (A.D. 978) is indebted to *Varāṅgaśāstra* and gives a quotation from it plainly mentioning Jatā Sumhanandi as its author. Nayasena (A.D. 1112) in his *Dharmamṅgla* (Ed. Mysore 1904 26) refers to Jatā Sumhanandyaśāstra as an ocean of right conduct and endowed with many merits in the following verse

बर्ष-गोपमभाविमुवोइनपरायुमतकीइवुग
 भावभारिप्रजावररधिकगुणगजजटासिद्धनदा ।
 भार्यप्रौढ्विभारकरितदरमिद्वरिपदे सोवा
 भवर्निवर्षरेभे पोरमिदुगे संगारकोदारमि ॥ 1 13

Pārsvapadita, in his *Pārsvanāthapurāna* (A.D. 1200) praises the courageous monk Jataśāstra in the following verse which is somewhat obscure

विरिपोत्र सोपेदेरी वृ
 विदोहाविभिनमुनिव जगत्वार्यर भ
 र्वर विपु गेन्दुवु वम
 गन्दुवम निम गेरीदुमिरी गोगदिर्ग ॥ 1 14

Janna (A.D. 1790) in his *Anantashikapurāna* (Ed. Mysore 1931) refers to Jata Sumhanandyaśāstra as one who has a read the excellent religious texts among the brahmins and peasants in the following verse

1 The text was kindly supplied to me by Pt. D. L. NARA SIMHACHAR from a MS. of that work in the Oriental Library Mysore

आचार्येभिरस्यमापकणशुपादहर् श्रुषि
छाचार्य चतुस्रुगोद्गमनहर् दीप्रभर् वीरु
दाचार्य शृषुवद्वार्तिसुभर् श्रीजटासिंहण
द्याचार्यर् दयमेखसेभर् गुणाचारसपतिय ॥ I 13

In verses Nos 14-6 Janna mentions the names of Bhutabala Pu padanta Jinasena Virasena Samantabhadra Gunabhadra Pujyapada and Akalanka and the 17th verse is a Tirad which runs thus

वधर् जटासिंहणद्याचार्यदीद
र्णद्याचार्यामुनिपराकाण्म
षद्वापिमिबोध्यो ॥ I 17

Janna suggests here that Jata Simhanandi belonged to Kanir gana but this cannot be taken seriously for the following reasons. Though the origin and history of this Cana are not satisfactorily worked out the earliest mention of K(ā)ṣṭhī gana so far as I know is found in the Bandalike inscription of c AD 1071. Janna's statement is not a contemporary evidence because he flourished some centuries later than Jata Simhanandi. We have seen above that one Simhanandi of K(ā)ṣṭhī gana is mentioned in an inscription of the first quarter of the 17th century AD. From this it is not in any way unlikely that Janna associated Jata Simhanandi with K(ā)ṣṭhīgana (Kanavarna II c AD 1200) in his *Pu padantapurana* (Ed. Varan 1888) calls Jata Simhanandi a *munipungava* i.e. a prominent monk and tells us that no one could equal him in the part of right path. The verse in question runs thus

सर्वत्राह नम्र समं
द्वेष्य सर्वद्वेष्य न नदी
न तु सर्वदुर्गा नदी
द्वेष्य जटासिंहणदि न नदी ॥ I 9

for this wide circulation of this work and his fame, we shall have to allow some period between Jaṭila and Uddyotara in view of the travelling and transit conditions of early medieval India

It is to be highly regretted that Jaṭila does not refer to any earlier author or work in fact we get no definite clue from this work which would put an earlier limit to his age. The entire range of Jaina dogmatics was stereotyped much earlier and there has not been much advance in later days by way of evolution in the principles etc. Many of the earlier texts are lost beyond recovery. Under such circumstances one has to be extremely cautious in drawing chronological conclusions based on similar passages dealing with dogmatical details. However a few indications may be noted here

i) The dogmatical sections viewed as a whole immediately remind us of *Tattvārthasūtra* of Umasvati. It is quite likely that a preacher like Jaṭila would freely draw upon a standard work like *T sūtra* and expose the contents in his work. The comparison which I have drawn below leaves the impression that *Varangacarita* presupposes *Tattvārthasūtra*

ii) *Varangacarita* xxvi 82-83 closely resemble and remind me of *Śiṣyambhu stotra* of Samantabhadra Nos. 10² 3

iii) It may be noted that *Varangacarita* xxvi 99 reminds me of *Atasṣyaka niryukti* I 22. The idea expressed in this verse is quite popular and current. So one should not insist on direct borrowing.

iv) From the following comparison it is quite plain that Jaṭila is closely following some important discussions so nicely

1. Saratana Jaina Granthamālā Vol I Bombay 1906

2. *Sanmūṣṭi akaraman* (Cuparāta Purātattā Mandira Ahmedabad Samvat 1987) p. 756. The idea contained in this verse is quite popular. Śrutadīga in his Sanskrit commentary of *Śoṣ P 45kṛta* (Mīn ka handra D J G Bombay Samvat 1977) quotes two such verses on pp. 25-6

exhibition of learned discourses in and out of time and wide parade of dogmatical details perhaps indicate that *Varāṅgacarita* is an amateur production of the early career of Jaṭila when he had just finished his schooling and what he had studied in Jaina texts and other works was still fresh in his mind. It is not unlikely that Jaṭila with his excellent grounding in Jaina dogmatics might have composed some treatises discussing Jaina principles. This conjecture is occasioned by a quotation in *Aṃṭasīlī*¹ a didactic work attributed to one Yogindra the verse which is plainly ascribed to Jaṭasimhanandi and which is not found in our *Varāṅgacarita* runs thus

जगत्सिद्धिन्याचार्यगणम्

तावाक्या प्रवृत्तन यावद् द्वैतस्य गोचरम् ।

अद्वय निष्कलं प्राप्तं निष्कयस्य वृत्तं मिया ॥

As long as this verse is not traced in any other work, we should proceed with the hypothesis that Yogindra is quoting from some other work of Jaṭasimhanandi which has not come to light as yet.

6 VARĀNGĀCARITA A CRITICAL STUDY

1) ANALYSIS OF THE CONTENTS

The work opens with a salutation to Arhat his Dharma and his omniscient knowledge. Then follows a short discourse on the nature of Kathā prabandha the Teacher and the Pupil

King, Dharmasena of the Bhoja family was ruling in Uta

¹ Māgachandra D J Granthamālā Vol 1 p. 98 verse No

ed from the saint Varadatta. Then he was imprisoned by hunters, but soon he was released when he cured their Chief's son who was bitten by a serpent (xiii). Once by fighting successfully against Bhullas he obliged Sāgarabuddhi, the leader of the caravan of merchants, and with him he came to Lalitapura where he lived as Kaścidbhāṣa without disclosing his real name and identity. He stayed there like the son of Sāgarabuddhi and was soon installed as the Head of merchants (xiv). This unexpected loss of Varāṅga caused great sorrow to his father, mother and his wives, who on hearing the religious discourses of a monk, began to spend their time piously (xv). Once again Kaścidbhāṣa made himself famous by giving a crushing defeat to the king of Mathurā who out of sheer grief and vanity marched against the king of Lalitapura (xvi, xvii). Varāṅga married the royal princess and got half of the kingdom. He was firm in his fidelity to married life despite the temptations of Manorama, whom he married later on (xix). Brother Suśeṣa who was looking after the kingdom of his father, proved very weak, and his father had to invoke the aid of the king of Lalitapura. Varāṅga took this opportunity, gave a crushing defeat to Bakulesvara who was marching against his father, and entered his paternal town to the joy of all (xx). He forgave all his offenders, and requested his father to allow him to conquer fresh territories and to establish a new kingdom in the construction of which he would have ample scope for his military exploits. He founded a new kingdom with the well-planned town of Anantapura as its metropolis on the banks of river Sarasvatī. The 11 territory he divided amongst various people. He enjoyed varied pleasures in different seasons, was amused by his rich harem (xxi). In response to the queries of his chief queen he described to her the duties of his subjects, and caused to be built a temple, and the images of Jinas were erected in a great religious pomp (xxii, xxiii). To satisfy the wishes of his ministers, Varāṅga exposed the flaws

of heretical schools of philosophy and convinced them of the authority of Jina and his doctrines (xxiv xxv) In order to enlighten the members of the audience he delivered a lengthy discourse on Jaina dogmatics and mystology (xxvi xxvii) A son Sugūtra was born to him by his queen Anupamā One day the sight of a falling star made him indifferent to the world and its temporary pleasures. He convinced Sagarabuddhi and his father that it was the time for him now to enter the ascetic order and perform penances for the attainment of liberation They too were converted to his view and enlightened (xxviii) He gave a parting advice to prince Sugūtra and entered the order of monks accompanied by his queen in the presence of Varadatta who gave them many an instruction The prince Sugūtra was put on the throne The queens performed severe penances and reached higher worlds Varāṅga conquered passions etc gradually subdued the internal and external foes and attained liberation after destroying all the Faṁman by meditation of a very high order (xxix xxxi)

II) A DHARMA KATHA WITH KAVYA FEATURES

From the outline of the contents noted above it is plain that the threads of the story are not in any way intricate It deals with the life of Varāṅga who belonged to the age of Neminātha and Kṛṣṇa Jealousy of the step-mother wanderings of the hero in the forest and the final restoration of the kingdom these are some points in the story which remind the reader of Rama's story

In the colophon *Varāṅgacarita* is uniformly called a

dharma katha which according to Haribhadra's definition,¹ is full of religious topics. Though the title Mahakavya is never used by the author we find here many of the conventional characteristics of a Mahakavya.² The work is divided into Sargas or Cantos. It opens with a salutation to Ratnatraya consisting of Arhat Dharma and Omniscience. The story belongs to Juna tradition Varāṅga the hero being a contemporary of Neminatha the 22nd Tirthakara. The author plainly tells us that the story illustrates the fruition of four fold ends viz Dharma Artha Kama and Moksa (1-2, the Anuṣubh verse in the colophons and also xxix 3b). The hero possesses the necessary virtues. Among the descriptions required in a Mahakavya we find here the descriptions of cities (i 32-43; xxi 32-49; xxiii 48 ff.) seasonal pleasures (xxii 3-20; xxiv 4-9) ports and love festivities (ii 89 ff; xix 32-9; xxiv 1-14) sentiment of love in separation (xix 40-61) marriages (ii 57-73; xix 12-26) birth and rise of princes (xxviii 1-13) state counsel (ii 11-33; xvi 49-14) embassy (xvi 10 ff.) advance (xvii 9-25) battle (xiv 8 ff; xvii 5-26; xviii 1-110) and triumph (xxviii 110-30). Various classical metres are used in different cantos which are closed with stanza composed in metres other than the one used throughout the canto. Very often the concluding verses of one canto suggest the theme of the next (iii 63; iv 114; viii 19; ix 1-2 etc). Varāṅga is a hero possessed of great religious virtues. Like a true man of the world he never fails to fulfil his duties as a prince as a king etc. His virtues are tested in manifold adversities physical and mental and he overcomes them all like a noble man. His fight is twofold external against the enemies of this world and internal against the harmful forces. And at last he is triumphant.

¹ *Varāṅga* (1929) (Bharatiya Indica N. 169)
Ka. 4/1/14 (1379)

in every respect. The number of cantos is thirty-one though the convention need that it should not exceed thirty. Though different sentiments find place in this composition it is the atmosphere of renunciation that pervades the whole work.

iii) DOGMATICAL DETAIL IN VARĀNGACARITA

A vachōsa imports into his work many details about Buddhist ethics and dogmatics and in fact he makes no secret of the purpose which led to his adopting the Kāvya form. Liberation or Mokṣa is the highest aim, but this is not realised by many so he wants to preach this truth in an attractive garb of a poem. If it were in the case of an artist like Jātīla Aśvaghoṣa we should not be surprised if he took the religious and didactic detail. Many cantos have been solely devoted to such detail and they would be dear to the readers from the following list:—

- Canto iv. Karma and its fruit 1-14
 1) maximum and minimum periods 3)
 4) the causes of bondage of different Karmas and their fruits 4-10) and the relation between Jiv and Karman etc. 10-14
- Canto v. Figuration and dimensions of the Universe with the three enveloping Wind 1-8 five states of existence 9 the hell and its regions with their dimensions and climatic conditions etc. 9-24 the sinners that go to hell 25-29 multifarious tortures in hells 30-101 the illustration of Kāśhāra

1. *Saundarananda* XVIII 64

- matsya 102-3 and the periods of life in different hells etc. 104-110
- Canto vi** Varieties of sub-human birth and the miseries therein 1-32 those that go to sub-human birth 33-37 figuration and the duration of life 38-44 and the families and Yonis therein 45-53
- Canto vii** Human birth in Bhogabhumi 1-13 ten wish fulfilling trees 14-23 those that go to Bhogabhumi 24-27 Dana its varieties and fruits 28-54 and the physical characteristics and pleasures etc. in Bhogabhumi 55-67
- Canto viii** Human birth in Karmabhumi 1-4 rarity of human birth dedicated to religious practices 5-27 description of the demeritorious and meritorious 28-59 and the nature of body and the need of religious life 60-69
- Canto ix** Heavenly beings and heavens 1-24 those that are destined to go to heaven 25-36 birth physique, pleasures etc. of the gods 37-54 and their periods of life etc. 55-62
- Canto x** Dimensions and description of Liberation 1-10 those that are destined to go to liberation 11-28 special characteristics etc. of liberated souls 29-42 and the happiness of Siddhas which is developed after the destruction of Karma 43-64
- Canto xxi** Nature of the Substance with its six kinds 1-5 Jiva or Principle of life 6-13 Pudgala or matter 14-22 Dharma Adharma Akāśa and Kāla 23-32 additional remarks on the substances 33-44 Prāmāṇya and Naya 45-75 Anekāntavāda or Syādvāda 76-90 and the importance of Right Faith among the three Jewels 91-107
- Canto xxvii** Time Numbers etc. 1-30 Sixty three Kāraṇa

Mānuṣya 31-32 16 Manus 32-6 24 Tirthakaras
 37-39 12 Cakravartins 40-41 9 Vāsudevas and
 9 Prativāsudevas 42-44 Contemporary Tirthaka-
 ras of the Cakravartins 45-48 the height period
 of life e.c. of Tirthakaras etc. 49-65 the pre-
 vious celestial regions from which they came and
 were born as Tirthakaras 66-70 and their
 fathers, mothers, donors, places of birth, family
 colour Gotra and the places of liberation 71-94

These nine Cantos have no connection whatsoever with the
 main current of the story and the narration of the events
 is not going to suffer even if these cantos are omitted. There
 is no doubt that Jaṭila introduces these cantos merely to
 preach the details of Jaina dogmatics. These sections exhibit
 not only his religious zeal but also his extensive study of Jaina
 doctrines.

Varāṅgacarita is not a philosophical treatise but only a
 Purāṇic Kāvya so all such discourses are intruders here. In
 some cases it is possible for us to detect the probable sources
 from which Jaṭila might have drawn his material. Many ver-
 ses from *Varāṅgacarita* remind us of some of the Sūtras from
Tattvārthasūtra of Uśāsivāta. *Varāṅgacarita* iv 29 11 15
 23 24 38 39-41 42 43-44 49 56 57 58 62-65 and 93 103
 closely agree with *Tattvārthasūtra* viii 3-6 i 15 i 21 23 29
 viii 13 (with *Sattvārthasiddhi*); viii 14 20 viii 1 vi 10 viii
 7 vi 11 12 vi 13-4 vi 15-27 respectively. Similar parallels
 can be detected in other cantos as well. Some verses agree
 with the Gāthās of Kundakunda also. As shown above many
 verses from canto xxvi closely follow the gāthās from *Saṃmatī*
prakaraṇa.

Dogmatical details usually ethical in character are met
 with in different contexts of the story. Relation between Jiva

1 See p. 21 above

and Karma and the cause of misery and happiness in 38-63. Sanyaktva and Mithyatva vi 134. Suicide denounced xv 63 ff. Nature of Samsāra xv 75-105. Dharma consisting of twelve vows and its fruit xv 106-41. Duties of a house-holder and the importance of Jina Puja and the construction of a temple xvii 27-70. Twelfefold reflection and the nature of Nivāraṇa xviii 31 ff. Mithyavritas their Bāhavadā Śānta, Gaṇṭha and twelfefold reflection xxv 75-99. The introduction of such details testifies to the fact that Jaiṇa is predominantly a religious teacher and preacher.

IV) FORENSIC DISCUSSIONS

In places more than one Jaiṇa shows polemical tendency. Some doctrines of different schools are criticised and if cases in the literature of Jains are upheld. The text in many places is much corrupt and to get at the correct interpretation a list is to wait for later Ms material. According to the text the six Purāṇa Purāṇa, Tvirā, Kālyā, Karmā, Dā, and the Niyoge, Nivāraṇa, Vyāhāra are considered as the sources of the doctrinal stability and origin of the Jaiṇa religion. Again the six saṅgīdī views Jaiṇa's doctrine is based on the six saṅgīdī views. Deva can be said to be really existent by the Jaiṇa religion. It is not much generally about the nature of the world. It is not (27) ff. As there are many references in the text to the Jaiṇa religion as the correct one, it is a direct will to be accepted as the correct one. If they have such a will to be accepted as the correct one, they can do it. If they can do

carita ix 41 ~ 49 50 (Svabhāva) 53 (I varavāda) a note xv 18 2ⁿ etc. Probably the Anekāntavāda of Jainism is attacked by Aśvaghoṣa in *Buddhacarita* xv 4 Jātīla however attacks Kṛāṇikavāda & ūnyavāda and Pratyasamutpāda of Buddhism, the last of which is explained and upheld by Aśvaghoṣa in *Buddhacarita* xv 28-43. The attack on non-Jaina deities breathes the same spirit as that expressed by Puṣpakasari in his Stotra.

V) SOME DETAILS VIEWED IN CONTEMPORARY SOCIO-POLITICAL BACKGROUND

As I understand the implications of his various statements Jātīlamuni hold before us a pretty complete picture of Jainism in the South. His attack on the heterodox school of thought is quite vigorous (xxiv 21-23). He denounces quite enthusiastically the various non-Jaina deities (xv 499) the sacerdotal religion of Vedas priestly rituals (Ibid 1-4) 60-70) and the Brahmanic order of society (Ibid 111). He taunts the priests how they are often turned away from the royal gates and their burning wrath has no effect whatsoever on the kings (Ibid 30-33). He sketches the pictures of gorgeous Jain temples in which images of precious stone are erected and

1 I have repeatedly used the model ed. of *Saundarananda* and *Buddhacarita* Part 1 & 2 (Lanjan University Publications) by Dr F. H. JOHNSON. His excellent introduction to *Buddhacarita* Part 1 which is a monument of deep and critical study has been of much help to me in my study of *Śaśvata*. All my references to the text of *Buddhacarita* are however to COWELL'S Ed. (Oxford 1893) unless otherwise stated.

2 Māṅgalkachandra D. J. G. Vol 13 pp 100-130.

Pujas are conducted on a large scale with multifarious rituals (xvi 136 ff xxii 57 ff xv 139 xxiii 17 ff) The merit of building temples erecting images and conducting Pujās is highly glorified (xxii 46 ff) We are told that scenes from Purānas are painted or carved on the walls of temples, and the picture-scrolls are also referred to (xxii 61 ff xxiii 93) It is interesting to note that Jaṭila refers to royal gifts of villages and human services etc to the temples (xxiii 91)

The facts noted above are not without significance, if they are looked at in the light of what we know about Jainism in the South between A.D. 650 and 750 which dates roughly circumscribe the age of Jaṭilamuni who flourished in Kaṇḍāka. This period corresponds with the rule of Chālukya dynasty of Bādāmi. By about A.D. 630 Pulikeśi II the conqueror of Harṣavardhana was the most powerful king that had subjected many a neighbouring state¹. He suffered defeat at the hands of the Pallava king Narasiṃhavarman of Kāśī in A.D. 642 but his son Vikramāditya I inflicted a crushing defeat on the Pallavas and restored the fallen fortunes of his family in A.D. 655. The Pallava opposition was quieted very well by Vikramāditya II in A.D. 740. In this Chālukya period Jainism was very much patronised and it was gradually gaining influence. It was in A.D. 634 that Ravikīrti who had acquired the greatest favour of Pulikeśi II built the Meguṭi temple and recorded the erection of it in the famous Aihōḷe Inscription which has supplied definite later limit to the age of Kālidāsa and Bhāṛavi. Some villages are granted to the temple at the close of the record. Grants to the Jaina community have been made by the later kings also.

1. V. A. SMITH *Early History of India* (3rd Ed) p. 452 ff
 L. R. R. *Mysore and Coorg from Inscriptions*, London 1909
 C. HAYAYADAN RAO *Mysore Coorg* vol II etc

2. *Indian Antiquary* VIII (1879) p. 237 ff

3. *Studies in South Indian History* p. 111

are associated with Kāñci. The site of Jinakāñci (i.e. Tiruparuttikunram) is far away from the present sites of Viṣṇu and Śiva Kāñci and this possibly indicates that Jainism saw its better days on the soil of Conjeevaram long before Śaivas and Vaiṣṇavas came to power. It was in the days of Sundara Pandya that Jainism received a decided set back which continued under the later Choḷas who were of Śaiva persuasion. Before this Choḷa persecution Digambara Jainas and Jaina temples were numerous in both the Pallava realm (Dravida) and the Pandya kingdom (Malakuta) when Huen Tsang the Chinese Pilgrim visited Southern India in A.D. 640¹

It is in this back ground of contemporary South Indian history that we have to appreciate the statements of Jaṭila. Even to day we come across many ancient Jaina temples, some of them converted and some of them in ruins. Jaṭila has rightly appealed to the popular zeal of temple building. The idea of the images of precious stones is not a myth, but at Muḍabidri, Hunch, etc. we actually see such images carved out of precious stones imported into India from across the seas. Idol worship and temple building on a grand scale in South India have also to be attributed to Jaina influence.* The royal patronage gave Jainas an opportunity for vigorous and propagandistic attack on the tenets of non-Jainas. Many ruling kings gave lands and villages to Jaina temples and Jaṭila refers to the gift of 108 villages which may be an exaggeration of the contemporary practice. We have got grants recorded on stone and copper plates from Kadamba, Chalukya and other kings. As referred to by Jaṭila we find the tendency of carving pictures on the walls as seen in the temples at Muḍabidri and Halebid and we find wall paintings in the temple of Tiruparuttikunram or Jinakāñci of

1 *Early History of India* pp 453-4

* *Studies in South Indian Jainism* p 77

course some of them are of much later date. At any rate they indicate the practice. The carvings on the outward walls of the temples of Bejūr and Halebid or the wall paintings in the Mirakṣī temple of Madura or the wooden carvings (representing the scenes from *Ramayana*) in the temple of Padmanābhapuram in Travancore show that the practice of representing the Purānic scenes in stone colour or wood was not special to Jains but was common to South Indian temple art.

VI AŚVAGHOŚA AND JAṬILA

Among the luminaries of Classical Sanskrit like Aśvaghoṣa, Kalidāsa and Bharavi it is by Aśvaghoṣa that Jaṭila is much influenced. A comparison of *Varaṅgacarita* with *Saundarānanda* and *Buddhacarita* shows many a common point. Aśvaghoṣa as a Buddhist and Jaṭila as a Jaina have much in common. Both of them introduce that ascetic outlook on life. Aśvaghoṣa has the philosophy and ethics of Buddhism in the background, while Jaṭila has those of Jainism. The former freely uses various technical terms of Buddhism and the latter those of Jainism. Denunciation of body advantages of human birth, hollowness of worldly pleasures, relation between Dharma, Artha etc. and other topics are discussed from nearly the same point of view by both the authors. Both of them have a tendency of giving illustrations, possibly with a satirical touch from Brahmanical mythology (*Saundarā* vii. 25 *Varaṅga* xxv 78 ff.). We have seen above how the attack against certain heretical schools is common to both. In

1 See pp. 34-5 above.

Saundara xiv we get the routine of life prescribed for a Buddhist monk, similarly the two concluding cantos of *Varāṅga* give a good many details of Jaina asceticism. Buddhist Nirvāṇa is explained in *Sṃ* xvi while canto x of *Vc* is devoted to the description of Jaina conception of Mokṣa. The descriptions of hellish¹ and sub-human tortures are almost alike (*Bc* xiv 10 ff 22 ff and *Vc* cantos v & vi). There are many common ideas almost similarly expressed (*Sṃ* iv 9 and 11 & *Vc* xix 37 *Sṃ* xvi 51 & 66 and *Vc* xxiv 55-6 *Bc* ii 23 & *Vc* xxviii 9 *Bc* v 37 & ix 41 and *Vc* xxix 17 19 *Bc* viii 76 & *Vc* xv 47 *Bc* ix 45 & *Vc* xxix 59 ff etc.) Aśvaghōṣa uses the simile of the rising sun on the eastern mount twice (*Bc* ii 20 x 15). Jaṭila introduces the Eastern mountain in his similes at least four times (*Vc* ii 69 iii 35 xvii 12 & xxiii 45) and once the simile is worded alike by both (*Bc* x 15 & *Vc* xvii 12). Aśvaghōṣa has that famous scene where young ladies are witnessing from the lattices the procession in the street (*Bc* iii 19). Kālidāsa has a similar situation with more details better finished (*Raghurāmā* vi 11) and I think that Jaṭila in sketching a similar scene (*Vc* xviii 118) perhaps shows acquaintance with Kālidāsa's verse. Though verse No 118 is not a quite successful imitation of its predecessors, verse No 119 of which I have not come across any counterpart in *Bc* is worthy of an artist. In Aśvaghōṣa's story Buddha goes out on the Kanthaka horse while Varāṅga is carried away by an ill trained horse. *Varāṅgacarita* has some grammatical peculiarities common with the works of Aśvaghōṣa as noted below. And lastly the title of our work reminds us of *Buddhacarita*². All these

1. Such descriptions are found in Jaina texts even earlier than Aśvaghōṣa. Some of them may have been common to Jainism and Buddhism. It is the tendency of introducing such details, which characterises both Aśvaghōṣa and Jaṭila that may be noted.

2. I am aware of the fact however that there is an earlier

points taken together give us the impression that Jaṭila had possibly studied the works of Aśvaghoṣa whose compositions, in view of the flourishing condition of Buddhism in the South as described by Hsuen Tsang in A.D. 641 might have been available in Southern India, though the Mss. of *Buddhacarita* and *Saundarananda* known to us belong to Northern India. I have not been able to detect any striking similarities between the works of Kālidāsa and Bhāṛavi and *Varāṅgacarita*.

VII) VARĀṄGACARITA AND LATER JAINA AUTHORS

So far as our knowledge of Jaina literature goes, *Varāṅgacarita* is one of the earliest Jaina poems in Sanskrit written in a semi-epic and semi-kāvya style. *Padmācarita* of Raviśena was completed in A.D. 677 perhaps this is the only work which may claim priority though this point is not yet definitely decided over *Varāṅgacarita* so far as Jaina epic poems in Sanskrit are concerned. There are many Jaina Purāṇas and Kāvyaś in Sanskrit later than *Varāṅgacarita* but I have not been able to detect Jaṭila's influence on later authors to any appreciable extent. It is a matter of surprise that Jaṭila is not mentioned by Vādirāja who pays respect to many early authors in his *Pārśvanāthacarita* composed in Śaka 947 (+ 78 = A.D. 1025). If the scarcity of Mss. is a good indication we may suppose that *Varāṅgacarita* did not get much circulation actually even though the fame of Jaṭila had spread beyond the bounds of Karmāṭaka. Jināśena, whose reference to Jaṭilācārya we have already noted above has drawn upon

Jaina epic *Paumasaśu* of Vimalasūri. Whether *Padmācarita* of Raviśena is earlier or later than *Varāṅgacarita* is still to be decided.

1. Māṅikachandra D. J. Granthamālā vol. 4

Varāṅgacarita for a good deal of technical matter which he has produced in his words in *Idipurana* (c AD 838)¹ For instance compare *lc* i 6-7 with *Adi* i 122-24 *lc* i 10-11 with *Idi* i 127-30 *lc* i 15 with *Idi* i 139 *lc* i 16 & 14 with *Idi* i 143-44 Camundaraya we have seen above has taken some material from *Varāṅgacarita* Somadeva (AD 959) in his *Dasastilokacampū* (*Āśvasa* vii p 332)² quotes a verse with the phrase *bhāṣati caṭra slokaḥ* and it is the same as *Varāṅgacarita* v 103

VIII) GRAMMATICAL PECULIARITIES OF VARĀṄGACARITA

The Ms material at our disposal is limited the textual tradition of the poem is unsatisfactory and now and then we come across plain errors of the copyists. Under these circumstances it is rather premature to note the grammatical peculiarities of *Varāṅgacarita*. Individual occurrences of striking usages cannot be taken into account if they are not warranted by metre. Leaving full margin for scribal errors etc I would note only a few salient points here which I hope will be interesting to a student of Sanskrit grammar.

Varāṅgacarita is full of Jaina technical terms many of which with their different shades of significance are not noted in the Sanskrit Dictionaries. The meanings of such words however can be ascertained by referring to standard works on Jaina dogmatics and terminology³. Some peculiar words

1 See the *prastāva* in I on p 1st above

2 Ed. N. Jayasankara Press, Bombay 1931

3 *Tattvarthasūtra* with various commentaries, also *Āśva* *Jaina D.* (ed. by H. Jacquet in the *Zeitschrift der Deutschen Morgenländer*) such as what *Idi D.* *anyamā* etc *Pravacana* etc

which our author uses are *gona* vi 10 an ox a word of Prakrit origin, so also *phulla* ii 73 *bhinda* xii 85 and *tumba* xxxi 32. The word *mathuna* xx 10 & xxv 6 which reminds us of Kannada *maiduna* and Marathi *mehuna* is unknown to classical Sanskrit in this sense and *barkara* xxvii 17 a goat is also rare. *addha* xiv 90 time is quite usual in Jaina Prakrit texts. *iracca* for *iriyag* xxiv 66 reminds us of Prakrit *tiriccha* or *tiraccha*. The author uses *sampada* also for *sampad* see xx 60 79 and especially xx 40. Words like *madamba kheda* etc iii 4 often show a Prakritic spelling. *kridakṛta* n xxx 57 is a strange Sanskritisation of *kṛyagadam* = *kṛitakṛtam*. So most of the above words are either Prakritisms or back formations. *sadana* for *adana* xxi 10 *mṛṣṭika* for *mṛṣṭika* xxii 72 and *atcīta* for *atāhitā* xxvii 1 are irregularities perhaps due to metre.

There are some words which attract our attention with regard to their genders. *geha* M i 25 xxi 38 xxii 66 73 *krodhotthana* M iv 68 *yāta* M vi 5 *eylānta* N xv 1 *akāta* N xxii 64. There are other cases like *dhvāna* M xiii 66 *curva* M xxiii 30 *cakra* M xxiii 50 which either agree with the epic usage or are archaisms. *prāna* xxix 3 is used in the singular. The superlative *īama* is suffixed to substantives *raṅkiama* ii 13 *bandhulama* xix 4 & xx 3 *arīkhalama* xxix 62 and once the phrase *taratama* i used like an adjective iv 114.

Once we have *Balinat* xxiv 33 Gen. Sg. from *Bali* either the author takes *Balin* (usually *Bali*) as the name or it is a back formation from Prakrit. We get the form *śaśārah* xx 90 for *śaśāra* Acc. pl. *Avatām ak* is used for *Avat* Sg. xv 4.

Among the references to *śaśāra* the following may be noted. *Jaina Gem Dictionary* (Allah 1918) *śaśāra* *śaśāra* *śaśāra* (in Sanskrit) in seven Vols. (Ratlam) *śaśāra* *śaśāra* *śaśāra* (in two Vols. (Indore)) *Bihar Jaina Śāhīna* *śaśāra* in Hindi in two Vols. (Nagpur) etc.

atives for which he shows his fondness like *Aśvaghoṣa*. It is a regular habit with him to separate the verb of the perfect from its auxiliary by some intervening word see for instance ii 50 xi 61 2 80 xiii 70 xiv 11 xviii 50 xix 7 19 xxii 3 27 xxiii 3 8 1 1 xxviii 79 xxix 20 xxx 67. At xxiii 17 the verb has a preposition in addition. *Aśvaghoṣa* has some instances of this separation (*Buddhacarita* ii 1) vi 58 and vii 9) and this practice is sanctioned by *Āśvadhā* (*Reghuamā* ix 61 and xiii 30). Pretty frequently *āsa* is independently used as in the *Ṭpica*, for instance i 46 xx 54 xxi 33 xxx 27. There is one clear case of double preposition *upopatiṣṭa* ii 14 xxiii 73 and *adhyadhīṣṭita* in xxi 69 may be included in the same category. *Upopatiṣṭa* is used by *Aśvaghoṣa* and it is found in *Rāmāyana* also as I have pointed out in the Notes.

The author it appears has used many irregular forms *katatāmake* for *katatamaka* xxviii 84 [*śasatjuh*] for *śasjuh* ii 35 *sannidadhjuh* for *sannidadhuh* x 63 *jaghantika* for *jaghamika* xiv 51 *juhuh* for *jukuruh* xxv 15 *mamarduh* for *mamrduh* xxx 21 *cicitsatah* for *cicetisatāh* iii 21 *śisamisa* *śah* for *śisamīśarah* iii 23 *samaśnutām* for *samaśnutāna* *nām* or *samaśnutatām* iv 114 & v 9, *sanitibhāṣitum* either for *sanitibhāṣayitum* or *sanitibhaktum* xxi 58 *susadhayitā* for *susadhya* xxxi 82 and also note *atiganya* for *atiganayya* xviii 2 *ratita* for *ratitā* xv 128 xxii 20 *parimāṅkya* for *parimāṅkya* xxiv 56 and *acakṣitam* for the usual *ākhyatam* xix 73 are rather rare usages. The author shows a tendency quite normal according to the epic usages of having a strong grade for the feminine base of the present participle *brūantīyah* v 61 *rudantīyah* xv 36 39 & xix 44. The form *rudantī* is used by *Aśvaghoṣa* (*Saundarananda* vi. 6 35 and *Buddhacarita* ix 26 JOHNSTON'S Ed.)

Now and then we find that the causal form is used to de

ānām *ṛto dāndīe* is often violated see for instance i 59
 xx 5 xxi 8 xxviii 60 xxxi 4 and also my notes thereon
 Quite freely the author puts the possessive suffixes to *karma*
dhāraya compounds, see for instance iii 58 iv 90 ix 40
 xiii 20 etc In some cases he does not use *Samāhāra* as re-
 quired by classical convention *hastyāṣṭa yananti* iii 30 *padati*
hastyāṣṭa rathāḥ xvi 31 We may also note forms *satai*
jayantyaḥ for *satajayantīkaḥ* xviii 18 and *netroḥ* for *neti*
kayōḥ etc xvii 83 About the sequence of words in a com-
 pound expression the author is liable to a good deal of laxity
 and in this respect he can be compared with his colleagues
 in *Prākṛit* literature Some of the important deviations I have
 noted in the Notes see for instance viii 18 40 ix 24 xi 33
 xii 72 xiii 1 31 xvi 31 xvii 51 xxiii 26 56 xxiv 49
 xxx 3 xxxi 73 etc

The ordinary rules of *Samdhi* are uniformly observed But
 between the *Padas a & b* and *c & d* the author it appears
 does not accept that *Samdhi* is compulsory We find many
 such cases which are recorded in the Notes There are a few
 cases where hiatus is allowed even in the body of a *Pada* viii
 39a xiv 18d xvi 81a There are two illustrations of abnor-
 mal *Samdhi* *sukṣetre + aṇīah = sukṣetrayaṇīah* xxviii 42 and
grame + ckaratram = gramaḥkaratram xxx 45

In xvii 32 *nṛpalmaja* *Nom sg* stand for *nṛpalmajaya*
Inst sg The classical usage requires that the causals of the
 roots *ad* and *khad* should govern *Inst* but here we find that
 the *Acc* is used instead v 49 57 The root *hṛ* with *pra* gov-
 erns *Acc* see for instance xiv 31 xvii 44 61 xviii 70 In
 i 89 the author has illustrated the use of *īnd* with *Abl Acc*
 and *Inst* *Instrumental* is used for *Acc* in xxiii 101 where
 we usually want *īara curna īasan* etc As in the epic usage
apeta governs *Inst* viii 34 vi 51 xvi 50 If the reading
 is correct it is a novel usage that *Dative* is used to convey

the sense of interest of *kaucidbhaktiya* *īramēja bhakti* 'he enjoys glory in test of K. xviii 12'. Then *Gen.* is used for *Inst.* xxxi 2 and for *Abi.* which is necessary for comparison xvi 60. Lastly *Loc. īramin* is used for *Acc.* xiii 62.

The usage of *īramaja kaurikāra* appears to be violated in the use of *Gerund.* i. al. also note xv 126 which needs some emendation as suggested in the Notes.

Among the numerals used by the author the following ordinals in the colophons of those cantos specially attract our attention *ekadāśama* *dvadāśama* *trayodaśama* *saptadāśama* *ekonaśrimśatitama* *trimsatitama* and *ekatrimsatitama*. Also note *caturdāśam* for *caturdāśa* xxx 4. Some such forms like *ekadāśama* *aṣṭadāśama* and *śaśama* are found in one Ms. of *Soundarananda* collated by Dr. JOHNSTON for the edition of that work¹.

Some of the specialities of *Jāṭila* are the normal usages of the epics and now and then they are common to *Aśva-ghoṣa* and *Jāṭila*. I do not claim that I have exhausted all the peculiarities. Some space is devoted to them, along with the emendations of certain corrupt passages, in the Notes at the end. A thorough and statistical study with a better text would reveal many more interesting points. Then alone it would be possible for us to discriminate between archaisms, special features representing a distinct grammatical tradition, writer's irregularities and scribal slips.

IX) METERS IN VARĀṄGĀRITĀ

We may enumerate here the various metres used in *Varāṅgaritā*. In view of the bad text tradition, there are many

¹ See *Sounda ananda* pp. 82, 142 & 42 in the Variants.

fectiv lines and metrical irregularities. Some of them can be emended as shown in the Notes.

Anuśubh (46⁹) iv 111, v 110^b, xv 144 and xxvi 110₃.
 One anuśubh verse forms a part of the colophon and it is repeated at the close of all the cantos. The Anuśubh of Jaṭila does not reach the polish attained in the classical age. When events are being narrated the verses are normally regular. But whenever dogmatical enumerations etc. are set forth they are cut into lines. There are some pādas containing nine syllables iv 7c 14c 109a xv 104b xxvi 6a 34b (excepting one all of them are enumerative in character) some pādas are metrically defective iv 6d ... 24a etc. and in one place we find a flaw of *yatibhāṅga* between c & d iv 31.

Upajāti (18⁷⁹) a combination of the stanzas of lines of Indravajrā and Upendravajrā with complete Indravajrās and Upendravajrās here and there ii 193 iii 1-61 vi 1-53 vii 1-63 viii 1-67 ix 1-60 x 1-62 xi 1-85 xii 1-84 xiv 196 xvi 1103 xvii 1-84 xviii 1128 xix 177 xxii 177 xxiii 1103 xxv 196 xxvii 192 xxviii 1106 xxix 193 xxx 173 and xxxi 1113. Sometimes there is a hiatus in the body of a line viii 39a xiv 78d xvi 81a. In an Upajāti verse there is a Vamsa thā foot xiv 24d. The last vowel in the word *upajāti* in xvi 30d followed by *iyaktim* becomes prosodically long against metre. At xxii 10d *tu* becomes long against metre. At xxvii 15a one syllable is in excess.

Drutavilambita (89) xx 1-39

Puṣṭāgra (24) i 69-70 iv 113-4 vii 60-7 xi 86-7 xiv 97-9^b xvii 83-6 xxii 16-17 xxv 97-8 xxvii 93-4 xxviii 101-3 and xxix 96-9. It may be noted that xvii 83d is short by one syllable.

Praharṣiṇī (20) ii 94 5 v 109 10 ix 61 62 xii 85 88 xv
145 46 xviii 129 30 (see the Notes) xxii 78 9 xxv 74-
xxxi 114 15 (see the Notes)

Bhujangaprayata (10) vi 54 5 v 63 4 xiii 88-9 and xiii
104 7

Malabharṇī (77)¹ viii 68 69 (see the Notes) xiv 175.
Canto xxiv is a chapter of philosophical contents which
are often obscure and the text too is not well preserved.
There are many lines which are wanting in some syllables,
while some have syllables more than necessary. All these
irregularities are noted in the Notes and some emendations
too are suggested.

Māliṇī (12) iii 62 3 vii 110-111 xiv 78 81 xv 90-91 and
xxi 79-80

Vasantatīlaka (70) i 1 68 and xvi 106 7

Varmastha (165) xiii 1 87 xxi 1 78. In two places we have
Indravarmāś padas in a Varmastha verse see viii 56c and
xxi 20a

From the above analysis it is plain that the favourite metre
of the author is Upajāti as in the case of Aśvaghoṣa. As re-
marked above he does not mind hiatus between *a* & *b* and
c & *d* of a verse. Often the last syllable of a pāda though
grammatically short is treated as long for metrical purposes.
Sometimes hiatus is allowed in the body of a line. At xxiv
2re a short vowel followed by *kr* is taken as a long vowel.

¹ Though *Buddhacarita* v 1 8 are in Malabharṇī metre
Dr. JOHNSTON calls them Aupacchandāvaka. Is it that he treats
Malabharṇī as a st reotyped variety of Aupacchandāvaka?

X) STYLE OF VARĀHACARITA

For two reasons it is difficult to evaluate the style of *Varāhacarita* with justice: first the text tradition is bad and one is faced with many corrupt passages and secondly the contents are varied in character, major portion of the work being devoted to dogmatical detail and polemic discussions. We miss here the delicate ideas, exquisite comparisons, subtle polish and smooth handling of Sanskrit language which characterise Kalidasa. In moral earnestness and religious zeal Jaṭila can be favourably compared with Aśvaghoṣa. Dogmatical details have marred the poetic effect of the work. The first canto is dignified in its flow, but this tone is not maintained throughout. In narrating the events Jaṭila is quite vigorous, and in moral discourses specially at home. In some places the author like a good student observes the special rules of grammar, while we come across many lapses elsewhere. Thus as the text stands, it leaves the impression of an amateur production. Though his descriptions of the palanquin (ii. 53 ff.) and temple (xxii. 57 ff.) are rather extravagant, his battle scenes, quite epical in style, are worthy of any great epic poet. Jaṭila like the South Indian architect takes delight in working out details and detail, and is pleased to repeat scenes after scenes. Now and then we come across rhyme (xi. 45, xix. 38, xxi. 80, xxii. 57-8 and also 59); alliteration (xv. 15) and the repetition of the same syllable to produce a sonorous sound (xxii. 7-9). Here and there we find beautiful verses which testify to the artist and the poet in Jaṭila. We may quote some verses

1. *ā amāṭṭe s 34 sar acalīsthate iv 9 bhāṣayante v 91 sa i k d manā v 12 etc.*

2. Describing the Ms. of *Varāhacarita* HIRALAL remarks: It is a Kāvya of high poetical merit. (*Catalogue of Sk and Pr Mss in the C P & Berar p 689*). A friend of mine, a close student of

xxviii 6

निगन्ताय व्यतने यथैव
 इराक्षरं गवज्जन्म्य यति ।
 तथैव गच्छतिप्रयत्ना कुमारे
 वृद्धि च बालेन्दुर्गिव प्रजात ॥

When Jinasena complimented the poetic flash of Jaṭila I think that he had such verses in view

7 FOUR OTHER VARĀṄGACARITAS

1) VARDHAMANA'S VARĀṄGACARITA IN SANSKRIT

The story of prince Varāṅga has proved fascinating in later days Vardhamana composed in Sanskrit verse another *Varāṅgacarita*¹ This poem is a summary of Jaṭila's work with which it has close phraseological agreements in places more than one the author only curtails the details of religious sermons and various descriptions, the skeleton of the story remaining the same all the while. The incidents and events of the story are narrated in the same order. At times proper names are differently spelt Vardhamana perhaps implies that he has summarised Jaṭila's work when he says

गणधरया कथयन् कथा इरा ।
 वराहगज्जन्म्य मयिस्तरं पुरा ।
 मयपि सल्लिय च तैव कथ्यन्
 मुद्गाप्यवधन मुद्गदिवर्धिनी ॥

¹ Edited with Marathi translation by Pt. JINADAS Sholapur
1927

It is clear from the text that the Jain that Vardhamana Varagata is referred to in *Harivansha* is the same as the one referred to in *Harivansha*. But the text is not correct and cannot be accepted because it is not clear that Jaṭila is the author of *Varagata* written by Jinasena.

There is no doubt as to the identity of Vardhamana who gives meagre information about himself. He was a Bhāṣā-rāka belonging to the Mulaṅkha-Balāka-guṇa and Bhāṣā-rāka and he had a *parallel* *Varagata* written by two Vardhamana. The first was the Guru of Dharmabhusana the author of *Vyavahārika*. If the Vardhamana of the same as the Guru of Dharmabhusana then the *Varagata* composed in the middle of the fourteenth century at the earliest because the date of Dharmabhusana given by VIJAYARĀJ by VIDYABHUSHAN and A.D. 1380 by PATHAK. The second Vardhamana is the author of *Harivansha* whose date is about A.D. 1530 according to RICE. It is important to note that this second Vardhamana belonged to Balāka-guṇa. Under these circumstances this *Varangacārita* cannot be taken earlier than 13th century A.D.

From the 13th century onwards the references to either Jaṭāsimhanandi or his *Varangacārita* become scarce. If it is not an accident the probable reason might have been that the *Varangacārita* of Vardhamana came to be popular. It is this work and not Jaṭila's *Varangacārita* which is at the basis of Kannada and Hindi versions noted below.

1 *Indian Logic* Mediaeval School p. 51

2 *Annals of the B. O. R. I.* Vol. XII lv p. 370

3 *E. C.* VIII Nagar No. 46

ii) DHARANIPANḌITA S VARĀṄGACARITA IN KANNADA

There is one *Varāṅgacarita* in Kannada written by Dharaṇi Paṇḍita who flourished about A.D. 1650. He was a native of Venuvardhanapura. It is composed in a popular Kannada metre known as Bhamini-ṣaṭpadi. He says that his work is based on previous compositions. From the fact that he mentions one Vardhamāna along with other previous authors it appears that Vardhamāna's *Varāṅgacarita* was his authority. The Ms. of this work noticed by R. NARA SIMHACHARYA is incomplete containing only eight chapters.

iii) LĀLACANDA S VARANGACARITA IN HINDI

Through the courtesy of Pt. PANNALAL JAINA, Delhi, I received a paper Ms. belonging to Lālā Harasukharāyaji, Jaina Pustakalaya, Mandira Pañcayatī, Delhi. It is written on Aśvina Śuddha 3 Sunday, Samvat 1905. It contains a metrical Hindi version, in 13 cantos, of the Sanskrit *Varāṅgacarita* of Vardhamāna noted above. From the concluding verses we learn that the work of Vardhamāna being in Sanskrit could not be followed by all and hence there was the need of rendering it into Bhāṣā, i.e. the earlier stage of Hindi. At Aṣṭera in the territory of Bhadavara (now in the Gwalior State) there lived a Bhaṭṭāraka Viśvabhūṣaṇa by name. His disciple was Brahmasagara of the Agravala family. He went to Gurugrih and on his way back halted at Hindaun where pious householders resided. He had a disciple in Candā who translated the Sanskrit work into Bhāṣā.

1. *Kaṣṭhāṅk* A. *varāṅgacarita* vo' ...

अंघ्रिजी प्रगतिनावा मार

१ स्वभावात्मा उद्योग शान्ति

महोदयों! जिनके पास कुछ धन है वे इस समय में बहुत ही लाभकारी व्यवसायों में लग सकते हैं।

एक महत्त्वपूर्ण बात यह है कि जो लोग इस व्यवसाय में लगेंगे वे बहुत ही कम धन में ही बहुत ही अधिक लाभ कमा सकते हैं। यह व्यवसाय बहुत ही सरल है और इसे शुरू करने में बहुत ही कम लागत है। इस व्यवसाय में जो लोग लगेंगे वे बहुत ही कम धन में ही बहुत ही अधिक लाभ कमा सकते हैं। यह व्यवसाय बहुत ही सरल है और इसे शुरू करने में बहुत ही कम लागत है।

मै—यह प्रगति अत्यंत महत्वपूर्ण है और इस समय में बहुत ही लाभकारी है। इसमें बहुत ही कम धन में ही बहुत ही अधिक लाभ कमा सकते हैं। यह व्यवसाय बहुत ही सरल है और इसे शुरू करने में बहुत ही कम लागत है।

‘ब’ प्रगति मुख्यतः बचत करने से है। ‘म’ प्रगति उससे है जो बहुत ही कम धन में ही बहुत ही अधिक लाभ कमा सकते हैं। यह व्यवसाय बहुत ही सरल है और इसे शुरू करने में बहुत ही कम लागत है।

संस्कृत में मूल शब्दों की उत्पत्ति का उद्देश्य है। 'क' प्रतीक एक ही
 'म' (१९) प्रतीक नहीं मिलता। क प्रतीक कुछ स्थानों में उल्टी
 भाषा और पदों का है जब कि म उल्टी भाषा के अन्तर्गत है। तथा
 'क' प्रतीक कई भाषाओं में है। इस कारण उक्त भाषा के कि 'क' प्रती
 क 'म' प्रतीक की ही भाँति है। किन्तु इसके विपरीत में कुछ को
 उल्टी भाषा है। प्रतीक 'म' में 'क' प्रतीक का अर्थ है, प्रतीक
 कुछ ही अर्थों में है जो कुछ भाषाओं में ही है। उक्त भाषाओं में
 प्रतीक प्रतीक में एक सम्बन्धित भाषा है जो सम्बन्धित भाषा का अर्थ
 है। इन कारणों से प्रतीक 'क' प्रतीक में प्रतीक विपरीत भाषा
 नहीं है। उक्त भाषाओं का उद्देश्य है। उक्त भाषा में यह विधान कर्म
 और उद्देश्य है कि कुछ ही भाषाओं में पदों का प्रतीक का अर्थ ही प्रतीक
 'म' प्रतीक आदि में ही प्रतीक बहुत प्रतीक है। इस भाँति ही प्रतीक
 पदों है। यह कहना प्रतीक है कि 'क' प्रतीक में प्रतीक प्रतीक प्रतीक
 बुद्धिमान् लेखक का है अथवा उक्त भाषा प्रतीक ही प्रतीक है।

२ मूलका संगठन

उक्त दो प्रतीकों आधार पर ही सम्पादक का अपना कार्य करना पड़ा
 है, जब कि मूल प्रतीक और अर्थ है और उपयोगी पाठान्तर्गत सन्धि
 कम है। उदाहरण के लिए, इसके लौकिक विभागों में २४ वें सन्धि
 स्थानों में अतिगूँ है और पाठक की बुद्धि का चक्र में डाल देता है।
 इसके सिवाय बहुतसे स्थानों पर पाठ छूट हुए हैं और पाठान्तर कामक होने पर
 भी विशेष सहायता नहीं करते। प्रथम अति प्राचीन है, प्राप्त प्रतीकों सन्धि
 और इसकी कोड टीका भी उपलब्ध नहीं है। प्रथम ही प्रथम बार प्रकाशित
 हो रहा है। इसके रचयिता की कोड दूसरी कृति भी उपलब्ध नहीं है जिमक
 अध्ययन से सम्पादक वराणसी की विशेषताओं को अच्छी तरह समझने में
 सहायता प्राप्त कर सकता है। इन सब परिस्थितियों के बीच में बड़ी सावधानता
 साथ मुझे अपना कार्य करना पड़ा है। 'क' और 'म' प्रतीक परस्पर में
 मिलान करके बहुत सी अशुद्धियों को निकाल दिया है। अन्तर्गत विषय तथा
 इतर विशेषताओं को एक सामान्य रूप में रखा है। जो कि स्थान तथा धर्म
 वगैरह दोनों प्रतीकों में साधारण हैं, उन्हें कायम रखा है। कहीं कहीं दीर्घ और

इस स्वयंके चिह्नका मैंने ब्रेकेटमें रखा है। जो पाठ केवल एक ही प्रतिमें छूट गया था उस दूसरी प्रतिमें छूट गया है, क्योंकि कि दोनों प्रतियाँ प्राचीन परम्परा एक ही हैं। जहाँ दोनों प्रतियोंमें पाठ-भेद है, वहाँ उपयुक्त पाठको मैंने मूलमें रखा है और दूसरेका टिप्पणमें। अगुद पाठ रहनर रहका जो सूचनाएँ करनी थीं वे पाठ टिप्पणीमें स्वयंभर कममें दी गई हैं, और कई टिप्पणमें दी गई हैं। गुद पाठकी प्रसिद्ध वास्तु यह हमारा मुख्य प्रयत्न है। हमारी भूल हो ता, विद्वान् आम सुधार सकते हैं। वहीं वहीं अग्रगण्य पाठान्तर भी इस लिये दिये हैं कि उनमें गुद पाठका अनुमान करनेमें सहायता मिल सकेगी। जहाँतक सम्भव था तथा मैंने उपर्युक्त सामग्रीका अतिक्रमण नहीं किया है और अपनको सीमामें रखकर हा अत्रन। वरकका उपयोग किया है।

३ यराङ्गचरितने रचयिता

दोनों प्रतियोंमें किसी भी स्थानपर उसका कताका नाम नहीं लिखा है। तथा न ता विभिन्न सगोंका सचियोंमें और न किसी सगक अन्तिम पत्रमें ही प्रायकारने अपना नाम वगैरह दिया है। किसी सगके उपनहारात्मक पत्रमें भी मुझ काई एसा शब्द न मिल सका, जो रचयिताक नामपर परम्परया प्रकाश दाल सक। प्रथम सगके ८ वें पत्रमें विशालकीर्ति और राजसिंह नाम आये हैं किन्तु इनमें काल्पनिक अभिप्रायको निकालनकी आवश्यकता नहीं है, क्योंकि कि अन्य सगोंक अन्तमें इस प्रकारक शब्द नहीं आते। अतः प्रायश उसका कताके बारेमें काई सहायता न मिलनेपर हमें बाहरस ही प्रमाणोंकी स्वाज्ञ करना होगी।

(१) जिनसने अत्रन हरिवंशपुराण (६० ७८३) के निम्नलिखित दो पद्योंमें पद्यचरित और यराङ्गचरितका उल्लेख किया है --

कृतरघात्पायाता प्रत्यह परिवर्तिता ।

मूर्ति कायमयी लाके रवेरिव रवे दिया ॥३४॥

यराङ्गनेव सवाङ्गैवराङ्गचरिताधवाङ् ।

कस्य मोरगात्पद्मानुयग स्वगोचरम् ॥ ३५ ॥ प्र स० ।

इनमेंसे प्रथम श्लोकमें रविवेगक पद्यचरितका उल्लेख है। दूसरे श्लोकका

१ भागिकचन्द्र वैज-प्रवनाण वन्दर पुष्प ३१-३२ ।

२ " पुष्प २९-३ ।

(३) धरल कवि अपने अपभ्रंग भाषाके हरिवशमें (हवाकी ग्यारहवीं शताब्दीक लगभग) धराङ्गचरितका उल्लेख इस प्रकार करते हैं—

मुनिमहसणु मुलायणु जेण पउमचरितु मणिरविलणण ।

विणमणण हरिवसु पावलु जण्डिमुणिणा वरगचरिनु ॥

धरल कविने वि बुल रहल रीतिम महासेनक मुलाचनाचरितका, रविणेणके पउमचरितका जिनमनक हरिवगपुराणका और जण्डिमुनिक धराङ्गचरितका उल्लेख किया है। यद्यपि जिनमन धराङ्गचरितक कताक बारेमें पुप है किन्तु उक्तानन और धरल उस जटिलका बतलात है। जब हमें यह देखना है कि क्या जटिलमुनि हमारे धराङ्गचरितक रचयिता हैं ?

(४) राघवमल्लक (इ * ०४-१४) मन्त्री और सेनापति चामुण्डरायन कसब गद्यमें विद्यालयाका पुरुषपरिवर्त की रचना की है जो चामुण्डरायपुराण (इ * ७८) क नामक प्रसिद्ध है। इसका एक गद्यांश धराङ्ग रितक प्रथम भागके छठे और सातवें अंशका दशमपाठमात्र है और उसमें बाल जटिलिह १ आचार्यर नाम्ना कसब का एक उक्त है जो धराङ्गचरितक प्रथमभाषका २५ वीं पद्य है। अब हमें यह साहस नहीं कि चामुण्डरायक सामने हमारा धराङ्गचरित था। एक स १४२७ (इ * ५५) में लिखी ग चामुण्डराय पुराणकी सादृश्यकी एक प्रसिद्ध धराङ्गरितक उद्धृत पद्यसंसाध उक्त पं श्लोक है और उसकी मीटिकामें साहस कसबका भी बार्ह कारण नहीं दलता। अब चामुण्डरायक उल्लेखके अनुसार उक्त उद्धृत पद्यके बार्ह जटिलिहने लाव्य है, और यह पद्य धराङ्गचरितका है अब हमने बतला भी बरी है। मेरे विचारमें यह जगदीदनारायण ही जगन्नाथ है जिसका नामक आचार्य जिनमनने अपने आदिपुराणमें (ल इ ८३८) इस प्रकार किया है—

बाला जयिनीये सरय जटा प्रबलदूतय ।

अथनमनुम विह जगन्नाथ स नो वरात् ॥ १-१० ॥

अदि पुराणकी एक श्लोक के नामे जगन्नाथका असकी नाम लिहनी द लिखा

है जो ल और बारावी श्लोक और श्लोककी श्लोक का है—

१ बाल रक लोटि द हरिष बल लव हवा प्रबलदूतय ।

२ लोट, श्री जगन्नाथक नामकी श्लोक लिहनी ३ दू २७३ ।

है। जिनके नाम जटाचार्यका केवल उल्लेख ही नहीं किया। किन्तु उनके वास्तविक चरित्र बहुत भी गामभी मा सी है। इन सब प्रमाणोंक आधार पर कोर मी स्थिति यह अनुमान कर सकता है कि हमारा प्रचारका राम सिद्धि का और व जटाचार्यके नामसे प्रसिद्ध था। सम्भवा इनका कारण यह था कि वे जगएँ रखते थे, और जब व अपनी काव्य-रचनामें गणीत हा चो वे ता उनही जगएँ चाल हो उठती थीं। सम्भवा सिद्धि नामक किसी अन्य स्थितिमें भेद करनेक लिये ही चामुण्डावने जटासिद्धि नामका प्रयोग किया है। जे जगएँ रखता है उस जटिल कहत है, अन हम जटिल और जटाचार्यको एक स्थिति मान सकते हैं और पुत्र-प्रमाण तथा अन्धता भागक हरिवंशके अनुसार जटिल वराहचरितके रचयिता है। इस प्रकार निष्कर्षक तौरपर हम कर सकते हैं कि इस वराहचरितको सिद्धि उपनाम जटासिद्धिने बनाया था, जो जटिल अथवा जटाचार्यके नामसे प्रसिद्ध था।

४ जटासिद्धि-या-चाय

जटासिद्धि, जटाचार्य अथवा जटिलके बारेमें हम बहुत कम जानते हैं। विभिन्न शताब्दियोंमें सिद्धि नामक बहुतसे पैर साधु और प्रचकार हो गये हैं। मुख्य मुख्य स्मारक लेखों और साहित्यिक उल्लेखोंके आधार पर हम कमसे कम आधे दर्जन सिद्धियोंका गिना सकते हैं, किन्तु उन सभीके बारेमें हमें बहुत ही कम जानकारी हा सकी है। (१) सबसे प्रसिद्ध सिद्धि वे है, जिनका नाम बादक शिलालेखोंमें प्राय जाता है, जो कनाटक प्रान्तकी एतिहासिक परम्परासे घनिष्ठ सम्बन्ध रखते हैं, तथा जिहोंने हमारी दूसरी शताब्दीमें गङ्गवशकी नींव डालनेमें दो अनाथ राजकुमारोंकी सहायता की थी। (२) भवनेगोलमें एक सिद्धिका समाधि लल है, जो शक स ६२२ (ई० ७००) के लगभग हुए हैं। (३) इसकी बारहवीं शताब्दीके पूर्वार्धके कुछ शिलालेखोंमें एक सिद्धिका उल्लेख है जो मम्मवत काणूगके थे। (४) इसकी बारहवीं शताब्दीके उत्तरार्धके कुछ शिलालेखोंमें एक सिद्धिका उल्लेख है जो सम्भवत नीदगणके था। (५) १३७१ ई० के एक शिलालेखमें बलाकारगणके एक सिद्धिका उल्लेख है। (६) धुनसागर स्तूप (इसकी सोलहवीं शताब्दीक लगभग) के समयमें एक सिद्धि हुए हैं, जिनके

उपेक्षित भूमिमागने महाभियेककी टीका लिखी थी। (७) धवलने एक सिंहनन्दिका उल्लेख किया है जिन्होंने द्वापरा अनुप्रस्थापर काह रचना की थी। इन सिंहनन्दियोंक बारेमें जो कुछ जानकारि प्राप्त होती है उसके आधारपर उनकी समानता या असमानताका निश्चय कर सरना शक्य नहीं है। गङ्गावर्गकी नीचे द्वापरामें सहायता करनपाल सिंहनन्दि कनाटक प्रान्तमें म्बू प्रसिद्ध हैं और सम्भवत उर्हाम भद्र करनक लिये चानुष्कारयने हमारे ग्रन्थकारका जटासिंह नन्दिक नामसे उल्लेख किया है एसा मात्रम पता है।

यद्यपि जटासिंहनन्दिका नाम बादमें विस्मृत हो गया किन्तु सस्कृत, प्राकृत और ब्रजभाषा भाषाक जैनसाहित्यमें उनका स्मरण बड़े आत्मीय साथ किया गया है। उद्यतनशूर जिनमेन प्रथम जिनमेन द्वितीय तथा धवलने जटिल अथवा जगन्नाथ और उनके वराहचरितका स्मरण किया है। ब्रजभाषासाहित्यमें पद्मवशिने अपने आदिपुराणमें (ई १४१) धामामृतमें नयसनने (ई १११२) पाश्चाण्डितने अपने पाश्चपुराणमें (ई १२५), जज्ञने अरन अनन्तनाथपुराणमें (ई १४९), गुणवर्म द्वितीयन अपने पुष्पन्त पुराणमें (ई १२० के लगभग) कमलभवने (ई १२२५ के लगभग) अपने शान्तीश्वरपुराणमें, महाबलवशिने अपने मेमिनाथपुराणमें (ई ११५४) जटासिंहनादिका उल्लेख किया है। इसके सिवाय अगलने (ई ११८९) चाद्रप्रभपुराणमें, कुमुदेन्दुने (ई १२७५ के लगभग) अपनी रामायणमें और नागराजने (ई १३३१) अपा पुण्यालवमें सिंहनन्दिका स्मरण किया है। किन्तु 'जटा विशेषणक बिना इस सिंहनन्दिका हम जटासिंहनन्दि नहीं टहरा सकते।

दिसी समय निजाम स्टेटका कोणल ग्राम, जिले कोरग भी कहते हैं, सस्कृतिका एक प्रसिद्ध केंद्र था। मध्यकालीन भारतमें जैनमें इसकी अच्छा ख्याति थी और आज भी यह स्थान पुरातत्वप्रेमियोंका स्नेह भाजन बना हुआ है। इसके निकट पत्की गुण्डु नामकी पहाड़ीपर, अणोक्क शिलालेखके समीपमें, दा पदचिह्न अङ्कित हैं। उनके टीक नीचे पुरानी कनहींमें दा लाइनका एक पिलालेख है जिसमें लिखा है कि चावस्पने जटासिंहनन्दाचायके पदचिह्नको तैयार कराया। इसका छायाचित्र इस पुस्तकके आरम्भमें दिया गया है। किसी महान् व्यक्तिकी स्मृतिमें, मुरयतया उस स्थानपर जहाँ किसी साधु बसेरहन

समाधिमरण किया है, पर निद्रा स्थापित करनका विधान जैनोंमें बहुत प्रचलित है। अतः उक्त पद चिह्न यह बतलाने हैं कि जगमिहन्दिनाचार्यने कालमें समाधिमरण किया था। ये जगमिहन्दिनाचार्य हमारे प्रायकार ही जान पड़ते हैं, क्योंकि एक तो जगमिहन्दिनाचार्य नाम इतर मिहन्दिनाचार्यने भेजवा सूचक है। दूसरे, कन्नडसाहित्यमें जगमिहन्दिनाचार्यके विविध उल्लेखोंमें यह प्रमाणित होता है कि वे कर्नाटकके अधिवासी थे। तामर, कुमारसन मरीच्य बहुतसे मुख्य मुख्य मनुष्योंने अन्तिम दिनोंमें कर्नाटकमें आकर रहे थे। अतः यह सम्भव है कि हमारे प्रायकार भी वहाँ से इवनामरणक लिये आये हों।

५ उनका समय और अथ रचनाएँ

ऊपर बतलाये गये उल्लेखोंके आधारपर जगमिहन्दिनाचार्यके समयकी अन्तिम अवधि निर्धारित कर सकना शक्ति नहीं है। किन्तु प्रचारात् उनका स्मरण किया है, उनका समय सुनिश्चित है। १३ वीं और १२ वीं शताब्दीके ग्रन्थकारोंके विचार, ११ वीं शताब्दीमें धरमजाल और उनका वराहचरितका उल्लेख किया है। १० वीं शताब्दीमें चामुण्डायने उनका उल्लेख किया है और उनका वराहचरितस एक पत्र उद्धृत किया है। उनसे ४ वर्ष पूर्वके पत्रक आदिपुराणमें जगचायका उल्लेख है। ९ वीं शताब्दीमें विनयन द्वितीयन अपने आदिपुराणमें जगचायक कवित्वकी प्रशंसा की है। ८ वीं शताब्दीमें विनयन प्रथमन अपने हरिविगमपुराणमें (६० ७८३) वराहचरितका उल्लेख किया है और हरिविगम एक चौथे वर्ष पूर्वकी कुवलयमालामें उद्यानसुरिन चरित और उनके वराहचरितका उल्लेख किया है। इन उल्लेखोंमें यह बिलुल सुनिश्चित है कि जगमिहन्दिनाचार्य ६७७८ से अन्त्य पहले हुए हैं, क्योंकि हमारी आठवीं शताब्दीके अन्तिम चरणके प्रारम्भके समय वराहचरित उत्तर और मध्य भारतमें तथा अनाम्वर और शिगम्वर प्रायकारोंमें प्रसिद्ध हो चुका था। मध्यकालीन भारतमें गणनाममनक साधनोंका दृष्टिमें रखते हुए, इन प्रायकारोंके रचना और विस्तृत प्रसारका लक्षात्वा वैगनक लिय हमें आदि और उद्यानसुरिके मध्यमें लम्बे समयका अन्तराल रचना होगा।

यह सब दुस्वकी बात है कि जगमिहन्दिनाचार्यने किसी भी पूर्ववर्ती प्रायकारका उल्लेख नहीं किया। अतः हमें वराहचरितके उद्योग ममवकी आदि अवधि का निर्धारण सूच नहीं मिलता। मन्मथ जगमिहन्दिनाचार्य बहुत प्राचीन

समयमें ही कमबद्ध हा चुके थे और बादमें उनमें बोर विशेष परिवर्तन बंगरह रही हुआ। तथा, बहुतम प्राचीन प्रथम युग हा चुके हैं। इन परिस्थितियों का चर्च, बराबरचरितमें वर्णित मिडलान्तोंकी एकवाक्यताके आधारपर समय निणय करनेमें मुझ बहुत सावधान रहना होगा। तथार्थ नीचे प्रस्तुत किया जाता है—

(१) बराबरचरितके ऐद्वान्तिक वर्णनका दृष्टकर उमास्वातक तत्वाथपूषका स्मरण हा आता है। यह स्पष्टता सम्भव है कि जटिलक समान धर्मोपस्था तत्वाथ पूष साराय मान्य प्रथका आगहन करके उनका सार अपने प्रथमें निबद्ध करे।

(२) बराबरचरितके २६ वें सर्गक ८२-८२ श्लोक समन्तभद्रके स्वयम्भू स्थापक १०२-१ श्लोककी याद दिलात हैं।

(३) नीचेकी तुलनाम विस्तृत शब्द है कि जटिलने मिडलान्तक सामानि प्रकरणमें वर्णित कुछ मुख्य मुख्य चर्चाओंका अनुकरण किया है। बराबरचरितके २६ वें सर्गक श्लोक ७२ ५३ ७४-५७ ५७-५८ ६ ६१ ६३ ६४-६५, ६९ ७ -७१ और ७२ की तुलना क्रमण सामानिक प्रथम वाणकी गाथा, ६, ९, ११-१२, १७-१८ २१, २२-२ ५१-५२ तथा तीसर वाणकी गाथा ४७ ५४ ५५ और ५६ का की जा सकती है।

(४) बराबरचरित (म० १५ श्ल० १२२) में वर्णित सामानिककी याख्या यही है ना मस्तुत सामानिक प्रथमें पाइ जाती है। सामानिकपाठक बलाका पता अभी तक नहीं स्वतः सवा है। कुछ मुद्रित प्रतियोंमें और बहुतसी लिखित प्रतियोंमें यह दृग्गमिके साथ पुका हुआ है। प्रचलित परम्पराक आधारपर प्राकृत दृग्गमिकका कुम्भारचित माना जाता है और मस्तुत दृग्गमिकका पृथगाचरित। अब सम्भव है कि सामानिक पाठ पूषयादका बनाया हुआ हा।

इन प्रथकोंका समय सुनिश्चित नहीं है। समन्तभद्रकी इलाकी दूसरी गताकी लयभयका विगन् माना जाता है। नैनप्रथय बतलानी है कि उमास्वाति समन्तभद्रक पुरवर्ती हैं। मिडलान्तक समयक सारमें भी विगनोंमें मत भेद है। उनके समयकी अन्तिम अवधि इलाकी सानकी गताकी मानी गइ है। पूषयाद पौचर्वी दृग्गमिके अन्तिम चरणम पहलिक विगन् है। इन सभी आचार्योंका समय एही परिस्थितियोंमें है कि उनक आधारपर जटिलकिके समयकी आदि अवधि निश्चित नहीं की जा सकती किन्तु यह बहुत कुछ सम्भव है कि

जन्मदिन ही मातृ गणेशीमे तदोक्त विना नहीं हो सकते । उक्त प्रमाणोंके आधारपर मैं इस निष्कर्ष पर आता हूँ कि जगसिंहनाथ आदर्श ईश्वरी मातृ गणेशीक अंगों रूप है ।

जिसे योगेश्वर आपने उक्त गणेशक वराहनाथ शिल्पलेखका समय ईश्वरी दम्बी इत्यादि प्रथम बाल्यात् दे । किन्तु यह कल्प अनुमानमात्र है, और जिसे योगेश्वर आधारपर तब अनुमान किया गया है वह उनना निश्चि नहीं होगा, तबना कि वे प्रमाण तब मैंने जगसिंहनाथ का समय निर्णय करनेके लिये ऊपर लिखे हैं । मेरा अनुमान है कि उक्त शिल्पलेखका समय एक या दो शताब्द पूर्व इतना चाहिए । यदि ऐसा नहीं हो सकता तो शिल्पलेखके जगसिंहनाथ और वराहचरितक कला जगसिंहनाथिकानों एक व्यक्ति नहीं हो सकते, या फिर तनभुक्तिक आधारपर बालका किना स्थान जगसिंहनाथिक चरण चिह्नोंकी स्थापना करके उक्त शिल्पलेख अङ्कित करा गया है । वराहचरितके समयके बारेमें तो प्रमाण ऊपर लिखे हैं, वे इतने सुनिश्चित हैं, और वराहचरितक कला और शिलालेखक जगसिंहनाथिक ऐक्य निर्धारित करनेमें जो सुविधाएँ दी हैं, वे इनकी सहाय हैं कि ऊपरकी दो बातोंमेंसे मुझे दूसरी बातकी ओर ही झुकना पड़ता है । शिल्पलेखकी शब्द-रचना भी दूसरी बातके ही पक्षमें है, क्योंकि उसमें विशेषतः चरणचिह्न स्थापित करनेका ही उद्देश्य है ।

इस प्रकारका वराहचरितके सिवाय कोई दूसरा ग्रन्थ अभी तक उपलब्ध नहीं हो सका है । किन्तु ऐसा मान्य होता है कि उन्होंने अन्य ग्रन्थ भी बनाये थे, क्योंकि योगेश्वरचरित अमृताशीतिमें जगसिंहनाथिके नामसे एक श्लोक उद्धृत है, जो वराहचरितमें नहीं पाया जाता । श्लोक निम्न प्रकार है—

जगसिंहनाथचायदृष्टम्—

तान्द्रिया प्रयन्ते वावद्द्वैतस्य गाचम् ।

अद्वय निष्कले प्राप्त निष्पिपस्य कुत निया ॥

६ वराहचरितकी तुलनामक अनुशीलन

१ वराहचरितकी कथा संक्षेपमें इस प्रकार है—विनीतदेशमें रम्या नदाके तटपर उत्तमपुर नामका एक नगर था । उसमें भोजवशका राजा धर्मसेन

राज्य करना था। उसकी पत्नान का नाम गुणवती था। गुणवतीक एक पुत्र पैदा हुआ। उसका नाम बराह रखा गया। राजा धर्मसेनने अन्न मंत्रियोंसे परामर्श करके उत्तम कुल्हा दान राजकुमारियोंके साथ बराहका विवाह कर दिया। एक बार अरिष्टनमिके प्रधान पिपर बराह उत्तमपुरमें पधारे। राजा धर्मसेन अन्न मंत्रियों बगैरहके साथ उनके दानाय गया। बराहने उन्हें उपवास किया। बराहके पृष्ठनेर बराहने सम्यक्त्व और निष्वात्वका स्वरूप समझाया और राजकुमारने उनमें अगुजर ग्रहण किये। कुछ समयके बाद राजाने बराहको सुबराहसद प्रदान किया। इसल बराहकी विमाता गुणसेना और उसका पुत्र सुप्रेम बराहस झह करने लगे। मुकुट्टि नामके मन्त्रीने उनल घादा किया कि वह त्रिम किनी तरह बराहका धना बता कर सुप्रेमका राज्य सिंहासन पिलानमें उनकी सहायता करगा। प्रथममें मुकुट्टि एक स्वामिभक्त मन्त्रीकी तरह व्यवहार करता था, किन्तु पराश्रमें वह सरदा बराहका पैसा पलटा देनेके लिये अवसरकी प्रतीक्षामें रहता था। एक बार उसने दो घाहोंका निष्ठा पसा कर तैयार किया। उनमेंसे एक घोड़ेकी पिशा टाकि रीतिने दूह थी और दूसरेको पूरा सैतान बना दिया गया था। घाहोंके प्रशसनके समय मन्त्रीने एसा प्रबंध किया कि बराह उस सैतान घोड़ेपर सवार हो गया और उस घाहेने कुमारको एक घने जङ्गलमें ले जाकर पटक दिया। जङ्गलमें बराहको बहुतमे बटोंका सामना करना पडा। एक बार एक हाथीकी सहायतासे उसने एक व्याघ्रके मुस्तस अपनी जान बचाई। एक मन्त्रीने एक सुन्दर कुमारीका रूप धारण करके बराहको सुभाना चारा, किन्तु वह उसने मत नहीं हुआ। इसके बाद उसे पिशाघियोंने कैद कर लिया, किन्तु सीप ही उसका छुटकारा हो गया, क्यों कि उसने उनके मुलियाके पुत्रका, शिने लाने काट लिया था, अन्धा कर दिया। एक बार भीलोंने लङ्कर उसने व्याघ्रियोंके एक सपकी रक्षा की। इसके व्याघ्रियोंका मुलिया सागरशुद्ध उसका बहुत कृतज्ञ हुआ। वह उसके साथ ललितपुर चला आया और अपनेका शिवाकर कभिद्रटक नामसे वहाँ रहने लगा। उधर बराहक अज्ञानक कारण हो जानेसे उसके माता पिता और स्त्रियों बहुत दुली हुई और एक मानिक उपदेशल प्रसुद्ध होकर अगता समय धर्मध्यानमें रिताने लगीं।

एक बार मधुराके राजाने ललितपुरके राजार चलाई की, और कभिद्रट

पालनमें कभी भी प्रमाद नहीं करता। उसके ऊपर अनेक गारीरिज और मानसिक विपत्तियाँ आती हैं, किन्तु एक वीर पुरुषकी तरह वह उनका सामना करता है। उनके युद्धोंका दा भागोंमें बाँग जा सकता है—एक बाह्य श्रयात् दुनियाक दुःमनोंके विरुद्ध और दूसरा आन्तरिक श्रयात् अन्तरंग काम श्राध आदि दुःमनोंक विरुद्ध। दानों वा युद्धोंमें वह विनयी रहता है।

३ वराहचरितमें संज्ञातिथ्य रिचेचन—अश्वपोषणे अपने प्रथोंमें बौद्ध आचार विचारोंका म्बुव वगन किया है। मनुष्य जीवनका सवाच ध्यय मान्य है किन्तु बहुतोंन उस भुग्य किया है। अतः अश्वपोषणे अपना माहक कविनाके द्वारा उस ध्ययका उपदेग देनेका प्रयत्न किया है। इस प्रकार जब अश्वधाय सरीन्वा कलाविद् एसा कर सकता है तब जटिल सरीन्वा साधु यदि अपनी काय धाराका धार्मिक और सैद्धान्तिक शिपयोंक उपदेश करनका स्वाय बनाता है या हमें अचरन नहीं करता चाहिये। वराहचरितक बहुतसे सगोंमें इस प्रकारका वगन मिलता है। चाथे लेकर दमवें तब पँच सग तथा छम्बीसवों और सत्ताइसवों सग कथाक मुरय प्रसगमे बाईं सम्बध नहीं रन्ते। यदि इन सगोंका प्रयत्न निकाल दिया जाय तो घटनाओंके वगनका बाइ छति नहीं पहुँच सकती। इसमें कोई सन्देह नहीं कि जटिल कविने जैन-सिद्धातोंका निरूपण करनके लिये ही उक्त सगोंका निमाण किया है। इन सगोंके कविके केवल धार्मिक उल्गाहका ही पना नहीं चल्ता किन्तु जैनधमविषयक विनून अभ्ययनका भी पना चल्ता है। कथनकके विविध प्रसगोंमें जैनधमके जिन आचारों और विचारोंका वर्णन मिलता है, उनमेंमे कुछ निम्न प्रकार हैं—जीव और कमका सम्बध, मुल्य और दुःखका कारण, सम्यक्त्व और मिथ्यात्व समारका स्वरूप, पृश्यका कर्तव्य, शिनपूजा और जिनमन्दिर निमाणका महत्त्व, महात्मन और उतकी भावनाएँ, समिति, गुप्ति, आदि आदि। इस प्रकारके वगन हम कानके लक्ष्मी हैं कि जटिल कवि एक धार्मिक गणक और उपदेशक थे।

४ हतर मतार्थी आगेचन—जटिल कविन अनेक स्वयेंसर हतर मतोंकी आलोचना करके अन्तमें जैन सिद्धान्तका समर्थन किया है। विभिन्न मतोंके अनुमार पुरुष, हथर, काल कम देव, गह, निषाग, स्वभाव, नियति वगैरह लकारके प्ररव, स्थिति और उत्पत्तिके कारण माने जाते हैं। जटिल

है यह तत्कालन परम्पराका एक जतिगयोनिपूण वर्णन हो सकता है। बद्ध, पाण्डुप और इतर नरेशोंके द्वारा श्रिये गये दानोंका उल्लेख गिल्ल-लेखों और ताग्रपत्रोंमें मिलता है। जटिलके लेखक अनुगार दीवारोंपर विभ्र अङ्कित करनेकी पद्धति भी दक्षिणमें पाई जाती है, जैसा कि मूहवित्री हल्बी और जिनकाशी या विहपरलिङ्गनम्बे मन्दिरोंमें देखा जाता है। यद्यपि उनमेंसे कुछ मन्दिर बहुत बान्ध हैं किन्तु वे प्रचलित रिवाजको बतलाते हैं।

६ अश्वघोष और जटिल—जटिल कविपर अश्वघोषका विशेष प्रभाव है। सौन्दर्य और बुद्ध-चरितके साथ बराहचरितकी तुलना करनेपर बहुत-सी समानताएँ दृष्टिगोचर होती हैं। अश्वघोष बौद्ध आचार-विचारके पक्षपाती हैं और जटिल जैन आचार-विचारके। अश्वघोषने बौद्ध पारिभाषिक शब्दोंका स्वतन्त्रतापूर्वक उपयोग किया है और जटिलने जैन पारिभाषिक शब्दोंका। मनुष्य जन्मक लाभ सांसारिक सुखोंकी अस्मिता धम अर्थ वीरहका पारस्परिक सम्बन्ध अदि बाँधक चित्रणमें दोनों प्रायःकारोंकी एक ही दृष्टि पाई जाती है। दोनों ही प्रायःकार ब्राह्मण पुराणोंसे उदाहरण देने हैं। सौन्दर्यन्दके १४ वें परिच्छदमें बौद्ध साधुके निव्यकमका वर्णन है। बराहचरितके भी अन्तिम दो सर्गोंमें जैन साधुके आचारोंका वर्णन है। सौन्दर्यन्दके १६ वें परिच्छदमें बौद्ध सम्मत निवाणका स्वरूप बतलाया गया है, बराहचरितके भी दसवें सर्गमें माधुरियक जैन मान्यताका वर्णन है। बराहचरितमें कुछ व्याकरणसम्बन्धी विशेषताएँ पाई जाती हैं, जो अश्वघोषकी रचनामें भी वर्तमान हैं। कई जगह उपमा विचार और शब्द-साम्य भी है। बराहचरित नाम भी बुद्ध-चरितका स्मरण कराता है। इनके सिवाय कुछ अन्य भी समानताएँ हैं। इस सब समानताओंपर दृष्टि डालनेसे ऐसा प्रतीत है कि जटिल-कविने अश्वघोषके प्रयोगोंका दस्ता या क्यों कि ह्युत्साहके उल्लेखक अनुगार उस समय दक्षिणमें बौद्धधर्मकी अछी हालत थी। अतः दक्षिण भारतमें अश्वघोषकी रचनाएँ उपलब्ध रही होंगी। किन्तु सौन्दर्यन्द और बुद्ध-चरितकी जो प्रतियाँ प्रकाशमें आई हैं, वे उत्तर भारतमें ही मिली हैं। कालिदास और भारविकी रचनाओंमें और बराहचरितमें कोई साम्य नहीं मिलता है।

७ बराहचरित और उत्तरकाव्यीन प्रायःकार—जहाँतक हम जैनसाहित्यसे परिचित हैं, बराहचरित पुराण और बाल्यक मिश्रणकी

है—यह सब सब भविष्यवाणी मन्त्रों का संग्रह है। तदनुसार आज्ञा पदादि हैं ६३७ के संग्रह किया गया। मन्त्रादि के लक्षणिक कर्मों में संग्रह करने परी एक पद्य का है जो वराहचरितम् पुराण का नाम का ग्रन्थ है। हिन्दु अभी यह बात विदित नहीं कर पाये हैं। मन्त्रों के संग्रह करने के लिये बहुतों ने प्रयत्न और कष्ट किया है। हिन्दु मन्त्रों का ग्रन्थ जड़ित कठिका को ही विदित प्रभाव नहीं है। वराहचरितम् आज का ध्यान धर्मों में बहुतों का ध्यान का संग्रह किया है कि उनका है कि उनको जड़ित कठिका संग्रह नहीं किया। यदि संग्रह नही प्रिये का संग्रह परिणामों का संग्रह किया जाता किन्हीं का नाम गुरुक देता है मन्त्र अनुमान कर सका है कि यद्यपि जड़ित कठिका संग्रह कनाटक के बाद भी केवल ही संग्रह संग्रह चरितम् अधिक प्रचार नहीं हो सका था। अतः मन्त्र संग्रहचरितम् बहुत ही बने लेकर उन्हें आशुपुराणों में संग्रह संग्रहों में निरूपित किया है। अश्वत्थक शिव—वरा० १, ६-७ और आशि १, १२२-२४, उरा० १, १-११ और आदि० १, १२७-३०, वरा० १, १५ और आशि १, १३*, वरा १, १६ और आदि १, १४३-४४ की परस्पर तुलना करनी चाहिये। आशुपुराणों में, जैसा कि हम ऊपर लिख आये हैं वराहचरितम् कुछ सामग्री ली है। सोमदत्ते (ई १५९) अपने यशस्विलकचम्पू (आ० ७ पृ ३३२) में 'भवति चात्र श्लोक' लिखकर एक पद्य उद्धृत किया है जो वराहचरितम् के पाँचवें सर्गका १०३ वाँ श्लोक है।

८ वराहचरितम् में व्याख्यानसम्बन्धी विद्वान्ताई—कुछ विद्वान्, जिनका सम्बन्ध उपधाग किया है, निम्न प्रकार हैं—'गाण' = वैल (६, १५)। इस शब्दका मूल प्राकृत है। 'कुल' (२, ७) 'भिण्ड' (१९, ८५) और 'कुम्भ' (२१, ३२) शब्द भी इसी प्रकारक हैं। 'मैथुन' (२१, ७५ और २५, ६) जो कन्नडक 'मैथुन' और मराठीक 'मैथुणा' का स्मरण करता है, प्राचीन संस्कृतमें इस अर्थमें 'यवद्वत' नहीं हुआ है। वकर = वकरा (२७, १७) शब्द भी अप्रसिद्ध है। अद्र = काल शब्द प्राकृत भाषाके जैन ग्रन्थोंमें काल मिलता है। 'तिरश्च' शब्द प्राकृत भाषाक 'तिरिच्छ, या 'तिरिच्छ' शब्दका स्मरण करता है। 'सम्पद्' के स्थानमें 'सम्पदा' शब्दका प्रयोग किया है। 'सदन' के लिये 'सादन'

‘ मृगीका के लिये ‘ मृगीक ’ और ‘ अवहिता ’ के लिये ‘ आवहिता का प्रयोग सम्भव छन्दकी बज्रने करना पडा है, ऐसा मालूम होता है ।

कुछ शब्दोंका लिङ्ग ध्यान देने योग्य है—गेह, जाल भूषण, घृण और चक्र शब्दका पुलिङ्गमें रक्ता है, और अशत और वृत्तान्त शब्दको नपुंसक लिङ्गमें । सशा शब्दोंके साथ ‘ तम ’ प्रत्ययका प्रयोग किया है यथा—वणिकृतम, वधुतम, अर्थतम । एक जगह (४ ११४) तरतम ’ शब्दका प्रयोग विशेषणके तौरपर किया है । बहुते सहायचक्र और विशेषणवाचक शब्दोंका प्रयोग भाववाचकके रूपमें किया है, फिर भी उसने साथ भाववाचक प्रत्यय नहीं जाडा गया है ।

कुछ धातुरूप ध्यान देने योग्य हैं—भर्त्सयन्ति, आन्दु, आत्तानि मृगयामि, प्रमवन्ति इत्यादि । एक दा स्थानोंपर डबल उपसर्गोंका भी उपयोग मिलता है यथा—उपोषविष्ठ अप्यविष्ठित । अक्षघोरने भी ‘उपापविष्ठ का प्रयोग किया है और यह रामायणमें भी मिलता है । ऐसा मालूम होता है कि जटिल कविने बहुतसे अनियमित रूपोंका भी व्यवहार किया है यथा—‘ससुतु के लिये समतु’, ‘सत्रिन्धु क लिये ‘सत्रिन्धु’, ‘जघनिष के लिये जघ्रिय जुहुतु’के लिये जुहु, ‘ममृदु’क लिये ममदु, समभ्रुवानानाम्’ या ‘समन्तुव ताम्’के लिये ‘समन्तुताम् सविभाजविनुम्’ या सविभक्तुम् के लिये ‘सविभाजितुम्’, ‘सुनाप्य के लिये ‘सुनाधिपन्वा’, ‘अविगणप्य’क लिये ‘अविगण्य’ ‘रत्वा’क लिये रत्वा और ‘परिमप्य’के लिये ‘परिमप्य’ । कहीं कहीं मूल धात्वर्थमें निजन्तका प्रयोग किया है । सजातीय कमकारकके साथ लृट् और यच् धातुका सक्रमक रूपस प्रयोग किया है । किसी किसी श्लोकमें ‘एवम्’ और ‘इयम् तथा ‘चेत्’ और यदि’ दोनोंका प्रयोग किया है । आह अथवा उपह्रक बदलेमें ‘साह ग’दका व्यवहार किया है । प्रथमें सपेक्ष समासोंका बाहुल्य है । पाणिनिक सूत्र आनह् ऋतो द्वन्द्वे (६-१-२५) की उपेक्षा की गई है । कहीं कहीं प्रायकारने समाहारका प्रयोग नहीं किया है, जो प्राचीनोंके मतस आवश्यक था । यथा—इत्यधयानानि, पत्तानिहस्यधरये । ‘सवैजयन्तीका केशानमें ‘सवैजयन्त्य’ और ‘नेतृक्या’क स्थानमें ‘नेषो का प्रयोग भी ध्यान देने योग्य है । सन्धिक साधारण नियमोंका ध्यान रक्ता गया है । किन्तु ऐसा प्रतीत होता है कि प्रथम और त्रितीय तथा तृतीय और चतुर्थ चरणके मध्यमें

प्रथकार सघिक। अनिवाय नहीं समझते थे। अनियमित सघिके दो उदाहरण इस प्रकार हैं—सुभय+अज = सुभेयज और ग्रामे+एकराजम् = ग्रामैकराजम्। कारकोंके प्रयोगमें भी वैधिय है। उक्त प्रयोगोंकी कुछ विशेषताएँ महाभारत और रामायणके लिये साधारण वस्तु हैं और उनके सम्बन्धमें नहीं कहीं जटिल और अक्षयापमें ऐकमत्य है।

९. वराहचरितके छन्द—वराहचरितमें निम्न छन्दोंका उपयोग किया गया है—अनुष्टुभ्, उपजाति, द्रुतविलम्बित, पुष्पिताया प्रहर्षिणा, भुवङ्गपयात, मालमारिणा, मालिनी, वसन्ततिलका, और वगस्थ। अक्षयोंकी तरह जटिल कविकों भी उपजाति छन्द विनाय लिय था, जैसा कि प्रथमे स्पष्ट है। वराहचरितकी उपलब्ध प्रतियोंमें बहुतेम पाद दासपूर्ण हैं। छन्दसम्बन्धी अनियमितता भी दृष्टिगोचर हाता है। यथा—अनुष्टुभ् छन्दके कुछ चरणोंमें नौ मात्राएँ हैं। एक उपजाति छन्दमें एक चरण वगस्थ उत्तरा है। मालमारिणा पदोंकी कुछ पङ्क्तियोंमें मात्राएँ कम हैं, और कुछमें अधिक। इत्यादि

१०. वराहचरितकी शैली—दो कारणोंसे वराहचरितकी शैलीके बारेमें यायबूबक कुछ कह सकना कठिन है। एक तो उपलब्ध प्रतियाँ ठीक नहीं हैं, उनमें बहुतेम वाक्य बिगड़ गये हैं, दूसरे प्रथक मुख्य भागको मैट्रान्तिक वर्णन और बाद रिवादेने घेर रक्ता है। वराहचरितमें मल्लिदासकी तरह न तो सुन्दर कल्पनाएँ ही हैं, न परिपूर्ण उपमाएँ और न मङ्गलभाषाका सरम प्रसाह। मैट्रान्तिक वर्णनमें प्रथके काव्योचित भावको हानि पहुँचा है। प्रथमतया जिन काव्य प्रसाहके दान होते हैं वह अन्त तक एक-सा नहीं बहा है। पञ्चाङ्गका चित्रण करनेमें तथा नैतिक उपदेश देनेमें जटिल कवि पटु हैं। यद्यपि उनका पालकी और मन्दिरका यथा बोजन या श्रुति है, किन्तु सुन्दर रूप एक महान् पौराणिक कविके अनुस्य है। दण्डिकके गिल्लग्नश्रियोंकी तरह जटिल कवि रूपोंका चित्रण करनेमें लुप्त आत्मा होने हैं। प्रथमें जहाँ तहाँ सुन्दर पद्य दृष्टिगोचर हाते हैं। कविने बहुत-सी उपमाएँ अपना पूर्वजोंसे ली हैं, किन्तु उनकी अपनी उपमाएँ भी प्रयोगके योग्य हैं। यथा—

निदाघमासे व्यजन यथैव करान्कर सबजनस्य याति ।

तथैव गच्छन् प्रियता कुमारे वृद्धि च बालन्दुरिव प्रयात ॥२८,६ ॥

सम्भवत इस प्रकारकी उपमाओंपर मुग्ध होकर ही जिनसेनने जटिलमुनिकी चावत्यशक्तिका समादर किया था ।

७ चार अन्य वराहचरित

१ यधमान कविका ससृष्ट वराहचरित

उत्तरकालमें राजकुमार वराहकी कथा बहुत शक्तिकर भिन्न हुए और यधमान कविने सस्कृत पद्योंमें दूसरे वराहचरितकी रचना की । यह चरित जाटके वराहचरितका सक्षिप्त रूप है । अनेक स्थलोंपर दोनोंकी शब्द रचनामें साम्य है । यधमान कविने केवल धार्मिक उपदेशों और विविध वचनोंकी काँट छोट की है, किन्तु कथानककी रूप रत्ना ज्योंकी त्यों रहने दी है । यधमान कविने लिखा है—
गणधरैया कथिता कथा वरा वराहगजस्य सखिस्तर पुत्र ।

मयापि सक्षिप्य च मेव वपुसे मुक्तावबोधेन मुमुक्षुवर्षिणी ॥

इसमें सम्भवत उनका यही आशय है कि उन्होंने जटिल कविक प्रपञ्चो साक्षिप्त किया है । यधमान कविके वराहचरितकी प्रस्तावनामें प० जिनसेनने लिखा है कि यह वराहचरित यही है, जिनका उल्लेख जिनसेनके हरिवंश पुराणमें है । किन्तु यह मान्य नहीं किया जा सकता क्यों कि ऊपर यह निम्नित शैलिके प्रमाणित किया गया है कि जिनसेनक द्वारा उल्लिखित वराहचरितक कता जटिल कवि हैं ।

यधमान कविका समय निर्णय करनेके लिये कोई निम्नित प्रमाण नहीं है । क्योंकि उन्होंने अपने चारोंमें बहुत ही कम लिखा है । वे मल्लव, बलाचारण्य और भारती गण्डके महारथ थे और परत्वापिज्ञानन उनकी उपधि थी । मैं यधमान नामके दो स्थानियोंका जानता हूँ । उनमेंसे एक 'यायदीरिकाके कता यधमभारण्य' गुरु थे । यदि यही यधमान प्रकृत यधमान हैं तो वराहचरित अधिकसे अधिक इसी चौदहवीं शताब्दीके मध्यमें रचा गया है क्यों कि यधमभारण्यका समय विद्याभरणन इ ११० क लगभग और पाठेकने इ ११८५

१ यह कवि मराठी अनुशान्ते गण्य प्रकटित हो चुका है ।

२ हरिवंश शक्ति, विद्यावलय संस्कृत पृ ५४ ।

३ मल्लवकाल रिमर्च इन्दीरगुट पुनर्गी कविका वि १२, ४ प ३०९ ।

बतलाया है। दूसरे बधमान ह्रमच गिल्लेलेके रचयिता हैं। उनका समय राइत-सौदयके अनुसार १५३० ई के लगभग है। इनके सम्बन्धकी एक बात उल्लेखनीय है कि यह बगलकारणके अनुयायी थे। उनमान दगामें यह वराहचरित ईसाकी तेरहवीं शताब्दीमें पम्पेना नहीं हो सकता। १३ वीं शताब्दीके बाद जय सिंहनादि और उनके वराहचरितका उल्लेख बहुत कम दखनमें आता है। यदि यह एक आरम्भिक घटना नहीं है तो इसका सभाय कारण यही हो सकता है कि वर्धमान बधिके वराहचरितका अच्छा प्रचार हो गया था। आगे बराहचरितके जिन कन्नड़ और हिन्दी भाषान्तरण उल्लेख किये जाते हैं उनका आधार बधमान कविका ही वराहचरित है।

२ फन्नड वराहचरित

एक वराहचरित कन्नडा भाषामें धरणि पण्डितने बनाया है। ये पण्डित ई० १६५० के लगभग हुए थे, और पिण्युरधनपुरके निवासी थे। यह चरित कन्नडी भाषाके भामिनी पट्टदी नामक प्रसिद्ध छन्दमें रचा गया है। रचयिताका कहना है कि पूर्ण रचनाओंके आधारपर इसका रचना की गई है। असलमें प्रायःकारने अन्य पूर्ववर्ती प्रायःकारोंके साथ साथ एक वर्धमान यतिका भी उल्लेख किया है। इससे प्रतीत होता है कि वर्धमानका वराहचरित उनकी रचनाका आधार है। इस प्रायःकार एक प्रति आर० नरसिंहाचार्यका मिली है। किन्तु यह अपूर्ण है उसमें बस अठार पंक्तियाँ हैं।

३ हिन्दी वराहचरित

लाला पद्मालालजी देहलीकी सज्जनताम इस प्रायःकारकी एक प्रति मुझे प्राप्त हुई थी। यह प्रति लाला हरमुखराय जैन पुस्तकालय, मन्दिर पञ्चायती, देहलीकी है। इसका लेखन-काल सम्भवतः १९०५ है। हिन्दी छन्दमें इसकी रचना हुई है। अन्तिम पत्रमें लिखा है कि संस्कृतमें होनेके कारण सब लोग बधमान कविके वराहचरितको नहीं समझ सकते इस लिये इसका मायावाद करनेकी आवश्यकता हुई। भगवत प्रान्तके (गालिपर स्टेट) अटर नामक स्थानमें विश्वभूषण नामक भगवत रहते थे। उनका पिथका नाम ब्रह्मनागर था। एक बार यात्राके लिये वे गिलानर गये और लौटते समय मागमें, हिन्दीमें ठहरे। वहाँ बहुतसे धार्मिक ग्रन्थें रहती थीं। उनमें एक शिष्य पाण्डे लाया वह ये।

१. लाला पद्मालालजी देहलीकी सज्जनताम इस प्रायःकारकी एक प्रति मुझे प्राप्त हुई थी।

उन्होंने लक्षके उपचारके लिये सम्पूर्णमे भारतमे अनुशास किया। उनके इस कार्यका सम्पादनके पुत्र नमसन्ने बहुत सहायता दी और सम्पूर्ण पत्रमी सम्बन्ध १८९७ को यह कार्य समाप्त हुआ।

४ दूसरा हिन्दी पराङ्मण्डित

सम्पादनके दि ही पराङ्मण्डितके कुछ मानद्विषय अंग बाबू कामताप्रसादजीके द्वारा प्राप्त हुए थे। अनिमल लक्षिम तथा चल्ता है कि वर्धमान कविके संस्कृत पराङ्मण्डितका यह सन्दोषद्ध भारतानुवाद है। सम्पादनमे नैनपुरीके निवासी थे। वे पदुवर्णी कुशल थे। उन्होंने उद्यम द्वारा पूर्णिमा सम्बन्ध १८७९ मे इस कार्यका समाप्त किया था।

द्वारा जैन विद्यालय
बनारस
कार्निकी पूर्णिमा
की ति स १४६५

हिन्दी अनुवादक—
वैष्णवचन्द्र शास्त्री

१ पराङ्मण्डितकी अधोरी प्रस्तावनाका यह अधिकतर अनुवाद नहीं है। इसमें अधोरी न जाननेवाले हिन्दी पाठकके लिये उसके मुख्य मुख्य भावस्यक भाषाका सार दे दिया गया है। विशेष विस्तार और प्राणाधिक संकेत भाषा जाननेके इच्छुक भीतुन उपाध्यायजीकी अधोरी प्रस्तावनामे जान सकते हैं।

—अनुवादकर्ता

विषयानुक्रम

सर्ग १

१-७ वानवचनमभिवाचक्य मङ्गलाचरणम् । ६-८ वरप्रवचनस्य समाह्वानम् ।
 ८-१३ उपल्लास्य वरप्रभानुगुणानि सवाच्यं च विवचनम् । १३-१९ विनीत
 गिरिवचनम् । १९-४५ दाम्पत्यस्य वचनम् । ४५-५४ श्रीधर्मसन्भूपस्य
 वचनम् । ५५-६५ अन्तःपुरवचनम् । ६५-६७ गुणवरीवचनम् । ६८-७
 वर शुभाभिलाषिवचनम् ।

सर्ग २

१-७ वराहस्य जम गुणवचनम् च । ८-१३ तद्विवाहस्ताव भर्तृवचनम् ।
 १४-२३ मन्त्रियस्य मन्त्रिमुख्यानां विवाहाः । २४-५५ वृत्तश्रेण्यं राधा समन्विधम् ।
 ५६-६५ वर्याणामहोत्सव गिरिविवाहवचनम् । ६६-६९ राधा राजकुमारीणां
 व्यागमनम् । ६९-६९ श्रीमण्डपवचनम् । ७०-७३ विवाहसन्धानादिवर्णनम् ।
 ७४-८५ जनानां विविधविवाहाः । ८६-८८ वागिप्रवृत्तं विमर्जनम् च । ८९-९५
 वराहस्य सुम्बाभिलाषिवचनम् ।

सर्ग ३

१-८ वरानुनवचन उल्लसपुर विहारम् । ९-१९ उपानयास्य राधा
 विहासनम् । २०-२२ सन्तःपुरस्य राधा नगरजनानां च निगमः । २३-३७
 मुनिभ्यां वदनादि । ३८-४२ राधा जवाजीवमरुचिनी पृच्छा । ४३-६३
 सुम्बदुःखकारणमभिवाच्य वरानुनवचनम् ।

सर्ग ४

१-८ कमला मूलाक्षरप्रवृत्तम् । ९-२३ ज्ञानावरणम् । २४-२५
 दाम्पत्यवरणम् । २६-२६ वदनीयम् । २७-३२ माहनीयम् । ३३-३४
 आयुष्यम् । ३५ नाम । ३६ मन्त्रम् । ३७-३८ अन्तर्यामि । ३९-४९ कमला
 परा जयन्त्या च विमनी । ४९-१०४ वधहेतवः, वधकारणानि कमला च ।
 १०५-११४ जीवकमला सवधादिवचनम् ।

सर्ग १

१-५ लोकसङ्घाता । ६-१५ सातव्या । १६-२५ तृतीयाणि सरस्वती
 नदीप्रदेशाश्च । २६-३५ तत्र शिबिर्लोकानि गन्तव्यं । ३६-४५
 सरस्वतीनदीनिर्देशः । ४६-५५ तत्रैव तृतीयाः दशमस्कन्धाः
 वर्णनम् । ५६-६५ तत्रैव तृतीयाः दशमस्कन्धाः वर्णनम् । ६६-७५
 तृतीयाः दशमस्कन्धाः वर्णनम् ।

सर्ग २

१-३२ त्रिदशमस्कन्धाः वर्णनम् । ३३-४५ त्रिदशमस्कन्धाः
 निर्देशः । ४६-५५ तृतीयाः दशमस्कन्धाः वर्णनम् । ५६-६५
 तृतीयाः दशमस्कन्धाः वर्णनम् ।

सर्ग ३

१-१३ मानुषशरीरानाम् भोगभूषणम् । १४-२५ शरीरकल्पम् ।
 २६-३७ भोगभूषणानि निर्देशः । ३८-४५ शरीरानाम् तद्व्यवस्थानिर्देशम् ।
 ४६-५५ भोगभूषणशरीरानाम् भोगभूषणम् ।

सर्ग ४

१-५ कर्मभूषणानाम् आयाधः । ६-२७ धर्माचरणस्य मनुष्यकर्मना
 दुर्लभत्वम् । २८-३९ अपुण्यमात्रा वर्णनम् । ४०-५९ पुण्योपेतानां वर्णनम् ।
 ६०-६९ धर्माचरणस्यावश्यकता शरीरस्वरूपम् ।

सर्ग ५

१-११ देवलोका देवलोकवासिनश्च । १२-२४ विमानवर्णनम् । २५-३६
 देवलोकवासिनां निर्देशः । ३७-५४ देवानां जन्मवपुर्वेषविलासादिवर्णनम् ।
 ५५-६२ आयु प्रमाणादिवर्णनम् ।

सर्ग ६

१-५ मोक्षस्य बाहुल्यादिवर्णनम् । ६-१० मोक्षवर्णनम् । ११-२८ मोक्ष-
 गामिनां शोदाहरणं वर्णनम् । २९-४२ सिद्धानामृष्वगमनादिविशिष्टगुणवर्ण-
 नम् । ४३-६४ सिद्धानां क्षापिकमुखस्य वर्णनम् ।

f

सर्ग ११

१-१ तद्वक्तृमिष्यात्प्रतिविद्ये वराहस्य प्रथम । ४-११ मिष्यात्प्रत्ये
 कम् भग । ११-१६ मिष्यात्प्रत्येकम् परंपरया भग । १७-१४ सद्यस्मिन्
 तद्वेदवक्तृन् च । १५-४० वराहस्य कृतमनुष्ठापनम् । ४१-५२ वराहस्य
 पुत्रगमनं कृतमनुष्ठापनम् । ५३-६५ मन्त्रविज्ञानानुष्ठापनं वराहस्य पुत्रपुत्र
 पत्न्यभिदम् । ६६-७१ नगरवर्गिनामानन्द । ७३-८७ अन्येषां राजपुत्रा
 णामनुष्ठापनानि मन्त्रिभिरभिधाने च ।

सर्ग १२

१-१ यौवराज्यमिदं नरादपनीना सत्तये । ४-६ सुदयमानुर्भूयसेनावास्तु
 विलम्बधाम । ७-१० विविक्तदश सुरणस्य विचार । ११-२३ यौवराज्ये
 सुदयमास्वायितु सुबुद्धिमन्त्रिणे विज्ञाने तत्सम्पत्तिश्च । २४-२८ सुबुद्धिना
 वराहस्य विद्वान्वापनम् । २९-४४ मायाप्रयोगेन श्वेतमथार्विनयन कुमारहरण
 वेदनाशेन । ४५-५७ कुमारस्य यिन्ता, अश्वस्य वृषे वतनं, प्राकृतमनुष्ठापनं
 वराहस्यारभ्ये भ्रमणम् । ५८-७० गङ्गेन्द्रसाहाय्येन वराहस्य व्याघ्रादात्मविमोच
 नम् । ७१-८८ शुभामिभूतस्य सप्त प्रति गमन पूर्वमुष्ठापनमरणं च ।

सर्ग १३

१-१ स्नानकाले तस्य नक्षत्रं कृतं प्रथमम् । ४-१८ प्राक्कृतकर्मविन्ता,
 महाभयप्रण जिनस्तुतिश्च । १९-२३ जिनप्रसादाद् यस्या कृतं तस्य विमोचनम् ।
 २४-२५ वराहनारूपया यस्या वराहमतपरीक्षा । २६-३१ स्वप्नरत्नापत्तये
 तस्य हन्त्व, यस्याश्च साभिनन्दनं प्रतिगमनम् । ४२-५७ अरण्ये वराहस्य पुलि
 न्दाना बाधा बाधनदुःखं च । ५८-६८ पुलिन्दकुमारस्य विपदापनिवारणं
 तस्मिन्माचनम् । ६९-८९ वराहस्य सार्थिकबाधा साधनानि कृतं स्वागतं च ।

सर्ग १४

१-७ सवराहस्य सार्थिकस्य पुलिन्दबाधा । ८-२५ पुलिन्दवाना वणिजः
 च धारयुद्धं तत्र वणिक्तुनात्ताभव । २६-४५ वराहस्य पद्यमपूर्वकं कृतं
 पुलिन्दनाविनाश । ४६-५३ वराहस्य मूच्छा सार्थिकेश्च विनाश । ५४-६०
 प्रतिलम्बकस्य वराहस्य सर्वं कृतं समानपूर्वकं चाभिनन्दनम् । ६१-६३ वधि-

द्वन्द्वनाम्ना गणनाय सवत्र गणितगणना । ६४-१० साधनागणनागणितम् २६
नगरे प्रति गमन नद स मानध । ७३-१० स्वयम् इव नद वाम सुवन क्व
स्वयम् । ११-१ साधनागणनाय कश्चिद्गणनाय कश्चिद्गणनाय १ गणनाम् । ६६-८
पुरकगिनी गमपिहृत्त विनागराग्य लजितपुरे गमना काण्डगमनम् ।

सर्ग १

१-२२ अश्वेतागद्वे कुमाय राजा दुःश्वम् उलमपुर गणय निष्पन्न च ।
२३-६७ मातु प्रियाद्विताता १ शावित्पणगणितगणनम् । ६८-६७ प्रियाद्विनन
पावकप्रधानाय अश्वेतागद्वे विजयि । ६९-१ साधनागणनागणितम् २
निरोधन धमागणनाय विजयिध । ७०-१४ मुनिपारागण । ७१-१०
मत्तारस्यरूपगणनम् । १०६-१२१ द्वाशक्रान्तात्मकस्य गमस्य तत्त्वस्य वि
चनम् । १३२-१४६ साधनागणनाय तासां जिनपूजायै काण्डगणय ।

सर्ग २६

१-२० मधुरागणितपुराधिरयागजनिमित्ता विग्रह । ३०-४५ नरनि
समेतस्येन्द्रसनस्य ललितपुर प्रति प्रयणम् । ४६-७४ परन्तभीत्या प्रमना
ललितपुरप्रवशन राशा मीथिमि सह मन्त्रगिधि । ७५-७८ राश समानमध
मुदाय शासन नगरे च धारणा । ७९-९० अस्मिन् प्रमताये कश्चिद्गणनाय विचारा ।
९१-९९ कश्चिद्गणनाय सागरवृद्धि प्रति युद्धगमाविषये विजयि , तस्योपदेशध ।
१००-१११ सवानुमत्या कश्चिद्गणनाय समराय गमनम् ।

सर्ग १७

१-८ कश्चिद्गणनाय राशे विश्वासस्तस्मै दत्त चाभिवचनम् । ९-२५ युद्धशामन
प्रयाणवणन च । २६-३५ कश्चिद्गणनाय पुरवासेना मनोगतानि । ३६-८६
सैन्यशोभा युद्धवणन च ।

सर्ग १८

१-२४ इन्द्रसेनदेवसेनयार्युद्धम्, विजयस्य शौर्ये सनाभङ्गध । २५-३८
कश्चिद्गणनायेन्द्रसनयो सवादा वाकलहध । ३९-६३ तयायुद्ध तस्य वर्णन च ।
६४-१०५ इन्द्रसेनदेवसेनयो परस्पर युद्धम्, कश्चिद्गणनायगमन, इन्द्रसेनबल
विनाशध । ११०-१२ सवत्र जयजयकार, कश्चिद्गणनाय सानन्द नगरप्रवेशध ।

सर्ग १९

१-७ कन्याप्रदान प्रति राजा कृत कश्चिद्भटस्य षण्विंशत् कश्चिद्भटस्य
 विनयपूजवचनानि च । ८-११ स्ववचनशाल्याय राजे मन्त्रिणां विशति, कश्चि
 द्भटमुत्सादविवाहस्य निश्चयश्च । १२-२६ ललितपुर्यां विवाहमभाग्यविजयम् ।
 २७ ३१ तयादशने पुरवामिनां मनागतानि । २२ ३९ सुनदाकश्चिद्भटयार्विजयम् ।
 ४-४४ कश्चिद्भटदग्नेन मनारमाया कामबाधा । ४५-६१ कश्चिद्भटस्या
 निके दूतीगमात् तस्य च स्वशरमन्त्राव्रजे स्थेयम् । ६२-७१ परस्परसन्ध्यायानन्तर
 कश्चिद्भटस्य विवाहायानुमति । ७२-८१ दूत्या कृत मनारमाया सायनम् ।

सर्ग २०

१-६ वाजिनायहनकुमारे सुपुंगस्य यौवनराधाभिषेक । ७-११ परचत्रागमे
 सुपुंगपरभवत् । १२-२७ वृद्धविदुः शोक, साहाय्याय ललितपुराधिपवर्तिशक्तिश्च ।
 २८-३८ राजा कश्चिद्भटस्य कृत निवेदनं विदुः साहाय्यार्थं गन्तुं विशक्तिश्च ।
 ३९ ४५ कन्यागतन मनोरमया च विवाह । ४६ ६४ सागरवृद्धिना सनया च सह
 वराहस्य स्वविषय प्रति गमनम् । ६५ ७४ वराहस्य प्रयागमे राक्ष परमानन्द ।
 ७५-७८ बहुलेश्वरपरिभवानन्तर पुरप्रवेशाय वराहस्य निश्चय । ७९-८०
 बहुलेश्वरस्य पत्नयनम् । ८१-९१ वराहस्य पुरप्रवेश स्वजननमागमश्च ।

सर्ग २१

१-४ पूर्वार्जितकर्मशक्ति । ५-१७ देवमेतस्य प्रतिनिवृत्तन वराहस्य च
 न्यायमार्गेण राज्यशाल्यं क्षमाभावश्च । १८-२५ नवराजनिधेदानाय विदुः समीपे
 हृष्याप्रदानं तत्समितिश्च । २६-३१ भरतवीरनीतिरे आनतपुरस्थानम् ।
 ३२-४९ आनतपुराधिपवर्णनम् । ५०-५४ सागरवृद्धरिपुर्गर्भितम् । ५५-७५
 राज्यविभजनं, बहुलेश्वरपुत्रीघटनं तस्यानुग्रहः । ७६-८९ वराहस्य सुप्तेन
 राज्यशाल्यम् ।

सर्ग २२

१-२० चर्मण भूमिं पाल्यते वराहस्य परशुमु सुखोपभागवर्णनम् । २१ २६
 आमवर्तारवमुदितश्च राजे दोग कृत प्रभ । २७-५४ लक्ष्मिर्मवर्णनं तत्पत्नीं वि
 नपुत्रामहर्षं च । ५५-७९ त्रिनाम्बकरथं तत्पत्नीं च ।

सर्ग २३

१-४७ विधिपूर्वकं जिनद्विविधस्थापनपूजादिवर्णनम् । ४८-७३ तस्मिन्ने
नगरशोभा राज्ञो जिनालय प्रति गमन, जिनपूजाप्रतिमास्थापनादिवर्णन च ।
७४-८३ मुनिमुष्येन पूजाफलवर्णनम् । ८४ ८७ मुने स्तुत्यान्विनमाशीनचनम् ।
८८-९३ राज्ञा दानादिधर्माचरणम् । ९४-१०७ अष्टाहिकादिपूजावर्णनम् ।

सर्ग २४

१-१४ राज्ञो विषयोपभोगादिवर्णनम् । १५-२० पुरुषादिवादयधिकृत
राज्ञा मन्त्रिवर्गस्य पृच्छा । २१-५३ दैवनिर्वाणदत्तकालग्रहस्वभावक्षणनिर्वाण
पुरुषशून्यवादादिनिराकरणम् । ५४-६१ कमरादस्य स्थापनमनेकालन्युक्त्या
विवेचन च । ६२-७७ शुभाशुभकर्मफलवर्णनम् ।

सर्ग २५

१-११ इक्ष्वाकुववणादिवादविचार । १२-२७ वनोपदिष्टयज्ञहिंसाया
सौदाहरण निराकरणम् । २८-४९ द्विजातिभ्रष्टत्वस्य वैदिककर्मणा विविधलोक
यादानां च वैयर्थ्यम् । ५०-५९ विविधतापानां वर्णनम् । ६०-७० द्विजाति
दानपितृवन्तीत्यादीनां वैयर्थ्यम् । ७१-७३ हेतुवादविचार । ७४-९८ आम
मीमांसायां परदत्तानां दीयाविष्करणेन तिनानामर्हतामाप्तत्वसिद्धिः ।

सर्ग २६

१-३ द्रव्यगुणव्याप्यनिर्देश । ४-१३ पद्द्रव्यप्रस्तावे जीवविचार । १४-
२२ पद्द्रव्यपुद्गलविचार । २३-२२ धर्माधर्मकालाकाशाविचार । ३३-४४
परिणामत्वादिद्रव्यलक्षणविवेचनम् । ४५-७५ प्रमाणनयविवर्णनम् । ७६-९०
अनेकान्नामकस्याद्रास्य विवेचनम् । ९१-१०७ रत्नत्रयस्य विवेचने दगास्य
भयुत्वम् ।

सर्ग २७

१-२० प्रथमानुशास्यप्रलाये कालगतगर्भा विवेचनम् । २१-२२ विविध
कारणानुशास्य । २३-३६ पादश मन्त्र । ३७-३९ चतुर्विधो तीर्थेकरः ।
४०-४१ ह्यन्त चक्रवर्तिनः । ४२-४४ नव बासुन्ना नव प्रतिप्रतिवातुदवाध ।
४५-४८ चक्रवर्तिनां तीर्थनिर्देश । ४९-५३ तीर्थेकरानुन्नेषापुत्रान्तर

बालविवरणम् । ६४-६५ तीर्थयुच्छेत्निर्देश । ६६-७० तीर्थवराणां
पूवजमविमाननामानि । ७१-७३ पितृनामानि । ७४-७७ जिनमातर ।
७७-८० दानपत्रय । ८१-९४ जन्मस्थानवर्णनगोत्रमुक्तिस्थानानिर्देश ।

सर्ग २८

१-८ अनुमतेया मुगात्रस्य जन्म । ६-१३ मुगात्रस्य वर्णन राजपुत्रैश्च
कलागिभ्यम् । १४-२३ वराहस्य वैभवाविवरणम् । २४-३० उल्पापनन
दग्नेन वैराग्योत्पत्ति । ३१-५६ द्वाणानुप्रशाभावनम मय्यार्थुवत्य समारानि
त्यता च । ५७-६४ मुगात्रक्षणाय सागरवृद्धय विरुप्ति तपश्चरण च निश्चय ।
६५-६९ परिवाकतिलमिमिति सागरवृद्धिवचनीन । ७०-७८ वराहस्य
पुनरुपत्ता, सागरवृद्धिरपि तपश्चरणाय सिद्ध । ७९-८८ वराहस्य वैराग्य
भवणन्त पुरस्य विलपनानि वचनापि च । ८९-९८ वराहवचनभवणन
देवीनां प्रवचनम् ।

सर्ग २९

१-९ वराहस्य वैराग्याभिवर्तयितु उपदेश । १०-३३ तपश्चर्याया
अदमेव बाल इति वराहस्य प्रपुत्रेण विभु प्रकाशनम् । ३४-४२ मुगात्राय
वराहस्य योग्यवचनानि । ४३-४८ मुगात्रस्य राज्याभिवेकवर्णनम् । ४९-५५
जिनपूजानन्तरे निषिद्धायां वराहस्य परिनिष्क्रमणम् । ५६-७२ पौरजनानां
निन्दारुतय । ७३-९९ वराहस्य सहपरिवारस्य वन्दनमुन सन्निधौ प्रवचन
तपश्चरण च ।

सर्ग ३०

१-९ जीवदिविवेचनामया मुनरुपत्ता । १०-१५ वराहस्य वराहस्य
विक्रयवचनम् । १६-७५ तस्य विहारवर्णनं दानवराजपत्न्यामिच्छायां
वर्णनम् ।

सर्ग ३१

१-१५ वराहस्यवर्णनां तपश्चर्जनम् । १६-१९ वराहस्य वराहस्य
स्वप्नवाक्यविवरणम् च । २०-४३ तस्य राजवराजवचनविवरणम् ।

श्रीरीतरागाय नम

वराङ्गचरितम्

[प्रथम सर्ग]

अहंस्त्रिणाभमहिता हितकृत्प्रजाना
धर्मोऽर्हता भगवतस्त्रिजगत्तरण्य ।
ज्ञान च यस्य सचराचरभावदर्शि
स्त्वनय तद्दहमप्रतिम नमामि ॥ १
यनह माहृतस्मृत्प्रभयमयै
स्त्वात्ति निरवगपमनादिवद्धम् ।
यस्यदयस्त्रिभुरनातिज्यास्त्रिधाक्ता
माऽहञ्जयत्यमितमाप्तमुखापत्नी ॥ २
प्राप्यत यन नमुरागुरभागभारा
नानातपागुणसमुन्नतलब्धयश्च ।
पदात्तीन्द्रियमुग्य त्रियमप्रमय
धमा जययविनय स जिनप्रणीत ॥ ३
ज्ञानन यन जिनरसनविनिर्गतज्ञ
ध्वलायभूतगुणपयसत्पदार्था ।
ज्ञाता पुनर्युगपत्त्वं हि ममपञ्च
जैन जययनुपम तदनन्तर तन् ॥ ४
अहमुखागतमितं गणद्वदष्ट
सद्वममार्गचरित परया किणुद्धया ।
समृण्वत पथयत स्मरन्तश्च नित्य
मकान्तता भवति पुण्यसमग्रलम्भ ॥ ५

१ अ भीमशक्तिव्रत नम । निर्दिष्टम् । म भीमशक्तिव्रत नम ।

३० अथ अथ

इति च श्रीमद्भगवत्पुस्तके

अथ च श्रीमद्भगवत्पुस्तके

इति च श्रीमद्भगवत्पुस्तके

अथ च श्रीमद्भगवत्पुस्तके

इति च श्रीमद्भगवत्पुस्तके

अथ च श्रीमद्भगवत्पुस्तके

इति च श्रीमद्भगवत्पुस्तके

अथ च श्रीमद्भगवत्पुस्तके

इति च श्रीमद्भगवत्पुस्तके

अथ च श्रीमद्भगवत्पुस्तके

इति च श्रीमद्भगवत्पुस्तके

अथ च श्रीमद्भगवत्पुस्तके

इति च श्रीमद्भगवत्पुस्तके

अथ च श्रीमद्भगवत्पुस्तके

इति च श्रीमद्भगवत्पुस्तके

अथ च श्रीमद्भगवत्पुस्तके

इति च श्रीमद्भगवत्पुस्तके

अथ च श्रीमद्भगवत्पुस्तके

इति च श्रीमद्भगवत्पुस्तके

इति च श्रीमद्भगवत्पुस्तके

अथ च

मत्कारमन्यवनर्भपजमश्रयाती
 न्वत्ताऽनपभ्य जगतान्युपसारदनुम् ।
 निष्कवल हितपथ प्रवृत्तान्य
 आतात्मनारपिनानि फल विनालम् ॥ ११
 जन्मार्णव कथमय तरतीति याऽथ
 सभावयत्यनुल्धीमनमा दयात् ।
 ससारघारभयदु गमनात्त्रिबद्ध
 तस्य क्षय प्रमति मात्त्रिति वणयन्ति ॥ १२
 श्रयार्थिना हि जिनगामनवत्सङ्ग
 कर्तव्य एव नियमन हितापत्त्या ।
 माक्षार्थिना श्रवणधारणमत्त्रियाथा
 याज्याम्नु त मतिमता सतत यगावन् ॥ १३
 शुश्रूषताश्रवणसग्रहधारणानि
 विज्ञानमूहनमपाहनमर्थतत्त्वम् ।
 धर्मश्रवार्थिषु मुग्धाभिमुग्धनै निय
 मर्षा गुणास्वल् विशिष्टतमा रन्ति ॥ १४
 मृत्नाग्निर्णामिहपद्मगुक्त्वभावा
 मार्जारकङ्कमशकाजज दृश्याम्या ।
 सच्छिद्रदुग्धपशुसपशिलापमाना
 स्त श्रायसा भुवि चतुर्दशधा भवन्ति ॥ १५
 आता न चैहिकफल प्रतिलिप्समाना
 नि श्रयसाय मतिर्माश्र मतिं विधाय ।

१ [जगत्सुपरकारदनुम्] २ क हितम् ३ म मुग्धादिमुक्तन

य स ज्ञानात् जित इमं रामणा ।
 पाप प्रणाशप्रणाशान नश्यन् नश्य
 प्राणस्य स्तनप्रम घनगणना शन
 मृगस्य वाडोन्नय न तप ह्यगान
 दु ग्राहिनस्य जनय शत्रुणा न
 निवृत्तारणमगाचमगा वनस्य
 दु प्रस्य गीत्स्य जनस्य ह्य नान
 तान समा न शानना शत्रुणा भ्रमस्य
 सत्तान यस्मानिना जितप्रजन न
 श्रानुवृत्तान न शयन्क र्का शत्रु
 सस्यारस्यमन्तर शत्रुमयज्ञानान
 सज्जाननासमा शत्रुय मयन शत्रु
 सद्धर्मपत्तनमनन्तमयाश्रय यन
 त प्रापयन्ति गुरुवा शिष्टना जनरा ॥
 जन्माश्रीषु कृष्टिन्नाम विनष्टमागान
 यस्त्यन्तनिवृत्तिपथ प्रतिज्ञा श्यात ।
 तभ्याऽधिक प्रियतमा प्रमुधातन् स्मिन
 काऽन्याऽस्ति बन्धुपर परिगण्यमान ॥ २
 राज्याश्रीशत्रुपृ शत्रुधरारभागान
 भूमिद्रव्यन्यपतिनामदमिद्रसंगयम् ।
 हृशभयाद्भयमनतगुण्य च मास
 सप्राप्नुवन्ति मनुजा गुरुसथयण ॥ २१

तभ्या नम प्रपन्नकामनारराभि
 कृत्वा जगत्प्रयविभृतिगिवकरभ्य ।
 धर्माथकाममदितानां जगति प्रवर्त्ता
 कभ्य कयां मृणुत माभपलावसानाम् ॥ २२
 भार्गीदिवा निजगुर्णाद्द्वयमात्धान
 पुमां समुधतधियां म निवामभूमि ।
 भागश्रिय कुरुभुव प्रतिरिम्बभूता
 नाम्ना विनीतविषय कट्ट पृथिव्याम् ॥ २३
 लाकस्य सारमखिल निपुणा विचिन्त्य
 सन्सनिवासभुवनकमनारथन ।
 य निमम म्ययमुत्तहतरत्नसार
 धर्माधनामनियमाद्य निधि मिधाता ॥ २४
 यस्मिन्निश्च रदितालि विपिञ्जराभा
 यद्भान इक्षुवनर्षालितदुभ्रचारा (?) ।
 रत्नात्यलामल्लरूपदाग्निस्त
 कालागस्तततधूपवहाश्च गदा ॥ २५
 यस्मिन्वनानि फल्गुप्यनताग्रशाखा
 विभ्राजितानिलविरम्पिमहीन्द्राणि ।
 स्वाद्भुजामल्लनृणानि दिवा निशीय
 घापा प्रतिध्वनितमन्द्रगुणा गुणाढ्या ॥ २६
 सन्ता नरा युवतयश्च विदग्धवपा
 रागात्तरामु सन्लासु कलास्वराज्ञा ।

१ म भार्गव्या २ [निपुण] ३ [हरिता] ४ [कन्या]

प्रयोग्यस्युत्तरात् सत्साम्प्रदाय
 र्मात्तु न विभ्रमगानतिगागति ॥ २७

दशातिराग रि पुग मुनिगात्तु
 गिन्यात्तुगमागश नग रिगश ।

रक्षापजीतनाग पुष्पा विगश
 यमि गूनरैदृशिगगुणा र्माति ॥ २८

रन्नोरत्ताग्रशि गृध्विभरमात्ता
 नानादरीमुग्विनि मृतनिश्रमेष ।

साम्प्रदाय फणिमणिभविता चकार
 न्मस्मिन्वभूत् द्विमयानि र तुद्गृत् ॥ २९

यस्मिन्सत्ता गरुदनिद्ररपद्मगानां
 गथयसिद्धतुपितामर तारणानाम् ।

आर्रीहनानि विविशानि मनाहराणि
 साशानसाननगुहागहनप्वभूवन् ॥ ३०

तस्मात्पतङ्गजविपाणाविपाटितार-
 पापाणगहरविजम्भितपद्मगन्दैदान् ।

कादम्बरसारसगणैरुपसेव्यमाना
 रम्या नदी प्रभवति प्रथिता धरायाम् ॥ ३१

वाताहितदुमपतल्लुमुपापहारं
 मत्तभ्रमद्मरगीतरवाभिधाने ।

तस्यास्तु दक्षिणतट समभूमिभाग
 रम्यातट पुरमभूद्भुवि विश्रुत तत् ॥ ३२

रम्यान्तीतन्मयीपद्ममुद्गवत्वाद
 रम्यान्ते जगति रम्य द्वि नाम रम् ।
 रम्यैव नाम कृतशुद्धिगुणान्तर्याम्य
 अर्थमृणमपुरं पटुभिर्दिनीयम् ॥ ३३
 अभ्यन्तरम्य नगरम्य बहिःपत्त
 धान्ता यथा भवति कातपुर तन्व ।
 पद्मालया सततमारमतीति यम्मा
 त्पुर्णापुर पुधजनं पथितं पुर तन् ॥ ३४
 उद्यानपरतवनान्तरितमन्त्रै
 पार्श्वतटागवरपुष्परिणीडैश्च ।
 त्स्त्रिवदवष्टरम्यसभाप्रपीभि
 धाग पुर परपुरश्रियमाधार ॥ ३५
 आशुष्टर तन्पृष्टरं परिर्याञ्जतम्य
 द्वीप यथा जलनिधिलशाम्पुगर्भे ।
 मादीमयाऽभ्युत्थितैस्समानगाल
 माद्रिय भूतमिश्राभ्यधिष रराज ॥ ३६
 प्रासादरत्नरत्नीतगापुरं स्यै
 रत्युत्थितध्वजयिप्ररत्नत्पताकै ।
 आरामवल्पतरुगुल्मन्ताप्रतानि
 रुद्धातप पुरमभृद्विरिभिनिभि र ॥ ३७
 रगीतगीतपरतालमुत्रमन्त्रायं
 र्शीणामृत्तद्गुम्भजध्वनिमुद्गिरिद्धि ।

हर्म्यरनकपरिवधितभूमिदशे
विन्यस्तचित्रगलिभि सतत ग्राज ॥ ३८

भूर्शलतायविविधाकरजातपर्ण्य
मुक्ताप्रवालतपनीयमनेकभट्टम् ।
यत्रच दुर्लभतम परराजधान्या
तस्मिपुरे प्रतिवसत्मुलभ च वस्तु ॥ ३९

न्यायाजितद्रविणतैरकुटुम्बपूर्णं
सर्वर्तुसोग्यसहित परमर्द्धियुक्तम् ।
उद्धाटितापणमुखेषु निरन्तरेषु
नक्त दिव त्रयपङ्क्तिरयसत्तमर्त्यम् ॥ ४०

नैरुप्रकारमहिमात्सर्वैत्यपूजा
दाननियास्नपनपुण्यविशहसग ।
अन्यायगहगमनागमना जनाय
स्तस्मिपुर प्रतिदिन उरुध यथायन् ॥ ४१

गण्यार्थदत्तगणितान्निविशपयुक्ता
शानप्रभासितिमिरीत्रैतधीमनस्का ।
सद्धर्मशास्त्रदृशना गुण्यभा मनुष्या
यगाररञ्जुरधिक सततप्रमाणा ॥ ४२

चूडा समपु तरुणाथ गुण्यपदा
वप्याङ्गनां सुश्रिता समदा युवान ।

मन्मथोत्पत्तिर्निश्चयता प्रथमा प्रियम्
 वारुणस्य शक्तिरूपदृश्यानुसंधयम् ॥ ४३
 पापविनिर्मुक्तिर्यदाह वृणोत नानाविधा
 इत्यादिगताः कर्माणि २ शुभयोगवदन्त्यम् ।
 मन्मथिदुःखधनानिधनमजनेष्ट
 वाराणसीतारपरमवत्स्य न नर ॥ ४४
 नीलागोपादानरूपवनिभयवदा
 दक्षिणतः शुभगुणं मनसाऽवधने ।
 विद्या पूजय वदुषणनया नगणा
 विद्याद्वयाधर्माभिभागमुखावदस्य ॥ ४५
 नम्यन्वय प्रथितभाजवृत्तममृता
 धमाधकामनिपुणा विनिगुणमत्र ।
 न्यायन आवर्षिपालनमनवृष्टि
 धीपमन नति भूषतिराम नाम्ना ॥ ४६
 यथापिनीजनमनाहस्य साग्मृति
 नीलावहमथितल्लधरिभृष्टधर्ति ।
 क्षान्तिप्रथमतिविद्याहमनानि
 क्षात्रापत्तिवृषणा प्रतिमानवृत्ति ॥ ४७
 धीमात्रभिन्नवत्सारणतुल्यगाम्भी
 वत्ताम्पुत्ररुद्रविहरामलपाणिपाद ।
 आख्यायिकागणितवाप्यवस्ताप्रभिला
 निव्य पगाभिगमनीयगुणावतम ॥ ४८

१ म कल्पविध सुरलाकृत्यन् २ म नीलाग विभववायस्मिन्

बुद्धापसवनरतिर्दृष्टमौहत्तश्च

त्यक्तप्रमात्प्रमदमत्सरमात्भावे ।

सत्सग्रह स्थिरमस्त्र मियवागन्ध

प्रागल्भ्यटाक्ष्यसन्निता हितवन्धुवग ॥ २०

रूपेण काममथ नीतिरलन शुभ्र

शान्त्या शशाङ्कमपरन्दमुटाग्नीया ।

• नीप्त्या त्रिवाकरमगायतया समुद्र

त्ण्डन त्ण्डधरमायतिशिश्य ण्य ॥ ५०

यस्यापया स्वपथमुत्तमिनु न शत

वेणाश्रमा जनपत् सकल पुर ता ।

पापण्डिन स्वममयापरिर्नीतमागा

साऽनीत्र शाल्बुधरद्धतमारधार ॥ १

यस्याहित परुरत मनसापि यति न

रिचित्कवित्पुष्पमथमनथर ता ।

श्रुतीणिभुवनायनात्तररत्तत्त

स्थानु हि तस्य विषय न गणाक मय ॥ ५

युद्धात् भिक्षकत्तरणगण्डलगा

मन्मूर्ते शमितशुक्तिपु गनताय ।

वारयत् शूरेतमत्तानिपादुकामान

य मत्त पर हि रिशुक्तिपत्नीपकार ॥ ५३

चर्तामि बट्टददरगतता तराणा

मन्मन्तमहनिहस्य त्रनस्य पाति ।

इवाभारवर्षावनदजं दर्शित्वा

११ वसाद्य भवत्य इवगुणनष्ट ॥ ५६

नाराधिप कुम्भपट्टिदिवागत्वा

दीर्घं वरनर्भागं शंखिभ्यो यथैव ।

निर्घं निपादुत्पत्तद्वेषामगुर्वे

दार्त्तं यथैव वसुधाधिपपूजावन्तु ॥ ५७

आपुत्रायागविदन्नामदुष्टाननस्य

आजानुम्भपरिपीनभुजामस्य ।

धीवसस्य स्वदृ मगद्वपराधमस्य

इवात्तं पुत्रं पुत्रपत्न्यिगतीवभूव ॥ ५८

मुनाधिपराहपिणाहममन्विताद्गुणा

हर्मास्यनां शुभमनप्रदणस्यभावा ।

स्त्रावपूर्विनयाधिभ्रमपारावया

वृन्त्यावलाचननिर्गतमाहदाध ॥ ५७

पुत्रागविन्दवदना वरधारनप्रा

पुत्रागविन्दुगुमारगुविन्वगधा ।

पुत्रागविन्दवर्षातिगुणावना

पुत्रागविन्दवर्षामन्पाणिपादा ॥ ५८

सर्वा मिय मयमयोपनगर्ववत्य

सर्वा स्वमात्रपित्रगाप्रमिशृष्टवत्य ।

सर्वा वलागुणमिधानविपत्तसा

मरा यथष्टमुपभागपरीप्सयिन्य ॥ ५९

१ म इगुम्भ २ व परिणाम

रात्रयहावगतिरिभ्रममात्रयाभा

रूपेण ता गतिपत्रातमनात्पण

सत्यन्तरं समनुहृतयानय

गता मनम्यशिता गानतास्त्यामन । १

हासन वा सधुपन्न समरितन

रागण वाथ कद्रुपीकृततमा वा ।

अन्यान्यममपरिहामरथाभिगमा

रात्र द्वियस्त्विति कथा न उभ्रव गक ॥ १

धर्मप्रियस्य रतिनीतिप्रशास्त्रम्य

सामान्यदृष्ट्यभिनिविष्ट ५ ५ । तायात् २

नात्युद्धता समभुखा पतिवत्सलाश्च

शीलानुरक्तहृदया वनिता विनीता ॥ ६२

तासु क्षितीन्द्रहृदयप्रियकारिणीषु

माधुर्यकान्तिललितप्रतिभान्वितासु ।

रेजे भृश गुणवती क्षितिपाङ्गनासु

तारागणषु विमलेष्विव चन्द्रलेखा ॥ ६३

शुद्धान्वया रचिरभूषणभूषिताङ्गी

कामेभ्रभारवातिर्कशजातरागा (?) ।

स्निग्धा हिता शुचिमती मितवाक्मुदक्षा

भ्रमीश्वरस्य हृदय स्वगुणैर्विबन्ध ॥ ६४

या धर्मसेननयनामृतरूपशीभा

तस्मै वच श्रवणपथ्यहितानुनामया ।

तद्वाचचित्तरनिसारणवपचष्टा

तनाभवन्मुरतनाट्टनायिका सा ॥ ६५

तम्यास्तनाङ्गममलन्दुनिभाननाया

पीनाघतमनतटापित उन्दनाया ।

आश्रिप्य कामरतादनविदलाया

प्रीतिं परामुपजगाम पतिधराया ॥ ६६

सा चापि तम्य वपन नयनातिरान्त

माङ्गप्य मीधुरसिना वपनाम्बुजन ।

भूयश्चुचुम्ब मन्नातुरमन्चष्टा

पूर्वं मियत्रणितपाटलविभ्रमाष्टी ॥ ६७

ताभ्या यथष्टमभिमहितममथाभ्यां

तुल्यानुरागरतिवर्धनसत्त्रियाभ्याम् ।

अन्यान्यचित्तपरिपापणतत्पराभ्यां

मास नृजमचिरजीवितया फल तत् ॥ ६८

अनुपरतमृत्ङ्गमन्दना

मणिरिर्णरयभासिता धकारे ।

पद्कनुमुग्धवृष्ट विनालरीति

वर्गचनिताभिररमन्त राजासह ॥ ६९

इति नगरनन्द [-०] भाषा

प्रथमतर कथिता कथाप्रधात् ।

श्रुतिपथमुग्र्यं निगममान

तत उपरि प्रकृत निगामग्रन्थम् ॥ ७

इति रामकथायां चतुर्थाऽध्यायः

सुदृशब्दाथमन्वर्धं समाप्तं गार्गायत ॥

वनपदनगरउपनिषत्पपनीयणना नाम

प्रथमं सर्ग

[द्वितीयं सर्ग]

धर्मेण समाप्तमनारथस्य श्रीधर्मसनस्य नरश्वरस्य ।

मियाङ्गनाया स वराङ्गनामा जज्ञ कुमारो गुणपूर्वदव्याम् ॥ १

यस्मिन् प्रमूतऽभिननन्द राष्ट्र पितृश्च मातुर्वदुध प्रदुर्ष ।

भय रिपूणामभवत्तदैव दुद्राव शोकं न्वजनस्य तस्य ॥ २

अन्यान्यहस्तै प्रतिनीयमानो शालन्दुवद् वृद्धिमुपाजगाम ।

कलामलाप उदनारविन्द सप्रक्ष्य भूपो न ततर्ष लोके ॥ ३

अनेकसलक्षणलक्षिताङ्ग प्रतापकान्तिगुविर्वीर्ययुक्तः ।

विद्वत्सहाया मतिमान् दयात्रु मजाहितार्थाय कृतप्रयास ॥ ४

दवेषु पूजा गुणेषु मणाम पराक्रम शत्रुषु सत्सु मैत्रीम् ।

पात्रेषु दानं च दया मजामु विश्रामु राग सततं चकार ॥ ५

शब्दार्थगन्धर्वकलालिपिज्ञा हस्त्यश्वशास्त्राभ्यसनप्रसक्तः ।

व्यपेतमायामद्मानलाभस्तत्याज सप्त व्यसनानि धीमान् ॥ ६

कदाचिद्भ्यस्य मजाश्वशास्त्रमृद्ध्या महत्या नगरीं प्रविश्य ।

मणम्य भक्त्या पितरौ यथावत्तस्थौ पुरस्ताद्दिनयानताङ्ग ॥ ७

१ [कलप्रलाप]

समीक्ष्य तौ पुत्रगुणानुत्तरान् रूप वपुस्तनवर्यावन च ।
 क्वचिद्भवेत्स्य समानरूपा वपुष्मतीति स्मरत स्म सद्य ॥ ८
 तस्मिन्स्वरात् स्वयमव क्वचिच्छृष्टी पुरस्यास्य कुमारभवत्या ।
 अतर्कितापस्थितजातराग समाहितात्मत्यमुवाच वाग्म् ॥ ९
 वृत्न शीलन पराक्रमण ज्ञानन धर्मेण नयन चापि ।
 समृद्धपुया पतिरुत्तमश्रीर्भवत्समाना धृतिपणराजा ॥ १०
 अतुल्यनामा (?) किल तस्य भार्या विशाल्वशा वरधर्ममूर्ति ।
 तथा सुता क्वचिगुणापपद्मा वभूव नाम्नानुपमा विनीता ॥ ११
 विभूषणानामतिभूषणन विरूपतामानवर्यावनर्न ।
 किमत्र तद्रूपनयातिमात्र सा दवकन्या स्वयमागतैव ॥ १२
 श्रुत्वा वचस्नम्य वणिवतमस्य साऽत्यर्थमर्थानुगत मनाङ्गम् ।
 त पूजयित्वा विधिवत्ततस्तां म्या मत्रशाला पुनराश्रित ॥ १३
 त मत्रिमुग्न्या विदिताथतस्वा अनन्तचित्राजितदवसाहा ।
 आहृतमात्रा वगुधश्वरण यथाविधस्थानमुपापविष्टा ॥ १४
 सत्कृत्य तान्स्मरमुक्त्वा स राजा भावाच वाच मधुरार्थगर्भाम् ।
 तापूयत र्यावनमात्ममूना कृष्णतर पक्ष इव दुषिम्बम् ॥ १५
 श्यायामविद्यागु कृतप्रयागा नीता कृती सर्वकलाविधिषु ।
 वृद्धापसवाभिरतिर्हितात्मा शुशुदिमान् पारपवान्दुमार ॥ १६
 सभाव्यरूप स्वगुणैर्मेहीन पुष्प पलानामिव जन्यवत्ता ।
 रूपश्रियानङ्ग इव द्वितीयस्तदस्य चिन्त्य ग्वस्तु दारकर्म ॥ १७

१ म क्वचिद्भवत्समान २ [तस्मिन्स्वरात्] ३ [क्वचिच्छृष्टी]
 ४ [विरूपताया नव] ५ म अनन्तचित्राजित, [यथाशाला] ६ म
 गीतो ७ म इति

श्रुत्वा चरन्मस्य नत एतत् न मारिषीणां राजमनानुष्का ।
 श्रीया नन्दे प्रशस्यते समजस सा र राजमनात् ॥ १८
 तथा पुत्रस्ताम्यमनामता र सा र नरा सा वातिन न
 अन्त्या न तल्याभितनानुष्का ता र मारिषीणां राजमनात् ॥
 वैशादिकी न तुल्यमता र सा र मारिषीणां राजमनात् ॥
 तस्माद्दृष्ट याग्यतया तथा र मन्त्रायणाय ॥ १९ ॥
 श्रुत्वा तताऽनन्तरा गतास्त जगत् ॥ २० ॥ ११ ॥
 यत्प्राक्तमन ररम्भतस्मात्प्र पीगय यस्म सा र मारिषीणां
 जनस्य सस्य हि भक्त र स्वाभा र मारिषीणां राजमनात् ॥
 यत्प्रिम म्याफल्यश्च मिसमुत्पन्नमन र मारिषीणां ॥
 रराजितनाभिदित निगम्य सा र मारिषीणां राजमनात् ॥ २१ ॥
 का दसनात्तिर पृथिव्यां नम्भर र मारिषीणां राजमनात् ॥
 भमदित प्राकृतमुत्तम च मारिष्यमान रा र मारिषीणां
 नापति विधम्भमुपति गङ्गा मयाजन रा र मारिषीणां
 न सा मुनन्त्या परिणीयते र म्यामिसभक्त मारिषीणां
 यस्यापचाण र यानि मिसाग्यमिधेता र न र काया र म ॥ २२ ॥
 तां विरमनाभिदितां विविधां शशीं विगम्यालय ॥ २३ ॥
 मन्वप्र सीमातेमनानुमार्गी वरा अभयतोभगुम्भ र दृष्टया ॥ २४ ॥
 अभूत्सोपममौरुष्य कर्णयस्यभयत्न प्रीगे ।
 गता यन्मन मारुतिशिवेन दूतवरा तयपार्श्वगुणा ॥ २०
 दास्यु वातरुध धनवर्गे मृत विरग्यवत्तम जने वा ।
 विधम्भयाता न तु नरव म्यासाग्यद विर उदात्तुर्जा ॥ २१

१८ २० २१ २२ २३ २४ २५ २६ २७ २८ २९ ३० ३१ ३२ ३३ ३४ ३५ ३६ ३७ ३८ ३९ ४० ४१ ४२ ४३ ४४ ४५ ४६ ४७ ४८ ४९ ५० ५१ ५२ ५३ ५४ ५५ ५६ ५७ ५८ ५९ ६० ६१ ६२ ६३ ६४ ६५ ६६ ६७ ६८ ६९ ७० ७१ ७२ ७३ ७४ ७५ ७६ ७७ ७८ ७९ ८० ८१ ८२ ८३ ८४ ८५ ८६ ८७ ८८ ८९ ९० ९१ ९२ ९३ ९४ ९५ ९६ ९७ ९८ ९९ १००

मित्र वलीय म्यनुरागि पुसामन्भ्यमन्यत्र हि देवयागात् ।
 तद्भ्यत चढलिना समग्रा वमुधरा हस्तगतैव तस्य ॥ २९
 विरक्तपृथा यतिनीर्घमुत्राप्यल्पानि मित्राप्यतिदूरगानि ।
 सन्धमात्राभिनिविष्टवृद्ध क्रियच्चिर' तस्य नृपस्य राज्यम् ॥ ३०
 अष्टाविम भूपतय प्रधाना धर्मार्थपद्भागभुज पृथिव्याम् ।
 यैभ्राजत मनिहितैधरित्री शौरष्टभिस्तैरिव दिग्गजैर्द्र ॥ ३१
 महीमहन्द्राऽथ महन्द्रत्ता द्विपतपश्चापि यथाथनामा ।
 सनत्कुमारा मरुचजाऽपि समुद्रगुप्ता विनयधरन् ॥ ३२
 राजायुधश्चभृता समान पराक्रमैश्वर्यवपुर्गुणन ।
 मित्रसदृश्चापि हि द्रसनास्ति बाधिनास्त न भवयुरीशा ॥ ३३
 वशासि तर्षा स निगम्य राजा म्यतर्किताना तत्रिजृम्भितानि ।
 प्रणस्य तान राज्यधुरधरांश्च वेददृष्टात् पुनराचक्ष ॥ ३४
 न चापि राज्ञां समुदीरिताथा गिर निगम्यानुमतिं प्रकृत्यै ।
 विवाहत् कारिकृता मन्वा मयक्ता दूतरा ससर्ज (?) ॥ ३५
 तपामर्षरा गुणवांस्तु दूत पतिं समासाथ समृद्धपुया ।
 प्रत्यै लम्ब प्रियवास्यगर्भं व्यजिज्ञपद्वाचिरमर्थयुक्तम् ॥ ३६
 निगम्य लम्ब च वचा निशम्य मुदाग्रवीक्ष्य तथनि राजा ।
 रिज्ञाय वागिङ्गितदानमानं स्वकार्यसिद्धौ मतिमादध स ॥ ३७
 तता नृपणाप्रतिपौरुषण वचाहर सामपुर्ववचाभि ।
 विसर्जित साधु कृता मकृत्या यनागतस्तेन पथा निवृत्त ॥ ३८

१ म क्रियत् २ म धर्माभि ३ म विनयवरम् ४ म प्रकृत्यै

म्याभारिःश्रामतियातरूपा माङ्गल्ययमण्यभिमङ्गताङ्ग ।
 सिंहासनस्यापरि सनिषण्णा बर्भा शशीरादयपवतन्थे ॥ ६९
 अष्टाभिगाभिभुवि सुन्दरीभिमनादराङ्गा गुतया गदग्या ।
 श्रुत्वाग्नपुत्र्या धनञ्जया च सम वृमारा ग्गाभिरगाङ्ग ॥ ७०
 ईमप्यगपरिमिभ्रतायैग्रीवाभिसद्विप्रितदामर्त्या ।
 पद्माल्पलात्तात्तितववगाभिषगु धमद्रा म्रपयावभृवृ ॥ ७१
 अय च मया वृपमा प्रमुण्या अनन्तविप्रान्जितदशरोदा ।
 बुर्भज्वलद्रनमयैरनर्श सुटासुपूर्णभ समभ्यापिक्षन ॥ ७२
 पौरमधाना नरदबभक्त्या न पार्थिवे वृद्धपलाक्षमिधे ।
 पर्थ नानाविधवर्णताये पदाभिपथं गुतना मथम् ॥ ७३
 समत्य सम्यग्दृष्टधुवर्गा शगाङ्गता माङ्गलजातया ।
 पत्ररनैररवणपूर्णया यगाप्राण्यभिरिवकुट्टम् ॥ ७४
 वरिष्ठागामुवृषरं वराङ्ग मदीपतीनां तनयाध वचिन्व ।
 अयाययाग्या इति वचिदुपुराधयमय परम प्रमङ्ग ॥ ७५
 वराङ्गनामानमनहर्षीत् सितीद्रपुष्पथ मनाङ्गरूपा ।
 तर्मादय वधूनपि हपपूर्णा पौरागमतान वधयावभृवृ ॥ ७६
 इम वयं वापि हि जीवन्त्ये समाननशान्तरपाणिपात्र ।
 एश्वयवार्तिगुतिरीयरूपे वयं विन्विता इति वचिदुषु ॥ ७७
 किं न धूर्त वावयमिद् भवतिर्जगन्पगाधारणहृत्कृतम् ।
 म्ब्रमनिष्पतिपमपयधं दु रं गुर्वे इति च लोचगिदम् ॥ ७८

१ म ल ११२४ ६ [क म कु म् २४ २४ २४ २४ २ १ कु म् २४
 ४ [२४ २४] ५ [अ न् वि वि वि दुर १]

धर्मात्सुख पापफलाच्च दुःख सुख स्वपञ्चन्द्रियसामलपि ।
 दुःख पुनस्तद्विपरीतमुक्तमितीह मवर्गपि किं न वयम् ॥ ७९
 पूर्वं त्वकृत्वा मुञ्चत नरा य परत्रिय प्राप्नुमन्ति मया ।
 तेषां श्रमः कुवलमत्र लक्ष्म्यं ह्यस्य महत्तच्च त्रिपाकतिक्रमम् ॥ ८०
 तथापि कर्माणि यद्वन्ति तानि शुभप्रदानान्यं शुभप्रदानि ।
 ऐकान्तिकं यन्निरुपद्रव च सुखं लभन्त इत्यत्र जीवा ॥ ८१
 दानं तपः सयमदर्शनानि शौचं त्प्या भृत्या य मया ।
 क्षान्तिश्च सत्यं समता ह्यसंग इत्यवमात्रं सुखं न भवति ॥ ८२
 जन्मान्तरे तप्ततपः प्रभावात्मत्पात्रदानाज्जिनपूजनाच्च ।
 प्राणान्नुत्सृज्योद्भवभायनाया जन्मन्यथास्मिन्सुखिना भवति ॥ ८३
 किमत्र चिरैर्बहुभिः प्रलापैः सुखाधिभिः पापगतत्रिष्या ।
 पापं पुनर्जीवित्तिहिंसनेन तमूलतां दुःखमप्यनुव्रान्ति ॥ ८४
 श्रुत्वा वचो धर्मपथानपतन्निरुत्तरं सर्वजगावगम्यम् ।
 तश्च धुर्धर्मफलं मनुष्या मत्यक्षसदृशनजातगता ॥ ८५ ॥
 मशस्तनक्षत्रमुहूर्तयागे ग्रहेषु सर्वेषु समन्वितेषु ।
 स्याच्चस्थितं चन्द्रमसीष्टपक्षं चकार पाणिग्रहणं यथुनाम् ॥ ८६
 श्रीधर्मसनः सकलश्रेष्ठसामानान्तरभिसम्पूज्य ।
 लक्ष्म्यं चारग्रहणानुत्सृज्या विसर्जयामास यमुधरन्द्रान् ॥ ८७
 सत्रार्प्यशल्याणमहारिभूत्या विराजमानां दृष्टितृनिरीक्ष्य ।
 जामातरं चापितरामलक्ष्म्यो यमुधरेंद्रा मयसु स्वदेशान् ॥ ८८

१ म भवति २ म वनाया न भीत ३ क लक्ष्मियो, [लक्ष्मियो]
 ४ [मन्त्र] ५ [चार्प]

निवर्तमाना म्यपुरान्नुमारः प्रीत्या महद्प्रतिपाद्विधिः ।
 प्रयाप्ये दूरं विन्तित्रिवर्गं स्वच्छन्दवृष्यानुषभूष भोगान् ॥ १०
 प्रियाङ्गनाभिर्वर्षाणिनीभिः प्रपुद्गनीलापल्लवाचनाभिः ।
 चन्द्राननाभिः सह राजपुत्रा रम तिर पीनपपाधराभिः ॥ १०
 तासां बभूनां रमणप्रियाणां प्रीटानुपङ्गममवादिगानाम् ।
 आलापसहापविलासभावेः काला व्यतीता धरणीद्रुनी ॥ ११
 ताश्चापि भाम्यद्रमर्णायवपा म्याम्यवभाषप्रतिपट्टरागा ।
 मनाङ्गरूपद्युतिशान्तिमत्यैः सर्वास्तु सर्वेद्रिपरत्यधिष्ठा ॥ १२
 सत्यामवशान्तिदयापपक्षा पेश्चयमायातृत्वाभरीना ।
 व्यपतमासयमदाभ्यगूया मदीद्रुपुत्रस्य मनाऽपि जटु ॥ १३

दबद्रो गगनचरीभिरप्सरसभिः

सैलद्रु रपुटमणिभासुर यथैव ।

वाताभिर्भवनधर पराभ्यगा

भूर्मीन्द्रप्रियतनयस्तथाभिरेभे ॥ १४

इयवं नृपतनयस्य पुण्यमूर्ते

बन्धाण बधितमिदं समासतस्तु ।

ब्रह्म क्षतं सुहृत्पलं समासतर्भ

संस्तानु मतिरहितं सुमानसम् ॥ १५

इति धर्मबन्धारे जगुर्बर्गसर्गद्वये ।

एतन्मन्त्रार्थमद्वैतं ब्रह्मचरिणश्चि ॥

विवाहवर्जनीयं काम विन्देत् सः ।

तृतीय मग

अरिष्टनमिब्रमभूमि प्रणप्रममाप्रमभ्राग्य र
 विशिष्टनामाष्टमहर्षीतिद्राविगनी शा यपात्रभय ॥ १
 तस्याग्रशिण्या वरदत्तनामा मन्त्रिचितानतप प्रभाशान् ।
 कर्माणि चत्वारि पुरातनानि विविध स्वल्प्यमल्प्यमापते ॥ २
 उदारवर्त्तन्सत्तपस्वर्त्तानिद्विभि सागुगणग्नर ।
 महात्मभिस्ताविजहार न्शान यमाम्यत्रप जगत र वपन ॥ ३
 पुरात्तरग्राममडम्बग्वडान्विहय भयाम्यत्रराभानु ।
 धर्मप्रभाव व्यपन्पुक्राम पुर क्रमणात्तममाजगाम ॥
 तस्मिन्पुरे सर्वजनाभिगम्य उत्थानमत्यन्तमग्रप्रथम ।
 यत्नाहर नाम यत्नाऽभिराम कृतानुनात् ए इह इह ॥ ४
 तस्यैकदेशे रमणीयरूप शिलातले जन्तुप्राजते च ।
 दयापरैर्दातमदन्द्रियाश्चै सहापविष्टा मुनिभिर्मुना ॥
 एकैकश रचन पिण्डिताश्च कश्चिन्मिता रचन मनिषणा ।
 स्वाध्यायमन्द्यनिरक्तमण्डा वाचयमा रचन सागुर्या ॥ ५
 तपां यतीनां हि तपाधनाना जाञ्जल्यमानात्तमशात्पामाम् ।
 मध्य वभास वरदत्तनामा ज्यातिगणानामिष पृणर ॥ ६
 उत्थानपाल प्रतिलस्य साधूस्तपाभिरुद्भामितपुण्यमतान् ।
 महृष्टचतास्त्ररयाभिगम्य शिक्षापयामास उमुधरन्द्रम ॥ ७
 पुर वन वापि गृह सभायां तिष्ठन्स्यै जाग्रदपि त्रज र ।
 दिवा निशायामथ सन् यथाथ यान्भासतश्चिन्तयति शिर्ता ॥ ८

तान् साधुवगान्स्वगुणापपन्नामशान्तरूपान्विदितत्रिलोकान् ।
 मनाहराग्रानशिलानलेषु सुखापविष्टानहमभ्यपश्यम् ॥ ११
 उद्यानपालस्य वचा निगम्य प्रात्थाय सिंहासनत पृथुश्री ।
 पत्नानि सप्त प्रतिगम्य राजा ननाम मृन्ना विनतारिपक्ष ॥ १२
 आनन्दिनी नाम महाभ्रनाटा माङ्गल्यरुमण्यभिसप्रताड्या ।
 जनस्य स्वस्य विनाधनार्थं प्रताडिता भूपतिगासनन ॥ १३
 अमान्यमनापतिमित्रणश्च पुराहितश्रणिगणप्रधाना ।
 तस्या पुनमशनिनादरुत्य रत्र निशम्यागु समाययुस्त ॥ १४
 महृष्टराम परितुष्टभावा दत्त्वा दरिद्रार्थिजनाय तानम् ।
 सान्त पुर सप्तममृद्धियुक्ता जगाम साधुनभिवन्तितु स ॥ १५
 षट्पञ्चरान्पुरवासिनाऽर्थान् विगिन्तयन्त स्वमनाऽनुनीतान् ।
 अनस्वपाकृतिरभाषा निरीयुर्वापतिना सहैव ॥ १६
 नृपाणया क्वचित्प्रभ्रजग्मुर्गन्तु प्रवृत्तानपर सर्मायु ।
 निश्चप्रवृ क्वचिदुत्तराभा स्वां स्या च सदार्णयितु विभ्रुतिम् ॥ १७
 निर्जग्मुर्न नरत्वंभवत्या सर्मायुरक मुनिवभवत्या ।
 उत्तम्युर्न गुल्गानभवत्या उपयुरक वरधर्मभवत्या ॥ १८
 मदित्सर क्वचन पात्रानन निनसव क्वचन सयतन्द्रान् ।
 शृश्रुपव क्वचन धर्मसार मुराङ्गनाभिस्तु रिरसवाऽय ॥ १९
 ररुत्सव क्वचन माहसनां जिगामव क्वचन माहराजम् ।
 युयुत्सवाऽय च कपायमर्हं विभ्रुव क्वचन कामत्पम् ॥ २०
 मुमुभव क्वचन कमपाशास्तिर्तीर्षवाऽज्ञानमहासमुत्पम् ।
 तुष्टूपव साधुगुणानुत्तरां विचित्सवै सशयजातमर्थम् ॥ २१

१ म प्रभान्तरूपान् - [निश्चक्रुः] ३ [चिकित्सवः]

[तृतीय सर्ग]

अरिष्टनेमिर्वरधर्मभूमि ' प्रणष्टकर्माष्टरभूरिवन्ध ।
 विशिष्टनामाष्टसहस्रस्तीतिर्द्वाविंशतीर्थात्रिपतिरभूव ॥ १
 तस्याग्रशिष्या वरदत्तनामा सष्टिविंशानतप प्रभावान् ।
 कर्माणि चत्वारि पुरातनानि त्रिभिश्च केवल्यमतुल्यमापन् ॥ २
 उदारवृत्तैस्सत्तपस्सैर्नानद्विभि साधुगणैरनर्क ।
 महात्माभिस्तेर्विजहार त्तान धमास्तुवप जगत च उपन ॥ ३
 पुराकरग्राममडम्बखडान्विहृत्य भव्यास्तुजनालभान् ।
 धर्मप्रभाज व्यपदष्टुकाम पुर क्रमणात्तममाजगाम ॥ ४
 तस्मिन्पुर सर्वजनाभिगम्य उद्यानमत्यन्तसुखप्रशम् ।
 मनाहर नाम मनाऽभिराम वृत्तानुनात् सधुष्टद्विरर्ष ॥ ५
 तस्यैकदेश स्मर्णायरूप शिल्पातल जन्तुरिरजित च ।
 दयापरंतीतमन्त्रिद्विपार्थ सदापरिष्टा भुनिभिमुनीन् ॥ ६
 एकैकदा कान पिण्डिता । कविन्स्थिता कान गनिषण्णा ।
 स्वाभ्यायमद्गनिरक्तकण्ठा वाचयमा कान साधुरया ॥ ७
 तर्पा यतीनां हि तयाधनानां जाड्यन्यपानात्तमशीत्भामाम् ।
 मध्य कभाम वरदत्तनामा ज्यातिगणानामिद पृणरट् ॥ ८
 उद्यानपात् श्रित्वास्य साधुस्तपाभिस्त्नामितपुण्यमनीन ।
 प्रष्टुत्तान्स्वरयाभिगम्य रिगापयामाग वगुधरट्म ॥ ९
 पुर वन वापि शृष्ट मभायां निष्टुत्स्य जाग्रन्पि अत्र । ।
 दिवा निगापामथ गभ्यावावा भावतवि तपति तिनीन् ॥ १०

सान् माधुवर्गान्स्वगुणापपद्माश्रान्तेरूपान्चिद्विद्विगमान् ।
 मनाहराद्यानगिलानेषु गुम्वापविष्टानहमभ्यपश्यम् ॥ ११
 उद्यानपालस्य वरा निगम्य प्राथाय सिंहासनत पृथुधी ।
 पत्नानि सप्त प्रतिगम्य राजा ननाम मृधा विनतारिपथ ॥ १२
 आनन्दिनी नाम महाभ्रनादा माङ्गल्यवर्मण्यभिगमतात्परा ।
 जनस्य सखस्य विशाधनार्थं प्रतादिता भूपतिगामनन ॥ १३
 अमायसनापतिर्मात्रेणश्च पुगादितश्रणिगणनधाना ।
 तस्या पुनमयनिनात्पत्य रच निगम्याशु समापयुम्न ॥ १४
 प्रदृष्टगम पशितुप्रभावात्स्वात्स्त्रिष्टायिजनाय ज्ञानम् ।
 सान् पुर सखममृदियुक्ता जगाम माधुनभिवन्ति तु स ॥ १५
 षट्पुमशारापुरवाग्निनाऽर्थान विचिन्तयन्त म्यमनाऽनुनीतान ।
 अनकवपाकृतिश्रभाषा निरीयुर्बोपतिना मर्दर ॥ १६
 नृपाज्ञया कचिन्भिप्रजग्मुगन्तु मव्रत्तानपर सर्मायु ।
 निश्चकन्तु कश्चिदुत्सर्गाभा म्यां म्यां च सत्सर्गयिन् विभृतिम् ॥ १७
 निर्जग्मुश्च नरत्त्वभवत्या सर्मायुरश्च मुनित्त्वभवत्या ।
 उत्तम्युग्श्च गुम्वाभभवत्या उपयुरश्च वरधमभवत्या ॥ १८
 मन्त्रिसर कचन पाशान निनसव कचन सयतन्द्रान ।
 शृश्रूपव कचन धममार सुराङ्गनाभिन्तु रिरसराऽय ॥ १९
 ररन्सव कचन माहसर्ता जियामवः कचन माहगजम् ।
 युयुत्सराऽय च कपायमर्हविभङ्गव कचन कामत्पम् ॥ २०
 सुमुसव कचन कमपागांमितीपवाऽज्ञानमहासमुद्रम् ।
 तुष्टपव माधुगुणानुत्तरांश्चिचि सव सशयजानमथम् ॥ २१

१ म प्रभान्तरान् - [निश्चयम्] २ [चिकित्सव]

पुष्पव पापग्नांसि केरिगिरीपर्यः पुष्पजलानि कस्मिन् ।
 विर्भीषवा' घाग्नापांसि क्वचित्तिष्ठामर मृत्रपथ च कस्मिन् ॥ २०
 विक्रिन्मव कचन दृग्भ्रजाल विभिसय कचन दृग्भ्रजीजम् ।
 सिशसर्व कचन दृग्भ्रदि जिनामवा द्रव्यगुणन्वभावान् ॥ २३
 आधित्सय कचन पुष्पकीर्तिं विरप्सव कचन पुष्पजीजम् ।
 सिष्ठापर्य कचन पुष्पतीर्थं लाकात्तर माग्यमभीप्सवश्च ॥ २४
 गृहस्थधर्मं प्रतिपिन्सवश्च गृहस्थधर्मं प्रतिज्ञामयश्च ।
 तित्यक्षवो लाङ्गुधममाग मुनीन्द्रधम प्रतिशृभवश्च ॥ २५
 प्रतातिपातप्रतिपाधनाय गृहीतपूर्वप्रतयधनाय ।
 महान्तानुग्रहकारणाय केचिन्मयु प्राग्बिदितायतत्त्वा ॥ २६
 अन्ये पुन प्राक्तनुकर्मवन्धा ससारनि'मागविसाग्न्यापान् ।
 अवत्य निर्वेदपरायणास्त दीक्षाभिलाषा प्रययुगृहभ्य ॥ २७
 मदप्रभिन्नार्द्रैः कटद्विषानामन्तर्निनादै' रथनमिवाप ।
 तुरङ्गमानामपि हेपितैश्च पदातिवृन्प्रतिवद्धवाक्यै ॥ २८
 नानाविधैस्तं पटर्हर्हृद्भि शङ्खस्वर्नैर्नन्दिमुखमन्याप ।
 मावृत्पयोदध्वनिमादधाना नरेन्द्रसना विप्रभा प्रयान्ती ॥ २९
 आरुह्य रत्नोज्ज्वलमौलयस्ते हस्त्यश्वयानानि पृथग्विधानि ।
 वरा वराङ्गममुखा कुमारा वसुधरेशस्य ययु पुरस्तात् ॥ ३०
 मत्तद्विपस्यायतपीनबाहु स्कन्धाधिरुद्ध ससितातपत्र ।
 अष्टार्धसञ्चामरवीज्यमानो व्रजन् वभौ शक्र इव द्वितीय ॥ ३१

१ क चिचीरव २ म चिचीरवो ३ [शमिष्णव] ४ [सिस्तासव]
 ५ क मन्वर्निनादै , [मन्दैर्निनादै]

यर्थव पूव भरतश्वरम्तु हिरण्यनाभाय नमस्त्रियार्य ।
 प्रनन वभाम वरत्तपार्श्वं श्रीधमसना वसुधाधिपश्च ॥ ३२
 अदूरत साधुगणाविलास्य मत्तद्विपन्द्रादवर्तीय सद्य ।
 अपाद्य घाल्यजनातपत्र मुत्ताश्रिता वन्तितुमायतश्री ॥ ३३
 ज्यानिगणैरिदुरिवाचलद्दु' मद्रक्षिणीकृत्य वसुधरन्त ।
 सपुत्रदार सहमिश्रधुर्ननाय पादावृषिसत्तमस्य ॥ ३४
 ज्वलत्स्वरी प्रविलम्बितारा विचित्ररत्नाद्गदघृष्टाद्गु ।
 रराज राजा मुनिपुङ्गवस्य पादा पतन भानुरिरादयस्य ॥ ३५
 आपृच्छय भूप कुशल यतीनामवित्रतां ज्ञानतपात्रतपु ।
 स्वनामगात्र चरण निवय म्नात्रैश्च मन्त्रैरिविधै प्रणुत्य ॥ ३६
 शपांश्च सवा मुनिपुङ्गवास्तांस्त्रिभिविशुद्ध प्रमशाऽभिवन्त्र ।
 एत्यादगन्ववलिपात्तमूल मुग्य निपत्रममपृच्छदधम् ॥ ३७
 सर्वप्रजाभ्या दभयमदाता सर्वप्रजानां गरण गतिभ ।
 सर्वप्रजानां हितदाकस्व धर्मायत म दिग वीतमाह ॥ ३८
 त्व कवलज्ञानविशुद्धनर सर्वाधवित्सवगुणापपन्न ।
 सवन्द्रवय प्रविधुतपाप्मा आचक्ष्व जीरात्पिदाथभद्रान् ॥ ३९
 जीवाथ कचिन्नरकषु तीव्र कनाप्नुवत्यप्रतिम हि दु ग्यम् ।
 तिर्यक्षु नानाविधयन्तां वा मनुष्यलाकस्य च कारण रिम् ॥ ४०
 गुराधिरामस्य चतुर्विधस्य सांग्य कथ वाष्टगुणात्त्रियुत्तम् ।
 हृशक्षयाद्गतमन तसालनिवाणसांग्य कथयस्व कन ॥ ४१
 कमाणि वा कानि मुखप्रदानि दृ रप्रदानान्यथ कानि नाथ ।
 मुखासुखान्मिश्रफलानि कानि कर्मातर हृदि च सगया म ॥ ४२

नैत्रैव पापाधिक्ताऽनिदृग्भ्यः पुण्याधिक्तात्सौम्यमुत्पाहरन्ति ।
 मुग्धाऽमुग्धे तच्च समममवाप्तिस्वभुवनुमनिष्पन्नम् ॥ ५४
 अज्ञानमूर्तेः दुरनुष्ठिता यधर्माश्रयात्सागणान्भजन्त ।
 विपक्षमार्गाः परितप्य पश्चात्तर्नात्रदुःखं नरकं प्रव्रजन्ति ॥ ५५
 नाज्ञानताऽप्यद्भयमस्ति किञ्चिद्वाज्ञानताऽप्यथ तमाऽस्ति किञ्चित्
 नाज्ञानताऽप्याग्निपुरमस्ति किञ्चिद्वाज्ञानताऽप्याऽस्ति हि दृग्बहुतुः
 निरङ्कुशा मत्त एव द्विपन्त्रा यथा प्रविश्य प्रतिशुभ्रमनाम् ।
 नत्रा सद्वराशु विनाशमिति जीवन्मथा ज्ञानरिक्तान्तरा ॥ ५७
 यथैव तीक्ष्णाद्गुणवान् गजन्द्रा मृदायरीणां पृथना प्रसज ।
 तथैव माहारिमहाप्रसर्गा ज्ञानाद्दुःशा निजयति क्षणम् ॥ ५८
 यथा दवाप्ररपसर्तुनामा धारन्तु मर्ध्वं पतयन्त्यः ।
 अज्ञाननीर्गीवृत्त्याचनन्तु तथैव दृक्खान्त्रमभ्युपैति ॥ ५९
 यथा त्वाप्ररपमृत्तय पृहृ स्तदुत्तमाभाति नैर्करार्थम् ।
 सज्ञानचभुश्च तपासि कृत्वा तथा पथा निवृत्तिमभ्युपैति ॥ ६०
 इत्यवमार्त्तानि निदानानि जगत्प्रवृत्तायस्यस्य पृथगा ।
 अल्पश्रमात्स्वविशुद्धदृष्टि स माधसौम्यस्य मत्त य विद्वान् ॥६१

कुमनिदृग्भ्यः साहसद्वारकृत्य

जगति न हि विद्वित् क्षाणपुण्या नरा ध ।

अत्रितपरमाथास्त पुनश्चमयाग

चिरतरमापि काल दःश्रमाज्ञा भवति ॥ ५४

अत एव मतिमत्ता धममाये जनानां ॥ ५५

विभ्रुवनमुग्धगारमापय मय न यम् ।

१ व अज्ञानमूर्ता २ व ३ गुणा ।

१ १ १

१ १

तत्रैव पापाधिकताऽतिदुःखं पुण्याधिकत्वात्सुदुःखदाहरन्ति ।
 मुग्धामुखं तच्च समं समत्वाच्चिन्वन्नुहनुमतिदशनन ॥ ५४
 अज्ञानमृगं दुरनुष्ठिता ये धर्माशयात्प्रशरणान्भजन्त ।
 विपद्यमाणा परितप्य पश्चात्ते तीव्रदुःखं नरकं व्रजन्ति ॥ ५५
 नाज्ञानताऽप्यद्भयमस्ति किञ्चिदाज्ञानतोऽप्यत्र तथाऽस्ति किञ्चित्
 नाज्ञानताऽप्या रिपुरस्ति कश्चिदाज्ञानताऽप्याऽस्ति हि दुःखहेतु
 निरङ्कुशा मत्त एव द्विपन्त्रा यथा मविष्य प्रतिशत्रुमनाम् ।
 नञ्चा सहबाधुं विनाशमतिर्जीवस्तथा ज्ञानविहीनचता ॥ ५७
 तथैव तीक्ष्णाङ्कुशवान् गजन्द्रो मृदात्परीणां पृतना प्रमथ ।
 तथैव माहाग्निमहाप्रसनां ज्ञानाङ्कुशा निजयति क्षणन ॥ ५८
 यथा देवाभ्ररपसर्तुङ्कामा धावस्तु तथैव पतत्यक्षु ।
 अज्ञाननीलीवृतम्बाचनस्तु तथैव दुःखानलमभ्युपति ॥ ५९
 यथा त्वाभ्ररपस्य पदु स्वदशमाभाति क्षनेरुषार्य ।
 सज्ञानचभुध तपामि कृत्वा तथा पुषा निवृत्तिमभ्युपति ॥ ६०
 इत्यवमार्गिनि निदशनानि जगत्प्रवृत्तान्यबलोवप पुष्या ।
 अत्यधमात्त्रं विष्टुद्दृष्टिं स माक्षसोऽयं लभत च विग्न ॥ ६१
 बुमतिदुरपदसाद्धर्मसद्भावकृत्य
 जगति न हि विदन्ति क्षीणपुण्या नरा य ।
 अविदितपरमार्थास्त पुनर्जन्मवास
 चिरतरमपि कालं दुःखभाजो भवन्ति ॥ ६२
 अत इह मतिमन्ता धममाये जनानां
 विभुवनगुरुरसारमापक सभजध्वम् ।

तत्रैव पापाधिरनाऽतिदुःखं पुण्याधिरात्मसौख्यमुत्पाहरन्ति ।
 मृग्यामृगं तच्च समं समन्वानिम्बसुहृत्सुमनिष्पन्नम् ॥ ५४
 अज्ञानमग्नौ दुरनुष्ठिता यधर्माग्यात्स्वगणा भजन्त ।
 विपन्नमागा परितप्य पश्चात्त तीव्रदुःखं नरकं प्रजन्ति ॥ ५५
 नाज्ञाननाऽन्यद्भयमस्ति भिचिनाज्ञानतोऽन्यच्च तमाऽस्ति विचिन्तु
 नाज्ञाननाऽन्या गिपुर्गन्ति कश्चिन्नाज्ञाननाऽन्याऽस्ति हि दुःखहृत्
 निरङ्कुशा यत्तत्त्वं द्विपद्रा यथा प्रविश्य प्रतिगतुमनाम् ।
 नरा सर्वेवाभ्यु विनागमन्ति जीवन्त्या ज्ञानविहीनयता ॥ ५७
 यथैव तीक्ष्णाङ्गवान् गजन्द्रा मृदात्यरीणां पृथना प्रसथ ।
 तथैव मायाग्निहाप्रसनां ज्ञानाङ्गना निजपति क्षणम् ॥ ५८
 यथा त्वापरपमर्तुनामा धारन्तु तथैव पतत्यचभु ।
 अज्ञाननीर्लावृत्तलायनन्तु तथैव दुःखान्गमभ्युपति ॥ ५९
 यथा दराप्रपश्ये पदं स्वदृग्माप्नोति नान्तर्यायं ।
 मज्ञानचक्षुश्च तपामि कृत्वा तथा पुथा निर्गुनिमभ्युपति ॥ ६०
 इत्यवमानीनि निर्गुनानि जगत्प्रवृत्तान्ययलारय पुथ्या ।
 अल्पश्रमात्त्वं विष्टुद्धदृष्टि स माससौख्यं लभत च विद्वान् ॥ ६१
 रुमनिदृग्पदं ग्राह्यममद्रावृत्त्य
 जगति न हि विन्दन्ति शीघ्रपुण्या नरा य ।
 अविन्दितपरमार्थान् पुनर्जन्मवान्
 चिरतरमपि शास्त्रं दुःखभाजा भवन्ति ॥ ६२
 अत इह मतिमन्ना धममाय जनानां
 त्रिष्टुपनमुखसाग्भापक सभजध्वम् ।

तत्रैव तदा भगवता वसिष्ठः श्री रामनेत्र नमस्तिष्ठतः ।
 विदोषेण भगवत्कृतं तदा सात्त्विकमनुग्रहम् ॥ ४३
 ये वासुदेवा वसिष्ठिनो मोक्षं वासुदेवात्तदा ॥
 दृष्ट्वा वसुदेवस्यैव सात्त्विकमनुग्रहं वासुदेवो वसीति ॥ ४४
 शिवायैव सत्त्विकमनुग्रहं तदा सात्त्विकमनुग्रहम् ॥
 भद्राणि वासात्त्विकानि ते तत्रैव तदा सात्त्विकमनुग्रहम् ॥ ४५
 यमं वासात्त्विकानि तत्रैव यमं वासात्त्विकमनुग्रहम् ॥
 स्वर्गात्त्विकमनुग्रहं तदा सात्त्विकमनुग्रहम् ॥ ४६
 तस्मादिदं यमं वासात्त्विकमनुग्रहं तदा सात्त्विकमनुग्रहम् ॥
 तिस्रा नमस्तिष्ठन्तश्च मुनयः भगवते वसुदेवे भूतप्रथमम् ॥ ४७
 प्रथमं नमस्तिष्ठन्तश्च मुनयः भगवते वसुदेवे भूतप्रथमम् ॥
 तिस्रा विभिन्ना धृतयः स्यात् तस्मात्कृतं त्रैलोक्यमनुग्रहम् ॥ ४८
 यमानुग्रहं मुग्रमयं नित्यं पापानुग्रहं तदा सात्त्विकमनुग्रहम् ॥
 विद्वानुग्रहं मुग्रमयं तदा सात्त्विकमनुग्रहम् ॥ ४९
 श्रीराणि रणेन समानि स्यात् तस्मिन् नानागुणवन्ति तानि ।
 एतानि निदानि निर्धनमात्रमयान्यथासाध्यवृत्तगाणि ॥ ५०
 एतद् हि धर्माः यद्भूमकारा नाम्ना समाना गुणता विनिष्ठा ।
 दुःखार्णवैश्च न मज्जयन्ति सुखार्णवैश्च न निक्षिपन्ति ॥ ५१
 कैरिन्पुनस्त नरकं नयन्ति नयन्ति त्रियम्गातिमत्र केचिन् ।
 मनुष्यत्वात्क गमयन्ति क्वचिन्स्वर्गापरगां च नयन्ति कैरिन् ॥ ५२
 एतन्तता निम्बरसश्च तित्त इक्षारिक्कारा मधुरस्वभावः ।
 यथाधिसा यन विमिश्रितं स्यादाधिक्यत सन्स्वरसं ददाति ॥ ५३

नैवैव पानाधिक्याप्रतिदुःखं पुन्याधिक्यान्मौ चक्षुःगहरन्ति ।
 मुवावुन्व त व मने मनन्वादिन्वमुद्वेगतिश्चनन ॥ ५४
 अज्ञानमया दुःखनुष्ठिता य धर्माभया श्रमाणा भवन्त ।
 विदधनाता परितप्य पथात् नान्द्रुःखं नरकं प्रवन्ति ॥ ५५
 नाज्ञानाश्रयात्प्रयमस्ति किञ्चिदाज्ञानतोऽप्यत्र तदाश्रयि किञ्चित्
 नाज्ञानाश्रया गिपुरन्ति कश्चिदाज्ञानतोऽप्यश्रयि हि दुःखदष्टुः
 निरदुःशा मत्त एव द्विपेन्द्रा यथा शविः य प्रतिगृह्णन्तान् ।
 नत्रा महेवाशु विनाशयति जावन्मया ज्ञानविहीनवत्रा ॥ ५७
 यथैव शीष्णाद्गुणवान् गजन्त्रा मृगान्तर्याणा पृथगा मनस ।
 तथैव साहाय्यहास्रमना ज्ञानाद्गुणा निनयति क्षण ॥ ५८
 यथा टवाक्षरपमवृक्षमा घावन्तु तत्रैव पतन्वचक्षुः ।
 अज्ञाननार्णवतणचनन्तु तथैव दुःखानन्मभ्युपैति ॥ ५९
 यथा श्वाक्षरपमन्व पदुः स्वदशमाज्ञानि मनस्वपै ।
 मज्ञानचक्षुश्च तपामि कृत्वा तथा बुधा निवृत्तिमभ्युपैति ॥ ६०
 स्ववमार्गानि निदधनानि जानवृत्तान्दवन्वक्य बुध्या ।
 अत्यधमात्वं विष्टुददष्टिः स क्षापसा च नमत्र च विद्वान् ॥ ६१
 बुधातिदूरदन्ताडममद्रावकृत्य
 जगति न हि विगन्ति क्षीणपुन्या नरा य ।
 अविश्वितपरमायान्त्त पुनर्जन्मवाम
 चिरतरमपि कालं दुःखमात्रा भवन्ति ॥ ६२
 अत एव प्रतिमन्ता धनमाय चानावा
 विमुच्यन्तु वसाग्मापक सभज वन् ।

गात्र तु द्विरिधि प्राक्तमन्तरायस्तु पञ्चधा ।
 उत्तरमकृतय सर्वा सग्याता हि ममासत ॥ ७
 आत्र द्व माहर्नाय च दु खान्यन्तरायिणम् ।
 वत्रापुर्नामगात्राणि शुक्वदु खानि नित्यश ॥ ८
 मतिभुतावधिज्ञान मन पययस्वल्म् ।
 अभिभूय स्वरीयेण तम समवतिष्ठत ॥ ९
 चतुर्दिध मतिज्ञान तत्वाष्टौ च विंशति ।
 द्वाविंशत्पुनरयन स्मृतिमावृय तिष्ठति ॥ १०
 अवग्रहदावायानां धारणानां च सतति ।
 शुश्रूषामागणापश्चाधारणानि^१ रुणद्धि सा ॥ ११
 पर्यायाक्षरमघात पद सघात एव च ।
 प्रतिपत्तिश्च यागधानियागगरमत्र ॥ १२
 प्राभृत प्राभत चैव प्राभृत वन्तुपूरकम् ।
 श्रुतज्ञानावृतिस्तत्र समासन च विंगति ॥ १३
 ग्रन्थार्था च न जानाति ज्ञावा चापदिशपुन ।
 अगत्त प्रतिपादयितु श्रुतज्ञानावृत फलम् ॥ १४
 द्विभद्रमवधिज्ञान गुणता जन्मतश्च यत् ।
 तज्ज्ञान त्रियत् यन सावधिज्ञानसमृति ॥ १५
 तद्विनाशाऽऽवधिज्ञान^१ प्राणिपृत्यगत पुन ।
 त्रानां नारकाणां च भवप्रत्ययक स्मृतम् ॥ १६

१ म मागणापक्षा^१ २ म यागध नियान^१, [यागभानुयोग^१] ३
 [तद्विनाशा-वधिज्ञान]

त्यजतं वितथशून्य श्यामल लारुधर्मं
 शृणुत तदुपरिष्ठात्कर्मणा च प्रभेदम् ॥ ६३
 इति धर्मरुयोदेशे चतुर्गमसमन्विते ।
 स्पुटशब्दार्थसदमे वराहचरिताश्रिते ॥
 धर्मप्रश्नो नाम तृतीय सर्ग ।

[चतुर्थ सर्ग]'

ससारे प्राणिन सर्व सुखदुःखानुगतिनः ।
 इष्यत कारण कर्म तयोश्च सुखदुःखयोः ॥ १
 तदत्र कर्म सामान्याद्भेदादष्टकमुच्यते ।
 चतुर्धा भिद्यत बन्धान्निमित्ताच्च चतुर्भिधम् ॥ २
 ज्ञानावरणमात्र हि द्वितीय दर्शनावृत्तम् ।
 तृतीय वेत्नीयारण्य चतुर्था माह उच्यते ॥ ३
 आयुश्च पञ्चम प्राक्त नाम षष्ठमुदाहृतम् ।
 सप्तम गात्रमित्युक्तमन्तरायाऽष्टम स्मृतम् ॥ ४
 मूलप्रवृत्तयस्त्वता नामत परिकीर्तिताः ।
 आयु कर्मणि पञ्चैव द्वितीय नमथा स्मृतम् ॥ ५
 तृतीय द्विप्रकार तु चतुर्थेऽष्टौ च विंशतिः ।
 चतुष्प्रकारमायुष्य द्विरारिंशद्भामनि ॥ ६

१ क त्वत्रय, म त्वत्रय (१) २ क भीमन्धिवराहकीर्तिपिण्डिताचार्य
 ५ नम

गात्र तु द्विविधं प्राक्तमन्तरायस्तु पञ्चधा ।
 उत्तरमङ्गतय सर्वा सग्याता हि समासत ॥ ७
 आद्य द्व माहर्नाय च दु खदायन्तरायिकम् ।
 वत्रापुनामगात्राणि मुखदु खानि नित्यश ॥ ८
 मतिश्रुतावधिगान मन पयेयवचल्म् ।
 अभिभूय स्वरीरण लभ समवतिष्ठत ॥ ९
 चतुर्विध मतिज्ञान तदवाष्टौ च विंशति ।
 द्वाविंशत्पुनरयन स्मृतिमावृत्त तिष्ठति ॥ १०
 अवग्रहदानायानां धारणानां च संतति ।
 शुश्रूषामागणापक्षाधारणानि रणाद्दि सा ॥ ११
 पर्षायाक्षरसघात पद सघात एव च ।
 मतिपतिथ यागधानियागद्वारमव च ॥ १२
 प्राभृतं प्राभृतं चैव प्राभृतं यस्तुपूषवम् ।
 धृतज्ञानावृत्तिस्तत्र समागम च विंशति ॥ १३
 ग्रन्थार्था च न जानाति शाखा चापदिश-पुन ।
 भगवन् मतिपादपितुं धृतज्ञानावृत्त पलम् ॥ १४
 द्विभद्रमवधिज्ञानं शुणता जन्मतध चत् ।
 तज्ज्ञान त्रियत येन सावधिज्ञानमवृत्ति ॥ १५
 तद्विनाशाज्यधिज्ञानं माणिपृत्त्यत पुन ।
 दवानां नारदार्जां च धर्मययक स्मृतम् ॥ १६

१ म भागवत २ म दा ३ विंग, ४ दा ५ पु ६ ३
 [लपिनरेऽवधिज्ञानं
 १

य स पृष्ठो भगवान्यती
 इतापत्तं व्यपदादुत्तम
 र्थास्त्रया प्रश्रयिन् न
 ष्टा यथायद्विनयापचारैरर
 भाव्य सम्यङ्गतिभाजन
 ष्टान्विना माधु पिरन्ति
 र्मश्रुत पापमुपति नाश ६
 वर्गापरगपरारान्सौम्य ध
 स्माद्धि धर्मश्रवणानुरागा
 तत्वा जरारातिरुजश्च मृत्यु
 र्मानुसन्धा दुरितानुसन्धा १
 ष्ठा विभिन्ना श्रुतयश्च लो
 र्मानुसन्धात्मुखमय नित्य प
 ष्थानुसन्धात्मुखदु खयाम
 ष्ठाराणि वणन समानि लाभ
 कानि निग्नन्ति निपीतमायम
 व हि धर्माश्च बहुप्रकारा ना
 र्माणव कचन मज्जयति ह
 चित्पुनस्त नरक नयन्ति न
 मुप्यलाक गमयन्ति कचित्
 मात्तता निम्बरस्य तिक्त १
 ष्ठाधिना यन रिमिथित स्या

१ म सम्यङ्गति २ म एतानि

विभर्षि पानुपाणां च भगवत् ॥ १९ ॥
 भर्षिः पश्यान्मन्त्रं नक्तानां यद्व्ययत् ॥ २० ॥
 भयान्पश्यन् पश्यान्मन्त्रं च भगवत् ॥ २१ ॥
 मन्त्रं पश्यान्मन्त्रं च भगवत् ॥ २२ ॥
 कृत्वाते । विभर्षिः पश्यान्मन्त्रं च भगवत् ॥ २३ ॥
 तयागवन्मन्त्रं च भगवत् ॥ २४ ॥
 यथाज्ञानपश्यान्मन्त्रं च भगवत् ॥ २५ ॥
 न गच्छति यत्नं विभर्षिः पश्यान्मन्त्रं च भगवत् ॥ २६ ॥
 अधर्षिः पश्यान्मन्त्रं च भगवत् ॥ २७ ॥
 नास्ति गच्छति पश्यान्मन्त्रं च भगवत् ॥ २८ ॥
 उत्पद्यते पश्यान्मन्त्रं च भगवत् ॥ २९ ॥
 मनः पश्यान्मन्त्रं च भगवत् ॥ ३० ॥
 सप्तद्रव्यस्य भागानां विज्ञात्री सर्वदा पुनः ।
 सप्तद्रव्यात्प्राप्तमिति स्वल्पानमवृत्तिः ॥ ३१ ॥
 निद्रानिद्रा च निद्रा च प्रचयाप्रचला चला ।
 स्त्यानशृद्धिश्च चक्षुश्च अनत्रावधित्शनम् ॥ ३२ ॥
 केवलं समारयाता दशनावृत्तिरुपमण ।
 सातासात पुनर्द्वे च वदनीयस्य त स्मृत ॥ ३३ ॥
 असातवदनीयं नरक तीव्रवदना ।
 तिर्यग्मानुषयोभिश्चा सुख सातात्सुरालय ॥ ३४ ॥
 द्विविध मोहनीय स्याद्दृष्टश्च चरितस्य च ।
 दर्शनं त्रिविधं प्रोक्तं सम्पद्भिर्ध्यात्त्वामिश्रकम् ॥ ३५ ॥

१ [हृदिवर्ति] २ क तिर्यग्मानुषयोभिश्च

मातृभाय वषायथ वारिषारणं विधा ।
 मातृभायी मरविध वषाय वाटतामव ॥ २८
 हाथग्यरतिनीवा जुगुप्सा भयमेव च ।
 स्त्रीपुनपुनवेलाथ मातृभाया मर इत्या ॥ २९
 मातृभा वानथ माया च लाभां स्त्रिन्नानुषधिन ।
 विषातयति गम्यवर्गं वारिषं च रिणपत ॥ ३०
 मातृभा वानथ मायो लाभः मयाग्याननामथाः ।
 वृक्षानमतीत्यस्य ल्याग्यमपातिन ॥ ३१
 मातृभा वानथ माया च लाभ मउरणावथा ।
 न यथाग्यातवारिषं नाशयन्ति न गणय ॥ ३२
 वनृष्यवारमायुषं नाशवं इवमेव च ।
 तियग्यानि च मानुष्य स्थितिगशाण स्मृतम् ॥ ३३
 आयुषं नाश दृ खं तियग्यानि च मानुषम् ।
 मृगदु खविमिधं न इवपवान्तिव मृगम् ॥ ३४
 विविध नाम लमादु शुभाभृभगमचितम् ।
 विच वारिषायन नवतिस्त्र्युत्तराण्यथ ॥ ३५
 उच्यतेनाय गान्मृगनीचं च मानुषम् ।
 तियदनाश्वयानीचमुशमवामर स्मृतम् ॥ ३६
 दानलाभा च भागधापभागा र्थियमेव च ।
 पक्ष मृगतयस्त्रय्य भन्तगायस्य वमण ॥ ३७
 उच्यतेमृगतय मात्ता भगानामपि वमणाम् ।
 अतमष्टानर विव च वारिषप्रमाणत ॥ ३८

१ च माया च लाभ २ च विवस्तुत्तराण

तिरश्चां मानुषाणां च गुणप्रत्यय इष्यते ।
 अवधि. परमा नृणां नतरषा प्रकल्प्यते ॥ १७
 क्षयापशम एवास्मिन्नवधिज्ञानकारणम् ।
 सङ्कशपरिणामन तद्वय च विनश्यति ॥ १८
 ऋजुमतिश्च विज्ञया विपुला तदनन्तरा ।
 तयारावरणवत्स्यान्मन पर्ययसन्नृति. ॥ १९
 यत्राजनपृथक्त्व च प्राणिनां चतसि स्थितम् ।
 न शक्तो येन विज्ञातुमृजुमत्यावृत्तर्षलात् ॥ २०
 अर्धतृतीयद्वीपस्य प्राणिना इदि वर्ति' तत् ।
 नास्ति शक्ति' परिज्ञातु विपुलावृत्तिर्वीर्यत ॥ २१
 उत्कृष्टादप्यसगययान् द्वित्रान्नाथ जघन्यत ।
 मन पर्ययावरणाद्भयान् ज्ञातु न शक्तवान् ॥ २२
 सर्वद्रव्यस्वभावानां विज्ञानी सर्वथा पुन ।
 सवृणात्यात्मविज्ञप्तिं केवलज्ञानसन्नृति ॥ २३
 निद्रानिद्रा च निद्रा च मचलामचला चला ।
 स्न्यानष्टद्धि' चसुध अनत्राधिदर्शनम् ॥ २४
 फेचलेन समारयाता दर्शनावृत्तिर्भ्रमण. ।
 सातासात पुनर्द्वे च वदनीयस्य त स्मृत ॥ २५
 असातरदनीयन नररु तीथरदना ।
 तिर्यङ्मानुषपर्यायिथो मुख सातात्पुराण्य ॥ २६
 द्विविध मोहनीय स्याद्दृष्ट चरितस्य च ।
 दर्शन त्रिविधं भान् गम्यद्विध्या रपिथरम् ॥ २७

वृक्षाग्रं वायुं स्यात्प्रायं तथा जागरणञ्चि वा ।
 निद्रानिद्रामभावनं न दृष्टुं द्वात्तं धरन् ॥ ५०
 स्यात्तु मुखता मालां तनुं चालयन् मुहुः ।
 शिरां नमयन् प्रथमं प्रथमप्रथमम् ॥ ५१
 स्वपियुः पापिता भूय स्वपन्वम वराति च ।
 अद्यत् सभक्तं किञ्चिन्पानसृष्टिप्रमा मत् ॥ ५२
 यान् ससथायययाथु स्थितमामयत ननं ।
 आर्त्तानं पायपयव निद्रायां गतिरीदृशी ॥ ५३
 किञ्चिदुमिपिता जीव स्वपियर मुहुमुहुः ।
 इत्थीरदिमानानि प्रथमप्रथमं हि तन् ॥ ५४
 चभुत्तनावरणं दृष्टिरीयं दिनमि तन् ।
 गार्त्तियाणां रीयाणि हन्यचभु स्वरीयत ॥ ५५
 अर्वाधि परमाथ स्वनामावरणावृत्तौ ।
 वचलप्रथणानुस्यावृत्तं वचलप्रथनम् ॥ ५६
 दुःखनाथवधारात्त्वधनादारगधनम् ।
 अगातवदनीयस्य धमण वारण धुवम् ॥ ५७
 ज्ञानधर्मस्याक्षान्तिर्वाचयततपाविता ।
 नीलमयमगुमाध सात वधन्ति जन्तर ॥ ५८
 यद्गु त्वं शिशु म्नाक्यु गारीर वायु मानसम् ।
 समम् सत्सातम्य धर्मणः पाक उच्यत ॥ ५९

१ क स्थित २ म लाल ३ [लाल] ४ म किञ्चिदुमितो, व
 किञ्चिदु (नि) मितो ५ क स्थनामारण वृत्तौ

मग्नम् । त्वं गच्छति गच्छति ॥ १ ॥ ११००५
 त्वमं गच्छति गच्छति ॥ १ ॥ ११००६
 क्वचित् ज्ञानं समाप्ता ॥ ११००७ ॥ १ ॥
 जानाते गच्छति गच्छति ॥ ११००८ ॥ १ ॥
 मागमदुपण ॥ ११००९ ॥ १ ॥
 दृष्टिमात्रं परान्तं जीवा मग्नम् ॥ ११०१० ॥ १ ॥
 दृष्टिमात्रं जीवा मग्नम् ॥ ११०११ ॥ १ ॥
 अल्पव्ययममद्राया रभन्त नानिगतम् ॥ ११०१२ ॥ १ ॥
 तीव्रक्रोधो हिमन्तु मानन्ताम्भन रभन्त
 माया विष्टान्तं कृपा लभन्त गच्छति गच्छति
 चारित्रमाह वदन्ति जीवा दृष्टिमात्रं
 तेन कर्मविपादनं क्रियन्ते भवन्त्यम् ॥
 आद्यं क्रोधादयस्तीव्रं शिलाभन्तममा मत्
 नार्पत्युपशमं तत्र जीवा जन्मान्तरार्षि ॥
 क्रोधादया द्वितीयस्तु मध्यक्षत्रदरीमम ।
 उपत्युपशमं कालाच्छ्रुतितायार्द्रचतम ॥ ११०१३ ॥
 क्रोधात्थानस्त्रतीयस्तु सिकतालखसनिभ ।
 शानानिलन सस्पृष्टो गतामेकीपरात्परी ॥ ११०१४ ॥
 क्रोधादयश्चतुर्था या जलान्त्वोसमा मत् ।

स ॥ १ ॥ १ ॥ ११०१५ ॥ १ ॥

१ म
४ म जले

१, [गतामेकी]

आया मानात्पुष्पाय दालम्भनिधा मतः ।
 नापति मात्वं सम्यक्त्वात् बालान्तरात्पि ॥ ७०
 मानात्पुष्पा त्रितीयस्तु समात्पुष्पयभिर्धायत ।
 त्वपि मात्वं तस्मात्ज्ञानाद्विपश्चितापि ॥ ७१
 मानाथानम्पुष्पायस्तु आट्टवाष्टममा मत ।
 ज्ञानग्रहणमाभ्यस्तस्मात्पानि हि माद्वम् ॥ ७२
 मानात्पुष्पत्रया वा याल्त्वात्निधा मत ।
 धुतिरस्मत्पुष्पाय मृदुत्वं यानि तत्तणान् ॥ ७३
 आया मायात्पुष्पाया वणुमूलसमा मत ।
 वप्रदीया भवजन नापयायात्रव मदा ॥ ७४
 मायात्पुष्पा त्रितीयस्तु मपुष्पसमा मत ।
 हृद्यन्यच्च समात्पुष्पा तनायत्पुष्पाणि स ॥ ७५
 मायाथानम्पुष्पायस्तु गामुष्पिषसमा मत ।
 अधमपुष्पुत्वं च अध मायात्पुष्पा भवन् ॥ ७६
 मायात्पुष्पत्रया यत्पुष्पायाममानिभ ।
 मयानि महतिस्तन ज्ञानयन्त्रमपीदृश ॥ ७७
 आया लाभात्पुष्पाया त्रिपिरागसमा मत ।
 धुतानलम्पुष्पायाऽपि लाभा न परिहीयत ॥ ७८
 लाभात्पुष्पा द्वितीयस्तु नीलीवर्णसमा मत ।
 ज्ञानपानीयमर्थात्तस्मिन्नामा कल्पपायत ॥ ७९
 लाभाथानम्पुष्पायस्तु आट्टपुष्पसमा मत ।
 धुतनायविनिर्धोतस्मिन् रमल्पमृच्छति ॥ ८०

१ ['मदित] २ क इमि ३ क तनात्मा ४ क्मपायत

लाभादयश्चतुर्था यो हरिद्रागगमनिभ ।
 श्रुतिमूयाशुमतस्र क्षणाद्राग प्रणश्यति ॥ ८१
 चारित्रमाहनीयन चारित्र न च लभ्यत ।
 अचारित्र. पुनघार नरः पच्यत चिरम् ॥ ८२
 हर्षे रोष त्ववज्ञायामकाकी वान्यसश्रित ।
 निष्कारण च लपत हास्यरुमादयावृत ॥ ८३
 पापक्रियाभियुक्तेषु अफलप्वदितेषु च ।
 रतिरुमादयाश्रित्य रमते दुर्जनषु स ॥ ८४
 ज्ञान प्रत तप शील दैन्यान्यमुखनारणम् (१) ।
 लब्ध्वा न रमत तत्र अरते कर्मण फलान् ॥ ८५
 एक भय समासृत्य भयस्थानेषु सप्तमु ।
 वेपिताङ्ग स्वलद्वाक्यो भयरुमादयाद्भवत् ॥ ८६
 निर्विण्णो दीर्घनिश्वास सर्वत्रगतमानस ।
 क्षीणेषुदीन्द्रियबल शोकरुमादियाद्भवेत् ॥ ८७
 इन्द्रियाणां च पञ्चानां योऽर्थोल्लब्ध्वा मनारमान् ।
 जुगुप्सते त्रिपुण्यात्मा जुगुप्साकर्मपीडित ॥ ८८
 स्त्री चरं पुस्तसदर्शात्पुमांसमभिलष्यति ।
 लाक्षेयानलसस्पर्शात्क्षणैव विलीयते ॥ ८९
 पुनद रुच्यभिसदर्शात्स्त्रिय समभिलष्यति ।
 यथाप्रर्षृतदृग्भस्तु क्षणैव विलीयत ॥ ९०

१ क क्षीणधैर्यान्व, [क्षीणधैर्यान्वमुत्तं], [क्षीण धैर्यान्वमुत्त
 तत्तम्] २ म मर ३ म क्षणं ४ [स्त्रीरे]

ऋषापादसंज्ञं विपत्तं मदनाधितम् (१) ।
 तस्मिन् गर्हितं घातितं न ननुमन्वेदत ॥ ९१
 नवभिर्नोषपायैस्तु स्वकमपत्तरिभिः ।
 आत्मा चरन्त्याचारं न मनः प्रामृच्छति ॥ ९२
 व्रतशीलगुणं शूरा बहुरम्भपरिग्रहा ।
 बध्नन्ति नरवायुस्ते मिथ्यामाहितदृष्टय ॥ ९३
 मायानिवक्ष्येनप्राया वृत्तमानतुलारता ।
 बध्नन्त्यायुस्त्रिधा न रमभक्ष्यवारिणै ॥ ९४
 नीलसपमदीना य मार्वार्जवत्तानिन ।
 बध्नन्ति मानुषायुस्त प्रवृत्त्यान्पक्षपायिण ॥ ९५
 सरागमपमाशाममयमामयमव्रता ।
 सदृष्टिज्ञानवारिणो बध्नन्त्यायुर्त्रिंशत्साम् ॥ ९६
 मनारावायवृत्तिं विमचात्परायणा ।
 बध्नन्त्यशुभनामानि दुवर्णादीनि दहिन ॥ ९७
 क्रजवा वाह्मन कार्यरिसवात्तत्परा ।
 मौरूप्यान्विषाकानि बध्नन्ति शुभनामत ॥ ९८
 य जान्यान्मिष्टान्मत्ता परनिन्तापरायणा ।
 नीरगाश्च निबध्नन्ति जीवा परमदुर्गणम् ॥ ९९
 ज्ञानधर्माहता भक्ता पगनिन्तारिर्जिता ।
 उर्ध्वगोश्च निबध्नन्ति जीवाः परमदुर्गभम् ॥ १००

१ [रमभक्ष्य वारिणः], [रमभक्ष्यवारिणः] २ [सप्तमसप्तमाशामं]

३ [चादिवाद्]

एष्टकापाससर्गं विफल मदनान्धितम् (१) ।
 दारुण्य गहित याति स नपुसङ्गवदत् ॥ ९१

नवभिर्नोक्तपायैस्तु स्वस्वमफलव्रतिभि ।
 आमा चरत्यनाचार स तन कृणामृच्छति ॥ ९२

प्रतील्लगुणै गून्या बह्दारम्भपरिग्रहा ।
 बध्नन्ति नरकायुस्त मिथ्यामाहितदृष्टय ॥ ९३

मायानिवृत्तनमाया कृत्मानतुल्यारता ।
 बध्नन्त्यायुस्त्रिधा त रसभन्तकारिण ॥ ९४

शीलसयमहीना य मार्त्तवाजव्रतानिन ।
 बध्नन्ति मानुषायुस्त प्रकृत्याल्पकपायिण ॥ ९५

सरागसयमारामसयमासयमप्रता ।
 सदृष्टिज्ञानकारिणो बध्नन्त्यायुस्त्रिधा रसाम् ॥ ९६

मनावाधायदुष्टिण विसवात्परायणा ।
 बध्नन्त्यशुभनामानि दुवर्णादीनि गृहिन ॥ ९७

ऋजवा बाह्मन सायंगरिसवादतत्परा ।
 सारुण्यान्निविपारानि बध्नन्ति शुभनामत ॥ ९८

य जात्यादिमन्मत्ता परनिन्तापरायणा ।
 नीचगात्र निबध्नन्ति जीवा परमन्मरणम् ॥ ९९

ज्ञानधमाहता भक्ता परनिन्ताविवर्जिता ।
 उर्गगोत्र निबध्नन्ति जीवा परमदुस्तम्भम् ॥ १००

[रसभन्तस्य कारिण], [रसभन्तकारिण] २ [सरागसयमाश्रम]
 कारिणाद्]

नान्यत्र कर्मभाण्डानि शमात्प्राप्य जन्तव ।
 शुभवदुःखानि विप्रवृत्तयानि गतिपरजनम् ॥ ११२
 इति बहूविधकर्मप्रापनात् समुदयमग्रहधारण सव्यम् ।
 जननमरणरागशावमृत् यतिपतिना कथित पयार्थतत्त्वम् ॥ ११३
 पुनरपि यतिराटपःप्रयाता दृग्गितबन्धन समानुता पन्थानि ।
 वयपितृमुग्धीथकार पुदि तरतमदु ग्वपुतानि नानि रात्र ॥
 इति धमकथात्ने चतुर्गममान्विने ।
 शुक्लाश्वत्थसदभे बराह्मचरिताम्रित ॥
 पाण्डवप्रकथनो नाम
 चतुर्थ सर्ग ।

[पञ्चम सर्ग]

अनन्तमरमाराद्य मध्य तस्य प्रतिष्ठित ।
 मृमतिष्ठितमस्थाना लाकाज्य वणिता जिने ॥ १
 वरामनाकृतिरथा मध्यमा क्षत्रानिभ ।
 उध्वा मृत्कसस्थाना लाकानामियमाकृति ॥ २
 नियग्लारममाणन गजुरका प्रमीयत ।
 तथा चतुश्च प्राक्ताम्विलारायामरज्जव ॥ ३
 अचलन्त्राथ सप्त उध्वं सप्त विभाजिता ।
 उध्वाधालारयाराहुमध्यमष्टमशिकम् ॥ ४

घनात्प्रिघ्नरातम्ननुरात १ न ख्य ।
 रायरा घनसघाना अरुमाष्टय रिष्टिता ।
 मूठ पाङ्ग मग्याना म य गत्त माधना ।
 त्शानपाजनाम्नन तथाप्राप्तन्यत स्थिता ॥ ४ -
 घनात्प्रधम्नु सप्तम घनरातम्य पञ्च १ ।
 तनुरातम्य चत्वारि याजनान्यात्गान्ति ॥ ५
 पञ्च चत्वारि च त्रीणि याजनान्यथ प यम ।
 याजनार्थं च गव्यूति गव्युन्यथ च मन्त्र ॥ ८
 नारकी राथ तैरुर्था मती र्वी च निवृति ।
 गतय पञ्च निदिष्टा मुनिभिस्तत्त्वर्गाभि ॥ ९
 तासा गतीना पञ्चानां नारकी प्रथमा गति ।
 हिंसाप्रभिरता जीवास्तां विशन्त्यथुभप्रत्याम् ॥ १०
 अधोगतिश्च सामान्यात्सैव सप्तमभेदत ।
 सप्तानां सप्त नामानि वणिनान्युपिसत्तमै ॥ ११
 घर्मा वशा शिलारया च अञ्जनारिष्टका तथा ।
 मयवी माघवी चेति यथाग्यातमुदाहता ॥ १२
 अन्तपुक्तप्रभाशब्दा रत्नशर्मरवालुका ।
 पङ्को धूमस्तमैव सप्तमश्च तमस्तम ॥ १३
 प्रस्तारं कुतपश्चाशादिन्द्रका(?) नरकालय ।
 त्रपादशैव घर्मायां द्वौ द्वावूनतरावध ॥ १४
 त्रिंशत्पञ्चरुवर्गश्च पञ्चादश दशत्रय ।
 पञ्चोन शतसहस्र पञ्च चैव यथाक्रमम् ॥ १५

चतु गतसहस्राणि अतीत्यभ्यधिरानि च ।
नरकाणां तु सप्तानां प्रभदा वर्णिता जिने ॥ १६
तपामत्यल्पनरका जम्बूद्वीपसमा मता ।
सर्वेभ्याऽभ्यधिरा य तु त त्वसग्यययाजना ॥ १७

नरका पुरमस्थाना इन्द्रराग्या नराधिप ।
ध्रणीवद्भास्तथाष्टागु दिक्स्वधात्र प्रकीणका ॥ १८
अथाऽथा नरका र्था अथाऽधस्तीव्ररत्ना ।
अथाऽथाऽभ्यधिकायुष्का अथाऽधस्तु घनं तम ॥ १९

पष्टसप्तमया गीत शीताष्ण पञ्चम स्मृतम् ।
चतुर्थेऽन्युष्णमुद्दिष्ट तपामव महीगुणा ॥ २०
नारकाणा च दु स्वस्य तपां शीताष्णया पुन ।
वर्णगाधवृतीनां च उपमान्या न विद्यत ॥ २१

मरुप्रमाणाऽय पिण्ड उष्ण शिप्ता यदृच्छया ।
विलीयत क्षणैव एव तस्याष्णता मता ॥ २२
तावत्प्रमाणाऽय पिण्ड शीत शिप्ता यदृच्छया ।
सहस्रैव हिर्माभावमुपयाति न सगय ॥ २३

जम्बूद्वीप निमपण या गन्तु शक्तिमान्पुर ।
पद्भिर्मासैर्ब्रजदन्त महता नरकस्य स ॥ २४
या गतिर्दु खभूषिष्ठा वर्णिता मुनिपुङ्गव ।
तां गति य प्रपद्यत तान् बक्ष्यामि विगपत ॥ २५

हिंसायां निरता नित्य मृषावचनतत्परा ।
परद्रव्यस्य हतारि परदारारभिलङ्घिन ॥ २६

न प्रकीणका, [प्रकीर्णिका] २ [शिप्ता] ३ च उष्णधिया

मिथ्यानिमित्तमात्रा रक्षासम्भवात्प्रथ
 कृष्णलक्ष्यापरिणता आधीमात्सर्गात् ॥ २७
 पश्चानामिन्द्रियाणां ।। पश्चात्तान् गतस्त्वं
 तथां प्राप्तिनिमित्ताय कर्म ।। तान् गच्छाम् ॥ २८
 अथ पिण्डा जन्तु इमा नात् प्राप्य न निशान
 कर्मभास्ममात्रान्ना जीया । नस्फाल्य
 पिष्ट्वाकमुग्रप्रिका ?) उष्ट्रिफाम्बपम् पन
 उपग्रन्त गधाररा पापिष्टा स्नानात् ॥ २
 उत्पद्य हि दरा राग अयुष्णा परिपीडिता ।
 पतन्त्युत्पच्य तत्रैव तप्तभ्राष्ट्र निरा म् ॥ ३०
 नाग्या भीमरूपाम्न्त दुर्ग्या प्रतिगन्धिन ।
 अव्यक्तहृण्डसम्याना पण्डेनाऽण्डभाषिण ॥ ३२
 उत्पन्नासहसा दृष्ट्वा विभङ्गवानदृष्टय ।
 स्मरन्त पूर्ववराणि आधावन्ति समन्तत ॥ ३३
 नासयन्ताऽथ गर्जन्त आक्राशन्ताऽस्त्रपाणय ।
 ज मान्तर क्रतान् दापान् रयापयन्त श्रयन्ति तान् ॥ ३४
 पूर्यपराधानात्मीयान् ज्ञात्वा तु दुरनुष्ठितान् ।
 भयत्रस्तविषण्णाङ्गा आरभन्ते पलायितुम् ॥ ३५
 दृष्ट्वा पलायमानांस्तान्त्रोद्धुकामास्त्वरान्विता ।
 भीषयन्त, प्रचण्डाश्च अनुधावन्ति धावन्त, ॥ ३६
 समाप्य भयवित्रस्ताननाथान् शरणागतान् ।
 मुसलैर्मुद्गरैर् शूलैस्ताडयन्ताऽथ मर्मसु ॥ ३७

१ क कृष्णलक्ष्या परिणता २ [नाथ] ३ क पण्डका

विलपन्ता रपन्तश्च ताड्यमाना दुरात्माभि ।
 पतन्ति भिन्नमूर्धाना धरण्यां वदनादिता ॥ ३८
 सिंहव्याघ्रमगदीपा(१) गृध्राङ्गनाय वायसा ।
 अयस्तुण्डैर्नखैर्नन्तं पतिता भक्षयन्ति तान् ॥ ३९
 कचिद्ग्राहपु निक्षिप्य तुदन्ता लाहयष्टिभि ।
 मांसमृष्टरसासक्तान्मासवत्स्वादयति तान् ॥ ४०
 जिह्वान्त्राणि च नत्राणि केचिदुत्सृज्य निर्दया ।
 ग्रथित्वाथ शिरामूर्त्रं नापयति शिलानल ॥ ४१
 छिन्वा य परगात्राणि प्रादुर्व्यूषितका(१) मुहु ।
 तपां वचाण्यथ कृत्वा धूपयन्ति मुहुर्मुहु ॥ ४२
 हस्तपात्रमथ च्छित्वा कर्णनासापुटानि च ।
 रधिरात्रीणि सगृह्य क्ररा कुर्वन्ति दिग्बलिम् ॥ ४३
 कचिच्छल्पु निक्षिप्य भ्रामयन्त्यभिधावत ।
 निक्षिप्याल्लग्नले काञ्चिच्चृणयन्त्यधमा भृगम् ॥ ४४
 पिपन्ति गन्धरत्नाश्चिमृद्न्ति निर्दया ।
 अरुचैर्नरयन्त्ययानक्षीण्युत्पाटयन्ति च ॥ ४५
 पिपन्ति रधिराण्यथ गर्भैर्विडां गिर पुन ।
 ग्रसन्ति मुग्धत काञ्चित्यादतस्त्वपर परान् ॥ ४६
 छिन्दन्त्यसिभिरङ्गानि क्षुरिकाभिर्दुणन्ति च ।
 टङ्कं गिर कपालानि वामिभिर्वदनानि च ॥ ४७

१ [रुदन्तश्च] २ [द्विवा] ३ म जिह्वामात्रे ४ क उद्वय ५ क
 धर्मापितका (१) ६ क शस्त्रैर्विद्ध

एवं चार्थिभ्योऽपि सन्त्ययस्यैव नाम्नः ।
 ६५८ तानाविष्टानां विद्यादानं समं भ्रमात् ।
 भाष्येन चार्थानि विद्यादानं समं भ्रमात् ।
 ६५९ तानाविष्टानां विद्यादानं समं भ्रमात् ।
 ६६० तानाविष्टानां विद्यादानं समं भ्रमात् ।
 ६६१ तानाविष्टानां विद्यादानं समं भ्रमात् ।
 ६६२ तानाविष्टानां विद्यादानं समं भ्रमात् ।
 ६६३ तानाविष्टानां विद्यादानं समं भ्रमात् ।
 ६६४ तानाविष्टानां विद्यादानं समं भ्रमात् ।
 ६६५ तानाविष्टानां विद्यादानं समं भ्रमात् ।
 ६६६ तानाविष्टानां विद्यादानं समं भ्रमात् ।
 ६६७ तानाविष्टानां विद्यादानं समं भ्रमात् ।
 ६६८ तानाविष्टानां विद्यादानं समं भ्रमात् ।

(१) तानाविष्टानां विद्यादानं समं भ्रमात् ।
 (२) तानाविष्टानां विद्यादानं समं भ्रमात् ।

७६ इति शिल्पः ॥ ७६ ॥

७७ इति शिल्पः ॥ ७७ ॥

७८ इति शिल्पः ॥ ७८ ॥

७९ इति शिल्पः ॥ ७९ ॥

८० इति शिल्पः ॥ ८० ॥

८१ इति शिल्पः ॥ ८१ ॥

८२ इति शिल्पः ॥ ८२ ॥

८३ इति शिल्पः ॥ ८३ ॥

८४ इति शिल्पः ॥ ८४ ॥

८५ इति शिल्पः ॥ ८५ ॥

८६ इति शिल्पः ॥ ८६ ॥

८७ इति शिल्पः ॥ ८७ ॥

विज्ञानः (१) प्रकाशः

(२) अविज्ञानः

अनवापरावर्षाणां विपक्षाः प्रजादिभ्यः ।
 मर्षी वैतरणी घागं नारयति समन्तत ॥ ८०
 तां मर्षी कृदन्तर्गन्वा वने वपयन्ति वृष्टियम् ।
 तन्नातसु घातसु शायुषे च मकुप्यति ॥ ८१
 वपनान्वागिपथाणि भय विपद्यन्ति च ।
 विपदिधाणि वृष्ट्याणि मघं प्राणयोगि च ॥ ८२
 क्षिणीणस्त्रिभिराङ्गा अङ्गिभ्यामवचना ।
 एतानि वपन्वावर्षाणो विपद्यन्ते मघान् ॥ ८३ ॥
 विपदिनिष्प्रमानाङ्गा इमन्त वपन्मन्त्रे ।
 भिन्न्ति प्रिमयाङ्गानि स्तानि च विपदिषु ॥ ८४
 वृष्ट्या श्वाना विट्मन्ति वपन्वागितवापसा १ ।
 स्तानि वृष्ट्यामपाथ वृषयन्त्यथ मक्षिका ॥ ८५
 पुनरन्तर्भूतेन मवपयामविप्रदा ।
 अमानवद्वर्नायस्य पावनं मभवन्ति न ॥ ८६
 नम्रं वपन्त्यनिष्ठानि धार्मि भृष्यन्ति हृ स्वरान् ।
 घ्राणनिष्ठानि दुग्धान् स्पृशन्त्यर्द्धं च वर्षशान् ॥ ८७
 आम्वात्स्र निगाम्यान्तं त्रिदाभिगतसत्क्रिया ।
 नन्दिपार्थिव्यन्पार्थिव्याहुर्नाकृतचनस ॥ ८८
 नाशर्माना न विप्राणि न मिया न च पाथवा ।
 मयत्र नरपाराध मव षवापकारिण ॥ ८९

१ [विट् १५] २ म वदन्त वपन्वावरी ३ म वपन्वागितवापसा
 ४ च आम्वात्स्रि, [आश्व १]

पालयित्वा मही कृत्स्नामुपभुङ्क्ष्यान्मन श्रियम् ।
 चक्रवर्ती प्रयातीति नरक याञ्च विस्मय ॥ १०१
 मनसैव विचिन्त्यात्र विविधा भागसपत् ।
 मनश्चक्रधरं श्वाश्रीं प्रयातीत्यप विस्मय ॥ १०२
 भुङ्क्ष्मस्य किञ्चिन्नु स्वयभुरमणान्धो^१ ।
 महामत्स्यस्य कणस्थ स्मृतिनापान्धामत ॥ १०३
 सप्तम्यां तु प्रयन्तिात् पठ्यां द्वाविंशति स्मृता ।
 पञ्चम्या द्दशसंज्ञैव चतुर्थ्यां दश वणिता ॥ १०४
 तृतीयायां तु संज्ञैव द्वितीयायां त्रय स्मृता ।
 प्रथमायां भवत्यत्र सागर सत्ययायुष ॥ १०५
 तत्रापसहस्राणि प्रथमायां जघन्यत ।
 उपर्युपरि यात्कृष्टा संवाधाऽथा जघन्यत ॥ १०६
 चिरकालं तु दु ग्वानि नारका नरकालय ।
 अपवर्त्यायुषा यस्मात्प्राप्नुवन्ति तता भृगम् ॥ १०७
 शुक्लं निमपतमात्र नास्ति तत्र कन्यारन ।
 दु खमवानुमबन्धं नारकाणां त्रिवानिष्ठम् ॥ १०८

इत्यत्र नरकगति समासतस्त

समात्ता षट्त्रिंशदात्मनामिच्छानीम् ।

तैरर्थां गतिमत उत्तर प्ररक्ष्य

निर्व्यग्रं शृणु नरकं सत्त्वबुद्ध्या ॥ १०९

श्वाश्रीणां तिमिरगुहामु तामु दु ख

पापिष्ठाविरमनुभूय कमणपात्र ।

एकन्द्रियन्व मतिपत्र जीवा नानाविधाच्छेन्नभदनानि ।
 विमन्नात्तापनहिमनानि स्रग्दनात्तान्यवगा सहन्त ॥ ८
 मपिप्यमाणा व विदार्यमाणा विशीर्यमाणा विविधप्रकारै ।
 मपीदयमाना बहुशोऽपि जीवा द्वित्रीन्द्रियाद्या वधमाप्नुवन्ति ॥ ९
 ज्वलन्महार्त्तापशिखा मविश्य म्रक्षत नमवशात्पतङ्ग ।
 घ्राणन्द्रियष्ठाविषपुष्पगन्धानाघाय नाश भ्रमरा प्रयान्ति ॥ १०
 द्रव्यात्गीतध्वनिनावकृष्टा मुगा वरामा खडु वागुरामु ।
 निपात्य घोरम्पहन्यमानास्त्यजन्ति सत्र मियजीवितानि ॥ ११
 मसन्नतायपु सरस्तु मत्स्या सत्रीडमाना रसनप्रसक्ता ।
 ग्रस्नामिषाम्मन्मन्शरीरचित्राम्सवन्नाम्न सहसा म्रियन्त ॥ १२
 वन्या करीन्द्रा सुग्वमाप्नुकामा करणुगात्राभिरतिप्रसक्ता ।
 तात्प्रकारैरभिहन्यमाना विचतसाऽरण्यसुगय म्परति ॥ १३
 एत त्वर्षमिद्रिपसगतापादलब्धफासा प्रल्प प्रयान्ति ।
 सर्वेन्द्रियाणा वामभ्युपता नश्यति जीवा इति क मवाद ॥ १४
 खराद्द्रहस्त्यश्वतराश्च गाणा भूमीश्वराणामिह वाहनार्थम् ।
 अयर्थभारानिनिराधखिन्ना भुक्तुश्चमा हश्ववध' भजन्त ॥ १५
 विचित्रसकल्पिततीव्रवर्धदण्डाङ्कु'स्तात्नरुशामहारै ।
 मपीदनानादनवाहर'र्धदु ग्वायनफानि समश्रुवन्ति ॥ १६
 कचित्पुन पागनिरद्धकृष्ठा कचिन्महापञ्जररुद्धकाया ।
 पदपु कचिदृत्स्ज्जुर्द्धा विनष्टसौग्या गमयन्ति कालम् ॥ १७
 कपिञ्जला ल्यामवतराश्च मयूरपारावतगिद्धिभाद्या ।
 नमश्चरा पात्रविलम्बपागा नश्यन्ति पार्परभिहयमाना ॥ १८

मायाभिभय परिवक्ष्य जीवान सपापयामासुरय म्यदहान ।
 तपां गरीराणि गर्ता निरक्षां मांसाग्निनां ताप्यानीभक्षति ॥३०
 क्वचित्पुनर्लोभकपायत्वापाह्वय परपां मुमुषुर्विमृश ।
 निर्येष्ट्यानां प्रतिबद्धपायान ताच्याधरणा परिभक्षयति ॥ ३१
 नियमगतदु ग्वमनन्तपार वन्तु न शक्य चिरकालताऽपि ।
 तामत्र धारामिह य प्रयान्ति सक्षपन्मनामथम प्ररक्ष्य ॥ ३२
 य वक्षसा वृत्तुल्यातिमानं परापताप जनयति नियम ।
 वाचायद्ववा क्रिययायद्व बुवन्ति वृत्त्य विपल परपाम् ३३
 हन्तापिंत य परकीयमर्धमादाय वस्माद्यपलापयन्ति ।
 एभ्यस्त्पाद्वर्वापिता वा परानयज्ञाय मृषा मुचति ॥ ३४
 तत्र लधि क्षीरधृते गदं वा र्मस्तथार्थे प्रतिमिधयति ।
 त हीनसत्त्वा कृपणा विपुण्या पतति नियम्बद्ववामुभय ॥ ३५
 प्रवालमुत्तामणिकाक्षनानि विवृत्य तद्रूपममानि य तु ।
 नृवक्षसास्त्र रतिमाप्नुवति निर्येगाति वै विवशा वगति ॥ ३६
 वृत्ताश्वत्त बुत्तिलम्बभावा स्तनमयार्गध दुर्गाहता य ।
 पगपयान जनयति य तु त पाति त जीरास्तु गति निग्धाम् ॥३७
 गुग्गुला वाग्भिरभिक्षिपता ह्यमयतभ्या हन्त गुग्गाव (१) ।
 निर्येहमुग्वास्त्र य मनुष्यवल्पा दीपान्तरणु मभवन्त्यभद्रा ॥३८
 क्वचित्पुनवानरतुल्यवशा क्वचिद्भद्रमतिमाननाथ ।
 अभानता मण्डमुग्वाध क्वचिन्नाष्टरस्य मरिषाहुग्वाध ॥ ३९
 द्वाविंशतिवपमहस्यमायुर्वेदन्ति तज्ज्ञा वमुधाभितानाम् ।
 जलाधितां (१) समगरसमाय स्निषयं विद्वपन्त्याभितानाम् ॥४०

१ म १८२ २ । इरक्षयति । ३ क्व क्वचित्

प्रमण यान्त् बुद्ध्याग्निजालान् जाति जरा मृद्युमनस्संगान्
समःशुबाना बुद्धिभ्यभावाभिर्योगता नैव शुभ लभन्ते ॥५०॥
शागीरदु ग्व चररवाप्य तन्मानस कैधिदराप्यत च ।
तथाभय साप्यत एव कैधिदुग्ध पर जन्तुभिरप्रमयम् ॥ ५३

अथैव तिरथां मदाद् त्रशालं

दुःख जीवित चन्द्रियाणां [- - -] ।

गतिं कायभङ्ग पञ्च कारणे च

वभाप यनीना यथावन्तृषाय ॥ ५४

पुनमानुषी तां गतिं सम्भवतु

सुनीन्द मवृत्त गुनिर्वैत्मुक्ता ।

सभा चापि कर्णे निघापात्मरिक्त

तुनापातिमात्र नरन्टण मार्थम् ॥ ५५

इति धमक गेदेने चतुर्भंगसमञ्जिते ।

सुत्तशा दार्थमदर्भे यथाचरिताप्रिते ॥

निर्दग्गतिभिन्नागा नाम

पञ्च सर्ग ।

[सप्तम सर्ग]

गतिं तर्नाया उणु सम्भव य समामता मानुपजातिरका ।

तामव भूया त्रिविधा वर्तति भागवतिष्टामथ कर्मसस्याष् ॥ १

पञ्चानगमन करव प्रणिष्ठा यथव राजस्रथ दवसशा ।

हैरप्यका दमवता च रम्या दयादवपा अपि पञ्च पञ्च ॥ २

१ म त्रयाम्ब २ दि मत्तव

ब्रह्मण यान्त बुल्कोन्निजालान् जातिं जरा मृत्युमनेकुरोगान् ।
 समनुवाना बुल्कोस्वभावास्तियगता नैव सुखं लभन्त ॥५२॥
 शरीरदृग् स्व त्वपरैरवाप्य तन्मानसं कैश्चिद्वाप्यत च ।
 तथाभयं प्राप्यत एव कैश्चिद् स्व परं जन्तुभिरप्रभयम् ॥ ५३ ॥

अथैव तिरश्चां महाद् स्वयान्

बुलं जीवितं चन्द्रियाणां [- - -] ।

गतिं कायभद्रं फलं कारणं च

वभापयतीशा ययावन्नृणां ॥ ५४ ॥

पुनमानुषीं तां गतिं सप्रवक्तु

मुनीन्द्रं प्रवृत्तं मुनिर्वैश्वज्जना ।

सभा चापि कर्णे निधायात्मचित्तं

तृतापातिमात्रं नरन्द्रणं सार्धम् ॥ ५५ ॥

इति धर्मकं गेदेने चतुर्थमंतामन्त्रिते ।

सुप्रसन्नसार्धमन्त्रे यथाङ्गपरिभाषिते ॥

तिदग्गातिविभोगा नाम

एतं गण ।

सप्तमं गण ।

गतिं तृतीया भण सप्रवक्ष्य तस्यामता सानुपजातिरथा ।
 सामव भूया तिरथा वन्ति भागर्षित्वाद्यथ स्वसम्पदाम् ॥ १ ॥
 पञ्चमिराम्भ सुखं सांष्टा एधर राजदय दवतज्ञा ।
 ईरप्यका ईरवताथ तस्या ह्याहवता भाव एध एध ॥ २ ॥

मया हतृषोऽङ्गविभूषणाङ्गा ज्योतिर्गृहा भाजनभाजनाङ्गा ।
 मनीषरग्याङ्गवरमसगा ऽङ्गप्रकाराम्बररम्भु तत्र ॥ १४
 भ्रमिष्टर्मग्यगुरामधुनि फाङ्गरर्गमयराप्रमधो ।
 मया बहानामवनानिपाङ्गा मयाङ्गवृक्षा मनन फलति ॥ १५
 मृङ्गारणासद्वदनाङ्गा मृष्टुङ्गर्गा मजदुदुभिः ।
 गुमानुनाङ्गा मृङ्गारणाङ्गा तृषोङ्गवृक्षा विगृहति तत्र ॥ १६
 शिरीषाङ्गाङ्गवृष्टलानि श्रीराङ्गाङ्गरूपधनानि ।
 मीपुमपाङ्गानि विभूषणानि विभूषणाङ्गा विगृहति तत्र १७
 नपाङ्गकारा वसुधामङ्गा ज्योतिता भानुगानिप्रकाशे ।
 त ज्योतिपाङ्गा विपुलप्रकाशा विभाति त नित्यं नयनाभिरामा १८
 र्थामण्डपा मण्डितहृद्यमानानि दालाष्टा मभणवाङ्गनाङ्गा ।
 (॥ १९ ॥) (१)
 शाखापङ्गाङ्गाम्बुतिभागुरामु मयाङ्गपरादरपदवानि ।
 मनीषवृक्षानि सजति नित्यं त शीपिनाङ्गा गुम्फाङ्गनीपा २०
 दृष्टुङ्गाङ्गापङ्गाङ्गानि मर्दानपङ्गाङ्गुषयम्बलानि ।
 पङ्गाणि नानाहृतिरक्षणानि त पङ्गाङ्गवृक्षा ददत सङ्घ ॥ २१
 गुगाङ्गिमयम्पङ्गमान्तीनां पुद्गाङ्गाङ्गाङ्गुपङ्गवृक्षानाम् ।
 पङ्गपङ्गा रवितापमाला पाल्याङ्गवृक्षा विभूजत्यजसम् ॥ २२
 तं पङ्गवृक्षाथ ददपङ्गाङ्गा प्याङ्गिङ्गिता वादपङ्गाङ्गानि ।
 म्बुधावृष्टा म्बुधानि जम्बुधियाङ्गनाङ्ग वदन्ती ॥ २३
 भुवाङ्गानि सरगाङ्गा मरुङ्गा विभुतिरता म्बु भागवतु ।
 प तत्र गङ्गा पङ्गानि त गङ्गा मयाङ्गमन्तानिह वीनदिये ॥ २४

(॥ १९ ॥) २ (१) म्बुदुर्धम् ॥ २, ६१७८

दुःखाय नस्त्रामिविष परया भयावहं ह्यमुदाहरन्ति ।
 सताहनाह्वन्धनदाहनेश्च दुःखान्यवामाति गवादिदयम् ॥ ३६
 भूमिं पुनर्गर्भवती च नारी कृप्यान्निभिर्याति यथ महात्तम् ।
 तदाश्रया प्राणिगणाश्च यस्माद्भ्रान्तमस्माद्य विशिष्टमाह ॥ ३७
 दानं च कालं गुणवत्प्रत्नं च फलावहं तद्भवतीति विद्धि ।
 लाम्बसिद्धं व्यवहारमाशौड्येणान्यथ शृणु कथ्यमानम् ॥ ३८
 हृषात्मसर्पेश्वरस जलं यद्विमृज्यमानं सरणीमुत्वन ।
 तत्त्वं नानारसतां प्रयाति द्रव्याण्युपाधित्य पृथग्विधानि ॥ ३९
 पया भवद्भ्रान्तिपीतमम्भं गुण्ड्या कदुत्वं मधुरं कदल्या ।
 मधुधुणा तैर्गुणैश्चैरायं कपायसारं प्रमुखाभयाभ्याम् ॥ ४०
 सर्पेण पीतं विषमादधाति तित्तरमायाति च निम्बपीतम् ।
 आम्ला रसस्तिन्निप्रणिष्ठावपित्थं क्षाम्ना भवदामलकनपीतम्
 दयं तथैकं घनवचरूपं दाता च भवत्या द्विगुणापपम् ।
 प्रतिग्रहीतुर्गुणतः फलानि फलत्वनवानि सुखाशुखानि ॥ ४२
 भुक्तासर्वापेण हि क्वचिदन्नं स्त्रीशूर्ताहस्तामदिराभिरत्ता ।
 परापवादाभिरता नृशसाधिन्वन्ति पापान्यमुग्धमदानि ॥ ४३
 कश्चित्पुनर्ज्ञानविगुण्डविष्ठा रदप्रता शान्तकपायदाया ।
 त्रिभन्दिष्या न्यायपथानुपता पुण्यानि कर्माणि समर्जयन्ति ॥ ४४
 बुर्वन्ति यं यं न च पुण्यपापमवश्यमाहारकल्पनं दातुं ।
 मौस्ताश्च रामन्व्यविषाकञ्चालं ध्रुवं पुनश्चन्द्रमभ्युपति ॥ ४५
 असेयतभ्या कसतिपानादाहारानात्मदशामस्तु ।
 यथैव दृष्ट्या तदं तैर्दृष्ट्या आदाशुभिर्दानपरास्तथैव ॥ ४६

आत्मानिदृश्यान्मन्त्रमन्त्र्यान्त्रामिन्त्र्यामनरुधेमानम् ।
 श्रीवन्मन्त्रानन्त्रवन्त्रवृम्भा हस्नाग्रपात्सु भवन्ति तेषाम् ॥ ५८
 नगद्य सर्वे गुरुरुत्पत्तरूपा नायै गुरुर्यामितिमानभाम ।
 विचित्रवस्त्रान्त्रवन्त्रभूषणाङ्गा सर्पावना सम्मिनमृष्टवारया ५९
 अन्यान्यगीतश्रवणानुरक्ता अन्यान्यवर्षपरवितुमनामा ।
 चित्र रमन्त वनिता नरामु परम्परर्षीतिमुखा सर्वे ॥ ६०
 परस्पराङ्गीदनमत्तचिन्ता परस्पराङ्गदृष्टनशान्तिरूपा ।
 परम्परान्त्राङ्गनतसराभा उन्त्रुर्गा त्रैवकुर्वा च जाता ॥ ६१
 राजम्निपत्यापमर्जीविनम्न हर्षादना रम्यरुचासिनश्च ।
 तान्द्रिष्टिपत्यदृश्यर्जीविनश्च गुरुरप्युत्तास्त्रुख्यार्थिमिमा ॥ ६२
 ह्यैरुष्यका ह्यैवता नरा य तेषां तु पत्यापममरुमाहु ।
 सर्वे च भागाननुभूय पश्चादिव मयाति भुतगृम्भमानात् ॥ ६३
 नात्मप्रणामा न परापवात्ता मात्मर्यमायामदलाभहीना ।
 स्वभावतस्त मुविशुद्धल्या यस्माद्गतस्ते त्विमत्र यान्ति ॥ ६४
 चक्रापुष्पम्यामतिशासनस्य दृशाङ्गभागमभवाच्च सौरयात् ।
 यद्भागभूमिमभव त्रनन्त तत्सौर्यमित्पवमुनाहरन्ति ॥ ६५
 इति षडितमुत्तरान्त्रानपुष्प
 मभवमुख निरुपद्रव विद्यान्म् ।
 त्रैविधतरभिर्विमृश्यमान
 ललिततर नृपत समासतस्त ॥ ६६
 अशुभशुभफलस्य साक्षिभूता
 मवनिमथा गन्तु मुना प्रवृत्त ।

१ [नेत्यु परस्पराङ्गिमुखा] - [उदङ्कुली]

लब्ध्वापि' सद्धमपती च कृच्छ्रात्मुद्गुधर पारतपाविधानम् ।
 कपायघारा रिपवारयश्च शुचन्ति रिप्व चट्टुभि मर्कारे ॥ ८
 स्वप्नश्च भृया युगचक्रहृमा घृत च दास्य परमाणवश्च ।
 रत्न तथाक्षश्च निदर्शनानि' दशापदिष्टानि मनुष्यलोके ॥ ९
 यथैव मर मररा गिरिणां जलाश्रयानामुदधिर्विशिष्ट ।
 गाशीपद्भस्तम्बु प्रधानस्तथा भवानां मनुजत्वमाहु ॥ १०
 ग्रहणु चन्द्रा मृगराद्मृगणु नरणु राजा गरुडाऽण्डजणु ।
 रत्नणु वज्र जलजणु पद्म यथा तथा सर्वभूवणु नृत्वम् ॥ ११
 मनुष्यजातित्रतलीलदीना तिर्यहनराणामशुभ न्दाति ।
 दु खान्यमयानि च नारकाणांमनन्तश प्रापयतीति सिद्धि ॥ १२
 मनुष्यजातित्रतलीलयुक्ता तिर्यहनराणामशुभ निहन्ति ।
 दु खान्यमयानि च नारकाणामु मूल्य सिद्धिनयति क्रमण ॥ १३
 सैरह नानन समायुता चद्विशिष्टभागान् कुरूपपभाज्य ।
 देवत्वमापात्यति क्रमण अता विशिष्टा नृपनऽद्वितीया ॥ १४
 सद्दृष्टिसञ्ज्ञानतपान्विता चचनश्चरत्त च सुरश्चरत्तम् ।
 प्रकृष्टसौम्यामहमिन्द्रतां च सपादययेत् न मशयाऽस्ति ॥ १५
 सैकायधी नारकविशतिस्तु एनाम्य जत्तारबुर्धर्मनाऽर्थः ।
 मनुष्यलोके क्षपरेर्निराहुं षचित्समर्थं न जगत्त्रय च (?) ॥ १६
 नादृष्ट्यासाखतीमयाप्य मनुष्यजातिं त्रिजगत्प्रजानाम् ।
 अल्पार्थमन्या स्वमतिं निवृत्त्य भवन्ति भृत्या हि पुन परपाम् १७
 त्रिलोकमूल्य नरत्नवत्तमवाप्य य काद्रवतण्डुलाथम् ।
 विव्रीप च स्वाननभिज्ञतत्त्वा मूर्खा परमप्यकरा भवन्ति ॥ १८

१ क कुन्वारि २ क धान्य ३ म तथा चतुर्निदर्शनानि ४ म नारकाणां ५
 क धीनारक ६ म क्षपरेर्निराहु ७ [प्रधानाम्] ८ [निषेध] ९ क
 "स्नान , म स्थान"

सुमाधिदारिद्र्यरथाप्रवर्धरात्राग्भीभर्त्सनतादनाद्ये ।
 दुर्खैर्विधाधामुपयान्ति सन्धा यत्तत्फलं पापहर्तं निगाहृ ॥३०
 अनागतामप्यपराधभावं तृणां समागम्य समाश्रितानाम् ।
 यत्क्यामिभिदृष्टवधा विपन्नसदुक्तानां पल्लमामनन्ति ॥३१
 विशाधवास्त्यन्तश्चत्रपुत्रा विलपनमक्षपरिषन्निताध ।
 मलीषता क्षामकपालनप्राहृ ग्वनजीर्षा न जना विपुण्या ॥३२
 दस्त्रितां नीचवृत्तं ममृति मोग्य विरूपत्वमभटतां च ।
 अश्लयतां वापि समाप्नुवन्ति माय पुमांस मुक्ततरभावात् ॥३३
 निरागयान्त विभवविहीना संश्रयापयन्त परगहभोगान् ।
 पुण्यैरपतोः स्वयराक्षसासा दंष्ट्राद्विंशो परिमेषवन्ति ॥३४
 नर्तदिवं श्रेणाममाश्रितानि समाप्यनिष्ठानि समाचरन्तः ।
 दुर्ग्वार्दिता मरुतविषण्णाविन्ता ररणा यत्कृष्ण मरणं मयान्ति ३५
 वाधिर्यमाप्य कृणिदुस्त्रभावं शीघ्रत्वमृक्षचमददृष्टाध ।
 आसमनसं तदवाप्नुवन्ति माया जना दुष्कृतिना वरावा ॥ ३६
 दुर्गधनागामुग्रवभङ्गा नपुमवा मधुरिहीनवरा ।
 सत्सारादु पचुंस्त्वगुणविहीना भवन्ति मन्ता वत दुष्कृतन ॥ ३७
 विपाणि कुर्वन्वचन्त हितानि ददन्तधाधानि संश्रयोध ।
 यद्व्यवतां मरुजनस्य वापि तदाहुराया दुग्निपभाषम् ॥ ३८
 नेच्छतापस्त्रासिन च इष्टमेषां प्रवेदियागा प्रविषमंषयात् ।
 सवाधिकाराध पञ्चविहीना अदुष्यभासां हि दृष्टां धवन्ति ॥३९
 वणोत्तरे पुण्यगुणाधिरक्ष्ये लक्ष्मीपति वदादत्तात्ति ॥
 यदुत्तरेण लभन्त ममृति सत्सन्ताहृ मुहतानुभाषम् ॥ ४०

(म सु ५०५११ २ (५८२४३))

शर्याश्रयानागनविशानै सन्मानयन्नाश्रयिजनान्मदृष्टा ।
 जीवन्ति कश्चिगुग्ममक्षयाया धमानुभावन मनुष्यवया ॥५२
 र्माभाग्ययुक्ता नृदु रूपमपद्रुपत्वमाराम्यगुणरूपतम् ।
 आराग्यनाभागपरीतमुग्या भवन्ति पुमां षड्पुण्यभानाम् ॥५३
 न्यग्घ्राणनिहाभ्रुनिलचनानामर्षेन्द्रियाणां मियमाचरन्त ।
 मन्यकर्मयविविधमर्शां रूपादिभिधमपरा रमन्त ॥ ५४
 एषा हि पुण्याजितनीलर्क्षानिरेक्ष्यत शुभिरन्तरशौचै ।
 एषश्च धममनियटवीय गश्ननयान्समर विजता ॥ ५५
 मनुष्यजाता भगवत्प्रणीता धर्माभिलाषा मनसश्च गान्ति ।
 निराणभक्ति ३ तथा चरान मृष्टपुण्यस्य भवन्ति पुस ॥ ५६
 नानाविधक्षत्रियवर्जाना वगुधरन्त्रा ऋषभादिवया ।
 आहन्त्यमायुर्वेधर्मभवया पूज्याश्च वन्याश्च जगन्त्रयस्य ॥५७
 कश्चिपुन गान्तिवपापदापा शुधा जिताशा मुखिनम्बिर्वह ।
 परश्च च क्षाप्तिनामभागा भवन्ति नाथा भुवनत्रयस्य ॥ ५८
 धर्मेण देवामुग्मानुषाणां स्थानानि नानर्द्धिविशपवन्ति ।
 सप्राप्य सावन्त्यमनन्तरण तता ध्रुव निवृत्तिपर यान्ति ॥ ५९
 मनुष्यजानिन्तु मुदुर्लभापि न धर्ष्यत समृतिशरणत्वात् ।
 शालापत्रामश्रनभावहीनां ससारयत्यव चिर हि जीवान् ॥ ६०
 इद हि मानुष्यमतीव कष्ट जराञ्जाळुसशताहुत्वात् ।
 तस्माञ्ज्वा कष्टतम त्वगीचमनित्यता कष्टतमा तत स्यात् ॥ ६१
 शृङ्गार्नवाञ्जतममध्यपूर्ण स्रवन्नरद्वारमनिष्टगधम् ।
 जन्त्वापर व्याधिसहस्रर्षाण तदा शरीर शुचिविमहीणम् ॥६२

१ क दीप्ति २ म उगीञ्जे ३ [आहन्त्यमायु] ४ क हीनान् ५
 [कष्टतर] ६ [तथा]

[नवम सर्ग]

तत्र प्रवक्ष्य नृप स्वल्पांशुर्बुविधान्सन्वृतिनां निवामान् ।
 वैमानिकानां भवनाधिपानां ज्यातिगणव्यन्तरसंज्ञकानाम् ॥१
 दृष्ट्वा प्रहारा भवनाधिपानां त व्यन्तरास्त्रयष्टविधा भवन्ति ।
 ज्यातिगणाश्चापि त्र्यगार्थभेदा द्विपद्मकारा खट्वु कल्पवासा ॥२
 य कल्पवासा गणनाप्यतीतास्तभ्या प्रसक्त्या भवनाधिवासा ।
 तभ्याऽधिना व्यन्तरस्त्रयसन्ना ज्यातिगणास्त्रयधिकाश्च तेभ्य ३
 गुण्यनागा त्रिदिक्षुमारा दापामिषिपुत्सन्नितानिलाश्च ।
 द्वापानिष्टाम्बुमुँरं संहतं द्वावधन्द्रास्तु भवन्ति तपाम् ॥ ४
 भूता पिशाचा गरुडाश्च यक्षा गधर्वना मित्ररराक्षसाश्च ।
 संग्रहानत विपुर्षे महाष्टौ तिर्यग्जगत्पद निरास एषाम् ॥ ५
 सूर्याश्च चन्द्राम्बुध तारकाश्च ग्रहाश्च नक्षत्रगणारतर्धव ।
 ज्यातिगणा पञ्चविधा श्रष्टिा प्रभाप्रभाम्भानगतिस्रभावा ॥६
 सौधमकल्प मयमापदिष्ट एगानकल्पश्च पुनर्द्वितीय ।
 सनत्सुमारा श्रुतिमान्मृतीया माहन्द्रकल्पश्च चतुर्थ उक्त ॥ ७
 घ्राह्य पुन पञ्चममाहुरार्यास्ते लान्तव पष्टमन्नाहरन्ति ।
 स सप्तम शुभ इति प्रह्व कल्प सदस्यार इताऽष्टमस्तु ॥ ८
 यमानत तस्रवम^१ वन्ति स प्राणता या दशमस्तु वष्य ।
 एकादश त्मारणमायनन्ति तमारण द्वादशमच्युतान्तम् ॥ ९
 पन्पापरिष्टान्दमिन्द्रलाकां त्रययकास्त नवधा विभर्ता ।
 त्रयस्त्रयधस्तात्त्रय एव मध्या उर्ध्वे त्रयधोत्तरउद्सर्ग्या ॥१०

१ [तस्या निवृत्त्या] २ [द्विपदि] ३ क यमायनन्त नवम ४ म
 पुस्तक एवाधिक पाठान्तरम् 'नवापरिक्षदहमिन्द्रकल्पास्तभ्यो महाकाशितमन्वितेभ्य'

सूर्यप्रभं सूर्यगमन्ति तुल्यैश्चन्द्रांशुजालाधिकचन्द्रफालं ।
 शुक्रप्रभं शुक्रसमानभाभिज्ज्वलप्रभं मज्ज्वलदग्निरुल्य ॥ २२
 मुग्धधिनानाररभुपवासं पुष्पप्रकारैर्वहुवर्णैश्च ।
 पृथग्विधैर्न्यस्तस्त्रिप्रकारैरतुल्यवान्तान्यनिश विभान्ति ॥ २३
 साद्यानवापी इन्दीर्घिमात्रपयन्मना तस्थितरुल्यपुक्षा ।
 सौवर्णाला रमणीयरूपाम्नर्पा सृष्टाणां तु यदि मदशा ॥ २४
 मुग्धलाकस्य विभूतिमतां का नां वन्द्यपसहस्रताऽपि ।
 ये तत्र गच्छन्ति पृथक्पृथक्वतान् नराधिप त्व शृणु ममवक्ष्य २५
 दयापरा य गुण्यवभक्ता सत्यप्रता स्तयनिवृत्तशीला ।
 स्वदारत्रष्टा पद्दारधीना संतापरत्तासिन्धिवि मयाति ॥ २६
 पापच्छिन्ना य जलवापुभक्षा व्रतापवासैरकृणा कृशाङ्गा ।
 बाला स्वय बालतपाभिर्ग्रे पञ्चाग्निमध्य च तपश्चरन्ति ॥ २७
 यऽकामता व्रत चरन्ति लाफ षड्धाध रुदा स्वटु चारवस्या ।
 परादिता व्रतगणा महन्त त सब एरामरतां लभन्त ॥ २८
 जल्पवगादनल्पवशान्मर मपाताद्विपभक्षणादा ।
 शरवण रज्जवान्मवधाभिकामा अल्पदिकास्त त्रिविजा भवन्ति २९
 अशुभ्रतानां च गुणव्रतानां निभायतानां परिपालका य ।
 संभूय सर्वद्विमतीन्द्रलार महदिकास्त त्रिदगा भरन्ति ॥ ३०
 सम्यक्त्वमक मनुजस्य यस्य हृदि स्थित परवदमकम्पम् ।
 शङ्कादिदापापहत नरन्द न तस्य तियहनरक भयं स्यात् ॥ ३१
 नाचारवन्तो विकृता विशीला गुणम्यपता व्रतदानहीना ।
 असयता कवलभागवाद्गा सद्दृष्टिगुणामिदिवं मयाति ॥ ३२

१ क बोधा (वा) २ म दगा ३ क नरवन्तान् [७५२००२]

श्रययकभ्यस्त पश्याग्निभ्य पञ्चापगिष्ठादिजय जयन्तम् ।
 न वज्रयान शपगाजित य सवाशिसिद्धि च विमानमाहु ॥ ११
 म य भवता इकम्बकानि प्रणागता यप्रतिभामुगाणि ।
 प्रकाशकानि वतनानि गजत विमानमुग्यानि विभान्यजसम् ।
 त्वात्त यामत्तवग्र्याणि इकम्बकान्यपराणि तानि ।
 तिरापपुष्पप्रतिमप्रभाणि मत्ता इगापप्रतिमगुनीनि ॥ १३
 मगुग्वागपतकम्बकान्यप्रवात्ता यवतदुपवण ।
 त्यापितपद्मगन्तात्तम् समानवणा यपराणि भान्ति ॥ १४
 भात्त वतजा शिकताप्रमति काल्या पुन इन्द्रमसाधिकानि ।
 त्वात्तवणान वनात्तगाण मणिप्रभापत्तित वज्रानि ॥ १५
 त्वात्तम् नमयाग वरवयन इन्द्रमपर्नायकुम्भे ।
 वजाप गान श्वात्तकापत्त इन्द्रमभमगाई सतत वृतानि ॥ १६
 पु गत्त वयगजगात्ररूपधन गरुन्तमर्करलताभि ।
 भित्तया वतस्तमनसाया वय प्रकल्पितान्वव च सरकालम् १७
 वरात्तमनापाणत्तजात्तव्याग्यान्मिप्रतिकिङ्किणार्क ।
 तिरावत्त नस्तवकावत्याभ पयन्तलम्बैरतिशाभितानि ॥ १८
 मात्तम् ना रत्तमात्तकान विशुद्धरूप्यच्छत्पाण्डुराणि ।
 तिरावत्तताम्बुनत्तभात्तकान महायरनारितभूतानि ॥ १९
 स्वभात्तव्याण महात्तानान सर्पाभ्य नूणां नयनामृतानि ।
 भक्तात्तया यवानमानानय विमानमुग्यानि विभान्ति तय ॥ २०
 त्वात्तम् तात्तुनत्त इत्तम् स्फुग्गर्भैरत्तपर्य कर्वाट ।
 मात्तानत्तमन्तवनायवर्डीभक्षा गकाराणि महावृष्टाणि ॥ २१

आ जन्मनाऽवस्थितस्तन्तरूपा आ जन्मनाऽम्लानमुगान्धिमाला ।
 आ जन्मनस्त स्मिरर्यावना ३ आ जन्मन प्राप्तपनोऽभिरामा ४४
 नित्यप्रवृत्तानिदयद्वियुक्ता नित्यप्रवृत्तामलचारदासा ।
 नित्यप्रवृत्ताधिकर्त्तामन्ता नित्यप्रवृत्तारमुखालयान्त ॥ ४५
 समुहमन्कुञ्चितनाल्कशा जरारजाहृशर्तविहीना ।
 अनास्थिकायाम्बरजाऽम्बराश्च सर्वे सुरा स्वप्नरजाविहीना ॥ ४६
 अपतनिद्राभिनिमेषासा महीतलस्पर्शविमुक्तचारा ।
 नभश्चरा यानविमानयाना अनूनभागा त्रिविजा रमन्त ॥ ४७
 उन्पाटययु म्वभुजन मरु मही करग्रण समुद्धरयु ।
 आत्नित्यचन्द्रावपि पातययुर्महात्पि चापि विगापययु ॥ ४८
 ध्याप्याणु तिष्ठयुरथा जगन्ति अहभ्यरूपा क्षणवद्भरयु ।
 इयुर्निमपाद्मुधातलान्त त कामरूपाश्च भवयुरीगा ॥ ४९
 इन्द्रा ३ सामानिरुलाकपालान्तथा त्रयस्त्रिंशत्तीर्त्नास्त्रिध
 प्ररर्षिणा किन्त्रिपिकात्मरक्षा अथाभियाग्या परिपत्रय च ५०
 सौधमकल्पप्रभृतिष्वमापु दशशरारा नृप दववर्गा ।
 ज्यातिगणा व्यन्तरत्बवर्गा न च त्रयस्त्रिंशत्कपाला ॥ ५१
 सुराङ्गना वक्रियचारवपा मुविभ्रमा सर्वकलाप्रगल्भा ।
 विशिष्टनानर्दिगणापपक्षा गुणरनर्क रमयन्ति दवान् ॥ ५२
 स्वनाथकायानुविहाररूपा स्वनाथभावमियचाम्बाकया ।
 स्वनाथदृष्टिभमचारवेषा स्वनाथसच्छासनसक्तचित्ता ॥ ५३
 शुभ्रुन्त्रीणाममितगृतीनां मनाहरथाणिपयाधराणाम् ।
 तासां वपुर्वैपविलासभावान् कथ पुमान्वर्णयितु दि गत्त ॥ ५४
 एक समुद्रा भवनाधिपानां पल्यापम व्यन्तरकपु विदि ।
 ज्यातिर्गणज्वभ्यधिक तदेव सौधर्मकल्प' दिसमुद्रमाह् ॥ ५५

[दशम मग]

एषान्निशान्तिनिधनि'ययुत्तं' कर्मक्षयाद्भ्रमनन्तर्मोग्यम् ।
 मृणु 'वमषाग्रमना नरन्ट' ममासना मासमुदाहरिष्य ॥ १
 गवाधमिदम्भु विशालकीर्तेर्गन्वापरि द्वादश याजनानि ।
 प्राग्भारभूमिनरन्वाकमाशा श्वनातपत्राकृतिरूढधानि ॥ २
 पाहुल्यमर्षा किल याजनानि मध्यमदश नरदव विद्धि ।
 अहुल्यमरयपविभागतास्त महीयत सा खडु सवदिग्भ्य ॥३
 सगपानतस्मिन्निगुणाधिकश्च तस्या परिक्षपविभाग उक्त ।
 यत्रासतऽनिन्द्रियमौग्ययुक्ता सिद्धा विगुदा इति शब्दमाना ४
 पूत च पुण्य मुगतिप्रधान कल्याणक मङ्गलमुत्तम च ।
 लावानम नत्परम पवित्र पर शुभ शाश्वतमव्यय च ॥ ५
 अनामय प्रशजराविहीनमन्यमव्याबुलमममयम् ।
 अनिद्यमक्षाभ्यमपाग्मय मुवास्पद तुष्टिकपुष्टिक च ॥ ६
 अचञ्चल रागविगागवर्ज्यमभयमद्राहमराधसगम् ।
 अपात्यमर्षाणमनुल्यमुद्धमनभ्यमूय श्रवणीयमव ॥ ७
 अशत्रुमित्र' दाविनाभ्यशङ्क निर्हेतुश्च निर्बृति निष्कपापम् ।
 अवम्यित यागवियागहीनमलभ्यमधुचूपमपरिन्त्यम् ॥ ८
 अभयमरुडयमनाह्नाहमदु खमद्रूप्यमुत्तरसौग्यम् ।
 अनन्त्यमग्रायमजात्यमृत्यु मुनिर्मल तद्वचपुनर्भव च ॥ ९
 अभव्यमत्सर्वमनमाप्यगम्य गम्य पुनर्भव्यजनं सुरान ।
 महामुनीनामभिसाहसणीयं शिवालय माक्षमुदाहरति ॥१०

१ [नित्ययुत्त] २ [विभाति] ३ [अष्टमुमिष] ४ क मनहरार्

माहस्तयाग्निद्रानद्रुतिभयाद्य दृष्टशश्रुत सक्षयत प्रयण ।
 तथान्तरायक्षयतश्च सर्वान् कैवल्यमुपाद्य विन्ति भावान् ॥२२
 गाशायुषी नाम च कैर्नाय चत्वारि तान्यप्रतिवीयन्ति ।
 कर्माणि सपृष्य विधृतया सा साक्षात्परजनन्तगुण्य लभन्त ॥ २३
 सुर्वीपल मृदविल्लपमुक्त यथात्कस्यापरि तिष्ठतीह ।
 वृती तथा कर्मविल्लपमुक्तगित्वात्कर्मूर्धानमुपैति सद्य ॥ २४
 यथैव धीज द्रुतभुवप्रतप्त न कल्पत तत्पुनरदुराय ।
 नपाऽग्निभर्माकृतकर्मर्षाज तथैव नाल पुनरदुराय ॥ २५
 ताल्लभ्य प्रतित्तनमूर्धा नामभवाद्दरमात्प्रधाति ।
 अहस्तयात्किंपैति गान्ति तथैव कर्मक्षयतस्तु सौम्यम् ॥ २६
 यथैव न्याय नलवर्तिर्तल प्रभानशान् युगपप्रयाति ।
 तथैव कर्माणि समानि यथा न निर्गतिं तक्षणता प्रजन्ति ॥२७
 कश्चित्तमुद्धानमुपैतुषामा आत्मप्रशात्समयैऽनुत्तिभि ।
 लाकत्रय व्याप्य समीपकृत्य कर्माणि निर्वाति विनष्टरथा ॥
 एषाधिराम्ब्रष्टगतान्नसम्प्रा सिध्यति सिद्धा समयन राजन् ।
 जघन्यकाल समयम्ब्रथैवै पदव मामा यन्ति साऽधिक स्यात् ॥
 आगहता पद् समयजिनद्रा प्रयकयुदान्शथा वदति ।
 धाध्या पुनस्तवष्टगतप्रसगयान स्वर्गच्युतास्तऽष्टशता भवति ॥३०
 द्वारर सात्कर्षणीरसम्धा इस्सा पुनस्तांऽनुरो वदति ।
 मध्या तथाष्टौ समय मनिद्धा समानन्हा मुगति प्रयाति ॥ ३१
 यथैव ताह्यद्विपरीजमाक्ष परण्डवीजप्रविसर्जन वा ।
 वद गिग्वा चार्धमनीनि तानि तथैव चामार्धगतिस्वभाव ॥३२

१ अ समुद्भव २ [सम प्रवृत्त] ३ क समयसमयेक ४ [धर्मगतीनि]

सुरश्वराणामसदृष्टुतीनां मनोमनानातनुसिद्धियाणाम् ।
 यदिन्द्रियाथमभव हि सौम्य दम्भप्रण चन्दनल्पतुल्यम् ॥ ४४
 विच्छिन्नसर्माष्टस्वन्धनानां त्रिलाङ्गुदामणिधिष्ठितानाम् ।
 न चास्ति राजनुपमा गुम्बस्य तथापि किञ्चिच्छृणु समवक्ष्ये ४५
 तिर्यग्भ्य उत्कृष्टसुगन्धा नराञ्च तभ्या नरभ्य सुखिना नरन्द्रा ।
 तेभ्याऽपिना भागधुवा मनुष्या सिद्धास्तताऽनन्तगुखा भवति ॥
 ज्यातिगणा व्यन्तरद्वताभ्यस्तभ्याऽधिकास्त भवनाधिरासा ।
 सौधमजाता सुखिनस्तु तभ्यस्तभ्यश्च तत्सौम्यतमास्तयाध्वम् ॥
 ग्रयपमाया सुखिनस्तु तभ्यस्तभ्या विनिष्ठा विजयश्वराया ।
 तभ्यस्तु सिद्धाथनिधासिद्धास्तभ्याऽनुत्पत्यन्तगुखास्तु सिद्धा
 निमम्भरं रागविवर्जितानां किं भाजने सशमितभुधानाम् ।
 जलन वा किं चपिपासितानां निर्माणं कार्यमरागिणां च ॥४९
 किं वाहनापरगतिवियाणां निमागनार्थपरिध्रमाणाम् ।
 निर्माक्षर्णवा सकलार्थाभाजो मक्षादिभि किं सदसद्विदां च ॥५०
 स्नानान्दिभि किं मन्त्ररजितानां तन्नामयानामथ तजसा किम् ।
 किं पुक्तिभिर्निष्ठितस्मृशणां रागादिभि किं विगतम्पृहाणाम् ५१
 किं वा गृहार्थं परिधर्ममुत्तैव्यपतशीतातपबाधनानाम् ।
 शलादिभि किं नरद्वय धार्यरल्पकानां जगदुत्तमानाम् ॥ ५२
 यथैव चन्द्रान्धिभास्कराणां न चास्ति काचिद्गुपमा तृलाकं ।
 तथैव तपां परिनिष्ठितानां न विद्यतऽप्या ह्युपमा नृणाम् ॥ ५३
 वणश्च वर्णस्य रसं रसस्य म्भरं म्भरस्याप्पुपमात्र यद्गु ।
 अतीन्द्रियाणामपि निवृतानामपौषम्यसिद्धने हि सभवाऽस्ति ॥५४

१ म सकलोर्मिजेवात् २ म विगह

अथात्थाय साध्विन्द्रमिन्द्र पृथुर्व्यं
 परीत्य प्रणम्य प्रणुत्यात्मशक्त्या ।
 द्विन्द्राधिरुदो नृपञ्छत्रमध्य
 महत्या विभूत्या पुर समचिष्ट ॥ ६४
 इति धर्मकथादशे चतुर्गसमन्विते ।
 सुटगान्द्राधसदर्भे वराहचरिताश्रिते ॥
 मोक्षाधिकारो नाम
 दशम सर्ग ।

[एकादश सर्ग]

गत नस्त्र हितसन्धाभि स्वय वराङ्गा मुनिमभ्युपेत्य ।
 कृताञ्जलिनिर्मितशामशत्रु सादिग्धषुद्धि पुनरभ्यपृच्छन् ॥ १
 जीवस्य मिथ्यात्वमनात्विद्ध ससारिणस्तद्य कतिपकारम् ।
 वयं तु सम्यवत्वमुपैति जीव सचक्ष्व मिथ्यात्वपथादपायम् ॥ २
 एव स पृष्टा भगरान्यतीना गुणारर शान्तमना प्रवक्तुम् ।
 मिथ्यात्वसम्यवत्वविरल्पतच्च शारन्धवा प्रभविनिर्णयार्थम् ॥ ३
 ऐकान्तिक सांशयिक च मूढ स्वाभाविक वैनायिक तथैव ।
 व्युद्गाहित यद्विपरीतसश्च मिथ्यात्वभटानवपाथ सप्त ॥ ४
 जीवादितच्च न र वन्ति किंचिद्वान्नामिथ्यात्वविमाहितात्मा ।
 ज्ञात्यधमर्त्य खलु विप्रकम द्रष्टृ विषादु च यथा न शन ॥ ५
 हिंसानुधमस्त्वय वर्यहिंसां सदहमिथ्यात्वविमूचिष्ठ ।
 सादिग्धषुद्धिर्न च निधिनाति गाऽथान्तर दूरगत यथैव ॥ ६

१ क^१ भिक्षोः कथान् [शृणुयात्]

मृतीयगम्यत्तमति म्पिगमा पदपट्टिपाल जलधिप्रगम्यम् ।
स्वगायनिक्षमसुख निपच्य पश्चाद्वाप्नोति च माक्षमाङ्ग्यम् ॥१८

सम्यक्त्वरत्नाय पर हि रत्न
सम्यक्त्वपिश्राय पर हि मिरम् ।

सम्यक्त्वरधान पराङ्मि वधु
सम्यक्त्वरत्नाभाय पराङ्मि मध ॥ १९

पिक्वालविद्भिर्निगच्छरूप्यर्जिवास्या यज्ञभिदिता पत्न्या ।
श्रदानमपां पर्या विगुण्या मङ्गल सम्यगन्तुहन्ति ॥ २०

नैर्मगिष तद्गुणपञ्चन च महान तद्विचिध त्रिनात्तम् ।
तत्तथापि वीपशम च मिश्र तत्र भूयस्त्रिपि वन्ति ॥ २१

यथैव चभु फलान्वृत यत्र पश्यति द्रव्यगुणादितरम् ।
तत्रैव भूय फलान्वृत सर्वाभत द्रव्यगुणादिभारान् ॥ २२

तत्रैव मिथ्यापट्टान्वृत यमस्यक्त्वरचभुन च वीभतर्ज्यान् ।
तत्रैव मञ्जानशलाक्याभु समञ्जित पश्यति सर्वभावान् ॥ २३

प्रमथमिथ्यामलरत्नपु जीवपु जीवात्त्रियावगम्य ।
यथैव भूङ्गलवनपञ्च मह्यत गान्तमलास्त्रयापु ॥ २४

मिथ्याधकागम्यमन्भार सवत्क पश्यति जीरतत्तम् ।
यथैव बहुपमणिपर्णीया गृह यगदीनरत्नान्ज्यान् ॥ २५

व्यपनदुग्गनमादनीया यक्षाऽपि य पश्यति सर्वभावान् ।
यथैव मयादपनीतमृतिर्लोफ विरस्वानि व दीप्तरग्नि ॥ २६

मगान्तपद्मादन्तुल्यमाय बहुयैगन्तमतिम द्वितीयम् ।
तत्तथापि यालदिवाकगम निमन्त्रयाणामुपमा भवन्ति

१ क शलाक्या कु २ क गम्या, [गम्य] ३ म मन्त्रिया

यथाप्यथात्तुल्यद्वययोगि परस्परहासि-त्रयपार्थक्यम् ।
 यथाङ्गनाम्निङ्गनसंयोगोऽप्यसामादित्वात्ता-मुत्वं यतीश ॥ ३९
 निगम्य भव्यस्य यथा मुनीन्ट यमप्रभासस्य मयाहितस्य ।
 कृताभ्यनुद्रे इत्यस्य तस्य यथा मन्व्यग्नतगणानि ॥ ४०
 तथा प्रतानी बहुभि मन्व्यं यन्तान्यभिधनसम्प्रदानि ।
 एताप्यमुधापि यन्तान्यनि मन्व्यंयामाम तृषामजाय ॥ ४१
 अन्धा यथा नप्यति नेत्रलाभादिथ मन्व्यंयथा यथा दग्धि ।
 तथा शृङ्गलप्रतभारम्गाग यभूतद्वया मुन्मामगाद् ॥ ४२
 महर्षिपात्रावभिनृप भूयन्तपात्रिषिषा-न्निधीध मापुत्र ।
 मन्व्यंनिधीध पुन यवन्त्य रिमजयामात यथानुप्यया ॥ ४३
 शृङ्गलस्ययवद्वयप्रताया भाषिष्यं कृतसाक्षिष्यम् ।
 मुनर्गुणांस्तान् हन्ति मन्विषाय लक्ष्याभ्यनुद्रे पुरमभ्यगच्छन् ॥ ४४
 पुन रिगाल मन्विभक्तगाल चन्द्राभृजालामन्वीर्निमा-म् ।
 अगतिमन्व्यक्षपणानिका- रिग यद मन्व्यं मन्वी-म् ॥ ४५
 नन्व्यपुत्रा नगर मन्विष्य यथापचारं पितरं मन्वी-म् ।
 मन्व्यं पात्र मन्विषातनाद् मुन्य निविष्टा मुनिमन्व्याभि ॥ ४६
 तथा नपस्का रिगहार यत्र नतभकार स्वगिर गयान् ।
 याल्मन्व्यभाष मन्विषाय रिगामानुगृति मन्व्यार धीर ॥ ४७
 मान् कुमार कृतमङ्गलायौ जिन-श्रविम्यार्चनतपरा-भूत् ।
 तता मुन्व्यसाधुतमान्प्रपूज्य पन्व्यन्पुपस्थानगत स्वयायम् ॥ ४८
 मन्व्यारिष्टा जिन-प्रमाग मन्व्यशयन्मन्व्ययन्व्य-म् ।
 विचारयन् हन्तुभिरमर्हष्ट पुरात्तम-स्मन्मन्व्यं यथा ॥ ४९

१ म कृताभिनुद्रे २ [मन्विषाय] ३ [नयापचार] ४ [तस्य तपरी]

पुभे मूर्ते परणे निर्था च सौम्यग्रहपृषयमित्तपु ।
 सिद्धामन र्थापति राजपुत्र निरक्षयां पूर्युग्व पभूत् ॥ ६१
 आनन्तित्पीतिमुख हतागां पुरप्रवृत्त सकल ननात् (१) ।
 वशा मृद्गा एणया स्वरस्वरगपूरयां सरणिगां वभूवु ॥ ६२
 अष्टादशधेणिगणप्रधाना बहुमदारर्मणिरत्नमिश्रं ।
 गन्धार्द्रधन्वनरारिभिष पात्ताभिषक मयम प्रावु ॥ ६३
 सामन्तभृमीश्वरभाजमुखा आपात्यमारसरमणिरण्य ।
 त रत्नसुम्भवरवारिपूर्णमृधाभिषर मुदिता मवु ॥ ६४
 स्वय नरन्त्रा युवराजपट पुरस्त्रतर्धम्यास वरप ।
 वृषाक्षपाशं वरगपराणि सचिसिपुम्नापभितम्नण्य ॥ ६५
 चलपताकाज्ज्वलनमाला प्रासादफाञ्जी स्तुनितूर्यनादा ।
 प्रपूर्णकुम्भारपयाधरा सा पुराङ्गना लक्ष्यपतिस्तुताप ॥ ६६
 सरालवृद्ध जनपात्मनीन पुगाणि राष्ट्राणि च पननानि ।
 यानानि रत्नानि च वाहनानि समर्पयद्भूमिपति मुताय ॥ ६७
 यया मयि ग्गहनिरद्धविना सर्वे भवन्ता मम गामनस्था ।
 तथाग्नीन्द्रास्तनयस्य नित्य भवन्तु वभ्या इति तानुवाच ॥ ६८
 जगज्जना चाल्मगाधिप त धियाज्ज्वलन्त नपनाभिरामम् ।
 विरीत्सन्वृण्डलहारभार प्राचु समीक्षयात्यमनागतानि ॥ ६९
 सर्वाश्वरट्टानभिभुय भासा गराज सम्पदगुवराज एष ।
 प्रणष्टमघ गगन निशर्यां ग्रहानिरर परिपूर्णरन्द्र ॥ ७०
 एतस्य पूर्वानितपुण्यरीज विभा वय चदमितप्रथस्य ।
 विमृज्य पूर्वापरपार्गतार समर्चयिष्याम इति ध्यवाचेत् ॥ ७१

१ क हताशा २ म भवत् ३ क निरिष्टं ४ [पाण्डवा च] ५ [मयवत्]

जात्मजा किं न भयम मत्र किं मात्राज्यनुमतौ वृत्तीना ।
 किं शौर्यवीर्यैर्गुतिर्धैर्यदीना किं राध लाव व्यवहारपाया ॥ ८२
 स किं विताडु पुरराज्यभार स्थितपु चाम्मामु विष्टय सत ।
 सुवर्णसारा निरुपापन्न भविष्यति ध्यतिरेव्यमाशु ॥ ८३
 इत्यवमाभाप्य नरद्रुपुत्रा परस्परगृह्णतस्त्रिनिधयार्था ।
 तत सुपणममुग्या दृग्मा उगस्थुरथ व्यवहारपृष्ट्या ॥ ८४
 त मन्त्रिणस्ता महसा समीक्ष्य विनृम्भितप्राथविरुद्धदान ।
 निष्पन्नं वागल्हमदृत्तादिवास्यां राजमुत्तान् वधुवृ ॥ ८५

युवतृपतिमुदीक्ष्य राजपुत्रा
 स्तुतपुग्दारधिय स्वभावधन ।
 तस्य दुर्पद्दया मनुदरागा

रगुगनुष्ठितमत्सराम्नयाय ॥ ८६
 अथ युवतृपतिर्विगालपुष्य
 तस्य लन्गितविमर्षिर्कीर्तिपाल ।

अथ निमुनधिमावलाहलाया
 सुदितमनी स वधुव जेतुषाम् ॥ ८७

इति धर्म १०० वधुवर्गमालविते ।
 एतन्मन्त्रिणैर्वराहचरितानिते ॥
 इत्युत्तराखण्डे गम
 एवात्मैर्द १०१ ।

१ (भाष्ये ना म मन्त्र) २ (एव) ३ (एवम्) ४ (एवम्)

मार्ववमुक्ता निजगौ सुपणो नवाम्ब नाशापिन चानशक्ते (१) ।
 राशा कृत वेत्पनवक्ष्य सर्वमथाशिष युद्धमतिं विष्टय ॥ ११
 तदेव कैत्रेन्नृपेज सहापरदम्य ग्वह्ण स्फुरन्शुजालम् ।
 त्व वा महीं पाणयवा वय वा इति भियत मायस्वत्स मन्त्री १२
 वचा निशम्यात्मसुतम्य राशी आहूय त मन्त्रिणमात्मनीनम् ।
 पूर्वोपचारैराभिसप्रपूज्य वच मसद्यदमवाचन्तित्यम् ॥ १३
 यथा पितृभ्यां महिताऽस्मदर्थे तथोपकारा भवता कृतव ।
 यत्नद्रुम सपरिवर्ध्य भूया विच्छत्स्यसि त्व तव वा चिरीपा १४
 वय विगुदा यति च त्वदर्थे अस्मत्सुहृदि मुकृत यदि स्यात् ।
 निवर्त्य तस्याद्य हि यौवराज्य सुपणमास्थापय यौवराज्य ॥ १५
 न्यायादपत यति युक्तिमद्य निशम्य राशीवचन मुमुद्धि ।
 अपभरागस्त्वतिदूरदर्शी चिर परीक्ष्यतत्त्वाचदधम् ॥ १६
 वाञ्छन्ति य नागपितु सपुण्य त यान्ति एव हि विनाशमागु ।
 मत्तादपद्रं सह पुध्यमाना प्रयान्ति नाग कल्भा पुरैव ॥ १७
 न गश्यत स्थापयितु गनर्थान् शक्यत नागपितु पृथुधी ।
 यथात्मना एवमुपाश्रितर्थास्तरथैव सा मथयत नर थी ॥ १८
 अनागत धायमुपास्थत च यऽज्ञात्सुष्टया प्रविचार्यन्ति ।
 स्वभापसिद्धिं एनवाप्य मृदास्त सार्थितस्त सह यान्ति नागम् १९
 अपृष्टिमाद्भि प्रवितर्किताऽथो विनागमभ्यप्यन्ति निक्षयन ।
 आश्रित्य तस्माद्युवराजमव समीचन ना हितमियुवाच ॥ २०
 इत्युत्तर पृष्टिमतापतिष्ठ मयुत्तर वक्तवसावशत्ता ।
 सा मन्त्रिण प्राधितकार्यसिद्धौ प्रपाचमाना समुत्तन दवी ॥ २१

१ [म न्ववध] २ [वगुक्तिमद्य] ३ [व नरथ], [नरथ] ४ [व
 मीचरसिद्धि]

मनाश्चान्तरात्प्रवर्तमानेन सांगंधमुधि परिपुष्पगार्त्रे ।
 भ्रूयाच्चर्तनैर्द्वन्द्वैश्चभृत्तर्तयागर्था नां विर्ता यथावत् ॥ ३३
 पायापन्नन च तत्र एव सायाप्रयोगन तथा निर्वायः ।
 हृत्तर्तितर्ता तथर्तायभाण्टारानाय मर्दा उपदासगार्त्रे ॥ ३४
 पुराष्टरिर्मन्त्रभूमिद्वये भाग्ये मोक्षं मनताममक्षम् ।
 वार्थाविभागमयमर्त्तां अतार तथा पुङ्गवर्तव्यम् ॥ ३५
 अर्थाविभागमयमर्त्तां अतार तथा पुङ्गवर्तव्यम् ।
 मयाध गभ्यानाभिमतुयानानुराध मर्था विर्यामिधमाधु ॥ ३६
 अता विगिष्टा ह्य एष राजेस्पर्शश्च धीयन्विनि संप्रमाप्य ।
 हृत्तितित वार्तिवार्तिगार्त्रे निवर्त्यामाग पुत्रभाष ॥ ३७
 माद्व्येतापास्तुगानुगगापुत्रवगरोद्धतगोत्राद्य ।
 दुर्शादेन न द्यवर्गेष्य साक्षान्गदुमिच्छेन उपनिष्पन्नाम् ॥ ३८
 सुक्लमद्गाक्लमद्गवन्ना मद्गनविष्टुत्पिण्डगात्रम् ।
 माद्गन्व्यरथ विरयाभिन्त्य चित्र मत्स्या गमयावभूद ॥ ३९
 अयनुना मेन यथाविर्तात वगावत्तष्टववाप्यमान (१) ।
 प्रापाटना सापुममानार्ता धनुर्विमुनपुत्रि मयात ॥ ४०
 दु गिभया शाभिन्तदृष्टविना नरभरणाभयता भ्रमण ।
 निवर्त्यामानाऽप्यनिवृत्तवेग प्रापान्तिव्यम्य गताऽतिदूरम् ॥ ४१
 गह्वानभिन्नन नरभरण कृतानि कर्माण्यप्यन्यभुवन ।
 वमागविध हि सुक्लमद्गय पयम्यभाव अकृतानि यद्वन ॥ ४२
 द्वाभ्यां सुत्राभ्यामथ सनिगद्दु यथा यथावाऽऽत्तल्पतजा ।
 निरभ्यमानमनुरगा जवन तथा तथावाचवार्थवीर्य ॥ ४३

१ म आगन्ता २ [त य] ३ [वग] ४ [सापेद्रुः]
 ५ [वित रमर्था] ६ म यदाह इति ७ म १६४

अरप्यवासा न शुभावहा मे इह स्थितनेव गुणोऽस्ति कश्चित् ।
 इतां व्रजामीति मतिं निषाय धृतिं प्रतिष्ठाप्य महानुभाम ॥ ५५
 मालम्बकाद्यानि विभूषणानि भ्रष्टावशपाप्यवलम्ब्य दहात् ।
 विमृज्य कूपे च विचिन्त्य दूर ततः प्रतस्थ नृवराजतिसत्त्व ॥ ५६
 सुजङ्गमानङ्गविहङ्गजुष्टां महाटवीं चापदसवितां ताम् ।
 अनकवृक्षक्षुपगुल्मकक्षां चचार त्रिहृमृदमति स एक ॥ ५७
 सूर्ये सदास्नगिरिमभ्युपेत व्याघ्र च तत्कालमनुमपातम् ।
 समीक्ष्य चासन्नतयातिवृण नृपात्मज पादपमारुह ॥ ५८
 आहृत्य पुच्छन तत् पराया दृष्टोर्ध्वदृष्टिविष्टप निविष्टम् ।
 लदेजय भीमवपुस्तदानीं शार्दूलपात प्रसभ जगर्ज ॥ ५९
 शार्दूलनिर्भत्सनविस्मिताक्ष शाखान्तरे भूमिपतिर्निविश्य ।
 निरीक्षमाण स च तद्विकारान् कृच्छ्रण रात्रिं गमयांबभूव ॥ ६०
 वियागचिन्ताकलुषीकृतस्य परिथमम्लानमुखाभ्युजस्य ।
 सुत्तर्पतान्तस्ये सद्गुस्थितस्य एवा निज्ञानेकनिश्चय सासीन् ॥ ६१
 न चापि सा प्रतिबद्धचिचा निर्गन्तुमिच्छेद्विपतिप्यतीति ।
 शार्दूलयानप्रतिलिप्समाना न राजपुत्राऽप्यवराहैरुच्छन् ॥ ६२
 इत्थगत मत्तमहाकरीन्द्र करणुभि सार्धमभिमयातम् ।
 विलाक्य दूरान् नृपतिर्नानाऽप्याघ्र गजद्रुण विमर्दयिष्यन् ॥ ६३
 आकर्ष्य नाद सहसा निवृत्त प्राधादृतं साच्छिन्नकर्णपुच्छ ।
 विशपसमनुतिदानन्तखा गर्भेभ्यो चापुरिवाजगाम ॥ ६४

१ म सुत्तर्पितास्य २ [चानियन्त्यां] ३ [निगन्तुमेच्छन्] ४ क
 निमर्दयिष्य [निमर्दयिष्यन्] ५ [बोधदा] ६ क क्यपु, [न हृत्]-
 ७ क चाभिरिवाजगाम

शुवर्णरूप्याक्षयमाननपु विजातकपूरकवासिताम्भ ।
 शिपारराशापदत मनाङ्ग य पीतवा राजपृष्ठ यथष्टम् ॥ ७६
 शार्दूलालाविष्मध्वत्विष्ठा वरद्विधानां मदवारितिनम् ।
 हर्मासैविधुन्पतरङ्गमान्ममममृत वारि पर्षा कुमार ॥ ७७
 इस्त्यञ्चपानान्यभिसमृतानि आरुद्यमाणा भन्मकटन ।
 ञ्चतातपराञ्ज्वलचामगाद् प्रद्विद्यैद्युशानवन यथा य ॥ ७८
 विनष्टमार्गं स्फुटिताग्रपाना विशीर्णवामा लपिनाङ्गयष्टि ।
 स एव पद्मचामट्वायन्श्च खर सपापाणमय घचार ॥ ७९
 पुरा हि सथन्दनकुङ्कुमान् प्रञ्ज्वलानागरुधूपितो य ।
 स एव सम्वदमन्नाविष्मथा धन्नाय यथ मलिनाम्बरण ॥ ८०
 पञ्चान्द्रियाणां विषयाननूनान्य प्राप्तवा पुण्यफलान्येन ।
 स एव पूर्वानितपुण्यनाशान्द्रिय तपयितु समथ ॥ ८१
 य एव पयाससुखार्णवस्थ श्रीमङ्गलाशीवर्चनं मणूत ।
 दुर्भाष्यमाणम्भवपि वामुवृन्तैर्दु ग्वार्णव स क्षणत पपात ॥ ८२
 एवविधानां हि महर्द्विमानां नैकाररशापपुराधिपानाम् ।
 सूपन्विपामृच्छित्तर्षारपाणां यथावदीदृक्क्षणताञ्भ्युपति ॥ ८३
 नित्य परमपणतत्पराणा नक्तन्वि ह्यशसहस्रभाजाम् ।
 निवृष्टवृत्तिन्वमुपागतानां शिष्यन्ति वाच्य कृमिमानुपाणाम् ॥ ८४

यद्यव गरुडमयामय मुचद्

तन्मयाद्यदनिउवलरणमणीतम् ।

१ क रसावलि, [रसावलि°] २ म स्वविवासा-नी°, [स्ववि वा
 शान्ते, स्वविष्य शान्ते] ३ म वैवाकरं ४ म इति°

[प्रयादता सर्ग]

सरा मविश्यात्पुष्पपङ्कज मृष्टमरुण्डवसारसाकुलम् ।
 मृदा कपायण मलापहारिणा निघृष्य संस्त्रावनुकूलमात्मन ॥ १ ॥
 पुन सराङ्गनर्गतरागमानस स्वरमनिष्पत्तिफलप्रचान्ति ।
 श्रमच्यपादार्थमगाधवारिणि ततार दाभ्या मुतर तरङ्गिणि ॥ २ ॥
 चिर हि तीत्वा कमलात्पलान्तर तरङ्गसगमविधौतदहिन ।
 विनिययासा सहसानुद्यत्य त जग्राह नम्रशरण महीपत ॥ ३ ॥
 विबुध्य नम्रग्रसन स दुर्धर बलाढहिनिष्पतितु समुद्यत ।
 अशक्नुवन्क्षीणरला निरास्पन्ना विचिन्तयामास विपण्णमानस ॥
 व्यपतशादुल्भयस्य म पुन किमतन्व्यत्समुपस्थित महत् ।
 दुमाग्रपाताद्भवद्दु खचतसा बभूव भूया मुसलाभिघातवत् ॥ ५ ॥
 पुर च गण च गिरौ महीतल महादर्धा वा मुहूर्दा च सन्निधौ ।
 नभस्स्थल वा वरगभवन्मनि न मुञ्चति प्राकृतकम सवथा ॥ ६ ॥
 अय विधिनि प्रतिकारकारण मुदुर्धर किं करवाणि सांमतम् ।
 विचिन्त्य कर्माणि पुरा कृतानि बभूव राजा मुविगुदभावन ॥ ७ ॥
 अनव ज्ञान्यन्तरद्दु स्वकारकान्कपायदापान्विपमास्तथाविधान् ।
 विमृज्य जग्राह महाव्रतादिषु पर च नि श्रयससाधनात्मकम् ॥ ८ ॥
 वेमुदवाकायमनस्समाहित वृताञ्जलिभक्तिजलाद्रमानस ।
 नाव सामान्यविशेषसत्यैवचाभिरव्याकुलिताथशाभने ॥ ९ ॥
 रां पतिं सद्यज्ञसां च सन्निधिं धियामर्धांश्च ददन स्वकर्मणाम् ।
 सर्गमुद्दान्वयधमदर्शिनं जिनं नमार्थाष्टफलमदायिनम् ॥ १० ॥
 म स स्त्रायु २ [सुत] ३ म तरङ्गरु ४ च मुदुर्धरि

त्रिषाण्डरीं शुभानि शम्भुपिशा
यथा मीना रसतु दु मरुतान् ॥ १६
राजातया रागजगामृयवा
यथाग्रम लाशमिप त्रिषातव ।
समुद्रगा धन पिताप निस्तुषा
न ध विमुक्ति रिदधानु नयन ॥ १७
निरम्भदूर्नीतिविशपगापना
विनिष्टिप्याष्टतद्वस्त्रक्षण ।
परीपट्टगदित्रिपुण्यय मी
न रसतु श्रादमुत्वाजिनभर ॥ १८
इति स्तुवान मविपुडवतस
स्थित च सम्यग्निनदवव मनि ।
स्तुतिमसादिधितपुण्यपारप
द्वय परी साहसा नृपात्मजम् ॥ १९
निरीक्ष्य या न भृशमापदि स्थित
दयान्विता सा धतदारितात्मजम् ।
अष्टरूपा शनर्न गृह्यना
विमाचयां श्राहभयाद्भुव ॥ २०
अपतनत्रा धदिरत्य तत्क्षणा
त्सविस्मय सवदिना निरीक्ष्य च ।
न विविदैतिष्ट विमाचय पर
जिनमसादादिदमित्यमन्यत ॥ २१

त्रयोदश सर्ग

इय हि किं दिव्यवधूर्न मानुषी
 मनुष्यवया किमु राक्षसी स्वयम् ॥ २७
 निराश्रय श्वापदसवित वन
 व्यपतन्नङ्गा विज्जन विलासिनी ।
 प्रवर्तितभ्रूललिताननन्दुना
 समत्य मां पृच्छति का नु वस्य वा ॥ २८
 निगूय भाव स्वमनीषित हि सा
 दयान्यदुक्ता वचसाविशङ्किनी ।
 व्यपतपुण्या वसुधेश्वरात्मजा
 वसामि मृदति जगाद् दवता ॥ २९
 परिभ्रमन्ती वृतपृषधमता
 भवन्तमद्राक्षमिर्देव सांपतम् ।
 इत मभूयव वचानुवर्तिनी
 भवयमातामगतिं पृष्टाण माम् ॥ ३०
 अह मुहुं स्वा मविनष्टचतना
 निरास्पदा तत्रतिशारदुस्वभा ।
 स्वमव भर्ता शरण गतिम म
 क्षिमर्थमास मतिवारयदुर्लभ ॥ ३१
 अनकविज्ञानकलाविदग्धया
 तयाभिपृष्टा वदुष्य मगल्भया ।
 वरकन्नवसाग्निविरुक्तार्ता स्वयं
 समीक्ष्य तां किंविदुषाच जलित ॥ ३२

सुभाषितं गन्तव्यमात्मनो यत्
 मियं न कथ्यं न तर्ह्येव नामा ।
 न यं गतिं काङ्क्षीष्ट विद्यते
 गतिमन्तार्यं कथमस्मि कथ्यताम् ॥ ३३
 स्वयं प्रयुद्धं प्रतिशारयत्परान्
 परान् प्रतिष्ठापयत् स्वयं धियत् ।
 स्वयं न युद्धमन्यनसंशितं कथं
 परानसंस्थापनगन्धनक्षम ॥ ३४
 अर्थं मुक्तानुजगात् सा गिर
 न युज्यत न प्रतिशक्यमीदृशम् ।
 निगद्यत कापुरूपरत्नामिभि
 प्रतीच्छ मां भक्तिमतीमुपाश्रिताम् ॥ ३५
 तथादित वाक्यमनङ्गसाधन
 निशम्य सर्वानवरूपवानपि ।
 स्वदारसतापरतिव्रत महद्
 विचिन्त्य तामित्यमुवाच भूपति ॥ ३६
 अहं पुरा सर्वदृशस्तु पादयो
 मणम्य भूर्धा बहुमानतोऽर्हत् ।
 स्वदारसतोपसमाहितं व्रत
 गृहीतवानस्मि मुनीन्द्रसाक्षिकम् ॥ ३७
 न वा न काम्यस्मि न चास्म्यपौरुषो
 न कामिनी वैपि सुगानि चिन्त्यताम् ।

पृथीतदारद्रतभूपणस्य म
 अयुक्तमतद्वतलङ्घन पुनः ॥ ३८
 दद्वतत्वे स्थिरबुद्धितां तदा
 विरुध्य दवी परिहृष्टमानसा ।
 म्यिता स्वरूपेण नभस्युवाच सा
 परीक्षणायानृतमृष्यतामिति ॥ ३९
 मुदर्शननामतिमन कवल
 म्यिता वयः श्रीलगुणैर्विवजिता ।
 व्रतन सदृष्टियथानुगामिना
 स्थिता यतस्तन सुराधिका भवान् ॥ ४०
 स्वसा तवाह नरत्वं धर्मता
 गुणैर्मेहासौ वरत्नममुनिः ।
 तवास्त्र तद्भद्रमिति मन्त्रस्य त
 नभम्म्यन् सान्तरथाद्य तत्क्षणात् ॥ ४१
 तना विमुक्ता भयसकन्दूया
 दित किमु स्यात्परणीयमुत्तरम् ।
 प्रयाम्यथास किमु वा कराम्यह
 मितीहमाना गमन प्यराचत ॥ ४२
 गुनैः समुत्थाय तना युवाधिपा
 धर चन स्निग्धतरुपमाभितम् ।
 गिरिमवर्ष्जितजलादिनान्तर
 ददन्न रम्य पनम फलादुत्तम् ॥ ४३

१ म विदुषः २ क दुष्मन्तः, [१७७३] ३ [१८०]
 ४१३ (३) को

भद्रन्दनार्हे शुभ्रमारपीभरे
 विनिन्द्युगयावगयाय दस्यव ॥ ४९
 पुनीन्द्रपत्नी त्रिपदन्तसंबुतां
 मृगास्पिमांसारफल्बराशिताम् ।
 वसान्प्रवद्भ्रविर्कीर्णमण्डपां
 मवस्यामागुरनिष्टगाधिनीम् ॥ ५०
 दुरान्यभिष्व्याधर्जनरभिद्रुत
 सवधना वन्दनया विरूक्षित ।
 जुगुप्सनीय नपनाशिय एहे
 स्मरन्न सत स्वपुराकृतां त्रियाम् ॥ ५१
 कुमत्रिणा मन्दमुग्धन वैरिणा
 समर्पित प्राप्य तुरङ्गमाधमम् ।
 इमापवस्थामनुभूय सांभन
 क्वा गामिप्यामि कृतान्त कथ्यताम् ॥ ५२
 पुरा मया किं तु कृत वजानता
 विपावनित्त हि दुरीहितात्मना ।
 अनकद्ग्वार्णवकीचिमकटा
 क्षिबृक्षिग्यापि न मर्जस्ति प्रापिन ॥ ५३
 वियागचिन्तापरिलिम्बवतस
 स्ततश्च शार्दूलभयाक्षिनिन्द्युत ।
 जलाशयाक्षिर्गमितस्य म पुनं
 इद महत्कष्टम तताऽप्यवत् ॥ ५४

१ [किं तु] २ [विनिन्द्युत] ३ क पुनश्चि, [पुनस्त्रिन्दे]

भ्रम दग्ना ऋनुष्टिना क्रिया
 अव्ययभात्यास्त्रविचायवीर्यमा ।
 भ्रम यस्याः विपाददम्भहा
 गति शरित्यामनि मानमादयो ॥ ५५
 तमाग्रे पतिश्चममवत
 वदप्रकार क्रिमितात्रस्तार ।
 समाजनात्प्रतिरुमवजित
 मन्तन् गान्त्रवायवापन ॥ ५६
 श्रु शपमानाद्गविवन्धपादन
 गनिष्टगन्धद्रवणजप्रियभर्षण ।
 अनामव्ययस्य मन्त्रमगुणा
 गता निशा सा उददु ग्वचिन्तया ॥ ५७
 तत प्रभात च रुसुम्भभन्त्यका
 महापति त कटुपान्तगामरा ।
 प्रगृह्य याना वनवनागु
 द्विजा ऋनु उागामिव प्रहिसितुम् ॥ ५८
 तत्र रामुम्भिममयवायक
 वन प्रयान्त मृगयाभिराहभया ।
 उन्म्रसापवरणप्रमटना
 दृश प्रग्राप्रविपा भुजगम ॥ ५९
 स तन ऋष्ट क्षणमात्रत पुन
 पपात भूर्मा विपयगमूर्च्छित ।

विमाहितासु मसमीक्ष्य बान्धवा
 पितु सकाग क्षभिनिन्युरावृता ॥ ६०
 गतासुमुदीक्ष्य स त बनेश्वरो
 ययोवचार्या गृहमीक्षितु गत ।
 तमासित तत्र नृप सबन्धन
 समीक्ष्य पमच्छ विपमणाशनम् ॥ ६१
 पुर्णान्द्रनाथन स बोदितो भृगु
 कराम्यह निर्विपमित्यभापत ।
 तत्रैव तुष्टा परिमुच्य घन्धन
 दुर मसाद् त्वमिहात्मगूनव ॥ ६२
 तना नृपा मत्रपुरस्सृतै पत्रै
 महर्षियागीश्वरसाधुसाधितै ।
 जिनेश्वराभिष्टवमिथिताम्बुभि
 सिपत्र तस्मिन्विपत्रोपहारिभि ॥ ६३
 यथा यथा मत्रितचारिषिन्दुभि
 प्रसचित कुम्भमुखात्परिसुनै ।
 तथा तथा निर्विपतामुपयुंवा
 असस्यता महृति ययो पुन ॥ ६४
 तत कुम्भमुखा पुर्णान्द्रपा
 करान्जलिभ्रामणविस्मितक्षणा ।
 महापराधाङ्कुलान्मभि कृत
 क्षमस्व नाथेति यथाचिर भृशम् ॥

मह्य भूय षट्शान्तिभूषणा
 त्रिप्रियसखाणि च समन्वय त ।
 राराजमनत्तर याग्यमित्यतां
 श्रम व्यपोग व्रमन प्रयास्यमि ॥ ६६
 तमूचिरान्नादनकार्यमस्ति म
 न माल्यगन्धाम्बरभूषणान्निधि ।
 महापथ दर्शय दशगामिन
 त्रिमुन्यतां लम्प्रभियाम्यपित्रत ॥ ६७
 तत पुलिन्दाधिपतश्च शासना-
 न्नरै सुदूर गमिता नरश्वर ।
 प्रदर्श्य मार्गान्वद्दशगामिन
 पुननिवृत्ता वनगाचरास्तदा ॥ ६८
 गतेषु तेषु स्वकृतानुरूपता
 विचिन्त्य सम्यग्ग्रहशो नराधिपः ।
 स्वदेशयान प्रति कि विशेषता
 व्रतान्यदेशाटनमिष्यते क्षम ॥ ६९
 किमत्र चिन्त्य दुशलानुबन्धि य-
 त्तदा त्वयुक्तागतिमिद्विकारकम् ।

परैर्ना

हि

न

।

।

॥ ७०

॥ ७०

नराधम रीर्धनमानवर्जित
 स धन्धुसग कृपणो हि वाञ्छति ॥ ७१
 यथैव राज्यादपनीय तत्क्षणा
 घकार मां निर्विभव पुराकृतम् ।
 सथैव राज्य मुकृत यदस्ति चे
 च्चदैव मां स्थापयतु स्वफालत ॥ ७२
 इमामवस्थामनुभूय ययह
 ग्रजामि घद्ग धुसकारामागया ।
 भवाम्परीणां परिहासकारण
 स्वधधुमिषेष्टजनातिशोचन ॥ ७३
 न चाभय म परदगदर्शन
 भविष्यतीति स्वमतिं विधाय स ।
 महापथनामतिमाभषौरप
 स्तत प्रतस्थे स्वमतानुसिद्धये ॥ ७४
 स्वरा प्रदशान्स्पलनिम्ननिनेमान्
 गिरीन्दरी काननकक्षयन्दरान् ।
 अतीत्य सूर्यास्लामनऽहमिषापरि
 द्यशत शायार्पंश्रुतिं विचिन्तयन् ॥ ७५
 पुन प्रभात तरताऽवनीर्य त
 प्रया तमध्वानमवस्थ्य सार्थिका ।
 प्रषाध्य निर्भत्स्यं निरुध्य निदया
 उपेत्य पप्रच्छुरथागतिं गतिम् ॥ ७६

१ क भीषन २ [एवमे वेद्यम्] ३ क शरत्कुली, [शरत्कुली]

प्रत्यय भव इत्यस्मात् भ्रमणा

। रात्रयस्मात् ७ मन्त्राय न ।

रगतमननरा मायापयना

प्रयत्नयत्न इयत्न प्रयास्यसि ॥ ६६

तमात्रयत्नान्नरायमास्त म

न मायगन् शम्भर भ्रमणान्निभि ।

मन्त्राय रत्नय रत्नगामिन

। रत्नयत्ना रत्नभियाम्यवित्त ॥ ६७

नन पाल्प्यात्नपत्न शमना

न्नर मन्त्र गमितान् नरभ्वर् ।

प्रत्यय मागा रत्नयत्नगामिन

पुननिवन्ना वनमाचरास्तत् ॥ ६८

गतपु तपु भवत्तानुरूपता

विशिन्य सम्यग्रज्ञानराधिप ।

स्वत्नयान प्रति रि विशपता

प्रतान्यत्नान्नमिष्यत्त धम ॥ ६९

रिमत्र विन्त्य कुशलानुवधि य-

त्तत् त्रयुक्तागतिसिद्धिकारकम् ।

यथा पर्ना परिभूयत पुन

स्तथा हि नाय स्वहिताभिलाषिणा ॥ ७०

मन्त्रपद प्राप्य नरात्तम पुन-

न चञ्छत्तात्मभियन्धुदशनम् ।

क वराहमतत् २ क विशिष्यता ३ म कुशलानुवधे ४ म वराहपुत्र

कथं निबन्धापापदमात्तरानयं
 स सार्थनाथं परिपृच्छति स्फुटम् ॥ ८२
 बुद्धमन्त्रायातिरिति क्व गच्छसि
 पिता च माता च मुद्गञ्जन क्व ते ।
 श्रुतं च मात्रं परमं च नाम किं
 न घट्टिराधा षट् चत्स पृच्छतः ॥ ८३
 स एवमुक्तः श्रुत्वा श्रुत्वा नृपः
 परीक्ष्य पृचाररकायमग्रवीन् ।
 इयं त्ववस्था कथयत्यपत्नत
 किमनया सकथया विमुच्यताम् ॥ ८४
 निशम्य तद्वाक्यमुदारसीष्टव
 समृचिबान्ससदि सार्थनाथकः ।
 अहा विगुह्यन्वपनाम्य पश्यता
 न विम्मय गच्छति नैव बुध्यति ॥ ८५
 इति श्रासन्गुणरूपमपद^१
 निरीक्ष्य च क्षामकपालनयताम् ।
 करणं हस्तं प्रतिगृह्य दामिण
 स नतिवानात्मनिवासमात्रान् ॥ ८६
 श्रुत्वाप्य पाद्यं वणिजां पतिस्तता
 हितं च च आश्रमुव निर्गम्य च ।
 धरामनं चरमये निवस्य त
 सर्वलसबाह्वनतामकारयत् ॥ ८७

१ [लपत] २ स सम ३ क्व नियतम् । कण्ठने देवमयापरेणैति
 कथं सबाह्वनतामकारयत् ॥

विद्रावयन्ती घणिजां प्रभुत्व समन्तत प्राय पुलिन्दसना ।
 तां राजपुत्र प्रसमीक्ष्य गुरुरक्षुसाप शार्दूल इवातिष्ठ ॥ २६
 हत्वा प्रदस्युन्समरागतास्तान्वणिग्जन त परिपालयामि ।
 अहास्वित्रैव च दस्युसर्पहना मृत स्वर्गमित प्रयामि ॥ २७
 एव विनिवृत्य पुलिन्दक पात्रप्रहारेण निपात्य भूमी ।
 सखटन खड्गमवार्यणीय प्रसद्य जग्राह मृगन्द्रसत्त्व ॥ २८
 उद्धाम्य खड्ग विधिवत्त्रिपात्रान् प्रविश्य मध्य शरसकटम्य ।
 शरप्रपाता यपि बञ्चयित्वा पुलिन्दाथात्मजमाप तूर्णम् ॥ २९
 पूर्वं त्वमेव प्रहरस्य तावन्पश्यामि पश्चाद्दलमावयास्तु ।
 इत्यवमुक्ता धृतगन्धपाणिस्तर्था पुरस्ताद्द्रुतमुग्रवार्ये ॥ ३०
 निन्ध्यमान क्षितिपात्मजन पुलिन्दायस्य मुताऽतिमुग्ध ।
 नरश्वर त प्रजहार राषाण्यशभिता वन्य इव श्लिपन् ॥ ३१
 नैप महाराऽमुनिपातक्ष क्षमस्व म स्मां प्रतमकघातम् ।
 इति श्रुत्वा खड्गग्रहस्तत्राभादृता बलानमारमार ॥ ३२
 शिक्षावल्नात्मपरानमण स त प्रहार प्रतिवार्य वीर ।
 प्रहारमत्र प्रदत्तावमाथ यनाहताऽमृमज्जा म काल ॥ ३३
 कालस्य कालप्रतिम पिताऽर्सा लाम महाकाल इति प्रतीत ।
 इत मुत प्रभ्य रजा प्रतीत संमाप्तकाल स्वयमाययो स ॥ ३४
 इत्या मुत म हनु गच्छामि त्व यद्यस्ति शय तत्र तिष्ठ तिष्ठ ।
 त्वामन्तरमाभृतिऽतियुक्ता भवयमर्थेव हि मा वरिष्व ॥ ३५
 वैवस्यत म न च भक्तिरस्ति न चाप्यह तद्रूपेनाद्रुजामि ।
 त्व भक्तिमान्याग्यतमश्च तस्मै त्वां प्रापयामीति जगत् राजा ॥ ३६

१ [प्राय] २ [बुधाभ] ३ क लमाली ४ ['वम्येकप्रभृत्']
 ५ [भवेदमथैव वरिष्ठ] ६ म वैवस्यती ७ क तद्रूपेन

तत्रावनीन्द्र परिमृच्छिताः प्रणम्यवच्छाणितान्निगाथम् ।
 ईषत्पुमन्त दि निर्मीलितास्त रणानिर मार्थपतिस्त्वपश्यन् ॥४८
 सरामिपातघ्नमण्डिताद् धमाभिभूता विनिपत्य भूर्मा ।
 सराज राजा कमनीयरूपा लाभारमात्रिस्त इवट्टयन्तु ॥ ४९
 हो वाम दिं जानवदायवय किं मानमाम्थाय मुग्धापिताऽसि ।
 उन्निष्ट भद्राशु वृत्त प्रसात् प्रन्दि नाथ प्रतिशाम्यमहि ॥ ५०
 बालाऽमहाया बलवर्जितश्च मक्षर्येणऽजघ्निथ शत्रुसैन्यम् ।
 युवा ममथ स्वपत् स्थितऽत्मशामन शान्तवधा प्रति स्यात् ५१
 अयन्नतम्ब्व पुनराधमण्य प्रसज्य यात वृत्तलाऽस्यतीर ।
 कृतापशार प्रतिशारर्हाना गतासव दि कस्याणि त दि ॥ ५२
 नैवाप्रवीम्य वृत्तधृत्तान्मृवापि याम्प्रमना ब्रुवयम् ।
 किं वा स्वत्तन गताऽसि भद्र इति ब्रुवचिचमल्लाप सार्थी ॥ ५३
 वणिग्जनानां करमशनन शीतार्थधन्दनशारिभिय ।
 आप्यायमाना ध्यजनानिन्ध उन्मील्य नरद्वयमादुल्यम् ॥ ५४
 तता मुहृतात्मनिलम्बमद्गुर्न समुत्थाय कुमारवर्य ।
 प्रभापमाणा विगतधमस्मन् मुग्ध निपण्ण परिचारितस्तै ॥ ५५
 आश्रयमस्मात्त च विद्यतऽन्यजीवा गताऽस्य प्रतिसनिवृत्त ।
 एति मृवाणा वणिजां प्रधाना मविम्मया सतुतुषु समता ॥ ५६
 साथापिपा नदृत्तिं जानह्य कृतम्य स प्रत्युपहारमिच्छन् ।
 सदत्नलक्ष च गुरणशरी त्तै नृपायामतिपरिपाय ॥ ५७
 आर्नातमथ प्रविलास्य धीमानैवागमद्विस्मयमाभिजात ।
 तम्यानुमान स पुनरिन्दित्वा त्तस्य त्वमिष्टभ्य इतीत्यमूचु ॥ ५८

पुनिन्दमनागमनिर्गमौ च कालोररालद्वयधर्मकालम् ।
 कश्चिद्भटश्चापतिर्पात्प च सव तथाचष्ट यथानुत्तम् ॥ ७०
 अष्टादशश्रेणिगणप्रधानं सपृजित सागरवृद्धिना च ।
 कश्चिद्भटश्चाग्निशालरपा महाविभूत्या नगर विवश ॥ ७१
 श्रेष्ठी तत न्य भवन शविश्य व्याहृत्य कश्चिद्भट्प्रमाणेन ।
 पृथक्पृथग्द्रव्यमनरूप तत्तत्तु तस्मै कथयामभूव ॥ ७२
 इषा स्वसारस्त्वनुनाम्नवम इय हि माता स्वजनस्तयापम् ।
 इदं धन पुत्रकमित्रवर्गं सव त्वनायैत्तमित मविद्धि ॥ ७३
 इत्यवमर्याधिपतिस्तमर्यं सजीवनिर्जीवमयत्नसिद्धम् ।
 सदृश्यं भूय स्वजनै समत मुग्ध कृतार्थं स्वगृहऽभ्यरासीत् ॥ ७४
 अधान्यदा श्रेणिगणप्रधाना समन्व्य वृद्धैरनुकूलवृत्तैः ।
 अभेत्य पन्न्या सह सापचार कश्चिद्भट् पान्ततयत्यमृचु ॥ ७५
 अस्मिन्पुरे य वणिज प्रधाना अनरकाद्यथविज्ञपवन्त ।
 त्वद्रूपविज्ञानयुणान्समीक्ष्य प्रदातुमिच्छन्ति मुता प्रतीच्छुः ॥ ७६
 अपतभान्यस्थिरमन्वसारा वन भ्रमस्त्रां कथमप्यपयन ।
 तन्व पर्याप्तमित किमु स्यादित्यूचिचान्सागरवृद्धय स ॥ ७७
 श्रेष्ठी पुन सर्वमिदं तैर निशङ्किता मुद्भन्व दपत्सर्वं पुत्र ।
 यथच्छसि त्व तु तथा भजस्व मा मेव इत्थ वद इत्यराचन् ॥ ७८
 इत्युचिपि श्रेष्ठिनि साऽभ्यचारवद्यष्टचष्ट सह शिष्टगाष्टया ।
 वसाम्यर्थेव यदि राचत न किं दारकार्येण विभुश्चपायि ॥ ७९

१ म पुनीन्द° २ क तनुकस्तवमे ३ म तदापत् ४ [स्वगृहऽभ्यरासीत्]
 ५ म अर्थाय, [अप्यव] ६ म बान्ध नयेय° ७ [प्रच्छि] ८ क
 अनेत्य भागी, [मगशास्त्रीवर°] ९ [अपयन्] १० म तन्व ११ म
 हत्याचिदि १२ [विज्ञपयामि]

पुरा त्वननाध्युषित पुर यत्तस्मिन्मनुष्या न च भाग्यवन्त ।
यस्मि पुरजनन वसति साध त भाग्यव तस्त्विति कचिदुचु ॥
गुणाधिनाप्रतिपौरुषण यदुज्जित शून्यवदव तत्स्यात् ।
इद पुर भद्रगुण प्रकृत्या सांभद्रमवति च कचिदुचु ॥ ९२
नृणां प्रियाऽस्ता खलु पौरुषण रूपण नारीनयनाभिरान्त ।
विद्वद्गुरुणां विनयापचारै कधिद्भटाऽतिप्रियतां मयात ॥ ९३
एव महात्मा प्रथितप्रणाद् कधिद्भटाऽत्यां प्रतिभ्य शूर ।
वराङ्गनामत्वमथापमृज्य वणिग्जनै सार्धमुवास तस्मिन् ॥ ९४
आर्यायिकाभिश्च कथामपश्चैनाऽर्थैश्च गीतै परिवादिनीभिः ।
उद्यानपानै रतिहनुभूतै कधिद्भटन प्रतिनीयतऽद्वा ॥ ९५
एकान्तत सम्मरति स्ववधुन् कदाचिदन्तर्गतदाहभाव ।
कदाचिदुन्मत्त इव घवीति स्वस्थ कदाचित्परमाथहृष्ट्या ॥ ९६

ललितपुरनिवासिभिवणिग्भिः

गुणधनधर्मफलानि पृच्छन्मानः ।

अकथयदखिलानि तानि तभ्या

युवतृपति म जगत्प्रयाजनानि ॥ ९७

पुनरथ सरलान्कलान्गुणांश्च

प्रतिगमय पुरधीवणिग्जनानाम् ।

जिनमतममल प्रशाणयश्च

ललितपुर ललितै सदाभ्युवास ॥ ९८

इति धर्मकथोदेने चतुस्सप्तमन्विने ।

पुटशब्दार्थसदर्थे वराङ्गवरिताश्रिते ॥

ललितपुरप्रवेशेनो नाम

चतुर्दश सर्गे ।

इत्याशय्य नृपाऽप्यात्या मण्डलानि प्रतीक्षितुम् ।
 दूतान्सप्रपयामास मार्गणार्थमिताऽमुत् ॥ ११
 ते मदम्बपुरप्रामाद्यरप्यगिरिव्रजान् ।
 परीत्य न च पश्यन्ता निराशा पुनराययु ॥ १०
 केचिन्भानुमार्गेण गत्वा दूर वनान्तरे ।
 वाजिन तु गतप्राण कृपऽप्यपदच्छया ॥ १३
 युवराजमपश्यता भ्रान्त्वा वननदीगिरीन् ।
 कसवृक्षसुपारीर्णान् पुरमव गताभतन ॥ १४
 पश्यं कटिमृष च पयूर कुण्डलद्वयम् ।
 अश्वभाण्ड च सृष्ट रात्रे सव निर्वचयन् ॥ १५
 श्रुत्वा तेषां वचा राजा हृष्ट तस्याङ्गभूषणम् ।
 मुञ्चन्नुष्ण च नि श्वास दु स्वसभ्रान्तलाचन ॥ १६
 गण्डम्यल कर न्यस्य मुत् शच मुमुक्षुः ।
 मत्सुराच पुनश्चेभ्यः पम्पय परपञ्चम् ॥ १७
 कथाकाव्यपुराणेषु अश्वेनापहृता इति ।
 अश्वपन्नमिद सव प्रथम समुपस्थितम् ॥ १८
 मुनदु त्वदिमावान् पम्पु वदनपङ्कजम् ।
 तुपाराम्युसमाश्रान मपुत्रिविब पङ्कजम् ॥ १९
 यदुत्पूर्णगराशन्त्रा नि प्रथो राटुणावृत् ।
 राजद्रा निर्वर्षी नायच्छापप्रदममाज्जुत् ॥ २०
 यथा ह्यमगिनीनां भद्रदन्ता गजाऽपि वा ।
 तथा गतमुता राजा न रज वान्निमानपि ॥ २१

१ क मगलार्थेन १० मुत् २ म मगलार्थेन ३ (अश्वेत्पत्न)

अश्वपन्नमिद, [आश्वपन्न १६]

एव पुत्रवियागन मनस्मतापकारिणा ।
 महीपती च द्रव्यां च तद्गु ख मूर्तितां गतम् ॥ ३३
 भार्यास्त्वनुपमाघास्ता विबुधन्त्राङ्गनापमा ।
 वियाग युवराजस्य श्रुतवन्त्यस्तु तत्रसु ॥ ३४
 वामुनातिप्रचण्डन लता इव विशम्पिता ।
 भर्तुद्दु खानिल्लता निपतुवमुघातल ॥ ३५
 ततो वामनिना कुम्भा धात्र्य सपरिचारिणा ।
 रदन्त्यस्त्वरयाभ्यत्य सर्वास्ता परिवयिर ॥ ३६
 अपराश्वेतनावन्त्य शीतलादफविदुभि ।
 गार्शर्षचन्दनार्त्तस्त्रै सिपिन्नु परिताङ्गना ॥ ३७
 ताल्पुन्तानिल्लैर्धर्मणिभि पुष्पदामभि ।
 मुग्यसस्पर्शन धक्रुवल्लहलयपाणय ॥ ३८
 अयापलब्धसङ्गास्ता युवराजमियाङ्गना ।
 विलपन्त्या रदन्त्यत्र स्फुरन्त्यध समुत्थिता ॥ ३९
 निरर्था इव वाद्याला लता नि वृमुमा इव ।
 युवराजस्य भायास्ता भर्तुहीना न रजिर ॥ ४०
 वानिदमजलास्पृष्टा विपण्णकमलानना ।
 अश्रुधारां विमुञ्चन्त्य प्रचटुर्दु खवापुना ॥ ४१
 गण्डला कर न्यस्य विभीर्णासितमूर्धजा ।
 वानिज्जगर्हिर भागादुरन्तामिगतस्पृहा ॥ ४२
 वानिन्मृदुपदपासि करे रक्तात्पलापयै ।
 दुःखवगातिविध्रान्ता ननृवृ कौशलादिष ॥ ४३

मेधा रीषालवृद्धानां रुदतां वरुणध्वनि ।
 अभूतमश्रुभ्यतापस्य समुद्रस्यैव निम्बन ॥ ५५
 गुणदबी स्तुषा दृष्टा स्वपुत्रावण्यगङ्गा ।
 न दशाय वधा यवर्तुं धाप्यग्याहुल्लङ्घना ॥ ५६
 रानदागमशालांश्च नृपुत्रमवगाहदत् ॥
 गुत्तामलम्बमृषाण मालावलयमैस्त्रयाः ॥ ५७
 वन्धागुमजालानि यगुवाः वणगुट्टिकाः ।
 वर्णपुरान शिखावधा मस्तवाभरणानि च ॥ ५८
 वण्टिकावमलामानि वरानाः पादमण्डला ।
 भालुण्डपावृष्ण्य सर्पाणि पिप्पिडुविन्दिना दिव ॥ ५९
 पतिर्तरुद्वतस्तागा साहानां विगतोन्नताम् ।
 घोरिव प्रहनक्षभूपणभूमभासत ॥ ६०
 सर्वासां रामपत्नीनां समतानां समस्त ।
 कृताञ्जलिवाचदं पुबराजविपाङ्गना ॥ ६१
 न जीवितुमित दाना विता नाधन पाथैव ।
 स्वया प्रगाह वर्मव्य पावर्षं परिवारम्परह ॥ ६२
 रामा निजस्य लज्जावर्षं द्विगुणं तु मरविदुत ।
 क्षरपशोदवागम्यः मत्युवाच तत स्तुषाह ॥ ६३
 धैवं मन्वपये मर्यादतदस्य तमशासनह ।
 अर्धवर्तं च साधुनां दुमहृ म्वाय वल्कदं ॥ ६४
 दक्षरज्जरापिपातं मन्दलेन च साधनह ।
 भृगुपत्नर्धैव जलशदिवदेनह ॥ ६५

(१ मन्व ५) ६ म् दक्षरज्जरापिपातं ३ (७ म् ५)

मीति सन्ध्याम्बुदाभव सपदा विगृता समा ।
 नानारूपा रजस्वीत्राम्बतनव* फनदुवला ॥ ७७
 कस्य माता पिता कस्य कस्य भार्या मुताऽपि वा ।
 जाता जाता हि जीवानां भविष्यति परे पर ॥ ७८
 आत्मैव चात्मना बन्धुरात्मा चैवात्मना रिपु ।
 आत्मनापात्रित कर्म चात्मनैवानुभुज्यत ॥ ७९
 मीतिपूर्व कृत पाप मनावाकायकर्माभि ।
 न निवारयितुं शक्य सहितैर्मिदृशैरपि ॥ ८०
 बन्धुभिर्भृत्यामित्रैर्वा मन्त्रापाययत्नैरपि ।
 विर्चैर्वात्मकृत पाप तदशक्यमसेवितुम् ॥ ८१
 यद्यद्विनिर्मितं कर्म यत्न यत्नान्यकर्मणि ।
 तस्य तस्यानुमार्गेण तदिहागत्य तिष्ठति ॥ ८२
 अज्ञानावृतचिन्तानां रागद्वेषवता नृणाम् ।
 क्षणवद्वद्विमाप्नोति तत्कर्म यदनकथा ॥ ८३
 तीत्रमध्यममन्दैस्तु परिणामप्रपञ्चनै ।
 तीत्रमध्यममन्दं तत्फलमात्मा समञ्जुते ॥ ८४
 हिंस्यन्ते हिंसका पापैरापन्नतऽपवात्का ।
 मुप्यन्ते मापनास्तु यैर्विदुष्यन्त विलासका ॥ ८५
 कथ्यन्ते बन्धनास्तीत्र रुध्यन्ते राधका पुनः ।
 पाथकास्तु विनाध्यत द्विप्यत दूषकारिण ॥ ८६
 दण्ड्यत दण्डका दण्डे गुच्यन्त शत्रुकारिण ।
 बञ्चकास्तु प्रवञ्च्यन्त विपुज्यन्त रिपात्रका ॥ ८७

१ म तन्मक्य निशचितु २ [येनान्यत्रमनि] ३ व पापैरापन्ते,
 [पापैर्योचन्ते]

तथैव मृत्युमातङ्गस्त्रिर्यग्रमृरागुगान ।
 मासमालाप्रमृष्टाति त्रिगानिगमशक्ति ॥ ९९
 नियम्यानिषु सर्यागु मर्त्यैरन्यामगु च ।
 नारकषु च दुर्वायो विहरन्त्यन्तश्च सता ॥ १००
 विषध विषमाहारं पानीयैरनल्पानिल ।
 यन्माल्नाबद्धिरपतिर्प्येतिधरूपैरपति च ॥ १०१
 जरया मृत्युना जात्या क्लाननुभवंधिम् ।
 आत्मा ससारवागज्जिन्मन्ध्रमीति पुन पुन ॥ १०२
 यत्र जीवस्य जातिः स्यात्तत्रायं यत्र भवन् ।
 जरापरीतगात्रस्य यत्र स्युर्भविष्यति ॥ १०३
 जातर्तुं सर्वं परं नारित जरा कर्तुं न विद्यत ।
 भये च मृत्युना नाहित तत्र यत्सप्यत युषम् ॥ १०४
 द्यारिद्धिं निगते जस्य म्यात्तस्य तदन्तगतम् ।
 अद्यवन्तमानं स्यादित्दुक्ते चमदिति ॥ १०५
 राधिरतमापयी चात्र कृतान्ते सगुप्यति ।
 बधिष्ठपुन हि पाता कृता धर्मोऽधरक्षति ॥ १०६
 धर्मो द्यामय साना जिनं श्रितमृषुभि ।
 तन धमण सवत्र सागिनाऽनुवत सुखम् ॥ १०७
 तस्मादर्थे सति धन्व च युदादिषुषलम् ।
 त ए गुपरिता धर्तुं सौदोगाय भविष्यति ॥ १०८
 एषा धमस्य तस्यात्र गुणाय स तु विद्यत ।
 तेन पापाद्वदहारे निवदनादि दीवत ॥ १०९

१ [१०१, १०२, १०३, १०४, १०५, १०६, १०७, १०८, १०९]

शरणोत्तममाङ्गल्य नमस्कारपुरस्सरम् ।
 व्रतवृद्धैश्च हृदि ध्यय सन्ध्यारभया सदा ॥ १२१
 समता सबभूतषु समय शुभभाषना ।
 आर्तरीद्रपरित्यागः तादि सामायिक व्रतम् ॥ १२२
 मास चत्वारि पर्वाणि तापूपाण्याणि यत्नत ।
 मनावाकायसगुप्त्या स श्राप्यध्विधि स्मृत ॥ १२३
 चतुर्विधा पराहार समयभ्य प्रदीयत ।
 श्रद्धादिगुणसपत्न्या तत्स्यादतिथिपूजनम् ॥ १२४
 पाद्माभ्यर्तने सग्याद्गृहीत्वा तु महाव्रतम् ।
 मरणान्त तनुत्याग सङ्ख स मनीत्यत ॥ १२५
 इत्यतानि व्रता यत्र विधिना द्वादशापि य ।
 परिपाल्य तनु त्यक्त्वा त दिव यान्ति सद्गताः ॥ १२६
 सौधर्मादिषु फलषु सभूय विगतज्वरा ।
 तत्राप्यगुणर्मदस्य लभन्त नात्र सगय ॥ १२७
 अप्सराभिधिर रन्त्वा वैश्रियातनुभासुरा ।
 भागानतिगयान्नाप्य निश्च्यवन्त सुरालयात् ॥ १२८
 हरिभानाश्रवण वा इक्ष्वाकर्णा तथा न्वय ।
 उत्पद्यन्वयसपुक्ता ज्वलन्त्यादित्यवदुवि ॥ १२९
 विरक्ता कामभागषु मग्नज्यैव महाधिष ।
 तपसा दग्धसर्माणा यास्यन्ति परम पदम् ॥ १३०
 इत्यतद्यतिना प्राप्त दृ त्वविच्छिन्नकारणम् ।
 ताश्च तद्बचनापास्तगात्राप्रदधियाऽभवन् ॥ १३१

अपेतसामानि वचांसि राजा जगात् दूत पुरत म्यित तत् ।
 उक्तेन किंचा बहुना मृणु ख युद्धाहत तस्य न शान्तिरस्ति ॥१५
 समस्तसामन्तधनानि यानि विव्रम्य जग्राह पुरा बलन ।
 तान्येव जीर्यत्वल्मन्यवित्तं श्रमव्ययाक्षमकरैरनर्थे ॥ १६
 भा दूत आस्तां नृपतिस्त्वदीया निजन राज्यन हि तुष्टिमनु ।
 स्थान न चत्स्यास्यति सर्वथाप्य सस्थापयिष्याम्यहमत्य तत्र ॥
 सस्थाप्यमानाऽपि मयन्द्रसन स्यातु न चाउत्स्वबुलाचितन ।
 प्राग्यद्गृहीत च धन परयां तैदा प्रदिष्यामि दुरात्मनाऽहम् ॥१८
 अथ त्वरा यास्ति हि पाप्म या आगम्यतां सबलन सद्य ।
 य आययाजेष्यति युद्धशौण्डा भवन्तु हस्त्यश्वपुराणि तर्म्म ॥१९
 इत्यवमायाप्य सभासमक्षं सतर्ज्य राषादपभीस्तदानिम् ।
 विराधयुद्धया न ददौ स्वलखं कृत्वार्धमुण्ड विससज दूतम् ॥ २०
 तता विसृष्टा वमुधशरण प्रस्तात्मचित्तस्तु कृताधमुण्ड ।
 परिस्पृशन्स्व स गिर करण जगाम तूष्णीं ललिताहपुर्याम् ॥ २१
 अथां सुपस्थानगत स्वदूत मयागतं त्वप्रतिन्ववमाप्रम् ।
 दृष्ट्वा कृताङ्ग पुरता नृपाणां धुमाध राजा भृशमिन्द्रमन ॥२२
 स्वभावन माक्षतमानहम् परावमानं करमानांभङ्ग ।
 मुहुर्मुहु श्वासविकम्पिताङ्गा जग्वाल राताहतबाह्विह्वल्य ॥ २३
 मत्ताऽधिका क्षतिपलमतापैर्ये पाषिंवास्ते सह पाधुवाम ।
 युद्धाय स्वान्विसमर्जे तभ्या भयार्जिताम्न मददुर्धनानि ॥ २४
 अतो वरादा नयविभ्र चासौ परान्यदावत्यङ्गनयातिमूढ ।
 स मृत्यव करन्मिष्टमग्नि पतङ्गवद्गाम्भुति समवपुदुम् ॥ २५

१ क तद्गमन्तिषे सनु मानवित्ता २ क कृत्वार्धमुण्ड ३ म येदुवाम

1

4

पश्यामि नावन्ममराजिरऽम्भिन् वृणां पुन मारमगात्तां च ।
 स्याद्दृष्यतां धनकस्य शृट्टिव्यति प्रयानीति निराहुरन्य ॥ ३७
 वृषद्भसना घृहदुग्मन कृतात्मगतिर्बृहदाश्रय ।
 अवार्यवीर्यो ह्यवर्षवर् मुनीतिर्नीताथविशृट्टि ॥ ३८
 एतर्गुणैर्नृनतमस्तु राजा मानकमारा ललितशराऽसां ।
 तम्यास्य धति प्रविचिन्वमान नदन्नरम्या मशरभयार्थत् ॥ ३९
 अहा तपस्वी ललितशराऽसां नाऽर्षाशन स्य नृ पलायत् पत् ।
 महाणयानतबलन राणा युष्मुरशस्त्रिति कचिदुत्तु ॥ ४०
 अर्थकमत्तद्विरस्य हतारपाप्सति श्रीपुरयागद्वान ।
 अर्षागत् तस्य हि मत्रिणां च निराक्षयतामि यपर निराहु ॥ ४१
 न मत्रिणां वा वचन गृणाति न वा हित नास्य वदत्पुपत्य ।
 विनाशकालं समुपस्थिता वा धनीयसा यत्कुरुन निराधम् ॥ ४२
 महाबलस्याम्य पुर वृत्त म्यात्स्थाहु हि शक्तिगलितशरस्य ।
 सर्वैव नागन विमुच्य दश पलायतऽसाविति कचिदुत्तु ॥ ४३
 मुनीतिमार्गेण समाचरन्ता जयन्ति शत्रून्महताऽपि हीना ।
 अर्नीतिमता गलिनाऽपि गम्या नैकान्तमस्तीत्यपर निराहुः ॥ ४४
 य शक्तिर्मांस्त पुनरमत्तस्तथाप्रमत्त न च दीधमूत्र ।
 ती नीतिमास्त खट्वैत्रयुक्ता ज्ञायत्यरीनि यपर समुत्तु ॥ ४५
 एव ह्युवाणास्तु परम्परस्य जनु प्रविष्टा परदशमाशु ।
 प्रविष्टमात्रेण पुर विमुच्य ननाश दग्ग सक्त सणन ॥ ४६
 तत प्रजास्ता परचक्रर्भिता हृतावशिष्ट धनधायसारम् ।
 आदाय सब सफलपुत्रा पुर प्रविष्टा ललितारयमुत्पम् ॥ ४७

१ [अथाहति] २ [शत्रून् हि त-वि]

यदेयमस्मै वमृधाधिपाय तद्व चस्मैचिदपि मन्त्राय ।
 अस्यापरिष्ठाद्द्वयपानपाया यत्नान्तरं त यदि वाचनं ॥ ५९
 वन्माहमन्त्रमभुगतिर्यागाज्ज्यापानपाभ्याधिपति क्षिर्नागाम् ।
 श्रीश्रीरत्ननाम्नि तमाश्रयाम इत्याचरत्त त्रिनयाद्वितीय ॥ ६०
 वि तन राज्ञा यत्नवत्तमन स्वकायसतिद्विपरायणन ।
 इद पुनर्युक्तिमदर्थमन्यद्द्वीवि वाचय यदि वाचनं ॥ ६१
 सन्तीह पुया शुजना समृद्धा अगाधतायाऽ तदागवाप्य ।
 गुग मनुष्याध परैरहार्यास्त्र चापि नातिश्रयमभ्युपत ॥ ६२
 गुह्येषु भद्र मतिनाय तस्मैदीपरां मारधन निपाज्य ।
 पाष्णीं तथाधाप्य हि तस्य दत्त विष्टयत नाशनमव वृत्तम् ॥ ६३
 अभ्यण षयाऽपि च मऽप्यकाः स पाणिरप्यस्य तु पारवतीय ।
 अता न मभ्याश्रयतां मयाम म्थाप्याम एव यवत्त मऽश्री ॥ ६४
 साधुनसिभिरुपमिप्रमुर्षे मभ्याधयस्थानगुणं ममिद्धि ।
 एषां मयागम्य गतस्तु काला कालान्तस्तऽपि भवत्यनया ॥ ६५
 यदतममपणयान् एव भाषयदानानुचिन्तानुपायान् ।
 अत्रुम घटमिपसा मुनीनि कालायप समतिनाप एष ॥ ६६
 षभिर्गिभिर्मेप्रवैरमदीग वाय यदुक्त तन्पातनीयम् ।
 न म श्रिय युक्तिरेवजित रात्र्याचरत्त विजयधनुषं ॥ ६७
 यन्वीरज स्यान्नयाविगाथा नरत्त्यात्मनिर्वापिभामा ।
 स एव हस्ती यदि दीपत येऽपुंस्त्राभिमानस्य हि काऽधिकारः ६८
 अयं च राजेऽऽ समानगना नोऽत्मन मपर मदर्ष ।
 सवस्यमाणाय त यानुशाय कथे पुनर्पापति हस्तिराज्ञात् ॥ ६९

१ [१५४ मग] २ म लारय ३ [१५५ म] ४ क अरु-
 ५ [काले १५६]

संख्याधित घ व्यसनि यनाथ भुर्त्यादिन णपुजनाभिभूत ।
 द्वार नृपाणां पित्रभूमिभाग सतिष्ठत य किं साधनिषधु ॥८०॥
 अह य अत्रैव कयापि युक्तया वसामि मृद म्बहिताहिनाय ।
 एषाऽपि य मानुष एव राज्ञा मियाऽरिस र्यगभिचिद्रुत ॥ ८१॥
 अभ्यत्य दूरान्पि युनिमत्स्यात् महापट्टय म्बजनन वनम् ।
 तद्दधुना वार्षाविदा मयाद्य समसभूतन यथ मत्पम् ॥ ८२॥
 वराहनामा तत्र भागिनय गुताऽम्पह धमनरावस्य ।
 इति युव चालितरागय न धरथायप य मां दगा ॥ ८३॥
 इमान्स्ववधुयम धमलधानुति य पान्म्य रपिति प्रवामि ।
 वणिवमुत वा परिभुषमान सभासमध लपुतां वजामि ॥ ८४॥
 काम्याम युतिनिरवदरूपा समार्धयय रगुरस्य दता ।
 अज्ञानमस्यवराहनासा भयाऽहमस्मी युति न दाप ॥ ८५॥
 नृपाकार यय पुर्वतस्तु वीयायरात मया धुर्व स्यात् ।
 इषान्मचिन्तागतमानस सत सुधार पार्थ म सुषापणाया ॥८६॥
 तां मगमातङ्गिनराऽधिरुदामाऽप्युपमाणां पत्नस्वनन ।
 सधुत्य वदित्त उद्वनधी किं किं किमि यतदपुष्पदागु ॥८७॥
 त वृत्तयमाना परपारणाथा एषस्तापिसद्गवज्ञानुभूता ।
 यात्यद्य राज्ञा समराह्णाय रिपुदिरन्तु त्विति संममधु ॥८८॥
 निगम्य तपां वचन वृथुधी वदित्त साऽप्यनवापरीय ।
 सतापहृत्य नृपतश्चिर्षिनै नृप महत्या णिगुण जाय ॥ ८९॥
 एषा हि नूने यय धारित्री धीऽपस्य वा पूरुहता विदाह ।
 यदत्र वाप मतिचित्तयामि तदत्र मातामहृत्स्वित्तं किं ॥ ९०॥

[४ वा १८-२१] [१४९] १ ४ रि ५ ६ ३ म अर्ध-व
 ४ [१४९] ५ [१४९] ६ [१४९] ७ [१४९] ८ [१४९] ९ [१४९] १० [१४९]

प्रभाहितक्षेममुन्वमसिद्धं राशो विजित्यैवं रिपोवधाय ।
 तत्रापि कीर्त्यं मम धर्मदृतायुद्धञ्जुमयस्व न वारयस्व ॥ १०२
 श्रुष्टी मृतस्याभिमतं विदित्वा चष्टानुरूपां च यथार्थवाताम् ।
 तस्यान्तरं वक्तुमगच्छन्स तूष्णीं बभूवार्थपतिरिधित ॥ १०३
 इयं रथं वा वरवारणं वा पञ्चायुधनात्मपराक्रमणम् ।
 महाइव याऽत्र मया युयुत्सुस्तस्यास्मि कालं कथितं किं वा ॥ १०४
 इत्यवमाभाष्य पितृ समीपं तद्वत्सप्रप्य पुनर्धन्याम् ।
 समर्थं सम्यक्पितरं सहायं सप्रपयामास नृपान्तिकं स ॥ १०५
 कश्चिद्भ्रष्टा मत्तनया वरिष्ठं सारिज्यमिच्छुः समरागमत् ।
 मां प्रादिणान्त्रयन्त्रयुक्तं तस्यैव स्व उमकालहीनम् ॥ १०६
 पुराप्यशृण्वन् विजयप्रधानास्त तस्य सर्वं धृतवीर्यमस्यम् ।
 ध्रुवजयादव तर्कं भावी इति ध्रुवाणां मरिसां गतसु ॥ १०७
 न श्रुष्टिपुत्रस्त्वं उरगिरस्त्वभाराद्यं प्राकृतं पार्थिवलक्षणवान् ।
 क्षत्राणि क्षमाणि विगमयन्ति वृत्तिं तस्मिन्नुपलक्षितानि ॥ १०८
 हता मिल्हिनं पुन्दिंसना द्विपद्मदृष्टा मन्दन्तिगता ।
 दवनं दवन्द्रमपनं साकं शशून् विजित्स्तिरिपयं चित्रम् ॥ १०९
 अथ गुणगणमुरत्रा श्रुष्टिनस्तं सुतस्य
 उपगारिवपुराधा शिष्टमित्रवृत्तम् ।
 इति जगदूररीणां धारयन्ती मनांसि
 नन्तु विजयिणी ना युद्धसंघादभरी ॥ ११०
 नृपतिरनुनिगम्य क्षमयागावहानि
 ध्रुवावनयधराणां मन्त्रिणां तदृचांसि ।

मत्पुण्यता वा तव भाग्यता वा महाजनानां मुहृतप्रभावात् ।
 जित्वारिसैन्यं यत् सनिवृत्ता दाम्यामि त मत्मुतयार्धराज्यम् ॥८
 तता बृहद्रत्नपिनडहार निरीटकयूरफवुण्डलानि ।
 मलम्बमूत्र कटिबधन च पट्ट च तर्म्म मन्त्रै नरन्द्र ॥९
 अयाश्च सन्माय यथापचार भृत्यान्भृगु निव्रितमर्षवादी ।
 आहूय मन्त्रावरण्डनाधान्सनद्यतन्वाशु गशास यादृम् ॥१०
 नरन्वरा भास्वरमत्किरात् छत्राञ्चलञ्चामरमनुल्भ्य ।
 मुसलिपत मत्तमहागजन्द्रमागद्य दण्ड इनाभ्यराजत ॥ ११
 सनद्य सवायुधमवृतस्य मन्थ गजस्याप्रतिमडनाञ्च ।
 कश्चिद्भटम्बप्रतिमन्त्राण यथात्यस्योपरि चालमूय ॥ १२
 मन्मभिघ्नस्रवणाद्रगण्ड पातङ्गमम्भात्समाननात्म् ।
 अरिजय त विजयाऽधिरत् शोभात्था चन्द्रमसाऽभ्रमृष्टि ॥१३
 चमूपमन्त्रावरराजपुत्रा गृहीतशस्त्रा युधि दु मधर्षी ।
 आरह्य मत्तद्विन्दद्रवन् मत्स्थिरे यादृमर्षाप्सवस्त ॥ १४
 त कुञ्जग काञ्चनरञ्जुधारा श्वनाल्लसञ्चामरवीज्यमाना ।
 मयूरपिञ्जध्वजतुङ्गहृग रजुविसर्पागिरया यर्धव ॥ १५
 रथाश्च सद्वल्लमुवणनडा भास्वद्वजच्छत्रचलत्पताका ।
 महार्थरप्रतिर्मनिविष्टा कल्पात्तमूर्या इव त विरजु ॥ १६
 युद्धाश्वभारक्षमसच्चयुक्ता विचित्रवर्णा कुन्शीलभृडा ।
 सुरङ्गमा वायुसमानवगा समीयुर्वीपतिग्रासनन ॥ १७
 अनकवपो बहुशभापस्तन्द्रिपुञ्चलघूर्णिताम् ।
 तपां पुनर्वाजिरथद्रिपानां पदातिसद्य पुरत मत्स्थ ॥ १८

१ क निरीट २ क निरीट ३ क यादृमभाभुवस्त ४ [तद्रिपु]

पुरा षण्णान्तर्धीषर्गोन्मानिहितानन्त्यमतीभुम्भिनान् ।
 जित्वा षण्ण सागरवद्विपुष्पात्त्रि तर्धैरति मनस्यमर्थे ॥ ३०
 मुनन्त्या किं तत्र राजपुष्पा मन्त्रैर्विगम्पन्भूतया त ।
 या वारिर्ध्रैव षणिजनानां मुतानुरन्ता च मुस्यन लभ्यत ॥ ३१
 किं श्रीष्टिपुत्रस्य तृषामजा वै क्लान्तिं तनुमय प्रयास ।
 गजद्वन्द्वं पश्चिम्यमान समुद्ररश्मि च सा मनन्ता ॥ ३२
 एवमप्राणानपः त्रिपिथ्य समृचुमिथ शरनैवर्थाधि ।
 षणिसमुता राजवृषाम षण् षण् मरार्गीरुत्तन शरगम् ॥ ३३
 जयारिभनां श्रुभुजाश्रीप भद्राणि मन्वाप्नुदि भद्रमार्था ।
 तथ गणमुत्तर पर वचामि श्वार्गीजयशानिपुर सराणि ॥ ३४
 जिवा विपुन निमगभावा व्यपाम्य राज्ञा हृत्यस्य तापम् ।
 लभस्य त्पु श्वमुतां च पूजा यश पतासामिति धिचिदु ॥ ३५
 एव जनानां वृधिवचाभि श्रमस्यमान म्नुतिमङ्गलैव ।
 पुग षष्टिभूपतिना सदैव जगाम धिचिदु उज्जितधी ॥ ३६
 स्वर्गं श्वार्गीरुत्तचारहाग समुत्पितानिभ्रजकनुत्पत्या ।
 नरद्रमिहा वृहदुग्रगपा परम्पर त त्दृशु ससैया ॥ ३७
 प्रभञ्जनाभ्याहतचञ्जलामिगन्ध्रनाग जलधियधव ।
 तर्धैव गपानिल्वगनुत्त सनाणय साश्रतिभृश चरम्प ॥ ३८
 गजा जगजुम्पुरगा दिदपुज्यामन्तनागान रथिन प्रचवृ ।
 पत्नितिमन्यस्य च गिहनात्प्राप्तत्विवा धरणी बभूव ॥ ३९
 शडा । भय पन्हाश्र पण्य वशास्तथा मदलरा हलाव ।
 प्रावृत्पयाग एव त रवण प्रपृम्यन्ता गगन विनदु ॥ ४०

१ स मज्जरभस्य २ स वीचात् ३ [भक्तानुरि] ४ [भद्रमार्थ]
 [यष्पान]

प्रयागतानुघनशय्यापाणीन् महर्तुक्वामानभित समीक्ष्य ।
 प्रवञ्च्य शिशापल्लवागलन विनम्य पाणिनिचक्रपुराय ॥ ५२
 क्वचित्पुरापि मतिवर्द्धवरा पुनर्विशपण द्वि युद्धशाण्डा ।
 सद्गाभिराहृय परस्परस्य गात्राणि गर्भैर्विभिद्दुर्तृगता ॥ ५३
 क्वचि पुनर्लोहनिरदददण्डैश्चण्डा परपामभिससृृतानि ।
 एफप्रहारस्तु हृदरभिन्दन् शिरांस्यलामृत्युलपन्वमथ ॥ ५४
 क्वचित्प्रभिक्षा परभ्रमहार समुद्धरैस्तीक्ष्णमुखैश्च दंडैः ।
 पर गदापातविचूर्णिताङ्गास्तर्दव जम्मु परलाङ्गमुग्रा ॥ ५५
 तेषां मन्त्रद्विधमजाकृतीनां रणप्रियाणां कृतर्पाभ्याणाम् ।
 गुरवणात्कृत्तभासुराणां सुसप्रहरास्तुमला धभूव ॥ ५६
 नृकुञ्जरा क्वचिर्दहनमत्त्या पाप्मदशप्रथितात्रमाला ।
 विरजिर युद्धभुवि भ्रमन्त पाशावज्ज्वा इव मत्तनागा ॥ ५७
 क्वचिन्तृप्तदा रधिरान्तशम्बा परप्रहारप्रभवान्त्रीर्षा ।
 विरजुराजावनिघाररूपा घ्नन्ता गजन्द्रानिव हस्तसिंहा ॥ ५८
 स्वान्त्राणि क्वचिज्जठरभृतांनि निगृह्य वामाङ्गसुरैर्नृशूरा ।
 सगृह्य स्वहान्यथ ऋक्षिर्णस्तु विरजुराजायिव राक्षसास्त ॥ ५९
 अन्त मनापात्परिवृत्तनया क्वचित्पराघातनिरस्तजीवा ।
 निर्णीह्य ऋत्नेर्दशन उग्रास्त निपतुञ्ज्या तु सहस्रबाध्या ॥ ६०
 उरस्तु क्वचित्समरप्रियाणा निहत्य पूव पृथुसर्पलाहैः ।
 नि ऋष्य यानांश्रयानुग्राध्यैस्तरव तास्तीग्ररूप मज्जु ॥ ६१
 परस्पराघातविघ्नितान्त्रा परस्पर पीनभुर्जनिर्णीह्य ।
 निपात्य भूमावतिगपरीद्रा प्रमण चक्रुस्तदरात्तरांस्तान् ॥ ६२

१ [शिशापल्लवगलन] २ [वभूव] ३ म हृतानि ४ [यानांस्वरयानुबाध्या]
 ५ [चक्रुस्त्वपयानरांस्तान्]

रथाधिरुण मयलन्किरीणं ज्वलत्तनुत्रातृतसर्गगात्रा ।
 पनुधिराधिद्रपनुर्गेषुभिर्वर्षाणु धारा इव तऽप्यदील्पन ॥ ७४
 मनाद्गतानामथ वृद्धराणां गलन्महागलसमाकर्तानाम् ।
 म्माधिरुण प्रतिपादुकाया परस्पर तऽभ्यनयन्नाजटान् ७५
 एवप्रकार तुमुल् विमद्रे शीर्षस्य पुतामनुयागभूतम् ।
 समुटनासिगुतिमनिरस्ता म्पाविधृति स ष [— —] ॥ ७६
 त वाधमुग्धा कर्णधमदाभि मनापर षट्पिमाभिष्टिमात् ।
 चर्मथ गूलं पृथुलाट्टुते मज्जानुरयापममापमार्ध ॥ ७७
 कश्चिद्दिग्दृष्टानि वरायुधानि म्भ्रमंगलाभिच्छिदुरन्तरिष ।
 कश्चिद्गृहीवान्तर एव बीरार्त्तदिव [—] ती यमुचपरभ्य ॥ ७८
 गर्जगता म्भ्रुग्द्विदन्ता रथे रथाभ्रततना समता (?) ।
 तदानियुध्यन्त ह्येहयातन पत्तनयन्त्र पत्तानिधिम ॥ ७९
 गजास्त्रुग्द्विभ्रिपद्दहा क्षिती पत्तन वरण चतुः ।
 नरा रराथा युधि भीरवाऽप्यऽप्यलन्धकामा मरणप्रपाता ॥ ८०
 लन्धप्रणानां रणवधानां वधसमलभ्य मुनरत्नधारा ।
 युंन विरजु क्तनमाहसानां श्रुत्वाभित्तिपिव धानुधारा ॥ ८१
 महाजिभूर्मा गधिरात्तगाथा मभप्रपातद्गरथाभ्रवृन्ता ।
 षट्पिगतान्धाभ्रविलम्बपाला म्पाध्रराज गफल् वधार ॥ ८२
 हरिद्रजानां गवतामन्वात्तचिदपाद्गावपरैश्चगात्र ।
 कश्चित्प्रपन्नप्रतिनतनाथ महारणा भीमता वधूव ॥ ८३
 स्थित हरिश्च हरिश्च नम्र कश्चित्पुन गुरगति मरुत ।
 वधरिश्च नीर वधरिश्चकुह वरचिन्तयेमाप्य भृशं जटव ॥ ८४

१ क [३] २ क [४] ३ [५] ४ [६] ५ [७]

इति गजरथराजिपादभारै-
 विपुलरत्ने समञ्चतुर्विधैर्म्तैः ।
 उभयनृपयशावसन्तभूते
 निश्चिततया रभूव मिश्रयुद्धम् ॥ ८५
 ललितपुरपतर्नराधिपस्य
 प्रथितधियो मधुराधिपस्य राज्ञ ।
 यदभवदनयाविशेषयुद्ध
 तदहमशेषमतस्तु समवक्ष्ये ॥ ८६
 इति धर्मकथोद्देशे चतुर्गसमन्विते ।
 स्पुष्टशब्दार्थसदर्भे वराहचरिताश्रिते ॥

मिश्रकयुद्धो नाम
 सप्तदशमं सर्गं ।

[अष्टादश सर्ग]

नरश्वरा य मधुराधिपस्य भूत्वा प्रकृत्यर्थपरा समेता ।
 तान्साधदानप्रभुर्लक्ष्णार्थे स देवसेन स्वयं चकार ॥ १
 ततो महत्त्रयस्त्रिगण्य तस्य जिगीषया नीतिपराक्रमाभ्याम् ।
 तदन्द्रसेनेन स यादुराम स्वयं प्रतस्थे खलु देवसेन ॥ २
 सतजनापायविधानमार्गं प्रात्साधमानामथ सान्त्वदानैः ।
 रिज्जेतुकामास्य वरुधिनीं तां घ्यूह विधिज्ञं हृतवानभयम् ॥ ३
 कृतापधाना खलु याधमुत्था पृष्ठा यथाकामममृयुभीता ।
 अत्रागता यऽप्यनुरागिणश्च सत्राहनास्तान्प्रशशास यादुम् ॥ ४

१ [अष्टादश]

स्वभावतः शूरतया कृताया लम्बाभ्यनुज्ञाश्च पुनर्नृपण ।
 इतस्ततः गमुचम् धराम्रैर्घ्नन्ता विचर्युधि कालकल्या ॥ ५
 एव मवृष समर सुपारं महार्णवधुन्धनरङ्गलालम् ।
 गत्यातिसपट्टनजातवर्द्धिं समीक्ष्य राजा च तन्द्रमन ॥ ६
 यत्नाहकारय वरधारणन्द्र द्रुत समारण्य गृहीतगम् ।
 पद्मभिगजानां तु वृत्त सट्मं किमास इत्यतदथाजगाम ॥ ७
 आयातमालाक्य तन्निद्रसन महन्द्रविमान्तमपारवर्ष्यं ।
 कर्णद्वन्द्वं विजयाऽभ्युपत्य पुरं सरिं तस्य चम् मराध ॥ ८
 भाकर्णपूणानि शरामनानि कृत्स्नैव लक्ष्यपु निपात्य हृष्टी ।
 अयान्यमिन्द्रमरिद समता समन्तत सचिविधु प्रसद्य ॥ ९
 गजाधिरुईस्त निपात्यमानास्त गद्गवा हस्तिषु पदपिच्छा ।
 शिखण्डिन पर्वततुङ्गहृत्प्राप्तिर्लीयमाना इव पर्वतपु ॥ १०
 तपो तु सनाहवतो गजानां मुखेषु स्यान्निश्चान्तिनाम् ।
 आन्तब्रह्मादितरतरस्य टता ममर्तुर्हत्याहपटा ॥ ११
 न नामरापातविभिद्यगाश्च मचक्षरद्गाहिततीक्ष्णधारा ।
 गजा मदाधा समर रिपूणामापातिकाभ्रभाधरभीषरूपा ॥ १२
 गदाश्च गुप्य परिषा घृइन्ता निशातधारा हृदशतयध ।
 निपात्यमाना युधि पाधमुपैधम् परास्तत्परिण स्वयन्तुन १३
 अयायन्तास्तु बलाद्गजानां उत्तान्य रापादिसतभणन ।
 स्वलाहितोत्तभिजघ्नुरयापाराजनायामिव तैरलातै ॥ १४
 पाथान्तमस्योर्ध्वगतोस्तु क्षचित्तमपूर्वमध्यातनिपादिनाऽपान ।
 संवधविट्टनिदिशे पृथगेतिपातयामामुस्पेय धीरा ॥ १५

१ (कनि इमे) २ क विष्णु ३ (पराधरा (१)) ४ म लवन्तु
 ५ (शो-११२२)

आद्य नीलादिमर्मांगकन्धं कथिन्तं चाल्पविषयात् ।
 ग्रन्थं स्वर्गस्य प्रगर्षीतमाणत्वेनैवैष्टयानि समस्तनुवाच ॥ २७
 किं वा स्वर्गज्ञानुविशिन मेन तत्रापरायणं सुखं नृणां ।
 गुणत्वा वा हि मु चाल्पस्या जीवन्त पथ्यानि भद्रं भद्रम् ॥ २८
 र्पुत्रपाणां समरं प्रवृत्तं नैवाति याग्यास्य कणिक्मुतवात् ।
 अपादयाम्भुपुतास्यपुद् नूनं वप ना सुनमुच्छ्रयाम ॥ २९
 लक्ष्म्यः प्रमुर्वीशगुणामिति न्व दूरात्तया प्रसमुपैष्यकस्मात् ।
 तारविध निरूपमप्रवीण न हन्मि निष्ठाणमागु याहि ॥ ३०
 र्थां प्रयाति पुग्ता न चच्छन्तारदनीसस्व सुहृत्तमात्रम् ।
 निहृष नऽद्भानि नृणां मर्जापे मपयाम्यद्य हि मा त्वरिष्टा ॥ ३१
 र्पन्मनस्य युवाधिपस्य युवन्वतजावग्गवितस्य ।
 गिर निशम्पापमनात्तन्नी कश्चिद्भट मत्ववद्दुषा तम् ॥ ३२
 या वा स धाह तव किं मयात्र गतं स पुरायमभीप्सितार्थं ।
 मयाधिभ्रष्टस्तु मदेव पित्रा त्वां मापययद्य यमानिधित्वम् ॥ ३३
 गत्र पर्या परराजधानीं प्रदीनुवापस्तु रिनेव वेसात् ।
 विषागतम्व धनमानहमा लज्जावित्तद्वद् जातिधीर ॥ ३४
 विद्वानवान्या नयवद्विनति गुर कृताश्रया न च मृत्युभीर ।
 सप्रामया स जपन्परातीनावृष्यमाणा धियत न कश्चित् ३५
 स्वर्भाविननाय ममाग्रतस्तु यदि मयाता निरुपद्रवण ।
 मसम्ब पथास्य मृगुक्त्वय श्रीवन्मनायमपीतसत्त्वम् ॥ ३६
 अवज्ञयान्पाम्नु विवसत या यत्किञ्चित्प्राप्तनिर्गर्वदम्प ।
 निरम्नविज्ञानगुणावबन्ध स लोथव सत्सु परं मयाति ॥ ३७

१ क° लयान° २ क° प्रलम्ब, [प्रसन्न] ३ [मयापारम्]
 ४ [प्रयात्] ५ [विद्वानवान्या] ६ क° विवसित

ता धारणां भवन्मन्त्रिणीं प्रणाननभ्य सुतरनपारी ।
 वाराभिपातसतभिस्वरूपा यथा नर्गा स्पन्तिकपानुपारी ॥ ४९
 अमृषपिग्निश्चनमाह्वरार्गा गन्धगन्धवाश्चनगन्धुषटी ।
 मरिचुर्ता माध्यवपुर्भूता तां विरजनवाग्निगारिर्भा ॥ ५०
 अपायमृत्तानि च क्षामराणि मवायमान्यमतिमृत्तानि ।
 नभस्मन् रजुर्नीच तानि मरिचुदुन्धा इव सपतन्त्य ॥ ५१
 उपन्त्रसनन विमुक्तगति करण क्षामन निपात्य भूर्मा ।
 कधिद्भटा क्षिणवाहूनागु जपान तवया इति मवायकत्या ॥ ५२
 तर्नीक्षशतिप्रहता भिषद्य चरण सध्याववपुधरण ।
 पाशान्यमप्याभु निपाय भूर्मा कधिद्भटस्य मचकर्त पनुम् ॥ ५३
 किं वा त्रयाद् चिरमथ यात्म्य यणिमृत्तनागुगुणाधयण ।
 इति मभाप्य मतिभत्स्यनीतिमुमाव चर पुर्नरेन्द्रसनि ॥ ५४
 आयानमालावय हि फालचक्रं तक्षपिन्वा स्थिरधी मुचरम् ।
 धृत मृष्टान्यन्मापयत्र रिउत् हस्त पत्रकारनद्धम् ॥ ५५
 भूयाऽप्युपन्त्रम्य हि पाग्निभाग्निहत्य तूण वणयप्रहारैः ।
 ध्वजातपत्रामलक्षामराणि निपातयां भूमिनल वभूव ॥ ५६
 शिशावल्नामपरायमण छिद्यैवहस्त पुर्नरेन्द्रसनि ।
 मृहतमर युयुधर्जनिर्वासा भ्रमन्तन्ता द्विरता यथैव ॥ ५७
 कधिद्भटाऽवाप्यमुचदिगाङ्गा द्वाभ्यां भुजाभ्यां द्रुतमायताभ्याम् ।
 जवन गन्वा विविगु शरीर यथारगन्त्रा विवरऽचलस्य ॥ ५८
 उपन्त्रसनम्य वगायुधानि सप्यन हस्तन विनि वृतानि ।
 ययु पुनस्तानि च मन्मन्द लृनैकपक्षा विहगा यथैव ॥ ५९

उपर्युक्तानि गृह्यसामयानि निरूप्य भूमिः प्रतिष्ठापयति ॥ १ ॥
 अथिह्येत् सामयुग्मानीं यतीं विद्यमानं यथापि ॥ २ ॥
 यथापि वापि इत्यागत्य अथिह्येत् कल्पयन्त्येवम् ॥ ३ ॥
 वा इत्येवमं वापि वापि इत्येवम् ॥ ४ ॥
 इत्येवम् लयागतिं लये यती वा गत्यापि वा इत्येवम् ॥ ५ ॥
 निरूप्यवान्निर्वाण्यमानि गृह्यसामयानि वापि अथिह्येत् ॥ ६ ॥
 लयागुग्मानीं यथापि लयागुग्मानीं वापि अथिह्येत् ॥ ७ ॥
 इत्यागत्य वापि अथिह्येत् इत्यागत्य वापि अथिह्येत् ॥ ८ ॥
 लयागुग्मानीं यथापि लयागुग्मानीं वापि अथिह्येत् ॥ ९ ॥
 इत्यागत्य वापि अथिह्येत् इत्यागत्य वापि अथिह्येत् ॥ १० ॥
 लयागुग्मानीं यथापि लयागुग्मानीं वापि अथिह्येत् ॥ ११ ॥
 इत्यागत्य वापि अथिह्येत् इत्यागत्य वापि अथिह्येत् ॥ १२ ॥
 लयागुग्मानीं यथापि लयागुग्मानीं वापि अथिह्येत् ॥ १३ ॥
 इत्यागत्य वापि अथिह्येत् इत्यागत्य वापि अथिह्येत् ॥ १४ ॥
 लयागुग्मानीं यथापि लयागुग्मानीं वापि अथिह्येत् ॥ १५ ॥
 इत्यागत्य वापि अथिह्येत् इत्यागत्य वापि अथिह्येत् ॥ १६ ॥
 लयागुग्मानीं यथापि लयागुग्मानीं वापि अथिह्येत् ॥ १७ ॥
 इत्यागत्य वापि अथिह्येत् इत्यागत्य वापि अथिह्येत् ॥ १८ ॥
 लयागुग्मानीं यथापि लयागुग्मानीं वापि अथिह्येत् ॥ १९ ॥
 इत्यागत्य वापि अथिह्येत् इत्यागत्य वापि अथिह्येत् ॥ २० ॥

सपूज्य त सागरवृद्धिमिभ्य कश्चिद्भट चापतिममभावम् ।
 गजन्टमाराप्य घृतातपत्र पुर विवेशावनिप सलीलम् ॥ ११५
 आनन्दमर्षं पन्था मृदङ्गा वीणा सवशा सह कमतालै ।
 जय नरन्टम्य निवदनार्थमागीगिरथाप्याधिक निनेदु ॥ ११६
 गृह गृह चन्दनघामचिन्ना समुल्लिखता पञ्चविधा पताका ।
 प्रपञ्जनस्पर्शविवर्तिनाङ्गा रजुम्नरङ्गा इव सागरम्य ॥ ११७
 मामादगर्भादभिनिस्मृतानि वराङ्गनानां मुग्धपङ्कजानि ।
 बभुध्रमल्पद्वचरणावर्लीभि सवधनानीव सराम्हाणि ॥ ११८
 वातायनभ्य खट पुष्पवर्षं वराङ्गनावाङ्गुलना सर्गील ।
 प्रचक्षन्त्यूर्णरजाविमिश्र वातावधूता इव कामवद्वेष ॥ ११९
 पुराङ्गनाम्ना पुरमाविगन्त कश्चिद्भट भूपतिर्नव सार्थम् ।
 ममीभ्य वास्थानि मनानुगानि ज्ञातप्रहृषा कथर्यारभूतु ॥ १२०
 कश्चिद्भट पश्यत पश्यतेन धिपाञ्ज्वलन विभुधेन्दुलीलम् ।
 एताञ्ज्यनकान्वलवीर्यहृष्टाङ्गिगाय शशुनिति काविदुषु ॥ १२१
 एकस्य हेता करिणा नरन्ट स माधुरो दूरतरान्धत्य ।
 म्रिय मुत कागगजाश्च सारानुन्सृज्य यातम्बितिकाधिदाहु १२२
 जगजनानां पुरपुण्यतस्तु रिपु त्रिगायायमथाश्रमण ।
 अनाञ्ज्यथा कवलमानुपण कुता जया लप्स्यत इत्यवाचन ॥ १२३
 काश्चिद्वरन्त्राजिनपूर्वपुण्यात्कावित्युनन्तामुक्तप्रभावात् ।
 काविस्त्रय स्वन पराक्रमण रिपु त्रिगायत्यवदस्तरण्य ॥ १२४
 कुतस्तु कश्चिद्भट एव धीमान्बुतो वणिकरन्मानुपाज्यम् ।
 कुता वणिवत्त्व कुत एतद्दय नास्माकमस्मारखटु विरमयोऽस्ति ॥

[एकोविंश सग]

अथान्यथा वृद्धतमैर्नरेन्द्रैः सुख निपण्ण तनयां मदित्स्व ।
 आहूय कथिद्भटमासयित्वा पप्रच्छ वशानुगतां प्रवृत्तिम् ॥ १
 विज्ञानरान्तिगृतिसच्चयुक्ता यता दिग्गन्ते प्रथितोररीति ।
 धर्या ततस्त पितरौ कुतस्तां विज्ञातुमिच्छामि न चाद्विरोध ॥२
 स्मित्वा तत सोऽर्धपराङ्मितश्च कथिद्भटा नात्मगुणमशसी ।
 प्रच्छाद्य सद्गतमदार्थमयद्वा यभाष क्षितिपाय युवत्या ॥ ३
 कथिद्भटः शूर उदारकीर्ति श्रुत्वा श्रुत्वा मुनुस्त्विति लाकवाद् ।
 स एव म धधुतम पिता च पिता न चान्या भुवि विद्धि राजन् ॥४
 जानामि तेऽहं त्रियमाणमर्थे वचाविशरैरहृदि वर्तमानम् ।
 कुतस्त्वय किं कुलमस्य वति कन्यामदान प्रति त विमर्श ॥ ५
 सा तिष्ठतु स्वा मुमुतानवधा न तां मदीपाल वृण त्वदीयाम् ।
 वणिवमुत्प्रति मना निधाय प्रसीद म वा परिणामरम्याम् ॥६
 सभागताम्तद्रुचन निशम्य प्रसन्नतां वीक्ष्य विनीततां च ।
 आनृतर्भाशस्य च समशुध्य विशापयां भूमिपति पभूदु ॥ ७
 स्वयन्द्रमन समर जितश्रेष्ठुभ्य मदास्य मुतयाधराज्यम् ।
 इत्यवमाषाप्य सभासमक्ष भूया विचारस्तव नानुरूप ॥ ८
 यत्पूर्वमारयाय सदस्मु राज्ञां तत्प्रत्यनीक न च युनिमति ।
 महाजनानां परिहास एष धर्मस्य चात्यन्ताविरुद्धमतम् ॥ ९
 प्रवीति चक्षुर्मनसा विशार प्रवीति सौम्य्य वपुषध शाभा ।
 कुल हि नृणां विनया प्रवीति इत्यवमुक्त सदसि मधाने ॥ १०

१ [नरेन्द्र] २ [सद्भूतमपाय]

राज्ञा सहायान्तमिभेन्द्रमूर्ध्नि विलोक्य त सागरवृ-
 इद पुन* पश्यत दर्शनीय कश्चिद्धृष्टाय श्रियमेव भु
 येनात्मनोपार्जितमत्र पुण्य तेनैव भाक्तयमिति प्रष्टि
 इद विपर्यस्तमिवापलक्ष्य परं कृत यद्धि परस्तु शुद्ध ।
 अवश्यमन्यत्र महाकृतिभ्यामाभ्या सहैवाचरित तप. स्या
 तदेतदुद्धतफलमपश्च सुव्यक्तपासीदिति मानिदूचु ॥ १२

इत्यत्र ललितपुराधिवासिनीभि

प्रतिया तौ रुथितौ विलासिनीभि ।

तेनैव क्षितिपतिना वणिक्मुर्ता तौ

सप्राप्ता नृपगृहमृद्धिवद्विशालम् ॥ १२९

राज्ञीभिर्मदनरस प्रणयिनीभि^३

कान्ताभि प्रचलितचारभूपणाभि

सुदश्रीश्रुतिसरूथारताभिर्हृष्ट

स [— —] नृपतिरथाविशत्स्वगहम् ॥ १३०

इति धर्मकथोदेशे चतुर्गसमन्विते ।

सुदशब्दार्थसदभे^३ वराहचरिताप्रिते ॥

कश्चिद्धृष्टयत्रियो नाम

अष्टादश सर्ग ।

१ [कश्चिद्धृष्टय] २ क °शृष्टिवद्विशालम्, [°कश्चिद्धृष्टय]
 ३ [°रसप्रणयिनीभि]

मत्तद्विषानां तु सहस्रसरया द्विपद्सहस्राणि तुरङ्गमानाम् ।
 ग्रामा शतन महता सहस्रा हिरण्यकाटयश्च चतुर्दशैव ॥ २१
 द्वात्रिंशदापाजितनाटकानि वृद्धा किराता विविधाश्च दास्य ।
 मुशिल्यन कर्मकरा विनीता दत्तानि पिशा विधिवदुहित्र ॥
 अन्यश्च लान्ऽतिगायमवृत्तमुसस्त्रत द्रव्यमनकभेदम् ।
 व्रीडानुरूप विधिना विभूर्त्यु प्रीत्या ददा भूमिपति सुतायै ॥
 सटल्लसस्फाग्नितचाररूपां दिवान्तरांशुप्रतिमां महार्दीम् ।
 आरग्य तां तां निविषां महर्ध्यां प्राचक्षितां सागरवृद्धिगहम् (?)
 अष्टान्शत्रुणिगणप्रधानैरष्टादशान्यव दिनानि तत्र ।
 क्वचिद्भटस्यावनिपात्मजायाश्च विभूर्ति महती महद्भि ॥ २५
 ताम्बुलबस्यात्तमभूषणानि विलपन स्रग्वरभाजनानि ।
 मम्पर्धयबाहरदस्नदानीं समपयन्ति स्म नरेद्रपत्य ॥ २६
 स्वबाहुर्वायार्जितभागवत्या भूपश्रिया साधु विभासमानम् ।
 क्वचिद्भट रात्रमुतां च वीक्ष्य जगज्जन स्वैरमभाषतत्यम् ॥ २७
 किं मिसरीणां मिथुन त्विद स्यादाहोस्विदायातमथद्रलासात् ।
 विशाधराणां विषयादपत यदच्छयदागतमित्यमस्त ॥ २८
 अज्ञातवश परदशनाता ध्याऽयमस्या पतितामुपत ।
 पुण्यावितानां हि नृणां नृणाश्च पुण्यान्विता एव भवन्ति भाया ॥
 ईद्वकुरुरूपाणि महीगतानां कीदृक् शिवा तत्र नभधराणाम् ।
 ईद्वयदि स्यात्कलित नराणां कीद्वकुरुराणामिति किं वचाऽस्मि ३०
 किं वानया पूर्वकृत तप स्यात्काराधिताभ्यां खडुद्वता वा ।
 प्रतानि वा याचरिता पुभाभ्यामित्यप्रवीद्विस्मयफुल्लनश ॥ ३१

१ [महार्दी] २ [कीद्वकुरुराणामिति]

मत्तद्विपानां तु सहस्रसंख्या द्विषत्सहस्राणि सुरङ्गमानाम् ।
 ग्रामा दानेन महता सहसा हिरण्यकाण्डश्च चतुर्दशैव ॥ २१
 द्वात्रिंशत्यानितनाटकानि वृद्धा किराता विविधाश्च तस्य ।
 शुशिल्पिनः क्षमेकरा विनीता दत्तानि पिशा विधिवदुत्थि ॥
 अथ च साकऽनिशयपुत्रागुरुसंस्कृत द्रव्यमनकभदम् ।
 श्रीदानुरूप विधिना विभूर्त्यु मीत्या ददी भूमिपति शुतार्थि ॥
 सद्रन्मगम्यारितचारुर्षा दिवाकराभृपनिर्षा मंदादीम् ।
 आगच्छ मां मां निविश महर्ष्या पाचक्षितां सागरपृदिगतम् (१)
 अष्टाङ्गभ्रमिगणमथार्नरष्टादशाथव दिनानि तथ ।
 पथिङ्गस्यायनिपात्मजायाश्च विभृति पत्नी मरुद्भिः ॥ २५
 ताम्पुण्ड्रग्राह्यमभूषणानि विल्पनं मग्धरभाजनानि ।
 मस्पर्धपवाहरस्त्रदानौ सप्रपयन्ति स्म नरद्रुपल्य ॥ २६
 स्वबाहुर्षीयानितभागवत्या भूपधिया साधु विधासमानम् ।
 पथिङ्गं राभगुता च रीरय भगज्जन र्वरमभापतयम् ॥ २७
 किं किमरीणां मिधुनं त्विदं स्यादाहासिदापातमपद्रुणात् ॥
 विद्याधगर्णा विषयादपनं पदच्छयहागतमित्यर्थम् ॥ २८
 अज्ञानवशं पदस्रजाना ध्याऽयमस्या पविताहुपन ।
 पुण्यान्वितानां हि तृणां नृणां पुण्यान्विता एव भवति भार्या ॥
 ईदवगुरुपाणि मदीगतानां रीरुं निशा तथ नभधराणाम् ।
 ईदवपदि स्याद्भक्तिं नराणां रीरवगुराणांदिदि किं बधाऽस्ति २०
 किं शानया पूर्वहने तथ स्यात्काराधिताभ्यां स्तुल दचना सा ।
 मत्तानि कायापतितो पुभाभ्यामिन्द्रवर्षाऽस्ययपुत्रैश्च ॥ ३१

(१ मरुतः) २ । (३) (४) (५)

सा चापि तन्वी त्रयि सत्तभासा प्रसीद नायानुसृष्टाण मद्राम् ।
 इति श्रुवाणां परिपुष्टपुष्टि सहनुषं वाक्यमिदं जगाद ॥ ६५
 यं त्रिलोक्ये मनुजा ध्येर्ताता ह्यप्रतापान जगत प्रसूज्या ।
 परस्य त्वागुरमानुषसु पर सुख शाश्वतमाप्नुवन्ति ॥ ६६
 न मज्जयेन्त्यम्पुनिषा सुशीलाश्च दम्पुपीशा जराविराग्नि ।
 न दवता लह्यपितु समयो विद्या विनश्यति शशापयत्नात् ॥ ६७
 इराप्यनीला परिभूयमाना दु त्वा यनवानि समानुवन्ति ।
 परत्र तीव्राण्यगुणानि धं ध्रुवं लभत नमसु मूढा ॥ ६८
 यं शीलबलाविह लह्यपुष्टं मदात् तृपतलभत ।
 यथा तथा दर्शय वाग्मुग्धानां तृणां परत्रापि यथाथं गार्थ्ये ॥
 सुशीलपादात्म्यरान पूर्वै र्निमुनशापोऽपभूयमथः ।
 तता मया लह्यपितुं न शक्या प्रतस्थिति सा मुनिसाक्षिभूता ॥
 यद्यप्यनुज्ञां कुरुत नरद्रा एहापि कस्यां विधिपूषण ।
 आस्ताञ्जया सर्वजनापवादं पादुं न क्षता न हितं परत्र ॥ ७१
 इत्यब्रमुता प्रतिभयसाक्षया मारी विनिगम्य नरोद्रपुत्रीम् ।
 मनारयो ममपशापबद्धामाश्रयानार्थं यधुं जगाद ॥ ७२
 पत्रार्थितं राजगुण स्वया तु तस्यमाचक्षितपरिषाय ।
 नाऽप्यादरणानुमत विषये मवाश्रयामासमना बभूव ॥ ७३
 तस्मात्सुखं साधि मर्गीभिरात्म्य स्नात्वा हि हृत्स्व स्वयत्तुष्ट
 द्विषिष्वराम्भु प्रतिपादयिष्यं शाकं विनुय स्थिरधीभर स्वम् ॥
 मद्रियल्लभापमयं मयोग धौशविषं केशसमर्थदुर ।
 ज्ञानुं मया मदधिया हि क्षरयं पया न ज्ञानाथ मता सुवत् ॥
 एवं बदन्ती व्यपपातरां मरादनागपिनरत्तदृष्टि ।
 पलादयं स्वयं सुराहृतरय पुन पुनस्ते तरणी जैतारं ॥ ७४
 १ (मद्रियल्लभापमयं मयोग धौशविषं केशसमर्थदुर) २ (लभत) ३ (मद्रियल्लभापमयं मयोग)

[विंगतितम सर्गः]

भयं च धामिषणा विषमानिव
 र्बहूषलागुणशास्त्रविशारदे ।
 ललितपूर्वपुरप्रतिरामिभि
 निरमरंस्तु सुखेन षणिमृष ॥ १
 उपतिशान्तमुतां कुलनदिनी
 समरराजवधूषियङ्गनाम् ।
 जनपदार्थद्वयद्विपनार्थ
 समुपलभ्य न चिदं यथा ॥ २
 मवरदम्यतन्पु च शर्वरी
 नयत क्षीलगुणानथ परमु ।
 द्रविणमधिषु साधुजनषु च
 [] ॥ ३
 भनुभवविषयांश्च मनाहरान्
 सुकृतकर्मपत्यादयसावता ।
 ललितनामपुर पुरपालम
 सुखसुखान् उपात्मजया तथा ॥ ४
 पुनरित प्रमत्त पित्रुषयो
 अमितसखरपरायमधयया ।
 मवरधेममपूर्ववराह्या
 पदभरत्तथयामि तदीक्ष्यता ॥ ५

अपहृते सुमृते वरमाजिना
 नरपतर्षेनमाऽमुग्यान्तय ।
 मतिवरममुग्या नृपमन्त्रिण
 समभिपन्न्य सुपणमतिष्ठिपन् ॥ ६
 युवनृपत्वमवाप्य नृपात्मज
 मतिविमुद्दनमाम्मुद्धानन ।
 भृशतर स नृतार्थतया रर्षा
 गतघन च निगीव निशाकर ॥ ७
 उदितनालद्विवास्स्तेजसा
 विषयरागवशीकृतचतस ।
 जगदनर्थगणात्परिरभत
 कतिपयानि दिनान्यगमन्मुदा ॥ ८
 परनरेन्द्ररालन विमदित
 स्वविषय परिभूय महाजनम् ।
 अथ कदाचिदवत्य युवाधिप
 स्वयमियाय स यादमना बल ॥ ९
 रथपदातिनुरङ्गमवारणै
 समुपगम्य भृश युयुधे युधि ।
 रिपुनृपाऽतिरुपा भैकुटीपुट
 मतिजघान सुपणरल वलात् ॥ १०
 युवनृपाऽभिहता रिपुसेनया
 क्षणमिभिन्नमिचूर्णितशासन ।

१ [परिभूय] २ म क्षया स व्यापित ३ [भृकुटीधर]

अथ जित समर सतुरङ्गमा
 द्रुततर प्रयया पुरमा मन ॥ ११
 रिपुनरन्त्रयलाहतपाङ्गर्ष
 मतिनिवृत्तमयक्ष्य पुन गृतम् ।
 नरपतिविरमा मनि सस्मरन्
 वरतना स्मृतवाचदृशा गुणान् ॥ १२
 विनयशीलविचित्रगमयित
 बहुजनमिषमप्रतिपाङ्गम् ।
 परमधाधिकमादववदुर्ध
 समुपलभ्य न घातमवक्षित ॥ १३
 स्वतनुदुषलतां जग्याचिता
 परिभवं रिपुभि कृतमामनः ।
 परतनाथ गुणाननुगम्यर
 स च गताह स धीरपितुं धृतिम् ॥ १४
 युवदुषस्य तत प्रपलायन
 विवल्तामुपलभ्य स भूपत ।
 ह्यरपट्टिपङ्गधनपाया
 रिपुदुषकरया पुनगमथा ॥ १५
 ल्लितभागतया वदमास्थिता
 विषयभाग इता भवतादिति ।
 जनपनाधमय हरिरथ्य त
 हरिगमर्त्त तत स वधाहम् ॥ १६

प्रतिविधानविपुत्ततया षय
 परिचिनन च वक्तुमुपाधिता ॥ २२
 सग्विजना स्वमुता कृतर्पादपा
 परबलस्य मद प्रतिभाञ्जिन' ।
 तद न सन्त्यरयाऽपि पालात्कटा
 षयमिर्द स्वपरीक्ष्य कृतं स्वया ॥ २३
 विगतगापमथादकमप्लव
 समुपलद्धपितुं विपत्तन च ।
 रिपुषलार्णवमुत्त्रमितुं पुन
 र्दृप न क्षयमपक्षयतस्तव ॥ २४
 ललितगादपुरापिपतिर्भञ्ज
 विपदिताऽद्वितदर्पशिवाटन ।
 यदि षयं नरदव षयाहरान्
 मविगुजापदि षद्वयमप्यति ॥ २५
 अथ च दुत्तिमदधममधितं
 दिनमिताक्षरसारसमुच्चयम् ।
 अनुनिशम्य हि मन्त्रिबवाऽपद
 मृत्पतिराधु तथा विपतापिति ॥ २६
 क्षितिपरागननतीव्रतया (~)'
 जनपदेष विनाशभयन च ।
 स्वपतिभक्षितया च षयाहरा
 ललितगादपुरं मपयुद्गतम् ॥ २७

१ (ललितगादपुरं) २ च (३२: ५) (२७)

प्रतिनिशम्य च परगतं स्वभू
 त्सग्लिखिन्दुपरिप्लुतगचन ॥ ३३
 नयनवारिपरिप्लुतमाननं
 हृदयवपभृना मह बीभ्य च ।
 अथ तृषा लम्बिताग्न्यपुराधिप
 प्रतिरिषुध्य गृधीरनुमानन ॥ ३४
 वरवराङ्ग पुरा विदिता मया
 कथमिहापितयानमि सन्वृत ।
 इति वदन्नुपगत्य नरश्वरा
 र्हेषपुद्गमुत्र परिपश्यज ॥ ३५
 धनगतोऽहमथादधिबृद्धिना
 करुणया परया तनयोदृतः ।
 तदनु ते तनयामुपधाय धे
 नरपतिस्वपदे स्वमधिष्ठिपते ॥ ३६
 अथ तता भवता क्षधिवा न मे
 ह्युवि न वधन वधुतप पर ।
 इति वदन्तमवेत्य पितृजन
 धरणवीरपतस्वराज हरन ॥ ३७
 गतवति स्वयि माध राम-तता
 गिरिगुहागु बनेषु नरीषु च ।
 तृपनिर्षागधरा परिबभ्रु
 र्ने विरिदुष्य धव-तदितागमम् ॥ ३८

म्यगुतया शकन्ते ' सद्य बन्धुभि
 नैरपति कृतया सह भाजनम् ॥ ४४
 मदनतापनम्बन्धितघतना
 पतिमुपन्य मनागुणित मिरम् ।
 रविषराभिहता जल्पदागम
 वसुमतीव जहप मनारमा ॥ ४५
 भय पियासुरतुल्यपराव्रमा
 वरतनुर्विषय मति चाग्मनः ।
 उदधिवृष्टिमृपेत्य वष रपुत्रे
 रामपुरासुरमित्यमभापत ॥ ४६
 अस्तुहृदा वनगावरिणा भया
 मम पिता न पितापि पिताभक्तु ।
 किमिह खेदवर्षेद्युभापित
 कथयत्यौषदितां न परी सुतः ॥ ४७
 विनय एष हि भूषणमुत्तमं
 विनयमूलमिदं जगत पदम् ।
 तत्र इता विनये वणिजां पत
 तत्र करोमि वसुधारवृद्धये ॥ ४८
 अविदितं भवता न च त्वदमे
 मरुपतरिदमस्य विधीयितम् ।
 वणनिमित्तमनेन हि गच्छता
 त्रिगावशाप सहानुभवेन मे ॥ ४९

कल्पितपूर्वपुर नृपतर्गम'
 जलनिध मकच्छनिमादर्थो ॥ ५५
 इपरयद्विपपान्निगदना
 रसपुत्रममुि छत्रपुत्रिविभूमरः ।
 न ददात् त्वदु तत्क्षणमम्बरं
 त्तिनकरध परिपुरदेनुमान ॥ ५६
 अपनयागु जेह इयतुरङ्गमं
 मन्निभिन्नरुद्विरगतिषात् ।
 तुरगपृषगतां च विचारिषा
 मपनयति रक् परिनुभुव ॥ ५७
 मधुरवारयरगरनुगच्छतः
 पुरजना तृपति त्वयगिप्यताम् ।
 मुषतृपण दिवाकरतेजसा
 परबलोन्मयनार्थमताम्पुर्धे (१) ॥ ५८
 मबल्लकतुपतद्विदगावुष्ण
 मयितमुनयनामपुत्राणवम् ।
 कल्पितपूर्वपुराणिपुरामुखा-
 दधितामार च त्रिपनी दुम् ॥ ५९
 तदनु सागरश्चद्विषनिषपतिः
 एषन्तायतारममयचित्त ।
 नृपगुताद्विषाद्वगततर्गनी
 इत्यथनुवृत्तं मयसौ वने ॥ ६०

५४

१ (५५-५६) २ ४ ५८

वति च मन्त्रविः वति यत्तुभा
 वयय धेदितुमिच्छति धे मति ॥ ६६
 इति यदीपातना मतिरान्ति
 वपतिरस्यपल्लिपिपाण्डुम् ।
 वृधि पराङ्गिनिर्मितगाहने
 जल्पध्वृद्धिरजिज्ञप्सास्तु ननु ॥ ६७
 ह्ययदास्विये धवणासृते
 गपदि गप्यगिदे गगुणाहृतम् ।
 गवल्मनद्वयमि पराङ्ग इ
 त्यभिहिते धवता यद् वीर्यम् ॥ ६८
 विधित्वातिष्टुतिरूपपरायम्
 विपगुणतय साञ्जति धवराय ।
 व्यतिगतपु दिनेत्यभकारणा
 त्पर धन हृत मथिता एव ॥ ६९
 इति गतिरितिचद्विषयः पुन
 इदयगुणिकरं तु निगम्य सा ।
 वन्धुण्डलारवरादिभि
 गन्मि वृत्तितया बहुभुषणं ॥ ७०
 गतगुणस्य वधाभुतिविस्मयो
 विवर्गितात्पल्लोलविलासिन
 उपतथा ह्यपिष्टुगुणया
 द्रुतयगापनस्य निरुपया ॥ ७१

१ (वीर्यम्) २ (ह्ययम्)

षति च मन्त्रविद् षति बह्वभा
 षयय वदितुमिच्छति ष मति ॥ ६६
 इति महीपातना प्रतिचादित
 स्वयति रत्न बन्धस्थितिर्पाण्यम् ।
 युधि षराङ्गविनिर्मितसाहस
 जल्पधिवृद्धिगजिह्वपदागु तत् ॥ ६७
 हृदयहारिष्य च भ्रवणामृतं
 गपदि सम्यगिद् समुत्पादनम् ।
 गजबन्धनदर्शयि षराङ्ग इ
 त्याभित्तं भवता षद् षीटशम् ॥ ६८
 स्थितिगतिशूनिरूपपरामर्श
 विषयुत्तरव साऽस्ति भवसम ।
 व्यतिगतपु दिनेष्विभवावणा
 वृषर धन हृत प्रथिता वण ॥ ६९
 इति शरित्यनिवद्विरचः पुन
 इत्यवृष्टिचर तु निरुपय स ।
 षराङ्गवृत्तलहारचरादिभि
 गदमि वृत्तितवा-बहुभूषण ॥ ७०
 गतयुत्तरय षपाभुगिदिस्मिता
 विवसितात्पल्लोम्बिवाचन ।
 वृषरयो वृत्तितववृत्तितवा
 द्रुतमगाचनस्य वृत्तितवा ॥ ७१

रिण पुर जननीमभिवात्य
त्वमिति भूमिपति शुतमवेगानु ॥ ७७

इति नृपाभिदिता रणापपन
पितरामि यमनागतिं वष ।
तमवतप्य रणानिधिमायुर्ध
तन्नु नाथ पुरं प्रविशियत ॥ ७८

तमवगम्य परबहुलश्रवा
वतनाभेत्ता बलगेपन्म् ।
अपजगाम यनाभपरिवरं
न्यगपगधटना द्विरदा यथा ॥ ७९

बहुलराजबलाबलर्षास्तनुं
नृपनियागवरा पुन्या गता ।
अपगमस्य निरन्तसंभ्रमा
मतिनिवृत्त्य क्षीपतय जगु ॥ ८०

अपरपक्षपराभवाभया
तमतिविपुद्गुगाराम्पुगहा लपा ।
ममदपुत्रयद्दुभया ध्वनं (I)
जल्परा इव त जल्पगम ॥ ८१

उत्तिहाल्लरिपतिपुर्ति
यययवारनभूपिताविरदार ।
कुवनरः भयकपति कुव
स्वजनदेव जना स्वस्तु देनिर ॥ ८२

स्वतनयाभिनिरीक्षणसाक्षया
 हृदयति क्षितिपे मुदितात्मनि ।
 पथि वराहकथाभिरतो जनो
 न बुबुधेऽपरिश्रममाहत ॥ ७२
 प्रहतदुन्दुभिशङ्खमहारवै-
 स्तमुपगम्य नृप समुपाश्रितम् ।
 परिगता युवराट् ललितश्वर-
 श्रवणया समुद्रो प्रणिपेततु ॥ ७३
 परवृत्तननुद्मललम्पट
 प्रमुदितात्तमचन्दनकुङ्कुमम् ।
 भुजयुग प्रसिष्य महीपति-
 स्तत उभाशङ्ख परिपम्पज ॥ ७४
 प्रियसुत च संप्रयुनमात्मन
 विरतरेण समीक्ष्य महीपति ।
 रसुमती लवणार्णवमसला
 प्रसिजितति मया स्फुटमभ्यधात् ॥ ७५
 अनुलहर्षसमन्वितमानसा
 समनुरक्तजनै सह भूभुजी ।
 वरतना कथया श्रवणीयया
 वरगतां तन्दर्शितां सुकी ॥ ७६
 प्रतिगम्य निगामुत्थागत
 दिनकर तरया वृतमङ्गल ।

१ [परिगता] २ [प्रमुदितालम्] ३ [सुप्रेतुर्]

विशतितम सर्ग

विश पुर जननीपभिवादय
 त्वमिति भूमिपति सुतमवशात् ॥ ७७
 इति नृपाभिहिता रणरणा
 पितरामि यमवागन्दि वच ।
 तमवतप्य रणानिधिमायुर्ध
 स्तन्नु नाथ पुर प्रवित्रिष्यत ॥ ७८
 तमवगम्य चररदुल्भरा
 वरतनार्भन्तां बलसंपन्म् ।
 अपन्नगाम मनाग्भयवित्रव
 न्यगपगधहता द्विरदा यथा ॥ ७९
 बहुलराजबलाबलमीक्षितु
 नृपनियागफरा पुण्या गता ।
 अपगमस्य निवन्तसध्रमा
 प्रतिनिवृत्य मर्हापतय जगु ॥ ८०
 अपरपक्षपराभवसथया
 त्वतिविषुद्धमुरवाम्पुरदा नृपा ।
 मजहपुत्रयदु दुभया ध्वनं (१)
 जलधरा इव त जलगागम ॥ ८१
 उदितशालरविप्रतिमश्रुति
 मथमयोवनभूपिनाविप्रदम् ।
 भुवनबद्धभमरुपति भुव
 स्वजनमव जना स्वटु मनिर ॥ ८२

१ [सुतमवशात्] २ क श्रीध

वृषष्टुर्दं प्रविशन्विषर्षो वृषा
जलदगर्भमथन्दुरिवायल ॥ ८८

प्रमुञ्चिता च वराहवराहना
सकञ्चन्द्रमुखा वुल्नन्निनी ।

प्रहतमङ्गलतूपरवं सह
मविगति म्म मनारमया पुरम् ॥ ८९

अथ नरपतिरन्तर्गोहलक्ष्मीमिवैरां
सविनयमुपसथ प्राञ्जलिजातहप ।

विञ्चकमलभास सघनाम स्वसार
मणतजनविभृत्या पादया पादया स ॥ ९०

सदयमनुपमाघासघना ताथ दृष्ट्वा
हृदयमपि वसन्तीषोपित समपृच्छय ।

चरितपरिकथां तामामन सनिबध
क्षपितरिपुबलाय स्वस्थचित्ता वभूव ॥ ९१

इति धर्मव्यादेशे चतुर्वर्गसमन्विते ।
सुतगन्दार्थसम्भे वराहचरिताप्रिते ॥

(वजनसमागमो नाम

विंशतितम सर्ग ।

प्रदानमानादिभिरचनादृष्टेः
समर्प्य राजा विससर्ज भूपतिम् ॥ ६

स दबसना भगिना सुतादय
समर्प्य लोकस्य गतिस्थितिविधा ।

विमाच्य जामातरमानतद्विष
स्वशमृष्ट्या परया यया नृप ॥ ७

गत वराह श्वशुर महातृता
दिगन्तरयातविगिष्टीरूप ।

समस्य कान्तापिवृमानुष पुभि
गतधम समुष्टुद पुरातम ॥ ८

अर्धवमुर्वी तु वराहनामानि
मशासनि न्यायपथन भूभुजि ।

मुपणमाता च मुपणधीवरा
कृतापराधानिति नैव सिस्वर (?) ॥ ९

अदा क्षमा धैर्यमहा गर्भीरता
वराहनाम्नाऽमितसत्त्वतजस ।

सति प्रभुन्वऽपि कृतापराधिन
कृपान्विता न सहत दुरात्मन ॥ १०

विदाय पान क्षमस्य दत्तन
पुरापि नारुदगति स्थिता युवाम् ।

पदुक्तमतमुपपन्नत यन्ति
तदव साध्वभ्युपगम्यतामिह ॥ ११

महर्षिपुत्राननपङ्कजा पुन
व्यपतगाका स्वष्टह तना यपु ॥ १७

गतपु तपु त्रिपु मित्रभावन
प्रतापदाक्षिण्यशारलान्वित ।

स्वय जगामादाधिबदिना सह
पितु सनाग खटु कार्यवत्तया ॥ १८

यथाचितयायपधन सश्रित
प्रणम्य पार्श्वे पितुरायतश्रिय ।

मनाभिसधारितार्यर्गोरव
वृतावकाश शनैर्व्यजिज्ञपत् ॥ १९

प्रशास राजन्स्वदुलाचिता महा
मुपण एपाऽपि तदर्पभाक्पुन ।

अह च राज्य विनियानितस्त्वया
वृषा पुरऽस्मिन्कथमासत प्रय ॥ २०

आगत्य तन्मानुषवार्जित वन
निवशयिष्यामि तवाभ्यनुग्रया ।

यदि मसादा मयि रिघत मभा
विमुक्ष मा भूदुपराथ एष त ॥ २१

निशम्य पुत्रस्य वचा महीपति
जगाम वाक्य हृदयहृमाक्षरम् ।

त्वमव पुन शरण गतिध म
विहाय पातु न हि मामताऽहसि ॥ २२

य एवमुक्तो जनरुन साऽभ्यधा-
 दैवमि राजन्नुरागमात्मनि ।
 तथापि मे बुद्धिरिय विजृम्भते
 ह्यपूर्वदशग्रहणाय शाधि माम् ॥ २३
 इति ब्रुवन्त गमन दृढव्रत
 विबुध्य राजा प्रियमात्मन मुतम् ।
 मनारथाना परितृद्धिसपद
 स्तयापिगन्तस्त्रिति मुत्तया मुतम् ॥ २४
 तता वराह पितरौ प्रणम्य नौ
 विमुच्य सर्गाम्यजना यथाक्रमम् ।
 वृत्तानुपात्रा मुत्तितमहाजन
 र्पया महद्द्या नगगन्थात्तमान् ॥ २५
 पितृर्नियगाद्ग्यायपत्रिणा
 रिपरिताऽथागमसागगतगा ।
 अनुप्रयाता मुत्तगज्यदधरा
 मयानर्षत्त मन्गरिती द्विषाम् ॥ २६
 मृद्वननभश्चरिप्रमपत्
 रिप्रास्य गार्द्रि गद चारिप्रः ।
 मृत्त प्रतीन कमयापनेभणा
 नगन्टमाप मणिमन्तपीभर ॥ २७
 मरुत्तरी नाम नदी च रिपुषा
 मणिवभारा मणिमा महागिरिः ।

तयानिर्गपर्वतपायन्तर
बभूव चानर्तपुर पुरातनम् ॥ २८

पुरा यद्ना विदग्द्राट्ना
जनाद्न काल्पिनागमर्दन ।
एष जरागधमर्धीनिहत्य य
घनतराघनपुरं तताऽभवत् ॥ २९

वराहुराजा गृगराजविषमा
जितारिषासा विजितद्विय स्वयम् ।
अनतनाममगुर्दे स्वमिषिभि
गुमन्त्र्य सम्प्राबद्दुर्नातिपारग ॥ ३०

पुरापि यवान्परपरागमा
घरद्रुमैसाभविगपमजरम् ।
तमीक्ष्य तद्वरविदा मर्दन्ति
निवशयामास पुरं वा पृथक् ॥ ३१

पुरस्य कार्यं निरिह्यमर्द
एतदागवार्पापृथुर्दीर्घिबोद्धे ।
विपुद्दपठं बल्लंतामालिर्भा
रराज गाद्यानवन समाकुलम् ॥ ३२

बभूव पतिमपारम्बा समन्त्र
द्विभिराज्ञा परिरेदितथ य ।
रिमादिहाप्यमाग तापुरं
घरतिनाभरतिपा हृतावली ॥ ३३

महात्वीप्रामतद्व्यमकग
बर्न त्वभृद्गाप्रमगनिशितम् ॥ ३९

तपाधनानां निलया वनातर
शिलाख्या कृशिमरम्यभृतला ।

महापयापातविरूपादया
वचिज्जलापाशिनपुष्टयन्त्रिका ॥ ४०

वचिमगाधूमयशातसीतिला
वचिष शंदारविपकशाल्य ।

वनिपुनदीदिसमादुला मदी
वचिष मृदीक्षवनं व्यगमन ॥ ४१

मरांसि शाली जहगु रक्षपद्वज
विपुदपशैरिष चारविमर्त ।

दियातमाहापवनम्य शाल्य
स्थिता इव रधूलतया चवातिरे ॥ ४२

वचिष नार्य वमलापनक्षणा
विधाय कुम्भादुमुदात्पलाग्पुर्ज ।

गुमहलायैव कृममगादनां
उत्तरमपकभुर्विलसपयाधरा ॥ ४३

पधिधया काश्चनविधमाश्रिता
ममग्य कण्ठे वनिता रवयं यदु ।

परस्परं द्वापगारमन्दिनी
निपेपुरभ्यजतया हि कुवकुटी ॥ ४४

१। क. ल. २। ३। ४। ५। ६। ७। ८। ९। १०। ११। १२। १३। १४। १५। १६। १७। १८। १९। २०। २१। २२। २३। २४। २५। २६। २७। २८। २९। ३०। ३१। ३२। ३३। ३४। ३५। ३६। ३७। ३८। ३९। ४०। ४१। ४२। ४३। ४४। ४५। ४६। ४७। ४८। ४९। ५०। ५१। ५२। ५३। ५४। ५५। ५६। ५७। ५८। ५९। ६०। ६१। ६२। ६३। ६४। ६५। ६६। ६७। ६८। ६९। ७०। ७१। ७२। ७३। ७४। ७५। ७६। ७७। ७८। ७९। ८०। ८१। ८२। ८३। ८४। ८५। ८६। ८७। ८८। ८९। ९०। ९१। ९२। ९३। ९४। ९५। ९६। ९७। ९८। ९९। १००।

विचिन्तया सागरवृद्धिना कृत
नृपाभिपराय तदाशिसमुद्रा ॥ ५०

निशम्य राज्ञा वचन वणिस्पति
मसादमात्मन्यवगम्य धीमते ।

वणितया दुर्लभतां नृपाश्रिया
हृदि मधुवक्षिन्मभ्यधाद्वच ॥ ५१

नृपाभिपका नृप न पुरातनै
रनासपूर्वं बुलसतातिस्त्वयम् ।

कुल्ययित मागमपाय य पुन
नवन मार्गेण गतिर्न जायते ॥ ५२

अथवमुक्त-व समुद्रवृद्धिना
तमप्रवीक्षान्यदिहाच्यतां त्वया ।

मुता नृपस्तस्य पिता वणिकिल
इति महास्य भुवि किं न पुष्यस ॥ ५३

तत मसद्यदिसमाचित नृप
सगामर विष्टरमुच्छ्रितातपम् ।

ददां नृप-व स समुद्रवृद्धय
भवाविदभाधिपतिभवत्विति ॥ ५४

समुद्रवृद्धप्रमुताय धीमते
ददां धनागपाय मदीं सवागुलाम् ।

कलिङ्गराज करिवृन्दसक
वमुक्तय समददां कनीयस ॥ ५५

व्यादमानात्मनमान्मनस्विन
प्रमाण मयध बुद्ध्याधिपतिवय ॥ ६१

अगामयुक्त मगमीक्ष्य मगव
उपमनानाट्टिर्त्त व द्वागनम् ।
निगम्य वावर्थ व व्यादमान्ति

मयधवम् मदीव मगदुम् ॥ ६०
कनापगधादु मगमीक्ष्यता
निगधयादि मतिवामवागनात् ।

मग निर्धामनता मगदुमा
मधारथे तिदि बुद्ध्याधिपतया ॥ ६२
वमन विचन मगममण व

मदीपातभ्या मतिमहामदीपति ।
कनार्थवृ मगमनवायमीपवान

विमम मगर्ध वदनाधवि मका ॥ ६३
मनाधवावर्थ दि निगम्य मगि मणा

दितादिनापावविषासनिज
मनारै मय दिर्त्त मिताला
मवापमि मयधुमार वय ॥ ६५

मार्थे दि मगदीव तु वादगाधन
उपमननेन व वादम मवेन ।

मयदुम् मगदुनाम् ।
वगुमी बुद्ध्याधिपतौ मदीव ॥ ६६

भक्तो वसिष्ठा मनसा मतोदरा
 प्रसाय मन्मथिभिना मदीयते ।
 ह्रीन्काया मुग्धमाग्धे वयं
 व वाग्यभाष्णीभर सा भवाग्धम ॥ १७
 इत्यां समर्शित तावयन्वया
 विरिच्य दीर्घे परिचाय वापरि ।
 मरा ह्यापी रासिपदाय ना
 विराय पु तीम ररन्मिणीम ॥ १८
 विरय वाग्भागम ते मदीयते
 रनुयया मय विरय परि चरम ।
 विरिच्य विरयमनम परिचिप
 ननाय म् ता नगिना मगय ॥ १९
 ह्यायने वाग्भवाग्ध मापते
 विरय वाग्भवाग्ध ता नुतीन ।
 व वाग्भवाग्ध मया मरुद म
 नना इ यमया इय मनुम ॥ २०
 मरुद मरुद मरुद मरुद मरुद
 मरुद मरुद मरुद मरुद मरुद ।
 मरुद मरुद मरुद मरुद मरुद
 मरुद मरुद मरुद मरुद मरुद ॥ २१
 मरुद मरुद मरुद मरुद मरुद
 मरुद मरुद मरुद मरुद मरुद ।

मनाहो मूर्तिमतीष्व धिर्य
न्दो मूर्ता भूपतय मनाहगम् ॥ ७२

यथा हि भेति वनकावन्तया
मनाहगधाणिदुचमन्ताया ।

नाट्टपुण्या मरदयतनभा
न सा विभक्तिगन्धि हि पावपन ॥ ७३

मृद्गमानां तु सदस्यमाप्रया
मनङ्गमानां क्षतगन्धया तथा ।

हिरण्यकात्या वरमन्त्रिकासत
वराङ्गरामं च कुलाऽभ्यमुमुदन् ॥ ७४

नन परापामविलुप्ततामान
स्वर्वापमंषां तथापसाधनं ।

राज वरा-मकलां वरुंधरां
पुराणा धादिब सुप्रतामयाम् ॥ ७५

मवाधरा द्यविऽपदमर्ध
विदाङ्गनाभूयगुणिवराधवान् ।

पुरानदा यन्त्राधान्परीषदि
मदाहवादिमन्त्रमर्धं जन्तं यथा ॥ ७६

मन्त्रमसाय मगदाहर्नि
नो-दी-सायनदाहर्वादिन ।

असं सुहृते वा-वे-वर्ग-यते
ली-त्य-दी-दि-व-दि-ध-म-म् ॥ ७७

१ ७ ७८ ७९ ८० ८१ ८२ ८३ ८४ ८५ ८६ ८७ ८८ ८९ ९० ९१ ९२ ९३ ९४ ९५ ९६ ९७ ९८ ९९ १००

सात्साहस्ययुतिर्पाप्माणि सदर्शयो शत्रुगणे बभूव ।
 सत्याजवक्षान्तिदयान्मात्मीन् गुर्वङ्गनामाधुपु मवचार ॥ ३
 नापत्सु मृदा ध्यसनप्त्रसक्ता न विस्मितस्त्वभृदय नतारि ।
 अकृत्यकृत्यप्रतिपक्षमिश्रितमित्रमकृतिरियात्र ॥ ४
 स्त्रीबालवृद्धात्रमदुगतानामनाथनीना धरुजाचितानाम् ।
 बलाबल सारमसारता च विज्ञाय धीमानथ सवभार ॥ ५
 घमरुनायन्निगुर्वचननाम प्रगा तत्रेगन्मुतवदरक्ष ।
 दर्पोच्छ्रितात्मानमदारल्पान् दूर स्वयेगादतिनिश्वास ॥ ६
 पुराजिता यन्तनप मरुपोत्सन्निद्रियमार्थितभागभागी ।
 जगज्जनाक्षिप्तमचामरूपा मृप्रार्थिगिष्टृमिष्टिभार्या ॥ ७
 खेरा मृदना क्रमनायिना च स्वमालनिवतितमट्टणानाम् ।
 श्रिय नरन्त्राऽनुभववराज गरोद्वनिर्धोत स्वदुराज ॥ ८
 गुरद्यथासंश्रुविजम्भितायो मसन्नन्तिकायनभस्तलायाम् ।
 विपद्दशालीनवलासमाना महीपतिर्भूमितलऽतिरम ॥ ९
 हेम तशाल रतिकर्षशाभि व्रीडानुपङ्गवमकारिदाभि ।
 प्रियाभिरापीनपयाधराभिधिर्वाड रम्यषु निशामुखषु ॥ १०
 शीतार्दितासवितरालभाना तुपारससर्गविशीर्णपथ ।
 फरीन्द्रवृन्दे गिरिनरन्त्रावभ्रामन्नाम विहारयाग्यान् ॥ ११
 ततो वसन्त वरुणातिशान्त फुट्टुमात्तभ्रमरापगीत ।
 तमिदुवका कुमुदावतसाः कान्ता वनात्ते रमयारिभूतु ॥ १२
 मपूरमातङ्गमगवहायो विरून्मालाङ्कुरशाङ्कुलायाम् ।
 मियाञ्जित प्रागपि नारदाभारभ्राय राजा धरणीधरांस्तान् ॥ १३

१ म सत्ता २ म बालभागी ३ क 'हुमानभ्रमरी' ४ म नीते
 ५ ['शालया'] ६ म क्षिप्रान्

एतानि चायानपि चित्तयन्त्या मामीप्यमर्भ्यदरणीपतिश्च ।
 ससभ्रमा सा मविलाम्य न्व ननाम पागाम्बुग्हाय तस्य ॥ २५
 अनुज्ञया तस्य नृपस्य दवी पार्श्वोपरिष्ठा हि तदा ग्रहणा ।
 वृत्तोद्भ्रान्तिं पङ्कजवृद्धलाभां विज्ञापयामात्मवती षभूव ॥ २६
 कथं गुण्य वन कुतश्च किं वा कथं भवत्पर्यं मुग्धानुपन्धि ।
 अवण्ठितं तद्विष्णुस्य च धातु मना मां त्वरयत्यर्ताव ॥ २७
 निशम्य वाणीं सकलां मियाया स्वभारसद्धर्मरतिनरद्द्र ।
 विमुक्तिधमं प्रविहाय तस्यै^१ प्रावाच सम्यग्गृह्णिष्यमव ॥ २८
 स्थूलामहिंसामपि सत्यवाचयमचोरतादाररनिघ्नत च ।
 भागावभागाथपरिममाणमन्वर्थदिग्दशनिवृत्तितां च ॥ २९
 सामायिकं प्रापथपात्रदानं सत्स्वनां जीवितसंशय च ।
 गृहस्वधमस्य हि सार एष संक्षपतस्तऽभिनिगद्यत स्म ॥ ३०
 अनयदृष्टित्वमनयर्षीतिनिं शङ्कता निर्विचिञ्चिता च ।
 जिनद्रुपादाचनतत्परस्व नामाहती दृष्टिमधिप्लुषति ॥ ३१
 शीलानि दानानि तर्पांसि पूजा सम्यक्त्वपूर्वाणि महापत्नानि^२ ।
 सत्पुण्यनिर्वर्तेनकारणानि चतुर्विधानीह षदन्ति तज्ज्ञा ॥ ३२
 सर्वेषु तत्त्वप्रतिषयु भद्रं तत्साधनषु प्रवरा जिनाचा ।
 तास्मद्विधानामपि शक्यरूपा क्षेप तु सर्वे दृष्टिणामशक्यम् ॥ ३३
 एतानार्थकीर्तिर्हृषभस्य मनु प्रजापतिश्च भृतां षरिष्ठ ।
 धर्माधिकामप्रपरन्नमूर्तिं स न प्रमाणं भवता नरद्द्र ॥ ३४
 गृहाधमं सयसते नराणां धर्माधिनामत्र गुग्गुमियाणाम् ।
 अस्मद्विधानां मनुरादिराज साऽष्टापदं प्रतिष्ठिषदर्दशा ॥ ३५

१ [कृष्णकृति] २ क [कृष्णकृति], [कृष्णकृति] ३ स लब्धे
 ४ स निनिगद्यते ५ [संवत्सरा] ६ क चमर्दिनामच

अल्पधर्मणाल्पपरित्यजन जिनाल्प य कुर्वन्ऽतिभवया ।
 महाधनाऽन्यर्थगुर्वी च लाङ्ग गम्यश्च पूजया जमुरामुराणाम् ॥४७
 अनायभाविंरजितान्द्रियैश्च वृद्धिदृष्टान्प्रयथानुरक्तं ।
 उन्मादिनाम्नान्मुगतां दधाति य जतिष्टिपद्यैश्च जिनानाम् ४८
 अनाप्तवर्षागमदुर्लभ्यमथ पतन्त नरलाङ्गमनम् ।
 उ पातवार्तरभिहन्यमान पात प्रसक्तानिलवद्वियते ॥ ४९
 याऽकार्यद्रुम जिनश्वराणा धमध्यज पततम पृथिव्याम् ।
 उन्माद्यथाताननुधान्वराशा समागसस्त्यास्तु क्षणात्करानि ॥५०
 यनात्तमर्द्धिं जिनद्रुमदृ सम्यापित भक्तिमता नरण ।
 तनात्र सा नि श्रयणी धरण्या स्वगाधिगहाय त्वा मजानाम् ॥५१
 त्रिनाम्नाधमतिमात्रसत्रां य वृचन शुद्धमनावचाऽङ्गं ।
 विभिद्य कर्माग्निदाप्रसना क्रमण न निवृत्तिमाप्नुवन्ति ॥ ५२
 इत्यथमहमतिमाल्यस्य फल रिशाल नृपतिर्जगत् ।
 निगम्य तत्सर्वमतिप्रहृष्टा प्राचाऽ वाच मधुराधसाराम् ॥ ५३
 यथाऽधकापाऽ मयानुभृतास्त्रयान्पद्मगुणिसश्रवण ।
 जिनन्द्रिम्याऽनमर्चयिष्य चैत्यक्रियाया मणवत्समुद्रिम् ॥ ५४
 सत्त्वा जिनन्द्रान्तधमभक्ता विज्ञापमान त्रियया नरन्त ।
 अमात्यमाहूय गणास मद्या जिनाल्प त्व लघु कारयति ॥५५
 सत्त्वामीगम्य मुदारधाय युध प्रगल्भा विबुध स नाम्ना ।
 अल्पैर्गहाभिनगरस्य मध्य मार्गकराद्यन्यदृहात्तम तनु ॥ ५६
 सगापुराहालकचिन्तु महाभ्रसपटिततुङ्गकृत्म् ।
 चामीकरानदसदस्त्रुत् यण्यार्वरस्तकपानकृत्म् ॥ ५७

१ ['पथानुरक्ते'] २ ['शे-नि-शेव'] ३ क वधिदेव, ['वि-यन']
 ४ क दृष्ट्या ५ ['क्रियाया मणवत्समुद्रिम्'] ६ ['मार्चीकरचैव']

भियद्वन्वगान्द्रुमरणिंकार पुष्पागनागागनचम्पनानाम् ।
 वाप्या विरजु सविहारयान्या वदि प्रदग् भुवनात्तमस्य ॥ ६९
 आम्नान्का दादिममानुल्लङ्घिविल्लाश्च चृता व्रमुकाभया ३ ।
 तानीद्रुमास्तालनमालवृक्षा वभूपुरद्यानवनान्तरपु ॥ ७०
 सुवर्णवासन्तिऋकुञ्जकाना वधूरुमन्धात्कम्पद्विमानाम् ।
 समालतीजात्यनिमुक्तकाना वीर्याभिरम्याणि वनानि रजु ॥ ७१
 खर्जरमृद्वीरमरीचवल्त्या लवङ्गकङ्कालकनालिकरा ।
 ताम्बूलवल्त्य फल्गुवनानि नित्यप्रवृत्तानि मनाहराणि ॥ ७२
 अन्तरदिक्षापि समाप्तुमा प्रमाणसवधितन्व्यमूर्ति ।
 जिनन्द्रगदा रमणीयरूप पुरम्य भता गणिता जगाम (?) ॥ ७३
 य सबसपत्तिगुणापपन्न पुण्यावद् पापहर प्रजानाम् ।
 णि स्वभासा मतिभामयन्स लीलापुसाहर महासल्स्य ॥ ७४
 नाम्नन्द्रुगा नयनाभिरामा रत्नश्रुतिदपितपालभानु ।
 सर्वत्रसाग्य सकल्द्रुमांम्य संदव स थीनिलया वभूर ॥ ७५
 उद्भिद्य भूमि स्वयमुद्भित म्यादहा विमानं नभसश्रुत तन् ।
 उत्पत्पतां कामगमागत तदित्यासताया भुवि मानरानाम् (?) ७६
 वृषाक्षयाहत्मनिमाल्यम्य शुशिल्पिनिरर्तितर्षाशल्स्य ।
 विभृतिगिन्ध विषुधापमन निर्मापिता सा विषुधन मन ॥ ७७
 इत्यव क्षितिपतिशासनन धीमान
 दिव्याग्य मियहितमन्त्रिरगमुग्यः ।
 निष्ठाप्य व्रमयिदनुत्तमं नु धित्यं
 भूपायापथयदथाथजातमार्य ॥ ७८

१ [वाळा] २ [भवनात्तमस्य] ३ [वीर्याभि] ४ न गृहपाप
 ५ [भूतेगति] ६ व 'गुणाका ७ व पुक्तिदि

अनङ्गयुद्धमनिलम्ब्यतीति सवत्सराद्गतपृथ्व्यमृतिः ।
 जगत्प्रजानन्तरं मत्प नानीमुख मीतमुखभ्रकार ॥ ७
 दीपावलीभिर्ज्वलितप्रभाभिरपूर्वर्गैः चरुप्रहारैः ।
 गर्धश्च पुष्पैर्मणिभिः सुभ्रूपनिवन्त्यां गात्रिसलिषभुव ॥ ८
 जिनन्त्रकायुधक्रशरानां सदृग्विचित्राधरातरुणानाम् ।
 ह्यङ्गसागीणपूरन्त्राणां घटानि नानागितानि यानि ॥ ९
 गर्धर्मगीतधुनिनाम्भामृद्गर्भणापणशक्तिमिथैः ।
 लाम्यमयागावथ ताण्डवपु म्यायाज्य त्रिभ ननुत्स्तरण्य ॥ १०
 कुर्वद्भिर्गर्भैश्च कथापत्न्यास्तारैश्च त्रसनर्पां स्तुवद्भिः ।
 मनीषभासा ररधर्मपुस्तान्तरारयाद्भिश्च गुरुण्डरामैः ॥ ११
 कृदृष्टिपक्ष क्षपयद्भिर्गर्भैश्चासयाद्भिः सपयम्भरपन्थैः ।
 तपस्विर्वयैव रथमकार्यनीता त्रियासा निरग्यतन्निद्रैः ॥ १२
 मदीपचन्द्रग्रहतरुणां प्रभासु पाण्डुतरमुपागनासु ।
 भयं सगङ्गाय गमन्त्याः प्रणदुरम्भानिधिषट्पापा ॥ १३
 एव मरारण कथानगण तम्पां रजयापपरिद्रुतायाम् ।
 अथास्या भानुहिरण्यकुम्भान्भवाया जिन विभ्रदिसाभ्यराजन् ॥
 चूर्णैश्च पुष्पैरपि तण्डुलैश्च त्रयाधर्वणश्लिषमयाग्यैः ।
 नानानृतीस्तत्र घनीतिरधिज्ञा भूमिमन्त्रा ररवारिभुवु ॥ १५
 लपयुपयुच्छित्तत्रिशरैश्च मणिमभाल्लङ्कृतसत्कसात्सु ।
 मयत्नसशक्तिदृक्षवात् रराज भूया नगराजवन्म ॥ १६
 तस्मिन्पृथुर्धामति राजगद् पुर्गादितनानिहितन राज्ञ ।
 इत्य जिनानां मनपनत्रियाध सभास्यां युद्धिमता मचक्र ॥ १७

१ [प्रतिसुग] २ म [चमदस्तान्] ३ [तमप रव. ३] ४ म अथदय

गार्गीर्षमज्ञ चरचन्दन च गथा सुगन्धीन्विविधप्रकारान् ।
 पृथीवधान् पूपररानथान्या पूजाविधिज्ञो विदर्षी पुराथा ॥
 विचित्रवर्णान्वरवामचूर्णान्दिगार्धवणाश्च चरुननेकान् ।
 मान्य च सघातिमहादिरम्य विपश्चया पक्षविधा रभूतु ॥३०
 तता तृपण मतिचाद्यमाना वृद्धा करामार्पितचेतदण्डा ।
 इताऽऽमुतस्म त्वरया विचम्स्त्वरध्वमित्येवमुदाहरन्त ॥ ३१
 स्नानानुलिप्ताम्ननुशृङ्गयथा षण्डावसक्तामल्लालपाला ।
 त ग्रहचर्षत्रतपूतगात्रा षभ्रुर्लीम्नान्वलिना युवान ॥ ३२
 तपा बलीनां ज्वलना पुरस्थान कृतापवासा भ्रुचिभ्रुवस्त्रा ।
 हत्रता भावकपुण्डरीका मालि यथा मालबालि स्थार ॥ ३३
 प्रतीपमालामणिमण्डितानां मालाकल्पं परिमण्डितानाम् ।
 विभासनामष्टागैर्बलीना पतु पुग्म्रीनयनात्यन्तानि ॥३४
 ध्याप्यमानानि विलासिनीभिवृन्तानि तान्युत्तमचामराणाम् ।
 उत्पश्यतां तत्र समागतानां समुत्पतटसनिभायभूवन् ॥ ३५
 मातैः ३ मूर्धमणिभिर्महार भ्रान्त निरटा विलसदितानां ।
 समुच्छ्रिता काञ्चनदण्डतुङ्गा गङ्गातरङ्गा इव त विरजु ॥३६
 हसांसकुन्दच्छन्पाण्डुराणि वैद्यदण्डानि मनाहराणि ।
 सकिङ्किणीकानि सन्त मर्दानि छत्राणि रजुर्पुत्रभिर्धृतानि ॥ ३७
 भृङ्गारिकादर्शनपालकाद्यान्समुद्रसचित्रपटान्सपुष्पान् ।
 हस्तपु धृत्वा विविधप्रकारांस्त्रिषां पुरस्तादल्लना निरीषु ॥ ३८
 चत्रासिनाराचकरादुशानां युग्मानि च हरस्त्रियन्धनानि ।
 श्रीमङ्गलार्थानि विभूतिमन्त्रि कान्ताकराग्रावधृतानि रजु ॥ ३९

१ म चरीननेकान् २ (विन्दिका) ३ (मन्त्रां पुरस्तात्) ४ (मन्त्रि)
 ५ [भृङ्गारिका] ६ क °कादिकाद्यान् ७ म °क्यान्

तर्धाम्बुपूणा स्वविभारसाला कण्ठावसक्तोज्ज्वलारमाला ।
 पद्मापिधानाम्बुपनीयवृम्भा रज्जु प्रतिद्वारमुदग्धरूपा ॥ ५१
 स्वभारनिर्गतितभृतिपुक्त जिनन्द्रपूजाद्विगुणीकृतार्थम् ।
 ततस्ताननतपुर क्षणन वस्वारसारोत्रियमुद्धभार ॥ ५२
 चलत्पताका निपतद्वलासा जनोत्का चामलहंसमाला ।
 बितानमामिर्वलिफनराणि पूजामहापुण्यनदी ससार ॥ ५३
 नरन्द्रगदाजिनद्वगह तदात्तमद्विध शनं प्रयान्ती ।
 पूजाद्वाना विरगाज पङ्क्ति तारागणानां नभसीय पङ्क्ति ॥ ५४
 द्विपत्न्यस्या भ्रमणस्वनङ्ग धनानि र्गनपु मुद निजपु ।
 त्त्रैक्यगन्ध्रमरमतान राजाधिरूपा करिण जगाम ॥ ५५
 पौराङ्गनाभि कृतभूषणाभिर्बुद्धैर्नरं पाप्यजनं परीता ।
 नरन्द्रपनीशिविका प्रयाता गन्तु प्रवृत्ता इव साधमाला ॥ ५६
 एव प्रभूत्या नरत्त्वपत्या नृपण सप्राप्य जिनन्द्रगहम् ।
 प्रतक्षिणीकृत्य रलिं प्रविश्य परीत्य तस्धुर्यभिपेक्षालाम् ॥ ५७
 मुगाधिगधादकधीतपाणिस्तुन्वसधूपितधूपपाणि ।
 पुण्याभतक्षपणक्षपाणि स म्नापको दर्भपवित्रपाणि ॥ ५८
 मृत्ङ्गगम्भीरनिनात्नाद लसत्पताकारतरङ्गरङ्गम् ।
 ध्यालालसद्यामरफनमाल पूजासरस्त उन्नरंजगाह ॥ ५९
 आनीय लकत्रपनाथविम्बमास्थाय मानत्रतमासमाप्तम् ।
 आस्थाप्य रत्नाञ्चितपीठिनाया पूजाविधां यत्नपरा प्रभूव ॥ ६०
 प्रणम्य पूव गुप्तमाहितात्मा भृङ्गारवय परिष्टय दाभ्याम् ।
 पादाभिपद्य प्रथम विहृत्य नत्याज निर्मल्यकमुत्तरण ॥ ६१

१ [प्रतिगारमुत्प] २ म स्वभार ३ [वस्वक] ४ [वतारकाचो]
 ५ क दधन्

तीर्थाभ्युपूर्णां स्वविभाराला कण्ठावसक्ताञ्ज्वलचाम्बला ।
 पद्मापिधानास्तपनीयबुम्भा रेतु प्रतिद्वारमुन्मथरूपा ॥ ५१
 स्वभावनिवर्तितभृतियुक्त जिनन्द्रपूजाद्विगुणीकृतार्थम् ।
 ततस्त्वाननतपुर क्षणन वैम्बान्मारश्रियमुद्रभाग ॥ ५२
 चन्त्यतारा निपतद्वलाहा जनात्ता चामलहममाला ।
 विताननापिर्गलिफनराणि पूजापहापुष्पनर्त्नी ससार ॥ ५३
 नरन्द्रगहाजिनन्त्रगह नदात्तमद्विथ गर्न प्रयान्ती ।
 पूजाद्वताना विरराज पाङ्क्ति तारागणानां नभसीय पाङ्क्ति ॥ ५४
 द्विपन्त्रम्या प्रमत्तम्बनङ्ग धनानि र्त्नियु मुद निजपु ।
 ददन्वगतभ्रमरप्रतान राजाधिरुद करिण जगाम ॥ ५५
 पौराङ्गनाभि कृतभूषणाभिर्वृद्धैर्नरै पाप्यजनै परीता ।
 नरन्द्रपनीशिविरा मयाता गन्तु प्रवृत्ता इव सौधमाला ॥ ५६
 एव प्रभूत्या नरन्वपत्या नृपण मप्राप्य जिनन्द्रगहम् ।
 प्रन्धिर्णाकृत्य र्त्निलि प्रविश्य परीत्य तस्थुषभिपन्नशालाम् ॥ ५७
 मुगाधिगधात्तर्धौतपाणिस्तुम्भसधूपितधूपपाणि ।
 पुष्पाभतक्षपणक्षपाणि स स्नापना दभपवित्रपाणि ॥ ५८
 मृन्द्गगर्भारनिनात्नाद लसत्पतारान्तरङ्गरङ्गम् ।
 व्यालालसधामरफनमाल पूजासरस्त उन्नर्त्तगाह ॥ ५९
 आनीय तान्त्रयनाथविम्बमास्थाय मौनत्रतमासमाप्तम् ।
 आस्थाप्य रत्नाञ्जितपीडिकाया पूजाविधा यत्नपरा बभूव ॥ ६०
 प्रणम्य पूर्वं मुसमाहितात्मा भृङ्गारवय परिशुष दाभ्याम् ।
 पाताभिपन्न मथम विकृत्य तन्पात्र निर्माल्यकमुत्तरण ॥ ६१

१ [प्रतिहारमुन्मथ] २ म स्वभर ३ [वस्त्रेक] ४ [जनादकाचो]
 ५ क दधन्

प्रमान्य हस्नाम्बुरुहद्वयेन अथ च वामाग्रम् निशाय ।
 भङ्गुगुणमागण निपान्य ताय स्वाहा जिनात्मिभ्य गति प्रमन्त्र्य ॥६१
 सम्यन्वित्राया र्यमथोत्तमाङ्ग मन्त्रात्प्राण्यप्यपजाय गीमान ।
 उच्चं पठन्तोत्रवर जिनस्य मूर्त्तीभिषक मुक्ति प्रचक्र ॥ ६३
 मर्धातद्वस्त कुमुमाक्षतानि निक्षिप्य पात्राम्बुजं जिनस्य ।
 तवर्णपूर्वरूपमानिकाभिनिपातयस्तायघटं सद्व ॥ ६२
 स्वच्छाम्बुपुष्पवैरहमकुम्भैस्तैर्मृन्मयै सत्कुमुमावर्माण ।
 घटग्नम्भ्रभिषिच्य नाथ त गन्धपङ्केन विलिम्पति स्म ॥ ६५
 मृगान्धिसच्चन्दनतायसिक्ता स्वस्तरव्याततचूणचाम्ना ।
 पयन्तमत्तप्रचलद्विरफा आरापयामास सुपुष्पमाला ॥ ६६
 सुवर्णपुष्पैविविधप्रकारै रत्नावलीभिस्तडिदुज्ज्वलाभि ।
 विभषणानि प्रतिभूषयन्ती विभूषयामास तदा जिनाचीम् ॥६७
 प्रदाप्य दीपाश्च हविनिवद्य निवेदयामास महारलिं च ।
 स्थान विदित्वा गृहन्वतायां दिशावलीनार्द्ररुर प्रचक्र ॥ ६८
 अद्भि पवित्रीकृतहस्तपद्म प्रदर्शयामास स दर्पणादीन ।
 विमुच्य मान्दभिषचनान्ते स स्वस्तिका त्रिनिर्ह्वाच वाचम् ६९
 मङ्गल्यगीतस्नुतिमन्त्रयुक्त कृताञ्जलि साधुगणा हि तत्र ।
 परीत्य सवाऽतिशुद्धभार सर्वज्ञस्य प्रणनाम भक्त्या ॥७०
 धर्माऽहतां सर्वजगद्धिताय प्ररर्षतामित्यभिघापयन्स ।
 सार्धैरिचस्तूर्यमृन्मृद्नादं प्रवेशयां तां प्रतिमां चभू- ॥ ७१
 तता यच कायमनाशुद्ध प्रविश्य राजा जिनद
 मियासमतः प्रणिपत्य भक्त्या जग्राह शर्पा जिन

मनोरथं प्राप्य नरन्द्रपत्नी महन्द्रपत्नीव विराजमाना ।
 उपापविष्टा प्रभूर्नव साध मुद परामान्मनि सा जगाम ॥ ७३
 जिनन्द्रसिद्धान्तविधानशुद्धिवाशयचित्तत्रयजातशुद्धि ।
 मशान्तभावाहितधर्मवृद्धि कथि मुनिधर्ममयाचदित्थम् ॥ ७४
 इह शणिवर्तिवसात्रियस्य जिनन्द्रगहस्य फलात्मुत्र ।
 सर्वदिग्मन्सद्गतिर्मात्स्यवन्ति विमानवयाणि नरा लभन्त ॥ ७५
 महामह य कुर्वन् जिनानां साध मुना दृष्टि न भागवृद्धौ ? ।
 भुवत्वा चिर त नृमुरामुराणां मुग्ध तता यास्यति माक्षसांग्यम् ७६
 सस्थाप्य यत्नात्प्रतिमा जिनानां नरामराणां मुखमभ्युपति ।
 क्षीराभिषयममुग्धक्रियाभी राज्याभिषयस्य भवत्स भागी ॥७७
 गन्धार्चनक्षम्पनागग धामूर्त्वा स्वर्गधरतिशरत तान् ।
 धूपप्रदाने कुलदत्तव स्युस्तजस्विन स्युवरदीपदाने ॥ ७८
 माल्यप्रदानेर्विगतक्षरेभ्या भवन्ति इमाङ्गदभूषिताङ्गा ।
 भवन्ति भास्वन्मकुटप्रदानात्स्फुरत्किरीटात्तमपट्टचिह्ना ॥ ७९
 शुद्धि लभन्त वरत्पणन भृङ्गारत स्यु कमनीयरूपा ।
 शान्ति भजन्त कल्पप्रदानात् स्थालाद्गननाद्व्रतमा भवन्ति ॥८०
 चन्द्रप्रदानाद्दिनतारिपक्षास्तूर्यम्विलासप्रथितप्रणान् ।
 विद्यापरत्व हि विनानानाच्छत्रप्रदानाद्विपुल हि राज्यम् ॥८१
 यष्ट्यप्रदानान्मधुर स्वर स्याद्भुजैर्विचित्रैरभिवारिताङ्गै ।
 सर्वै प्रवन्द्या जिनवन्दनन सर्वर्तुसर्वदिग्मुखैकभागी ॥ ८२
 इत्यवमुक्त्वा तदनुग्रहार्थं पूजाफल दानफलन सार्धम् ।
 श्रयार्णवस्यान्तमिता महात्मा धर्मोपदेशादिरराम साधु ॥ ८३

१ क श्लो २ म प्रतिमा ३ (मत्वा) ४ क तिथीयेत्तम ५ (अभिषारिताङ्गः)

समन्दर विश्वजनाधिगम्य समस्तलोकभ्युदयैरुदितुम् ।
 विगुडिगुडाऽधिकशुद्धितजा पूजार्णव भूमिपनिस्तार ॥ ९५
 मुश्रायन् सबगुणाधिवास सहस्रपुष्पाक्षतपूर्णपाणि ।
 स्वस्त्यान्निभिमङ्गलभारतीभि गणस सञ्चरन्फलप्रसाने ॥९६
 आचन्द्रतार जयतुर्जिनधी सद्धमार्गं परमाथसार ।
 मुर्वाभवत्याहतमयसय मिदालया स्फीतनमा भवन्तु ॥ ९७
 टगा भवन्वाधिरगाधनाद्य मुभिभनित्यात्सवभागयुक्त ।
 राजा जितारिर्जिनधमभक्ता न्यायन पायात्सकला धग्नीम् ॥९८
 पापण्डिन स्वात्रपवासिनश्च कृता स्वसस्थां न यिन्द्वयन्तु ।
 यनामि निष्ठन्तु चिर पृथिव्या तपा प्रणाग सकला प्रयातु ९९
 इत्यवमात्ति स्फुन्मथतच्च चास्य जनथात्रमुख जगात् ।
 महाजनस्त सकल निगम्य प्रतिप्रसादादययान् वभूव ॥ १००
 तत महृष्टा वगचूणवास सहस्रिधिमिर्ध सलिल सलीलम् ।
 लाक्षारसरञ्जनरणुभिश्च चिभप गात्रपु परस्परस्य ॥ १०१
 जिनन्द्रपाताम्बुमुखापणन प्रसिद्धनामग्रहणन भूय ।
 पूर्ता च पुण्या पुत्रसिद्धापा वमुधरन्द्रा निदर्था स्वमूर्ध्नि ॥१०२
 पूजातप शीलगुणप्रधानं समर्च्य सद्धर्ममुत्तरवृद्धि ।
 महीपतिस्तूर्यरवननद्धि सान्त पुग राजगृह विवश ॥ १०३

प्रविश्यात्मगह मुरद्रमतापा

जिनन्द्रास्पृजास्थालान्यराम ।

नृपा धर्मशासथनायप्ररीण

प्रतुष्टान्तरात्मा मुख सनिपण्ण ॥ १०४

गगनि रिरणा स्वभावगीता
 न्निकृच्छाक्षरपुजगत्प्रभु ।
 दृत्तमुद्दहनप्रकाशानन्मा
 जगताप्यायनपण्डिता पदन्त ॥ ७
 पृथिवी' कग्निनामिका प्रकृत्या
 द्रवता म्रह्मगुणस्नधाप्सु वय ।
 सकला नृपता गुणा समता
 सति वैभ्यतमऽप्यराधमाना ॥ ३
 वनस्पे वससभवपु तपु
 प्रतिशवत्सरमागतपु तपु ।
 परिपूर्णपयाधराभिरंगा
 वनिताभिरिपया'गुम्ब निपव' ॥ ४
 वररागमङ्गगीतगला
 न्मुरजध्यानविमिथिता सरागान् ।
 अगृणाच्छ्रवणन्द्रियमियांस्ता
 न्यमनाना मधुराभरप्रमुक्तान् ॥ ५
 गयन विमल मणिमनीष
 कमलाग्य परिरभ्य कामिन तम् ।
 वदनैर्भयर्नस्तनमर्ग
 मृदुदस्तरपि पस्पृष्टुर्मर्दिन्म् ॥ ६
 मन्त्रिरामन्त्राललाचनाना
 वनितानां गुरतात्सराप्रियाणाम् ।

१ [क प्रथमी] २ [वय] ३ [कतु] ४ [नि व] ५ [वमन्यता]

स षष्ठाचिन्तुल्यधीर्दृष्टिः
 स्वभुजध्वंसितगर्भुमन्यवीथ ।
 मविवग सभाष्टद नरन्द्रा
 मनिमद्भिर्बेरमन्त्रिभिश्च निर्ष्ट ॥ १३
 मणिहारस्त्रिरीत्यष्टचिद
 मचल्लुण्डलचाम्प्रष्टगण्टः ।
 म मृग द्रुमगमन निषण्णा
 विधर्मा भानुस्त्रिवादयस्य मृष्टि ॥ १४
 विपुलर्दिपस धिया ज्वलन्त
 गरतीवामल्लुण्णैरद्रुमोम्यम् ।
 नृपति प्रमर्षीक्ष्य मन्त्रिचम
 मज्जन्य स्वमनागतं यद्यत्तन् ॥ १५
 अयमिद्राममा माद्विधीत्या
 विभवनामनिमन लाषपाल ।
 चतुषा पगमा य वायद्व
 द्रुत एतन्न्ययमस्य गशपा न ॥ १६
 पुम्पेधिरबाल्यमर्द्धवा
 द्रुता वाय निपागत स्वभारान् ।
 मलयनियनितैभवा मलानै
 निपतायैतिनि लाङ्गमयवा ॥ १७
 इति षष्ठद्वयव्यागतस्य
 न मयथा गान्धु स्वयभदेवम् ।

१ सा १ २ ३ ४ ५ ६ ७
 १ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२
 १ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२ १३ १४ १५
 १ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २०
 १ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २० २१ २२
 १ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २० २१ २२ २३ २४ २५ २६ २७ २८ २९ ३०
 १ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २० २१ २२ २३ २४ २५ २६ २७ २८ २९ ३० ३१ ३२ ३३ ३४ ३५ ३६ ३७ ३८ ३९ ४० ४१ ४२ ४३ ४४ ४५ ४६ ४७ ४८ ४९ ५० ५१ ५२ ५३ ५४ ५५ ५६ ५७ ५८ ५९ ६० ६१ ६२ ६३ ६४ ६५ ६६ ६७ ६८ ६९ ७० ७१ ७२ ७३ ७४ ७५ ७६ ७७ ७८ ७९ ८० ८१ ८२ ८३ ८४ ८५ ८६ ८७ ८८ ८९ ९० ९१ ९२ ९३ ९४ ९५ ९६ ९७ ९८ ९९ १००

१ म सत्त्वदृष्टि २ म त व न सत्त्व ३ क वभिदक्षणा, [४
 विमपला] ५ म यत्त

मृहमप्युदित भगवद्धनन

भवनीय ननु यस्य दीपनलेम् ।

चरुर्वचगन्धमान्यधुपा

स च किं त्वास्त्यति निधन परभ्य ? ॥ २४

वरमत्रपदं गुसम्भतं य

दरिमानाय समक्षताऽपि कार्थं ।

धलिभुय् सुभृगाल्चिद्मलिता

स हि किं रक्षति दुर्बल परं स्वम् ॥ २५

क्षुधित परित्राप्य न भृगाल्

विचलं छागमुपाहरत्समद्य ।

पुरूपानपि ता-ममद्य तद्

द्यदि गृह्णाति स एव दधद्व ॥ २६

पल्लादनल्यजपिष्टपिष्टं

परदत्तं प्रतिभुञ्जयत च धन ।

स परानगतिं कथं विभति

धनतृष्णां त्यज देवतस्तु तस्मान् ॥ २७

यदि कालबलात्प्रजापत च

द्विबल कर्तृगुण परीक्ष्यमाण ।

बलवानथवा यदि कृती इया

द्विबल बाल इति परदिनस्य ॥ २८

अथ भीरुगणप्वबालमू-यु

पल्लपुष्पाणि धनस्पतिप्वबाले ।

१ म न दीर दस्य २ म वादेव ३ म त रि ४ [कण्ड]
५ [भक्ति]

धर्षणागुण उद्गरीयतसा

प्रयोगसः स प गवणन षट् ।

पृष्टां पित्तममपवृष्टि

मवल्पा भ्रियते म वागवन ॥ ३५

रविचट्टमसा शर्षाटा (१)

पम्पापचमथट्टमवियणध ।

विदुषां च लुट्टिनां मवाभ्य

मनिमान्वाग्भिष्पदश्टमवादम् ॥ ३६

जगतीश्वरगामनाश्रि स्या

पम्पलमभरविष्मता हि न स्यात् ।

बुल्लनातिवपुरयावगपा

स ष युवया यत्न नदृष्मर्नायम् ॥ ३७

अथ मवमिष् स्वभारतः

स्रनु र्वयध्यर्मुपति समधने ।

अवृतागमनापत्तान च

नृवन्ध विदुषामरित्तनायम् ॥ ३८

स्वयमव न भानि ल्पण स

स्र यदि र्मर्मुपति षाष्टभार ।

न हि धानुर्मुपति षाजनच

न हि दृग्धं घृतभारमभ्युपत्यवीनाम् ॥ ३९

पत्रधायानि न याति वृष्टिमत्र

ननु यम्य भवन्स्वभावपथ ।

१ [शिष्पण न] २ [तर्कान्तरम्] ३ [विदुषां हि चित्त] ४
 ५ [वि चित्तवृत्ति]

सणिका यन् यम्य मरुभोगा
 फलमन्व्य भवत्यं प्रयाग ।
 गुणिनां हि गुणन च प्रयागा
 न च गत्याथमरति दूर्मतिः ॥ ४६
 ध्रुवता जगता यन्प्राप्यत च
 त्पिन्त तुल्यमता ध्यय स्वयं स्वभावात् ।
 गमनागमनत्रियानिगुणि
 न च गगारपलादया न माक्ष ॥ ४७
 यदि सर्वमिदं मर्तान्यमिदं
 ननु सरस्य दिलापना प्रसिद्धा ।
 भगतन्तु कुत मर्तान्यमिदं
 स्तन्सिद्धी वचन मृषा परम्य ॥ ४८
 यन्निदमितमात्मनः मदानु
 ननु कथंति तन्नादुरास्रया ।
 भमतीहतरथ वमनास
 स्तव भावापन्ता कुताऽस्ति लाङ् ॥ ४९
 भगिष्यदिवागव्य लाङ्
 पूषनबाध न म्क्षित न चान्ता ।
 इति या विवन्तदृष्टनस्व
 न च तेन प्रतिभामेताऽन्तराया ॥ ५०
 परपिण्डवश्च जीवगानि
 विद्यते चन्द्रमसिदिति स्वय ।

(म सर्वमेव २ (विवन्तदृष्ट) ३ (प्रतिभामिति)

शान्तममगति मय म जीवा

न त मुक्ति उभय विनष्टता ॥ ६२

रत्नान्म यत् त्रियागुणै म्या

न त मुक्ति उभय म कल्पमात्मा ।

म यत् रत्नान्गणी गुणभ्य

प्रतिमुन्याशु नित्यानि मुक्तिमात्मा ॥ ६३

।]

शुभकमपुत्र शुभानुख्य

फलमश्नाति पत्र साऽन्तगमा ॥ ६४

नररुष्वतितीत्ररत्नपु

क्षमनाह्रस्वमुखावहपु जीवा ।

अकृताधतया तमावृतपु

परिपत्यानुभवन्ति धारद ग्वम ॥

वधरन्धपरिश्रमाद्यनथा

न्वहुला भीमतमास्तिरथजीवा ।

जननार्णवमप्लवा भ्रमन्त

स्वकृताङ्गे फलत समश्नुवन्ति ॥ ६६

दुरितान्मनुजा गुणैर्विहीना.

परभृत्यत्वमुपेत्य दीनभावा ।

अर्चयामि भयोर्दिता विषण्णा

मरण यान्त्यथवार्थिनो वराका ॥ ६७

१ [स्वकृताना] २ [अपत्यान्ति] ३ म भवार्थिता

यत्प्रमाणं यद्विद्युत्पुमप्यनन्तं तत्र तद्विद्युत्पुमप्यनन्तं
 विमानुपन्यासं यद्विद्युत्पुमप्यनन्तं तत्र तद्विद्युत्पुमप्यनन्तं ॥
 प्राणानिपानश्च मग्ननरमे सर्वेषु वगाश्रामान् इत्य
 अरमेताऽत्र नमामि शक्तिं य जीव समाद्रान् तत्र तत्र
 येन यद्येव यद्येव यद्येव यद्येव यद्येव यद्येव यद्येव यद्येव
 इदं यथा धृतीवित्तस्य वद्य दयापगान्निधुनिवाजवन्त
 स्वयन्धुमित्रान्प्रियपुत्रर्षीयान् दारिद्र्यदुःखात्तत्रिप्रागास्वता
 सुग्राथिनस्त्रान्मुगतिप्रसागान् जुहुर्न चत्त यामिन् इव
 पशून्याज्ञानगर्ताननायाश्च वाञ्छत स्वगमुख क्त्वाक्त्
 आहारमात्राभिरतानभद्रान् इत्वा जडात्किं लभत वगक्त्
 यद्यत्र सत्त्वान्निभतीनिहृत्स्य वैदापदशादिगतानुक्त्स्य ।
 योगम्यत उद्वृतात्मभिस्तैर्कर्मम्यत श्वभ्रमुख वृत्त ॥
 स्वायभुर्नर्यज्ञविधायहिंसा प्रोक्ता पुनर्जीवन्त्याथमव ।
 वर्षश्रयभोपितपिण्डपिण्डैर्यद्विष्यत सत्रिसैव, पुराण ॥ ११
 नभगर, सर्ववृषधधाना उमुर्महात्मा वसुधातलऽस्मिन् ।
 एफन मिथ्याचनन राजा रसातल सप्तममाससा ॥ १०
 अद्यापि तस्य क्षितिपात्तमस्य द्विजातिभिर्मन्त्रपदप्रवाण ।
 इत्थापने यदिक्रयतऽनभिज्ञैस्तद्वय पर्याप्तमिहात्मवञ्च ॥ १२
 एतैरेतर्षी मल्लभान्निगित कृत निदान मधुपिङ्गलन ।
 हो नाशृणाद्भ्रान्तजातमन्य ॥

१ [प्रतिभाव
दिवशतीनाममा द्र]

। रोपण च मनिवद्धा ।
 । । । ३५ । शक्ये ॥ १
 यदुर्न ४ क मात्र

दत्त पुरा ह्यरनृपण दान निमिच्छन् सर्वजनाय शक्या ।
 इति प्रतीता किल तस्य कीर्तिपदुमवीरस्य महीतल्लज्जस्मिन् ॥२३
 तनाक्षरसार्थमदृष्टपुष्पा स्वाकारित काष्ठमयाऽतिरीद ।
 निर्भस्मितमन पुनर्द्विजाय पञ्चत्वमापत्सदसातिभीत ॥ २४
 एरस्य विभस्य विराधनेन श्वभ्र गत ह्यर इति श्रुतिवत् ।
 ममन्तमस्वातिनिपातनन यज्ञेन विभो न कथ मयाति ॥ २५
 धर्मनियाया हि दैव्य मूल दया विनष्टा परसत्प्रघातान् ।
 तनाम्नुन दु ग्वशतानि जीवस्तता हि हिंसा परिरर्जनीया ॥२६
 फल कल्ह्या न हि [-] पायाक्षभुर्नता काद्रता न शालि ।
 तत मूर्खेषां मृगमव कुर्यात्सुग्न च दद्यात्त्रियया परभ्य ॥२७
 द्विजानया मुग्धतमा नृलाभ तद्वास्यता लानगति स्थितिश्च ।
 देवाश्च नपां हवनक्रियाभिस्नाप्ति मयातीति च लक्ष्वाद् ॥२८
 पत्राणि पुष्पाणि फलानि गन्धार्खाणि नानाविधभाजनानि ।
 सगृह्य मन्थग्रहृभि समता म्यद द्विजा राजगृह मयान्ति ॥२९
 प्रवृत्तमा क्षितिपस्य वाम द्वास्सर्धनिम्द्धा सणमीसमाणा ।
 तिष्ठत्यभद्रा करण युवाणां नाल् स्मिन्त्यरिभूतिमूलम् ॥ ३०
 यदाश्च प्रीतिमुग्व त्वपभ्यस्त मयत भूतग्राज्यलाभम् ।
 पराहमुग्वश्च नृपतिस्त्सर्षव राज्याद्विनष्टा इव त भवन्ति ॥ ३१
 भवन्ति राषान्नुपतद्विजानां णिगा दत्त मग्बलिता इवान ।
 द्विजातिराषान्नुपत पुन स्वाद्धरातस्नह द्वाभ्यमपृष्ट ॥ ३२
 य निग्रहाभुग्रहयारक्षता द्विजा वराका परपाप्यजीवा ।
 मायाविना दीनतमा नृपभ्य कथ भव युत्तमजातपस्त ॥ ३३

१ [आ कारित] २ क 'भेजुनता, ['भपुर्नशत्]

दत्त पुरा हृस्वपेण दान किमिच्छय गर्वजनाय शरत्प्या ।
 इति प्रतीता किल तस्य धीर्तिर्यदुमवीरस्य महीतलज्मिन् ॥२३
 तनाध्वरसार्थमदृष्टबुध्या म्योन्नरित पाष्टमयाऽतिरौद्र ।
 निर्भस्त्रितस्तन पुनर्द्विजाध पञ्चन्वमापत्सहमातिर्भीत ॥ २४
 एकस्य रिपस्य विराधनन श्वभ्र गत मूर इति धुतिधत् ।
 समस्तसत्प्रातिनिपातनन यद्गन विमा न कथ मयाति ॥ २५
 धमत्रियाया हि दैव्येव मूल दया विनष्टा परसत्प्रयातात् ।
 तनाश्नुत दु म्वक्षतानि जीवस्तता हि हिंसा परिव्रजनीया ॥२६
 फल कल्या न हि [—] पायाधभुर्नता वाद्रवता न शालि ।
 तत गुर्येषा गुग्मव बुर्पात्गुग्मं च दद्यात्त्रियया परभ्य ॥२७
 द्विजातया मुग्धतमा नृलाक तद्वावपता लावगति स्थितिध ।
 देवाध तथा हवनविषाभिस्तृप्ति मयान्तीति च लाकवाद् ॥२८
 पश्राणि पुष्पाणि फलानि गन्धावस्त्राणि नानाविधभाजनानि ।
 सपृथ सम्यग्गद्भि समता स्वयं द्विजा राजपृह मयाति ॥२९
 मरुत्प्रयामा शितिपस्य वाम द्वास्त्रैर्निरुद्धा क्षणमीक्षमाणा ।
 तिष्ठन्त्यभद्रा वरण मुवाणा नाल विमतत्परिभृतिमूलम् ॥ ३०
 यदीश्वरं प्रीतिमुग्ध त्वपभ्येस्त मयन भूतलराज्यलाभम् ।
 पराहमुग्धधत्पानिस्त्रैव राज्यादिनष्टा इव न भवति ॥ ३१
 भवन्ति राषान्प्रपतद्विमानां दिगा दग मञ्जलिता इवाप ।
 द्विजातिराषान्प्रपत पुन स्थाद्भ्रतानवम्नद स्थापपृष्ट ॥ ३२
 य निग्रहानुप्रदपागशता द्विजा वरावा परपाप्मनीवा ।
 मायाविना दीनतमा नृपभ्य वर्यं भवन्नुत्तमजातपस्त ॥ ३३

१ [आ करित] २ क क्षुब्धता, [क्षुब्धता]

यादृणि दानानि पुरा द्विजेभ्यो दत्तानि नानारसवर्णवन्ति ।
 फलन्ति तादृशि नृणामपत्नाज्जन्मन्यमुग्रति जनप्रवाद ॥ ६७
 श्वभि मृगालैरपि शृधकार्कं सगर्दभै मूकरचासहैम ।
 यान्यत्र लब्धान्यशुचीनि तैश्च दत्तानि तान्यत्र तु किं द्विजेभ्य ।
 नापुत्रका लाकमिम जयन्ति नापुत्रका स्वगगतिं लभन्ते ।
 इतीह पक्षा यदि यस्य पुंस कुमारभूरि प्रतिना निविष्टा ॥६९
 यत्रश्च लोक बहुभिर्न दृष्ट तत्तत्प्रमाण यत् यस्य न स्यात् ।
 बद्धुतीहासपुराणधमास्त ब्राह्मणैर्यत्र न तु मदिष्टा ॥ ७०
 असत्यमृतिस्त्वसतो यदि स्याच्छशस्य मृङ्गान्मृगवृष्णिना स्यात् ।
 सत प्रमृतिम्बसतो यदि स्याद्दृम्य धीज शशशृङ्गत स्यात् ॥७१
 असत्यमृतिश्च मता यदि स्याद्गामृङ्गत किं न भवच्च पुष्यम् ।
 सत प्रमृतिस्तु सता यदि स्याद्मर्जल वानलकाऽऽमुता वा ॥७२
 द्रव्य सति क्षत्रपुत्र च काल भावे च भावान्तरसनिषदा ।
 भवन्ति भावा भुवनत्रयस्य सहनुका कचन निर्निमित्ता ॥ ७३
 नाप्ता हि रटस्त्रिपुरप्रणाशादुमापतित्वाद्रतिसभवाश्च ।
 अनङ्गभङ्गादसुरापराताज्जटासिमृश्रवृषवाहनाश्च ॥ ७४
 अग्निमुख बद्धसुरश्वराणां यार्ज्याश्वरस्यापि मुख ध्रुव सः ।
 आत्मानमात्मैव च वर्षयद्य साऽन्यान्कथ मुञ्चति बध्नितात्मा ७५
 ब्रह्मापि नाप्ता हरिसारथि स्यादग्निशृम्भशृम्भासुरमदनाश्च ।
 तिलाक्षमाङ्गप्रतिदर्शनन चक्र यता श्ववचनुष्टयत्वम् ॥ ७६
 नाप्ता हि विष्णुर्वलियन्धनन तुरङ्गमास्यमविदारणाश्च ।
 अनाविनाशाद्भजदन्तकृपाधाणूरकसाहिसुराभिघातान् ॥ ७७

१ क इकरभा७, [इकरवाप] २ क वाजपय्याऽऽमुता वा ३ क हरि
 ४ क नि पुष्य

अर्हन्त एवाभयदानस्था अर्हन्त एवाभतिवीर्यसत्त्वा ।
 अर्हन्त एवामलसत्त्वरूपा अर्हन्त एवातिगयद्वियुक्ता ॥ ८९
 अर्हन्त एराकृपया विहीना अर्हन्त एरारिभयैरपता ।
 अर्हन्त एराचलारुसांग्या अर्हन्त एवातुल्माक्षभास ॥ ९०
 अर्हन्त एव त्रिजगत्प्रपूज्या अर्हन्त एव त्रिजगच्छरण्या ।
 अर्हन्त एव त्रिजगदूरण्या अर्हन्त एवाखिलगणमुक्ता ॥ ९१
 तानर्हन्त राक्षसमाविन्दित्वा तद्वाक्यनीतार्थमत मपघ्ना ।
 ससारनिष्ठामुपगम्य धीरा निर्माणसौम्यं परमाप्नुवन्ति ॥ ९२
 तैस्त पुनर्लग्निस्वदिसार्धग्नराग्न्यार्धमतिमवीर्ण ।
 विवक्तुभिर्वीक्षितपक्षर्गं म्यपक्षसिद्धिं निजगान् राजा ॥ ९३
 कुहेतुदृष्टान्तविनष्टमार्गान्नुगाननीत्यावृत्तलरनांस्तान ।
 निरत्तर्ग्यार्यपदर्नरद्रा विवाधयामास तदा सदस्याम् ॥ ९४
 मधानमन्द्रास्तरणिष्टवर्गा पुगाहिनामात्यसभाविदध ।
 मबुद्धपद्मप्रतिमाननास्ते भृश महृष्टा गतपक्षरागा ॥ ९५
 नरद्रसद्वार्यविबुद्धतत्रा प्रमन्नतुर्दीन्द्रियरागमाहा ।
 विपन्नमिध्यान्वयपापदापा शान्ता मभूतुर्देवाऽपि तत्र ॥ ९६

इति विमतिपतिप्रबोधनाथे

स्वमभिमत च धृतिप्रवृत्तणाय ।

गुहृदयपरिनिमलवमिच्छ

सदासि जनस्य मनाहर्देवचाभिः ॥ ९७

पुनरपि जिनशागनानिभक्त

परसमयानपविध्य भूमिपाल ।

अश्रुपाना ये धम जिनमार्तं वनाचन ।
 अल्पतपसविज्ञाना मिथ्याज्ञानपरायणाः ॥ ८
 अनाद्यनिधना सर्वे मग्नाः संसारसागर ।
 अभव्यास्त विनिर्दिष्टा अन्धपापाणसंनिधा ॥ ९
 अद्विष्टः प्राक्तनस्वगु मत्पर्यं संभवुर्वत ।
 धटावतश्च तेष्वव साचत मे च नित्यश ॥ १०
 अनादिनिधन बाले निपात्यति त्रिभिर्पुताः ।
 भव्यास्त च समाख्याता इमधातूपमा कृता ॥ ११
 सपञ्चमविनिर्मुक्ताः सर्वभावापदर्शिनः ।
 सर्वज्ञा सर्वलक्षाख्या सर्वलक्षणधिष्ठिता ॥ १२
 निष्ठा नि प्रतीकारा समर्गाण्यपरायणा ।
 ये च सर्वोपमा नीतास्त गिडा संसर्वातिता ॥ १३
 पद्मकारविभक्त तद्गुह्यद्रव्यमित्यते ।
 तस्य नाम विभक्तं तत्पदस्यापि यथावयम् ॥ १४
 स्थूलस्थूलं तथा स्थूलं स्थूलगुह्यं यथावयम् ।
 गुह्यस्थूलं च गुह्यं च गुह्यगुह्येण परविद् ॥ १५
 भूम्याश्चनत्रीमृतविधानभवनानुदय ।
 हविषाहृदिमद्वयं स्थूलस्थूलदुहादतम् ॥ १६
 तनुत्तद्रव्यभाषाश्च विद्यमानानुबधि यत् ।
 तस्माद्भक्तगतीरपृतादि स्थूलद्रव्येण ॥ १७
 यद्गुह्यविद्ययागम्यं हरीन्तु यत्त एवमेतै ।
 यथायानयनसाग्योन्नं स्थूलगुह्यं च तद्गुह्यं ॥ १८

स्वसमयमपिना इमनम श्री

निगन्तिनुमपनिम मन प्रचक्र ॥ ०८

न ३ १२ वन गममागत ।

आजन्त इत्यन उर द्वाच मया इत ॥

नि ग मना नित्य नाम

अज्ञानतम मग ।

पदत्रिण मग ।

अन्मतामित् पुण्य म्यादात्न विभूषितम् ।

अयती इग्नार्जीत् वन्य द्रव्यानुयाजनम् ॥ १

अनतपथय द्रव्य सामान्यादिप्रमिष्यत ।

तच्च द्रवा विनिष्क्रि जीराजीवस्वभावत ॥ २

तत्र विविध प्राक्त गुणैर्द्रव्यैश्च पर्यये ।

चतुर्धा भिद्यत तच्च रूपारूपक्रियागुणै ॥ ३

पञ्चास्त्रिंशत्पञ्च पञ्चधा भिद्यत पुन ।

तत्र भिद्यत पात्र पद्द्रव्यमत्रिभागत ॥ ४

जीवपुद्गलमाला व धमाधर्मो नभाऽपि च ।

पद्द्रव्याण्युत्तितान्यव तर्पा लक्षणमुच्यत ॥ ५

उपयागत्रयणा जीवा उपयागो द्विधा स्मृत ।

ज्ञानत दर्शननापि यदर्थग्रहण हि स ॥ ६

जीरिष्यन्ति च जीरन्ति जीवा यद्याप्यजीविषु ।

त च जीरास्त्रिधा विद्या भव्याभव्याश्च निष्ठिता ॥ ७

१ म धर्माधर्मनभाकि च २ [ये चाप्यजीविषु]

अधरधाना ये धम जिनधानं वनाधन ।
 अलन्धतत्रविद्वाना मिथ्याज्ञानपरायणाः ॥ ८
 अनाद्यनिधना सर्वे ममा संसारमागर ।
 अध्यात्मनि निर्दिष्टा अधपापाणसंनिभा ॥ ९
 अद्विष्टं माननस्वरुपं मन्यस्यं संसदुर्वेन ।
 धृष्टावन्तश्च तेष्वेव राघवन्तं मे च निम्नज ॥ १०
 अनादिनिधनं बालं निशाम्यन्ति त्रिभिषुता ।
 धृष्ट्यास्तं च समारग्याता हेमधातूपमाः कृता ॥ ११
 सर्वकर्मविनिर्मुक्ताः सर्वभावायदर्शिनः ।
 सर्वज्ञा सर्वलावाण्यां सर्वलांशामधिष्ठिता ॥ १२
 निर्दिष्टा नि प्रतीयन्ता समसौम्यपरायणा ।
 ये च सर्वोपमा नीतास्तं सिद्धा संसर्वादिताः ॥ १३
 पद्मकारविभक्तं तत्पुण्ड्रद्रव्यमिष्यते ।
 तस्य नाम विभक्तं तत्रवदस्यामि यथाश्रमम् ॥ १४
 रघुलघुलं तथा रघुलं रघुलगुरुलं यथाश्रमम् ।
 गुरुलघुलं च गुरुलं च गुरुलगुरुलं च तद्विदुः ॥ १५
 भूम्यादिष्वनश्रीमूलाविमानधरनादयः ।
 वृद्धिमाहृद्विमद्वयं रघुलघुलमुदाहरतम् ॥ १६
 तनुम्वद्रव्यभावाच्च विद्यमानानुशचि यत् ।
 तेषां च रगसीरुष्टनादि रघुलद्रव्यते ॥ १७
 यद्गुरुलघुलं यद्गुरुलं यद्गुरुलं यद्गुरुलं ।
 यद्गुरुलघुलं यद्गुरुलं यद्गुरुलं यद्गुरुलं ॥ १८

{ सर्वोपमाणीयम् }

पद्मिनी त्तम

समयावन्निनाट्यथ गृह्णन्निनामय ।
 पक्षमागर्तुरपीथ युगाद्या बालपर्यया ॥ ३०
 आशान् प्यापि सबमिप्रवगाहनलक्षणम् ।
 तथ मानं द्विधा भुया लावालीवमपचितम् ॥ ३१
 द्रव्येस्तु पक्षधिय्याप्यं लोकावापं प्रतिष्ठितम् ।
 अलाव स्वानु पक्षानां द्रव्याणां नास्ति संभव ॥ ३२
 परिणामाज्जीवभावाच्चि यत्राववाणान्पि ।
 कर्तृत्वात्ताम्रियत्राथ मूर्तिमत्राद्विद्युत्त ॥ ३३
 एवमत्रासर्गकन्या समशापथाप्रपम् ।
 तत्र तद्विविधं द्रव्यं विज्ञानप्यं विपक्षेण ॥ ३४
 जीवाथ पुद्गलाथैव परिणामगुणाचिना ।
 परिणामे न गच्छति क्षेपाजीति विदुषुषुषा ॥ ३५
 जीवद्रव्यं हि जीव स्यात्सर्वं निजीव उच्यते ।
 मूर्तिमपुद्गलद्रव्यममृत क्षेपमित्यते ॥ ३६
 धर्माधर्मवियज्जीवात्ते नैवधर्मवतिन ।
 एवमत्रस्तु बाल स्यादर्थो नैवधर्मपुद्गल ॥ ३७
 परमाणुधर्म बाल २ निष्पन्नापुनरुता ।
 क्षेपाणि समदेहानि बलिनापविमर्तये ॥ ३८
 धर्मार्थवैवजीवाध अर्तयेया प्रकृत ।
 मदेहा विपत्तीऽन्ता इति सरदिदी वतम् ॥ ३९
 जीवाध पुद्गलाथैव बालधर्म बाल स्यात् ।
 धर्माधर्मवैवधावाद्दर्थवैव बलिर्न जिने ॥ ४०

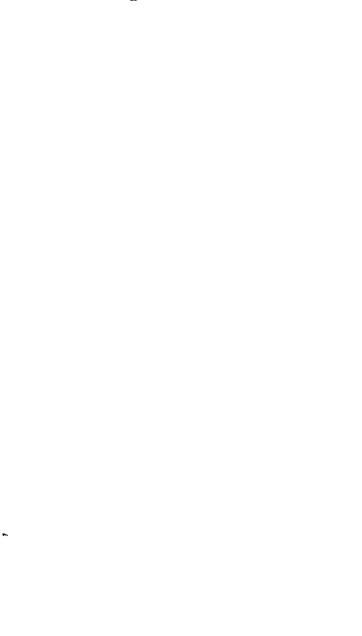
(१ पक्षधिय्याप्यं) २ म तद्विविधं ३ क निजीवित्यते
 ४०

नाम च म्यापना चैव द्रव्य द्रव्याधिक्यस्य च ।
निक्षपात्त्रय मात्ता भाव एतत्तस्य न ॥ ५२
न हि द्रव्याधिका नाम नय कश्चिन्वस्थित ।
परापार्थिका वापि किंतु भाराव्यवस्थिति ॥ ५३
उत्पद्यन्त विनश्यति नियमापर्यायरागिनि ।
न जायन्त न नश्यति भारा द्रव्याधिक्यस्य च ॥ ५४
अत्र द्रव्याद्ग पर्याया द्रव्य वा पर्यायविना ।
स्वित्यन्त्यनिनिराधाऽप्य द्रव्यलक्षणमन्यत ॥ ५५
मात्ता स्वित्यादयस्तऽपि तथा प्रत्ययलक्षणम् ।
न भवन्ति यतस्तस्मात् तच्च नो नयो स्मृता ॥ ५६
न सम्भवति मसार द्रव्याधिक्यनयस्य यत् ।
न श्रवणोऽधिक्यस्यैव सद्भावाच्चद्वारिणा ॥ ५७
गुग्गु खापभागस्तु नित्यस्यापरिणामिन ।
एतत्ताप्यनित्यस्य संबंधाच्चत्तदज्ञनात् ॥ ५८
यागत कथं कथ्नाति स्थितिस्तस्य कपायत ।
एकान्तनित्यानित्यशास्त्र एन्धम्यतिशरणम् ॥ ५९
तस्माद्गुक्ता तथा सर्वे स्वपभाभिनिवगिन ।
विभ्याहृणन्त एवैत तत्त्वमयापमिधिता ॥ ६०
षण्य पद्मरागाद्या वृषवृथगय स्थिता ।
गत्नावर्त्तन्ति मद्भा न न विदन्ति मरिणिण ॥ ६१
एतेव कुञ्जिन पपाम्भान निपात्रिता ।
गत्नावन्त्या हि कथयन्त प्रपकाग्यां त्यजन्ति च ॥ ६२
तथैव च नयाः सर्वे यथाथ विनिवशिता ।
सम्यक्त्वान्यां प्रपद्यन्त मात्तनीं सन्वजन्ति च ॥ ६३

१ । पर्यायार्थिकेति]

द्रव्याग्निव्यवस्थायामेकं स्यात्पर्ययार्थिन ।
 अनेकमिति निष्पृष्टं तत्रैव जिनगामन ॥ ८६
 पितृपुत्रादिसम्बन्धं एतस्मिन्पुण्ये यथा ।
 न श्लोकस्य पितृत्वेन सर्वाणामपिता भवन् ॥ ८७
 चतुर्विधस्वभावोऽयं पर्याया वस्तुन स च ।
 प्रमेयत्वं हि हेतुं स्याद्द्वयो ऽष्टान्न उच्यते ॥ ८८
 तस्मात्तत्त्वपरीक्षायामिदमेव समञ्जसम् ।
 स्वायम्भुव प्रवचनं विद्वद्भिः समुपासितम् ॥ ८९
 मिथ्यावादसमूहस्य भद्रं जैनस्य धर्मतः ।
 अमृतं स्वादुतं पुसा सुगमश्च सुमधसाम् ॥ ९०
 श्रद्धां कुर्वन्ति ये तस्मिन्नेधन्ते भावतश्च यः ।
 ते सम्यग्दृष्टयः प्रोक्ता प्रत्ययं यं च कुर्वते ॥ ९१
 तन्मूलं ज्ञानचारित्र्ये मुक्तेस्तानि साधनम् ।
 रत्नत्रयमिदं प्राक्तं साधनं स्वर्गमाप्तया ॥ ९२
 एतन्मृत्युजराजातिसततातङ्कभयजम् ।
 निर्वाणस्वास्थ्यसाधनं पवित्रं परमं शिवम् ॥ ९३
 त्रयाणां समवायनं मुक्तिमार्गं प्रशस्यते ।
 त्रिविष्टपैरुदृष्टात्तात्प्रत्येकं न प्रसिध्यति ॥ ९४
 तथापि तेषु सम्यक्त्वं श्रेष्ठमित्यभिधीयते ।
 महीसलिलजीवानां सति योगे तु जीवन्तु ॥ ९५
 दर्शनाद्दृष्टं एवानुभ्रष्टं इत्यभिधीयते ।
 न हि चारित्र्यविभ्रष्टं भ्रष्टं इत्युच्यते बुधैः ॥ ९६

१ क तत्र २ [धर्मक] ३ [स्यादत] ४ म तस्मिन्नेधन्ते

दृष्टान्तो वृद्धिमत परं तु मत्पत्नी प्रवदयामि पयाधिपानाम् ।
 एवं दौर्वाय ह्यं मत्मे दशार्त्तं तद्व्यपुनं वदन्ति ॥ ७
 दृष्टान्तं नं स्वपुनं हि लक्ष्या गुणादन्तां तां च वदन्ति वार्ताम् ।
 कस्या घर्षाति स्वपिबा चतुर्भि पूर्वोद्भव मुनिभि मदिष्टम् ॥ ८
 तेनार्त्तं तद्य हि सर्वेषु मवात्त चापि (-) नाद्भ्याद् ॥ ९
 तत पर ताय परस्परण गुण्य च विद्याद्गुणधारण च ।
 तपां तु मद्वा प्रमत प्रवक्ष्य पृथक्पृथक्पूर्वमुनिप्रणीता ॥ १०
 तता नत तद्वलिनाद्भमम्मानतथ भूया नल्लि निराद् ॥
 न इ मदागच्छपुन च पूर्वं पद्य तत स्यात्प्रमत्त च तस्मात् ॥ ११
 तत पर तन्नुमु हुरीय ततश्च भूयाज्य ट् निराद् ।
 ततश्च विद्यां दमन तयोद् मद् नतस्म्योऽपुन मतपयम् ॥ १२
 तत निरीय त्वतिमपुन च महल्लिका चापि च चर्तिका च ।
 मन्त्र्याध्यतीत च तत प्रमाणमौपम्यगम्य मुनया वदन्ति ॥ १३
 मन्त्र्ययमार्त्तं प्रवदन्ति तज्ज्ञानतस्त्वमारयमनन्तां च ।
 ष्ववधारपत्य प्रथम वदन्ति न तत रिंतिमवरायमस्ति ।
 उदारपत्य च तता द्वितीयमदारपत्य च पुनस्मृतीयम् ॥ १४
 विष्णुभमान मृत् याजने स्यात्परिभिपत्त त्रिगुणाधिकं च
 उत्तमपता याजनमव पर्य तत्पत्यमाद्गुर्गणितप्रधाना ॥ १५
 ष्वादिष सप्तदिनानि यावन्नातस्य राग्णां खलु ष्वरथ्ये
 अनकल्पप्रतिगणितानां निरन्तर तिदुसम प्रपूर्णम् ॥

१ क पूर्वोद्भव २ क दमन ३ क तदार ४ [महत्तन

५ [वर्यस्य]

शताहत तस्य सहस्रमेक द्विसप्तपदस्याहतपूर्वनाम्नाम् ।
 आयुस्समृत चाभिसुतस्य मम्पद्दिसप्ततिशायपजितस्य पूर्वा ५१
 स्वापष्टिरका जिनशभवस्य त्वादिता पञ्चसु तीर्थकृत्सु ।
 प्रमण च द्व खटु पुष्पदन्त श्रीगीतल त्वयमुत्तरन्ति ॥ ५२
 द्विसप्तपदेतात्सममामहस्य शताहन श्रेयसमायुक्तम् ।
 द्विसप्ततिशायि हि वामुपूज्य पष्टिभयायुर्विमल जिनन्त्रे ॥ ५३
 त्रिंशद्दश च तथा प्रयाणां गुण्यत्रय पञ्चनववृत्त्या ।
 पद्वज्रिता स्याद्ववतिम्बरस्य मष्टिमिगुन्यान्तरपञ्च पञ्च ॥ ५४
 त्रिंशत्सहस्र मुनिमुत्रतस्य नम सहस्र दशसगुण तत् ।
 नम सहस्र शतपर पार्श्वे द्विसप्तति स्यान्खटु रथमान ॥ ५५
 समुद्रमार्गिण्वज्रितन नाख्या गताहता पञ्चगुणा च भूय ।
 तन्न्तर स्याद्ववुपथ जिनश चति शष्टि हि पुराणविद्धि ॥ ५६
 त्रिंशद्दशाता नवति प्रदिष्टा अन सहस्र नवतिम्बयाता ।
 शत सहस्र नवसंगुण द्व स्वासप्तपस्यान्तरमईतम्बु ॥ ५७
 तनाञ्चर तद्ववतिम्बु वाद्या नवव वाद्या नवमान्तर तत् ।
 समुद्रमार्गिणितप्रमाणात्स्वादहनामन्तरक नवानाम् ॥ ५८
 पदपष्टिमस्या नियुतप्रमाण पदविंशतिशायि सहस्रपिण्ड ।
 शतन युक्ता किल सागराणां वादी तथाना दशमान्तर स्यात् ५९
 पदघ्ना नवत्रिंशदया नवाथ चत्वार एव श्रितय तथान्वत् ।
 पातानपल्पानसमुत्तरया पण्णां जिनानामिदमन्तर स्यात् ६०
 शान्तञ्चर प्राक्तमयार्थपल्प वादीसहस्रानकृन समानम् ।
 भयधपल्प किल कौथव तत्कादीसहस्रकपरान्तर स्यात् ॥ ६१

१ म पदतादी २ क शतमेव पार्श्वे ३ म गताहतां स्यात्

ल सात्ना पण्णयस्मान् यथा पडय वपाम्भ नमस्तु पच ।
 सत्सनात्थाम्भ पुनस्यगतिरशाष्टमचापि गते समताम् ॥ २
 पत्राशता द्व च शत समन पा वानर त कृति यथावत् ।
 त्रिमप्रमस्य र सत्समक वागस्य नाशान्तरमुक्तमतन् ॥ ६३
 चतुर्थभागा ॥ पुनाद्विभाग पाटानभाग परिपृषभाग
 पाटानकचापि पुनात्रभाग पल्यस्य तभ्यापि चतुर्थकथ ॥ ६४
 पतावता कालपरिच्छेदत्न नी यस्य विच्छेत् उदाहृतश्च ।
 सपुष्पत्तनात्पि सप्तमु म्यातायन्तया मतत प्व जात ॥ ६५
 नाभयगान्ता यत्र कृन्धप्रभावमाह मया शविमानमुग्यात् ।
 नन्ताजितौ ना विजयाद्विमानार्त्ता वैजयन्ता मुमतीन्दुभामौ ॥ ६६
 नमिस्त्वथारस्य हि ना जयन्तान्मर्तिर्निमिश्वायपगाजिताग्यात् ।
 ता प्राणता पाश्वमुनित्रताग यावभ्यागतावप्रतिमप्रतापी ॥ ६७
 यथास्तथानन्तजित्तिमत्र पुष्पात्तराटायमुरप्रमया ।
 शुक्रामतात्प्रथ वामुपूज्य श्रीगीतलस्त्राभणतश्च्यतवान् ॥ ६८
 सहस्रपुत्राद्विमलस्वरा तादधारणाग्या खलु पुष्पत्तन ।
 प्रवयसाय प्रथमाद्विमानादभ्यागत सभवसयतन्ट ॥ ६९
 मुपाश्वनामा किल मभ्यमारयादूर्ध्वं च पद्मप्रभ आयया म ।
 इयहतां कारणभावितानामभ्यागतिर्न कथिता मययम् ॥ ७०
 आयस्तु नाभिर्जितशत्रुनामा तृतीय आसीज्जितराजमत ।
 स्यवरश्चैव हि मघराज स्यात्सुमतिष्ठश्च महानलश्च ॥ ७१
 सुग्रीरनामा मुहदा रथान्ता विष्णुर्गुप्तु स्यात्तृतरर्मसंज्ञः ।
 श्रीसिंहसनस्त्रथ भानुराज स विश्वसेन किल शौर्यधर्मा ॥ ७२

१ म कने

२ म पत्राशताद्वे ३ क ० विमासंख्यात् ४ निमित्तव्याय

५ म सत्सम

शम्पि-यज्ञाना विमत्या मुना-द्रा समन्था रत्नपुर प्रसूत ।
 श्रीमुत्रना राजगृह उभय नामिन मतिविधिल्लप्रसूता ॥ ८४
 अरिष्टनमि मित्त्र शायपया बीम्नथा कण्डपुर उभूव ।
 भगव इ उव तय शान्तिम्नथा तप न नागपुरे प्रसूता ॥ ८५
 इन्वाकुप या गन्त पाटशर च-वार पयात्र कुम्भरीरा ।
 द्रो चापलिष्ठा रमिन्नाजानाउग्रम्नथक मित्त्र नाथ एक ॥ ८६
 मयणयणे गन्त पाटशर च द्रप्रभा द्रा च जिनी जिताशी ।
 द्रा द्रा च म याज्ञनतल्ययणा द्वायव द्वाङ्कुरकाण्डभासी ॥ ८७
 अरिष्टनमिभनिमुत्रनय द्वायप्यम् गौतमगात्रजाता ।
 गारा जिन-द्रा रूपभान्तिवया ग्याता पुन काश्यपगात्रर्या
 मात्र । पाश्चा रामुपुत्रपुत्राऽप्यरिष्टनमिश्च नर्थय बीर ।
 सामारकात्र यमि मयाता भुक्तया भुर न मयय । गया ॥ ८९
 भारष्टनमिउपभा जिन द्र म रामुपुत्रय-जिना महात्मा ।
 पल्यङ्कन मिद्रिमुपागतास्त म्बिर्त्यय गया पग्निनुना म्यु ९०
 राममगत्र उपभा महात्मा चम्पापुर रैर । रामुपुत्रय ।
 गारात्नाथ पुनरुजयन्त पायापुर श्रीजिनउधमान ॥ ९१
 गारा जिन-द्राम्नपम मभायादिभुय कमाणि पुरातनानि ।
 गारा परा निगतिमभ्युपता समन्तैल्लापयनान्तरणु ॥ ९२

इति कृत्तिकरदरदानुमुत्पया

हलधररशरचक्रपाणयथ ।

इह च नरवरा धुता मया य

परिषदिता भवतां सामागतस्त ॥ ९३

रूपेण वर्णेन गतिस्थितिभ्या वाक्येन दृष्टा वपुषा श्रिया च ।
 विज्ञानशीलस्थिरमित्रभावं पित्रा समा राजमुता वभूव ॥ ७
 प्रमत्तमातङ्गविलासगामी शरत्प्रपूर्णासुखचन्द्रकान्त ।
 विचित्रसल्लक्षणमण्डिताङ्गा रजऽतिमात्र नयनाभिराम ॥ ८
 स नीतिचभुर्मतिमान्विप्रिद्ध कलाविन्गथा व्यमनादपेन ।
 शुचिश्च शूर मुभगश्च नित्य शालाऽप्यवान्ने गुणशीलवृत्त ॥ ९
 किं देवविद्याधरकिन्नराणा मुत प्रवञ्च्यावनिमाजगाम ।
 आहोस्त्रिदङ्गावर्षवरनङ्गा विम्भापनाय स्वयमागत स्यात् ॥ १०
 तथैव शेषाश्च महेन्द्रपत्न्य मुग्धपत्नीसमचास्त्राला ।
 अतुल्यरूपास्तनयानविन्दन् शुभादय सत्कृतया यथैव ॥ ११
 अमात्यसेनापतिमन्त्रिपुत्रा मृताश्च सामन्ननरश्वराणाम् ।
 पुन प्रधानद्वितमात्मजाश्च नरेन्द्रपुत्र सदसमदाना ॥ १२
 समानशीला समरूपवेषा गुण समेता मन्त्रा त्रियाभि ।
 परस्परस्नेहनिबद्धभावा शिशिभिरे राजमुते कलाश्च ॥ १३
 यस्यात्मजा नागकुमारकल्पा बल च यस्यारिजनप्रमाथि ।
 यस्यासप्तो वैश्रवणो धनेन विभूतिरिन्द्रप्रतिमा च यस्य ॥ १४
 यस्यास्नीत्या रिपवो हि नाशा गता विनाश सकलत्रपुत्रा ।
 मजाश्च सर्वद्विगुणरूपेता वर्णाश्रमास्तस्धुरय स्वमाग ॥ १५
 अन्यापशुक्तिर्न वभूव लोके राज्ये च यस्यद्विमभिप्रयान ।
 नर्वनेवैरर्थमुमित्रपुत्रे स राजवयोऽनुवभव भागान् ॥ १६
 महामहत्प्रातिपुरस्मराणि पुण्याहमङ्गल्यशुभत्रियाणि ।
 महात्सवानन्दसमन्वितानि वर्षाण्यनशानि गतानि तस्य ॥ १७

१ क दृष्टवा, [दृष्टया] २ म क्रिया ३ क शुभे ४ म पुत्र वरान
 ५ (पुत्रधान) ५ क वरप्राजा ६ [हनाशा] ७ ८ म

नि श्वस्य तत्र स्वर्गिण प्रकृत्य तानभय समागमपारदु त्वम् ।
 उ थाय नम्या उपान सभाया स्वयामगत् प्रविशन् धीमान् ॥२९
 प्रादभ्य न भागविरक्तचित्तस्तन्वाथमागाभिनिविष्टुद्वि ।
 नमस्यमात्मानमना नमः । लोकास्थिति चिन्तयितु प्रवृत्त ॥३०
 अनियभाव गुणगण्यता च समागमकत्वमथान्यता च ।
 श्रगाचमप्यास्रवमवगा च मनिजग शशिमुदलभन्वम् ॥ ३१
 त्वम् च लोक परलोकभाय गुभाशुभ कृत्यमकृत्यता च ।
 गत्यागतं च शशिमुक्तिमाग विचिन्तयामास यशस्वभावम् ॥३२
 अमयशायगतिमन्त्रगाथा त्विर्वाकमन्त्रवृष्टगुणद्वियुक्ता ।
 त्विदम्पात वेजधर मन्त्र त्वि पतन् न हि वाग्यति ॥ ३३
 द्विममगनाशिपति निशश महीजस मन्त्रमाग्रायम् ।
 मुर शमाण गणद्वदवनवान्तका मुञ्चति चरपाणिम् ॥ ३४
 जगप्रदाना पुरुषा पुराणा ब्रह्मा हरा विष्णुरिति त्रयाऽपि ।
 तानप्युत्ताराशिविवर्शाचकार न मृत्युता वीर्यतमाऽस्ति क्वचिन् ॥३५
 हर्षाशवागीशगणेश्वराश्च विश्वेश्वरा सर्वभुवामर्षाशा ।
 यागाश्वरा य च महर्षयश्च पतन्ति कालन निपात्यमाना ॥ ३६
 तात्प्रिधाना जगतीश्वराणा प्रकाशप्रशामितर्षारूपाणाम् ।
 न चास्ति च मृत्युपथा विमुक्ता तस्मद्विधाना च कथं न नास्ति ३७
 नित्यघमासाथमहात्प्राग्निर्दहत्यरण्य तृणपर्णशृणुम् ।
 चरावर लोकमिदं समस्त कालाग्निरव खलु ददहीति ॥ ३८
 लाहाय नाय जलधौ भिनत्ति मृत्राय वैदूर्यमणिं हृणोति ।
 मुचन्दन चौपधि भस्मनाऽसौ या मानुपत्व नयतीन्द्रियार्थे ॥३९

१ क सुदुर्लभ २ [पथादिमाहा] ३ [हृणोति] ४ क भस्मनासा,
 [भस्मनेऽपि]

दग्नागने प्राणव्यस्यं च त्वरुशामन इवाद्दृग्मापयस्यम् ।
 मन्वाय मीन्यं मनिपद्भायापिचरिष्यं दाम्दृष्टं दृग्गतम् ॥ ४
 तर्ष्यं म्नायन्मगीन्मसृष्टं रिहाय धम दननररुष्टि ।
 पापावृष्टं चर्म यन्दि द्रुया मना भविष्यामि विगहणीय ॥ ५
 यर्ष्यं चार्त्तामपलमन्ने गुरुप्रयत्ना निवपन्नायुम् ।
 तर्ष्यं निवपणवल्मन्ने त्रैवाचना दीवपलं चर्ष्यम् ॥ ६
 रन्नायने द्वापयं मविभ्य महापयन्नानि च नानि दृष्ट्वा ।
 नरा च संदृष्टि दिव्यपणि पधाव्यामोनि निवपणायाम् ॥ ७
 यर्ष्यं गुमानुपयमवाप्य दृग्वाद्दृष्ट्याभिधावि गृह्यंयुता र्वि ।
 त्रुग्मनगारं यदि मादधीये सुधा चर्ष्यं निहिता भवेयम् ॥ ८
 माहावृता विमलधमवेण यथापिप्याम्यहमम पायम् ।
 यानिप्पनेवागु वृत्तात्तरीना दृग्वा यनवा र्पित्तानि लिपये ७५
 नायुषि तिष्ठति विरं नगणा म शाश्वतामे विधवाध म्पाद् ।
 रूपादयान्तिव गुणा मनेन मविष्टुन्मभोमसानमहू ॥ ९
 ममुत्थिता मने रविचर्षुषि विनागमर्षिनि पुन मनीय ।
 यथाद्दृष्टे मन्वे ययानि तथा मनुष्या मन्वे यथा न ॥ १०
 विहाय चाप्यनमनिस्वभाचमज्ञानामप्यहम्यता च ।
 मयी मिनरुष्टिर्ष्यथावदय च कुलो न ॥ विज्ञान र्वि ॥ ११
 विषय पुष्करिण्यापाम् मीतापाकाहरोत्तरात्तरे ।
 दार्ष्ट्यु किं वा दृश्यता ॥ १२
 किं वा चर्ष्यं चर्ष्यं मत्त दैवदतीतिदृग्मदृष्टं ।
 आलाह्या विद्वन्मन्निदं दृग्मदृष्टं ॥ १३

१ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२ १३
 ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२ १३ १४ १५ १६

माम्मल्भार स्व सुतर्गं कुमार राज्यमृया मह रथय यम् ।
 अह पुन कामविरित्तभारस्तपश्चरिष्यामि विमुञ्च नात् ॥ ६०
 निगम्य वाच वमुधाधिपस्य ससागनिर्वेदपरायणस्य ।
 स्नहन त मागरवृद्धिरित्थं शवात् पमाथयणायमथम् ॥ ६३
 स्थापित्थिमव स्ववित्तार्थं काय विगिन्तिन कवलमथदूरम् ।
 अप्राथनीय मनसापि माहृत् न समत स्यात्तदपूज्यमभ्यात् ॥ ६४
 अद्गकाल प्रतिसानियद्द बलाबलक्षमविचारहीनम् ।
 यत्स्वल्पमप्यत्र हि कार्येनात् प्रारब्धमङ्गन हि सिद्धिपति ॥ ६५
 इत् हि राज्य उपतिविगाल जनाऽप्यगन्धमन्त्रण गुनाऽप ।
 स्नदध पिषाजनतानुगगा विचत्तर्नीयं खत्रु सवमश्च ॥ ६६
 अरातिभिदुष्टैर्मगनिष्टै सामन्तगजैर्गटर्वाश्वैरथ ।
 पुरा न्वया साधु विगधितैस्तै गद्या विनभ्यत्यथ राज्यमतत् ६७
 यमाणभूतम्बमिह मजानां नीतिमगन्धा विदितप्रियम् ।
 अना भवन्त निरग्नाभियार सा साहसं कर्म कृथा नरदू ॥ ६८
 निगम्य त सागमृद्दिनानं वच गन्ध परिपाकतिजम् ।
 मदीपतिर्मन्द्रेतुन्पवीर्यं पुनवभापऽर्थमविन्वयमर्थं ॥ ६९
 तृणां च सपञ्जलपुष्पुगभा तर्थावने तिक्षिचतृन्निानि ।
 आयु पुनगिस्तप्यगाम्पुनूर्ध्वं सतिरमत्य तमपादिधर्मि ॥ ७०
 एतै नर यपचलस्यभारं कर्त्तुं क्षणनाभ्युपपाति नात् ॥
 क्त्वास्तुगुजा जग्गा भवति सत्त्वमासाति तर्थाऽप्याणि ७१
 प्रीति पगभासमिषाति सद्य गुर्वे च विलुप्तपुषा गदानम् ।
 एकेकरूपेण्यदाति स्यादुने नर्य लाह रिन्तिरे क्षणाश्रित्ति ॥ ७२

१ [साभार] २ [रत्न देवता] ३ [विचिन्तय] ४ [वृद्ध]
 ५ [अत्यन्त] ६ [विलुप्तपुषा] ७ [विज्ञेय]

यान्ति त्वय न निचयाम्न यत्र समुच्छिन्नात्मनऽपि च सपतति ।
 वियागमला खटु मप्रयागा मु धामुख याति च जीवलाक ७३
 पिता च माता रक्षत्र प्रयागा महात्मा मित्रकूलप्रपुत्रा ।
 नष्टस्मति कण्ठगता मचष्ट न मायुता माचयितु समर्था ॥ ७४
 तात्प्रियभाजनमात्रसर्ग्ये कि जन्ध्रमऽस्मि कि ज्ञायमभि ।
 तानप्यत्र समपथात्तस्थान ज्ञातु न गत्ताऽप्यथ निश्चित त्वाम् ७५
 निरन्तर तस्य तपस्य सास्य श्रुचाद्यवासागरगुद्विगम ।
 यः कतुमिच्छस्येन रक्षस्य तदा मगक्त्या क्रियत मयापि ॥ ७६
 समानमायावर्निर्पगतीव म्लह चकार स्वजन परश्च ।
 शणिस्रभुत्र यत्र प्रतमानस्तत्र प्रसात्तन्निपतिस्त्रभूरम ॥ ७७
 मात्र च यद्द विपयार्थयाश्च सहायता न प्रतिपद्य पृथम् ।
 भद्र विद्वाना यन्ति धर्मैक्य परित्यजय बधमाऽस्मि गजन ७८
 पर निगद्य स्थिरधैर्याया वियाय गजा विगतद्विपट्ट ।
 भन्न पर तस्य हि शामनन आदायया सागरगुद्विगम ॥ ७९
 भाङ्गयमानास्त्रया विभूष्य समग्रानुपुरमऽनाना ।
 रगाङ्गना भूपतिमभ्युपत्य तस्यु पुरस्ताद्विष्णुतापवारा ॥ ८०
 स्वभारभटा प्रतिगीत्थृद्धा भठभियाचारवगारिभूषा ।
 कृतापराधा त्र ता रिलास्य क्षमभ्रमिचयमुवाच गजा ॥ ८१
 गदाश्वराताहतसिद्धाङ्ग्य प्रम्लानमात्र इव दीनरक्ता ।
 भाङ्गम्पयन्त मरुत्शुनत्रा निपतुर्गर्षिपतिपादयास्ता ॥ ८२
 हेमाहतानामिर पश्चिर्नानां पथानि यातानपशापितानि ।
 वियागधीतानि मृग्यानि तासां प्रम्लानदृष्ट्याविपतां प्रनगम् ८३

मात्याप्यमाना वमुभश्चरण मुहृतमाधादृपलब्धसञ्जा ।
 सगद्गदात्तकल्पमलापा जजत्पूरित्य विनयानताङ्गय ॥ ८४
 भवप्रमानान्तिसरमौग्या पाल्दूयालम्बितर्जावितागा ।
 त्यक्तास्त्वया हि करवाम हृद्य गच्छाम वा का गतिमत्र नाथ ॥
 आधानत म्रहनिवदग्गा नाथन चात्माप्रिययान्प्रवाम्ना ।
 कृतापराधाश्च वनभने [-] कथं नु नस्त्यक्तुमियेष भक्ता (१) ८६
 अनन्यनाया विपतीरपुण्या जर्हीहि नास्माद्यगतीवराणा ।
 त्वया विना नवनिमपमात्र न नवनुव स्यात्तुमीपि सितीञ्ज ॥ ८७
 जलन हीना इव पद्मवत्य करणवा वाञ्छितयुधनाथा ।
 निजीविपात्मा न वय नरन्ट त्वया विमुक्ता ह्वमि यर्वहि ॥ ८८
 इत्य ध्रुवाणा नृपतिमियास्ता मुताघ्नघ्नान्तमलाविलास्या ।
 म्यस्त्रहपात्ररनुवधयन्त्य प्रत्यघ्नवीक्षितरागरथ ॥ ८९
 यमस्य नाथोऽपि मदापताया वजापुष मडवलितप्रभात् ।
 साक्षात्तर्वी मृत्युमुरासुनाला म्यातु पर क पुरपसिलिका ॥ ९०
 अनरकाश्रप्सरसां समृहा सामानिकाथाग्निदशभराच ।
 शकालयाच्छत्रमध पतन्त न जानु सतारामितु समर्था ॥ ९१
 य चक्रविभ्रातदशाङ्गभागास्तदधभागाच सितासिताङ्गा ।
 दवागुग्ध्याऽभ्यधिक्प्रभावास्त मृपुनीता मम का कथयम् ॥ ९२
 गधर्वविद्याधरनागपक्षा पार्गीभराश्चाप्रतिसत्त्वर्षीया ।
 मिया म्वका मृत्युमुख प्रयान्ति प्रातृ न गदुर्मम कारित जनि ९३
 जन्मार्णव माहमहातरङ्ग जरारत्रामृपुभयप्रकीर्ण ।
 निमज्जनन्मज्जनसप्तपुत्त वृथा हि किं मां शरण वृणीध्वम् ॥ ९४

१ क करवामदेहा २ [मर्ता] ३ [न एतदुप] ४ [विर्विषामा]
 ५ [वाञ्छादि] ६ नाथ] क लनाला ९ [प्रयातीकृत]

यद्यत्र नाथ प्रविहाय राज्य तपःक्रियायां मनिमादधीयाः ।
 सप्त त्र्यंबकात्र तपश्चरिषा ममारनिष्ठाभिसव्रजाप ॥ १०६
 इति नृपनिता नृपण माध
 परिश्रमिताल्पसाराक्यपनघ्रा ।
 भुवि भुग्यमपहाय नाथ सद्य
 स्नपमि मनासि ममाधुपराङ्गना ॥ १०७
 भय जिगमिषुतां नृपस्य पुद्ग्या
 नगपतय पविन समय तूर्णम् ।
 ददगुरभिस्मभ्रमा नरेद्र
 त्रिगपति त्रिदगा इव मगात्तम् ॥ १०८
 इति धर्मवधादगे चतुर्गसमन्विते ।
 स्तुतशब्दासम्भे वराङ्गचरिताश्रिते ॥
 ताराशाननिमित्त राज्यभागनिर्भेगे
 नामाश्रितितम सर्ग ।

[एकानविंश सर्ग]

श्रीधमसनममुग्या नरस्य वयाऽनुरूपाञ्जलसाराभूषा ।
 सभापृष्ट सम्यनम विनाल वराङ्गराजन सुख निपदु ॥ १
 पिता वराङ्गस्य नरन्द्रमभ्य स्नहन मद्भारपूरस्मरण ।
 परामृशस्तस्य कर करण प्राणाच माप्रावनीयपर्यम् ॥ २
 राज्य न्वदायचपित् हि मयमाधारभृतस्त्रामिह म
 विशपता म नयन उर्ताप परिधरप्राण इव त्रिती

यद्यत्र नाथ प्रविहाय गज्य तपत्रियायां मतिपादधीयाः ।

सम स्वर्पवात्र तपधरित्वा ससारनिष्ठामभिसत्रजाम ॥ १०६

एति नृपवनिता नृपण साध

प्रविशमिता पल्लवात्पवनना ।

भुवि मृग्वमपहाय नाथ सद्य

मनपमि घनासि समाधुवराङ्ग ॥ १०७

अथ जिगमिषुता नृपस्य नुदध्वा

नस्पनय परित समय तूर्णम् ।

नृदृगुगधिमसभ्रमा नरन्द

त्रिणापति त्रिणा एव घनात्तम् ॥ १०८

एति एवराङ्ग चतुर्गसमन्विते ।

स्फुटन ए मर्म वराङ्गचरिताश्रिते ॥

नाराङ्गमनिमित्त राज्यभागनिवेशा

नामाणादिगतिनम संगे ।

[एवमत्रिण मग १

श्रीधमसनप्रमुखा नरन्त्या वयाऽनुरूपाऽऽज्वल्लवाभृषा ।

सभाष्टह मयतम दिगाल् वराङ्गराजन मुग्य निपदु ॥ १

पिता वराङ्गस्य नरन्त्याय म्मदन सद्भावपुष्करम् ।

परामृशस्तस्य कर वरण प्रावाच भाद्रावर्त्नीयययम् ॥ २

राज्य त्वनायनामिह ।ह मवमाधारभूतम्बमिह प्रजानाम् ।

विशपता म नयन तर्ताप बहिधरमाण इव त्रिनाय ॥ ३

धर्माविराधन मर्मर्षयार्थानर्थाविराधन भजस्व पापान ।
 धर्माविराधन कुरुष्व धम सनातना लोकेषु एष धम ॥३६॥
 तत्राप्यपि न्यय जनाय चित्तं प्रददति सामानपुरस्सरण ।
 भूपापराधानविगण्य वस क्षयस्य सर्वानहर्माशतति ॥ ३७ ॥
 निवर्द्धवैरानतिपापार्थालाभमाप्तिना नीतिरहिष्कृताश्च ।
 चल्स्वभावाण्यसनान्तराश्च जहाति लक्ष्मीरिति लाम्बाद् ॥३८॥
 अनीनसन्धान् प्रियया समतान् युताचित्ताह्लान्तिदयापपञ्चान् ।
 सयनं नीचन टमन युक्तानुत्साहिन आस्म्यपमभ्युपति ॥ ३९ ॥
 भत्याश्च मित्राण्यथ काश्टण्डानभात्यवगाञ्जनतां च दुर्गान् ।
 बुधश्च पूजां यतिं वाञ्छसि त्वं कुरुत्पनात्मानमतीर पात्रम् ॥४०॥
 भूयाऽहर्नां शासनमागमन्यासञ्ज्ञानचारित्र्यतपाविगुडान् ।
 चतुरिध मध्यमधात्मशरत्पा भजन्व सामानय सादरण ॥ ४१ ॥
 गुणैरुपता गुण्या बहुज्ञा य शिष्यैरन्त्यात्मसुतान् हिताय ।
 सनत्त्वसर्वं बहु शिष्ययिवा मर्मर्षयापास मुत गुह्यम् ॥ ४२ ॥
 तना नृपैर्मन्त्रव्यमर्धानं सामन्तभुर्यैरभिषिष्य सार्धम् ।
 यन्व पटु स्वयमय राजा प्रजाहितार्थं कुरुदृढय च ॥ ४३ ॥
 मुक्तावलीं रत्नपरीतमर्थां कण्ठं च दण्डधनुर्विश्राम् ।
 सूर्यप्रभाडपितमत्किरीटं निषाय पुत्रस्य हि मूर्तिं तस्य ॥ ४४ ॥
 स्वतातपय गरुध्रगुध्र लघार भास्वद्रुहमदण्डम् ।
 अष्टाधरधामरहममूल व्युत्क्षेपयामास स सुन्दरीभि ॥ ४५ ॥
 तथा तु मन्थं समुधाधिपानां स्वराट्टीयोर्नितमदृणानाम् ।
 रज गुमात्रा नराज्यलभ्या कान्त्या श्रहाणामिदं नीतरश्मि ४६ ॥

१ [चित्त] २ [स्वानहर्माशतेति] ३ [शिष्यवशात्] ४ [शिष्य
 पितृ] ५ क सविष्ट ६ क हेमवत्

निम्नस्मृतम पुगः गगभ सन्तुभूमिभुजा ि मय ।
 मनात्प्रभूमिपनिवशाभि प्रशाशया त पितरः प्रभव ॥ २७
 प्रवृद्धवगयस्मान्प्रयस्य विगद्वत्प्रग्विभूमिपतस्य ।
 पिता म्यप्रस्य वचा निगम्य प्रमत्तः प्रा तमुवाच वाचम् २६
 सवान्तगयानतिल्लुङ्गः य म यमात्तगया गुन्तामुपति ।
 जानन्नपि म्त्तपगयणचाङ्गगत्वाच परिणामतिक्तम् ॥ २७
 यन्ति प्रपाता मनि पाता वा म्यप्रमणा गाग्यताऽतिगगान् ।
 न्यायात्पत वचन यन्ति मस्य त सवमुत्तगुद्ध ॥ २८
 आयालयत जाततमस्य तस्य शमानुगगायतसक्रियस्य ।
 मुनिविता तामवगम्य बुद्धि मुमाच कृत्वात्तनय मर्हाद् ॥ २९
 तथैव पागन्स्वजनाखनाऽ सनापति शष्टिगणप्रधानान् ।
 स्वमातरः कृत्वात्तगन्तमिहा विमाचयामास यथाक्रमेण ॥ ३०
 आह्वय त पुत्ररः त्रिनात मुगायनामानमनङ्गरूपम् ।
 निरभ्य पाश्व विनयाद्विनम्र मय त्रपाणामिष्टमेत्युवाच ॥ ३१
 मातामहाऽय तत्र सानविष्ट पितामहस्त्वप गुणैगरायान् ।
 गुम्हयस्यास्य त्रपात्तमस्य कृत्वा शुभ्रपणमान्मशर या ॥ ३२
 उद्धागुरुन्प्रावतमानुत्तगान् दयापगनार्यस्त्राश्च नित्यम् ।
 विप्रम्भपृच मधुरः प्राभिमयस्य मायानथ मानदानं ॥ ३३
 भगतिवर्गीः यजयस्व नात्या दुष्टानशिष्टाऽ सदा प्रशाधि ।
 कृतापराधान शरणागतास्तान् रक्ष स्वपुत्रानि सवमालम् ३४
 पङ्कवधमसान्वधिरान्स्त्रियऽ र्भाणान्दरिद्रानगतीननाथान् ।
 श्राताऽसरागाऽ विधृत्वा सम्यक्पराभिभूतापरिपालयस्व ॥ ३५

धर्माविराधन समजपार्थानर्थाविराधन भजस्व कामान् ।
 कामाविराधन कुर्य्वध धर्म सनातना लक्ष्मि एष धम ॥३६
 दातव्यमित्यव जनाय चित्तं प्रदि स मानपुरस्सरण ।
 भूयापराधानविगण्य च म क्षमस्व सवानहर्माशतति ॥ ३७
 निवर्द्धवैरानतिशेषीना प्रमादिना नीतिवहिष्कृतां च ।
 चल्स्वभावान्व्यसनान्तरा च जहाति लक्ष्मीरिति लाब्वाद् ॥३८
 अनीनसत्त्वान् त्रियया समतान् श्रुतान्विता सान्तिदयापपन्नान् ।
 सत्यन शौचन दमन युक्तानुन्ताद्दिन श्रीस्वयमभ्युपति ॥ ३९
 भृत्याश्च मिश्राण्यथ काशदण्डानमात्यवगाञ्जनतां च दुर्गान् ।
 धुर्धश्च पूजां यति वाञ्छसि त्व कुर्वात्मनात्मानमतीव पात्रम् ॥४०
 भूयाऽर्हतां शासनभागमस्था सञ्ज्ञानचारित्रतपाविशुद्धान् ।
 चतुर्विध संघमथात्मगुर्वत्या भजस्व सन्मानय सादरण ॥ ४१
 गुणरूपता गुरवा बहुशा य शिष्येन्त्यात्ममुतान् हिताय ।
 सतत्त्वसव बहु शिष्ययित्वा समर्पयामास मुत गुरुभ्य ॥ ४२
 तता नृपम प्रवरप्रधानं सामन्तगुणैरभिषिच्य सार्धम् ।
 यवन्ध पट्ट स्वयमव राजा प्रजाहिताथ कुलवृद्धय च ॥ ४३
 मुक्तावलीं रत्नपरीतमध्यां कण्ठं च दवन्टपनुर्विश्राम् ।
 मूर्धमभाइपितमत्विरीटं निधाय पुत्रस्य हि मृद्धि तस्य ॥ ४४
 श्वतातपत्रं गरुडभ्रगुध्रं दधार भास्वदूरहमदण्डम् ।
 अपार्धसचामरहममूलं व्युत्क्षेपयामास स मुन्दरीभि ॥ ४५
 तेषां तु मध्यं वमुधाधिपानां म्यबाहुवीर्योर्जितसद्गुणानाम् ।
 रजमुगाथा नवरत्नयलभ्या कान्त्या ग्रहाणामिव गीतरश्मि ॥ ४६

१ [वित्त] २ [सवानहम शिष्ये] ३ [लक्ष्म्यनम्] ४ [विध
 पि श] ५ क सतिरीट ६ क हसमाल

तथा नरन्दा रिपुर्लाभ भोगा मत्पक्षभृत भवेद्दोष बाल ।
 परोक्षमिच्छ मुरसाण्यमाक्ष प्रवञ्चयत जम्बुकपुष्पवर्णवत् ॥ ५८
 स्वर्गोऽग्नि नास्तीति कथ हि शक्य भद्रानुसम्मानवर्षा पैया यत्
 इतो गता वा तन आगता वा पुष्यायति स्यात्तदिह ममाणम् ५९
 विमुच्य इत्यागतैर्धर्मैश्चा वनञ्चयमर्थं मृगेयति कश्चिन् ।
 इद हि राज्य मविमृश्य बाम्भद्रदहभामिन्द्रवमराज्जुमद्र ॥ ६०
 गुमिद्रमय मविहाय कश्चित्पुन मपर्तुं पगत विचिता ।
 स्योद्वा न वा सशंयितु तदप्य राज्य तथा सिद्धमसिद्धमद्रम् ॥ ६१
 पञ्चन्द्रियाणां विषयाश्च पञ्च त सवित्तव्या इति मत्तवाद् ।
 सात्त्विकन्द्रियप्यर्थतमपु सागु विमपमर्थात्तस्मागयर्ता ॥ ६२
 अहा नृपाऽप्य निरपसितार्थो प्यामादितान्या वत किं करति ।
 न कश्चिदस्या महितस्य वता पशु सखा वा ग्वदु विद्यतऽप्य ६३
 इत्यवमादीनि वषांस्यधार्य मभापमाणानपस्त्रानभार्थान् ।
 भन मकृत्या भुतधर्मतत्त्वा विलोकय तेषा पुनरित्यमृषु ॥ ६४
 पमाल्गुर्वैश्वर्यधनानि म्वाच स्वधन इत्यव कथा ततान् ।
 बुता भवत समुपागता वा जटा वरावा भुतिवाटभूता ॥ ६५
 सालीसुगाधूमपसादिषायै बीजादिना नादृग्तामुपैति ।
 तपोमयं बीजमपायनीय म्यमोत्तमोत्तम्यं म्पथे न कश्चिन् ॥ ६६
 पूजा तप जीवमपि मगने चन्वति बीजानि सुखस्य म्वाके ।
 पशानराजानि महीतले प्रस्मिन् मरुण धीरा सुखभागेन म्पु

१ [भूता विहार] २ [वर वर] ३ [वर वर] ४ [वर वर]
 ५ [वर वर] ६ [वर वर] ७ [वर वर] ८ [वर वर] ९ [वर वर]

कान्तिगुणितानविभूतियुक्त सुखान्वित धान्यधनावित च ।
 सर्माक्ष्यमाणाऽपि नरो नर त सुपुण्यवानप इति ब्रवीति ॥ ६८
 पुराजितर्थास्तपसा फलन इहापभुङ्गे मनुज सुखानि ।
 कृत्वह पुण्यानि महाफलानि सुरासुराणा कुस्त तदर्थम् ॥ ६९
 एव च पुराजितपुण्यपाकादिमा विदित्वा नृपतां नरद्र ।
 विहाय ता देवपतिरर्माप्सुर्न मयातीति च कचिदुचु ॥ ७०
 त्यजति यऽर्थान्महतश्च भार्गास्त एव धन्या पुण्याश्च स्मर ।
 वय पुनस्तानसताऽप्यपुण्यास्त्यक्तु न शक्ता इति कचिदुचु ७१
 निमास्महे भ्यामिनि सप्रयाते वय हि तन्नर सहाभियाम ।
 इति प्रतिज्ञामभिगृह्य कचित्पारेभिरे गन्तुमनीनसत्त्वा ॥ ७२
 एव हि पारैरपरीक्षितार्थे स्वचित्तसफलितरात्रमलापे ।
 निगद्यमाना नृपतिर्गेगाम पुराहृदिनिर्गतरागन्ध ॥ ७३
 पुर वमणाप्रतिधीर्व्यतीत्य वन च नानाद्रुमपुष्पकीर्णम् ।
 रक्तात्पदरीकुलिताभ्रवृष्टीषु मपद् मणिमन्त्रसिद्धम् ॥ ७४
 त परंत ज्ञानतपश्चिर्विस्तीर्णसीतिर्मुनिरभ्युयास ।
 गणाग्रकतुरैरदक्षनामा सत्रिग्रहा धर्म इव द्वितीयः ॥ ७५
 स कश्चिज्ज्ञानविशुद्धशुर्महर्षिर्विद्याधरदत्तार्ये ।
 धर्मोऽन भव्यभनाय यच्छन्नर्था मुनिमगरिरातिगुह्य ॥ ७६
 अदूरतस्त समरस्य भूषा स्वराइनभ्यस्वयसीर्ये तूणम् ।
 मन्त्रिणीकृत्य सिद्धुदभारा नमु गिराभिर्मुनिगतमर्म तम् ॥ ७७
 वराह्वरात्त गवितामराग मणम्य पादा यरदक्षनाम्न ।
 स्थिता पुरस्तादभितानदपे कृताञ्जलिरीरपमिदं जगात् ७८

मर्यङ्ग सराग्निं सरवद्य सराश्रमाणां पद्माश्रमस्थ ।
 सरण्यभूत त्रिजगत्प्रजानां समारर्षीण सरणागताऽहम् ॥ ७९
 घतुर्गर्तानामगुत्वाग्नितानां यानिष्वनपातु विर भ्रमिन्ना ।
 दृ ग्वायनकान्यनुभूय मप्र धान्ता भवत सरणागताऽस्मि ॥ ८०
 नान्निह्निता या रजसा वदाचिष्वापप्लुता जन्मवियामशाधि ।
 मृत्यारानार्लीदृपन्मचारा नपस्व मां देशमृष मपाभु ॥ ८१
 सता मुनीन्द्रस्तन्नुग्रहापावदमहामषगभीरनाद् ।
 यथा सुख एव विषयपु राजघारस्य प्रसाधीरिति तदिदम् ॥ ८२
 विमुदजात्यान्निगुदुम्भत्वर सद्दर्शमागं प्रतिपादनं च ।
 विमुक्तिधमाभिगुदुम्भत्वर सव तदाचष्ट गणमधान ॥ ८३
 यष्टामधाना जगत प्रियाध यष्टावती इम न चार्यसाध्यम् ।
 यष्टस्य तन्माहभत यदिष्ट भ्यर्गादिष्ट मासगुखावसानम् ॥ ८४
 विगाण्युदि भुतधर्मतश्च मगातराग, स्थिरधी मवृत्त्या ।
 तपात्र निर्माल्यमिरात्मराज्यमत पुरं नाटकमर्षमारम् ॥ ८५
 विधपणाप्लादनवाहनानि पुरावरमाममटम्भस्यटं ।
 आर्षीवितान्तात्मजरी स चाद्यमभ्यतरस्त्याध यच्चिराद्यात् ॥ ८६
 अपास्य विध्यान्वकपापनापा मवृत्त्य लोभे स्वययव तत्र ।
 जग्राट धीमानप जातरूपमपेक्षस्ये विषयपु लार्त्ति ॥ ८७
 अन्यर्षि सामन्तभृषा यरात वाटम्बिवाध द्विजगार्प्यवारा ।
 नरद्वधतयार्पिनमानमात्मे मवद्वनुस्तत्र सर्वे राक्ष ॥ ८८
 नरद्वदता वगुमान्बनेशाऽप्यनन्तविशो च क्षत्रियभा ।
 मवद्वनु स्वाम्यनुरागवदा वलिगवरा सागरवृद्धिदुष्पा ॥ ८९

१ [लघने] २ [६, ११०५]

य भूमिपाला मकमाग्गात्रा विचित्रभागप्रतिवद्धसौर्याः ।
 राज्यानि सन्त्यज्य मर्त्याद्विरतिं कुरुन्ति चैतऽपि तपांसि धीराः ॥ ९० ॥
 तस्य प्रकृत्या विभवविहीना नित्यं परप्रपणतत्पराश्च ।
 विशपन्त मातुः तपःश्रमं शययमुक्त्वा हि परं प्रजग्मुः ॥ ९१ ॥
 शिर्षाद्वपन्त्यं कम्पलायताभ्यां विचित्रगन्धप्रविभृषिताङ्गय ।
 पर्यायं भवत्यापित्ततसस्ता नमः प्रकृत्यन्मूनयो महृष्टा ॥ ९२ ॥
 तनात्तं गत्यां प्रमाणाजिकानां समीपमभ्यत्यं कृतापचाराः ।
 विविक्तत्वं विगतानुरागा जहदुत्सङ्गं च परभषणानि ॥ ९३ ॥
 गुणाः । शीतानि तपांसि चैव प्रवदन्तश्च मितशुभ्ररथाः ।
 मग्नश्च सम्पद्यरभषणानि जिनन्द्रमागाभिरना उभय ॥ ९४ ॥
 मन्त्रीश्वरगमायपुराहितानां पुरप्रधानद्विंशतां शशिष्य ।
 उपाङ्गनाभिः सुगतिप्रियाभिर्त्विषिर ताभिरमा तर्प्य ॥ ९५ ॥
 इति उपतिरपास्य राज्यभारं
 द्रतगुणशीलतपांसि सखभारं ।
 प्रमुञ्चिन्मनसश्च राजपत्न्यं
 परमतपांस्यभिर्धिर हिताय ॥ ९६ ॥
 उपरपरनिताभिर्ज्जितानि
 उरपदुत्सङ्गद्वारदृष्टानि ।
 भरनितम्बुपागतानि रजु
 कृन्तु यथा तर्जानि भषणानि ॥ ९७ ॥
 नरगर्भिः भगं सुशूणघटा
 ध्वसगतपपमर्षीपमाश्व नाराः ।

प्रदणामिह नामधेयान्वाः ।

मतिविश्राम गरी विदुषर्षति ॥ ५८

यतिपतिमभिषय वाग्वाग्ने ननु तुनीयवनेगनीय अकणा ।
मरवचचनिता विदुष्य साध्यातुपययू। म्पुर्गाण सुमिनाः ॥ ५९

इति धर्मव्यारणे अन्वर्गमर्गो वन

म्पु र्गाण मीमांस वाग्धीतिनाः ॥

मराह्णोर्गाः ॥

मतिविश्राम गरी ॥

विश्व रामे

गतेषु तेषु विपद्या धवेषु वदेऽप्य पुत्रेभ्यो ह्यसिंवाग्नी ॥
दीप्ता मयर्षी अहपु मीमांसा वागीवहता इव अलयागा ॥ ६०
निरातभूषा कुतकेचसीया मगव कुटीं म्पु उभायः ॥
धर्मातुलातु तुनिरातपार्थ मर्षी वै साध्यातु यथाः ॥ ६१
वर्षाभितानता कुतमांशोर्गाः वलीवद साधुर्षी वरुणः ।
वधधावती म्पुवजनातुवर्षी म्पुवर्षी वरुणः ॥ ६२
वधानानि म्पुवर्षी वरुणः ॥ ६३
साध्यातुवर्षी साध्यातुवर्षी म्पुवर्षी वरुणः ॥ ६४
दुर्गाः ॥ ६५
दुर्गाः ॥ ६६

१ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २० २१ २२ २३ २४ २५ २६ २७ २८ २९ ३० ३१ ३२ ३३ ३४ ३५ ३६ ३७ ३८ ३९ ४० ४१ ४२ ४३ ४४ ४५ ४६ ४७ ४८ ४९ ५० ५१ ५२ ५३ ५४ ५५ ५६ ५७ ५८ ५९ ६० ६१ ६२ ६३ ६४ ६५ ६६ ६७ ६८ ६९ ७० ७१ ७२ ७३ ७४ ७५ ७६ ७७ ७८ ७९ ८० ८१ ८२ ८३ ८४ ८५ ८६ ८७ ८८ ८९ ९० ९१ ९२ ९३ ९४ ९५ ९६ ९७ ९८ ९९ १००

सज्जान शक्तिगतिप्रदानि त्वा श्रुतान्यवत्स तभ्य ।
 तपस्विभिः द्वाप्यत्र तेषु च समारविष्टिस्तत्र समारयन् ॥ ६
 मता एतस्य कर्णानि पञ्च चयाप शान्तिमितिश्च पञ्च ।
 प्राचयसा पञ्च पञ्च लभ्या यागत्रय चाप्यवदयथावन् ॥ ७
 चतुर्विध्यासपत्प्रपञ्च नयप्रमाणानि च मागणानि ।
 श्रुत्वा गगननुयागभावास्त्रिपञ्चसा ३२ गुणप्रभेदान् ॥ ८
 त्रिपञ्चस्य गगनिमागति च ये पुण्यपापाम्बवसवगा ३ ।
 यत्र च मा ३ च शिवप्रमय मुनिमुनिभ्य रुथयात्रभूव ॥ ९
 श्रुत्वा मुना शान्तिमप्रमयमदानसत्त्वा शिवसिद्धिमागम् ।
 शीलान्य शान्तय मत्प्रदानि सत्यस्तमाचारमधीयत स्म ॥ १०
 ततः सशान्त शिवत्तसन्न त्यापर शान्तिमुत्तारवृत्तम् ।
 शान्तिभूत तत्रमयनास्त प्रपदिर सयमसाधनाय ॥ ११
 ते भव्यसत्त्वा विद्विताश्चत्वा जन्मातर भावितमुक्तिमागा ।
 अनन्तराया त्रमणचमाप्ता शिशिभिर तच्च मुनिभितव्यम् ॥ १२
 वराहगजन मह प्रयाता समाहिता क्षत्रियसयतन्त्रा ।
 उगद्यनिवत्पगायणास्त प्रारभिर रुमरिपु विजतुम् ॥ १३
 मम शत्रुप्रातःकारहीना न हि कश्चित् प्रतिरद्धरागा ।
 त्यक्तप्रमाणा निरद्वयभावा समा उभूतु प्रजन जन सा ॥ १४
 त्रैलोक्यमप्यरमुदृतमात्रादुत्तीरिता नाशयितु समथ ।
 महाशत्रु नाथकपायमल्ल क्षमाचलनाप्रतिमैरिस्त ॥ १५
 माना महान्त इरातिनुह स पार्श्वनाप्रतिमन जिग्ये ।
 तर्पय माया दुष्टिस्वभावा जितन्द्रियैश्चैव जितार्जुन ॥

१ [वरुणा] २ [माध शिवप्रमय] ३ [ततश्च शान्त] ४ [६]

लब्धास्पृष्टं सज्जं इव प्रवृद्धं शाखापशाखाप्रतिमानमृति ।
 उमीलितं लाभरूपायवृक्षं मतापष्टया क्रियविरिद्धिगर्भं १७
 घणा मगल्या इव दुःखि तस्या मिथ्यात्वमायामानिगणगल्या ।
 विमुक्तिमार्गाभिरनेम्यैर्विचरिजितास्तं ऋषिभिर्विगणान् ॥ १८
 जिनश्वराचार्यैर्बहुश्रुतेषु सप च धर्मं च जिनालय च ।
 सम्यक्त्वचारिप्रतपम्भु नित्यं भार्ते प्रचक्षुस्तनुरागमाहा ॥ १९
 नैसर्ग्यमास्थाय शुभप्रयागा महर्षया मन्दरसार्वभूषा ।
 चक्रम्पि नैव परीषदभ्य प्रभञ्जनैर्मैरचला इवाच ॥ २०
 यथानिभूमाचारिणैः यमुग्रं पुरा ममर्षं स्वपराव्रमण ।
 परीषदारीविषयामिदृण्डांस्तथा ममदुःखतयो जिताशा ॥ २१
 अर्हद्वच स्तम्भमुपागमस्य पृथ्वा तपायागमर्षेध पाशे ।
 मनागजामानमदाद्रंगणदानं ज्ञानाङ्गनामवशं भूषु ॥ २२
 दुष्टानिवाधानपपप्रप्रापश्चन्द्रिपाशान्विषयानुशरान् ।
 सयस्य मस्यग्वररज्जुषर्षमहाधियस्तं स्ववशं प्रचक्षु ॥ २३
 यथा पतन्त्या करिणं प्रयागैरपायवन्ता बद्धमानवन्ति ।
 तथन्द्रियभान् बुलजानिर्दक्षान् ज्ञानाङ्गनामवशं भूषु ॥ २४
 यथा पुरा यन्तरदुष्टवर्गानिपाम्य राज्यं स्वमुग्रं भूषु ।
 तथैव रागाग्निरिप्स्विनित्यं मुग्धं निषण्णा मुनिनामुपश ॥ २५
 गून्त्यालयं स्वसृष्टं श्मशानं महात्वीनां गिरिगिरिषु ।
 उद्यानस्य दुमकाग्रे वा निवाम भार्मीरपिमत्तदानाम् ॥ २६

[[उन्मूलिण] २ [मुनिर्दक्ष] ३ [पतन्त्या] ४ [बद्धमानवन्ति]
 ५ [स्वमुग्रं] ६ [श्मशानं] ७ [गिरिगिरिषु] ८ [दुमकाग्रे]
 ९ [भार्मीरपिमत्तदानाम्]]

गत्रिचरा भीमगवा शकुन्ता शादूलसिद्धिद्विपत्रम्बुकर्णा ।
 यत्राकल्या भीमभुजगमाश्च तत्राम रामा यतिपुङ्गवानाम् ॥ २७
 वषामु गानानिलदन्तिनामु शाराशनिम्फुजयुनादिताष्टु ।
 त्रिवानिग प्र गन्तुन्तुनामु त वक्षमलपु निपदुराया ॥ २८
 स्थल्य निजन्तय वीतगगा निपद्य त स्त्रीपशुवजितपु ।
 ममागनिम्मारदृशन्ता च विविनयामामुरनरुशस्त ॥ २९
 रन पुनभामतमन्धरार गिरात्रिगन्धयनिर्गैद्रूप ।
 तमाज्जाश्च युभयातिर्भिता निद्रायश गत्रिपु नैर जग्मु ॥ ३०
 गगाभ गताङ्गमञ्ज सुलभ्या गद्यातमालारचिताममाला ।
 त्रिगन्तारप्रनभुपिताङ्गा मताङ्गरागान्युपभामगता ॥ ३१
 मन्तशाल्य गत्रिद्वकभा दिगम्बरा कश्चरकाशयागा ।
 त्रिपाङ्गाभान्निर्गतीनयापु ममाद्विग्द यथमपार्थया ॥ ३२
 मष्यगयागा मन्तशाल्या ममारणादुञ्जनरुम्पर्णा ।
 उन्तगामनि भ्रामनिषपत्भ्या मतास्थिर म्याणुगिरापम्प्या
 पुन मभन गत्रियाममर्ध मन्तस्त्रिनीभि पिणितागनीभि ।
 राग पुनभामगवानुकारस्त निर्वाला तद्वपुरमा मगान ॥ ३४
 मन्तानधामत्रनयागभागा स्वदाङ्गमामनरुत्रप्रतिष्ठा ।
 निन्तारगयाभमन्त उर्मिजा ध्युमष्टगाप्रा मुनयाऽभितम्भ ३५
 उ वा त्रिवाक प्रदृश्यर्भाष्ण पार्थे च वाप्यो पेंपऽतिरानि ।
 मन्त पुनस्तममहागिलागु स्थिता मद्रुर्धनकर्मकसाम् ॥ ३६
 निन्तारतीष्णाकश्चप्रहागानुमन्वधानाय निग्लयापा ।
 मन्त दद्यात च र्वा यतीना पराहमुग्गता विचारतर्क ॥ ३७

१ मन्त शाल्य २ मन्त शाल्या ३ [निधन] ४ [उर्मि] ५ प
 ६ मन्त शाल्या ७ [उर्मि] ८ [विचारतर्क]

विमिष्टवानामपदवत्तमा' ह्यर्थाधरीगामनिगणनार्थिक ।
 प्रगेति' कर्मवत्तमासयाप यदपथी यत्प्रजापदवत्तमा । ६
 र्थीगामनगणितकल्पदराग्याः यत्प्रकृत्यानुविचरानता ॥ ७
 यथानता र्थीगपराथ पीरा यथा'नुविचरानता' ॥ ८
 यथ लयाःपीगणजापयया मतामिदं कृताना'थना ।
 अभयवयाः विधतगणवसागामिपू। गमीया क लया'मि ॥ ९
 विवृणल्लयवत्तवदरा'रिणामे मिनल्लयवया'हृतयवद'ना ।
 धर्मा'नुवागी'यतपी'रवया यथा'यताना' काले कृतव ॥ १०
 लया'भवागी'दितल'देगावा यदगण' मिनल्लयवयामे ।
 पुत्र' गमी'वा'दितल'व'ध'भागाथ' यथ' कर्त्तव्य' कृताना' ॥ ११
 एवा'तपी'ला' विग'म'ग'म'ग' यथा'ग'म'ग'म'ग' ॥ १२
 यथामे पुत्रामे कृतव यत्त'मे द'ग'य' कृत'व'त'ग'म'ग' ॥ १३
 मिन'ल' यथा'य' कृत'व'त'ग'म'ग' यथा'य' कृत'व'त'ग' ॥ १४
 दया'थ'मे'य' यथा'य' कृत'व'त'ग'म'ग' यथा'य' कृत'व'त'ग' ॥ १५
 द'ग'य' कृत'व'त'ग'म'ग' यथा'य' कृत'व'त'ग'म'ग' ॥ १६
 मिन'ल' यथा'य' कृत'व'त'ग'म'ग' यथा'य' कृत'व'त'ग' ॥ १७
 द'ग'य' कृत'व'त'ग'म'ग' यथा'य' कृत'व'त'ग'म'ग' ॥ १८
 द'ग'य' कृत'व'त'ग'म'ग' यथा'य' कृत'व'त'ग'म'ग' ॥ १९
 द'ग'य' कृत'व'त'ग'म'ग' यथा'य' कृत'व'त'ग'म'ग' ॥ २०
 द'ग'य' कृत'व'त'ग'म'ग' यथा'य' कृत'व'त'ग'म'ग' ॥ २१
 द'ग'य' कृत'व'त'ग'म'ग' यथा'य' कृत'व'त'ग'म'ग' ॥ २२
 द'ग'य' कृत'व'त'ग'म'ग' यथा'य' कृत'व'त'ग'म'ग' ॥ २३
 द'ग'य' कृत'व'त'ग'म'ग' यथा'य' कृत'व'त'ग'म'ग' ॥ २४
 द'ग'य' कृत'व'त'ग'म'ग' यथा'य' कृत'व'त'ग'म'ग' ॥ २५
 द'ग'य' कृत'व'त'ग'म'ग' यथा'य' कृत'व'त'ग'म'ग' ॥ २६
 द'ग'य' कृत'व'त'ग'म'ग' यथा'य' कृत'व'त'ग'म'ग' ॥ २७
 द'ग'य' कृत'व'त'ग'म'ग' यथा'य' कृत'व'त'ग'म'ग' ॥ २८
 द'ग'य' कृत'व'त'ग'म'ग' यथा'य' कृत'व'त'ग'म'ग' ॥ २९
 द'ग'य' कृत'व'त'ग'म'ग' यथा'य' कृत'व'त'ग'म'ग' ॥ ३०

ताम्ना ३ त्पानथ मविद्वत्य विगुद्ववाकायमन प्रयागा ।
 समा समाणा ३ तपायनानि ववन्ति द्वाकृतपावनानि ॥ ४९
 शय्यामनम् शानगतित्रियामु निर्णीयना मगविधिष्वमृडा ।
 श्रान्तानि शयणभाजनप जन्तुचरश्च क्रियया समता ॥ ५०
 नत्पयपास्यनिर् इमानि काक्यपश यविसारयन्ति ।
 ममप्र गाणि वगामि राग न भाषमाणा यतया विजडु ॥ ५१
 मर्मिर्त्रिकार्ति तनयत्तम यान्भद्रात्तग शम्भुविवजितानि ।
 रात्रायणाग यप्रमग्यान सम्यगपापुग्न्यानि च मत्तपांसि ॥ ५२
 न पायणा कृतमथ मविश्य गागान्पुग्न्य प्रतिमनिरत्ता ।
 स्तार्तिराननमगचरत्काद्रभ्यापदगात्रिकृतथ याता ॥ ५३
 एकात्तभिधा प्ररिच्छय याता भिशात्रयण प्रतिमानिरत्ता ।
 शय्य ममप्रयगश रुचिदशमाधना श्वाग्नि प्रयाता ॥ ५४
 श्रामातगत्यानरनातर ३ यथातर धापयति प्रथम ।
 ताया तर मयनिवचन ३ कान्तायत्त जगद ३ भिभाम ॥ ५५
 म यय मशाननपानग्याथ स्वाद्यानि र्णाद्रियर मनानि ।
 तथा ३ ५ ३ ३ स्मशानमश्न माभुचतात् ३ ३ गाविभाग ॥ ५६
 ३ पात्न राद्रमन सत्याप मयाजन ब्राह्मण पुराणम् ।
 ३ दानमन शक्ति ३ दृष्ट विरजित तामुनिभिर् उपायम् ॥ ५७
 भय्यादर नित्येण विगुद्व मिग्ध च रुक्ष विरस विरर्णम् ।
 अर्णात्त ३ काथ गुर्णात्त ३ रा यरन्भिर् तथ तथा अभिवृद्धये ॥ ५८
 मत्तम्याह पतिताऽभ्युविन्दयथा शय मशणताऽभ्युपैति ।
 तथा विरिञ्च्य पतिभि मभुक्त कश्चमप्यल्पतया गरीर ॥ ५९

पञ्चान्द्रियैरप्रतिलब्धरीर्यं रागानिल्प्ररितधूमजालम् ।
 समलेप्यसवर्धितकामवद्विं ज्ञानाम्नुवृम्भं शमयां वभूव ॥ २०
 सम्यवत्वनुद्गततनमिरद्ध नीलापलात्तजितनीक्षणधारम् ।
 तपारंनुग्र वरधमेचत्र जयान सगृह्य हि कामगतुम् ॥ २३
 कषायचारान्विषयारिवर्गापरीपहान्तपरिमथितम् ।
 निर्वेदखद्गन यलाच्चिगृह्य स खण्डश्च कल्पितवाञ्छिताम् ॥ २४
 उदामरूपातिरलाबलिष्ठापञ्चद्वियारण्यमतङ्गजाम्भान् ।
 तपाञ्जलिरप्रतिभिद्यरूपं क्षमाम्बीयाच्चिराध धार ॥ २५
 स मानसानिन्द्रियदुष्टचारासद्धर्मरत्न प्रतिसजिष्टुषु ।
 प्रज्ञातप सयमशृङ्खलाभिर्बन्ध दुष्टानिव चारवर्गान् ॥ २६
 लाधारर्वरासह रागभागाकामाशयान् श्राधविपाश्रदप्लान् ।
 उच्छास्फुटानिन्द्रियदुष्टसर्पान्द्रियाम्बुसकं शमयां वभूव ॥ २७
 कूर्मो यथाङ्गानि निज शरीर स्पृष्ट पुन सहस्रतञ्ज्तरन्त ।
 तथैव ससारभयावकृष्ट म्यानीन्द्रियाण्यात्मनि सजहार ॥ २८
 माहातिरागाद्भवचातराग दूषाभिधानाद्भवर्षेत्तिष्ठ च ।
 तथैव हास्यानि च पञ्च धीमायर्मापधेस्तान् शमयां वभूव ॥ २९
 कामात्तरङ्ग रतिवगनाय कषायपन विषयारमस्सपम् ।
 अगाधससारमहार्णव स विशापयामास तपाबलम् ॥ ३०
 त्रिगुप्तिधारण दयाप्रभासा चारिश्रवगानिमर्षीरितम् ।
 सम्यवत्ववञ्जन निहत्य धीमान्विचूर्णयादास स कर्मशैलम् ३१
 अज्ञानतुम्ब विषयारजानि माहाभिरागमनिषद्नामिम् ।
 कषायकृष्णायमतीक्षणधार ससारध्वजे समनुर्जिगाय (!) ॥ ३२

१ [सवर्ण] २ क कारवद्वि ३ म शीशरालावजि ४ [लालम्]

५ [परिमथितम्] ६ क बलान्वितम् ७ म प्रज्ञाने ८ क शिवा

पञ्चान्द्रियरमनिलम्बरीय रागानिलम्बगितभूमनालम् ।
 सफलप्यसराधिनशामवदिं ज्ञानाम्बुवृर्म्म समयावभुव ॥ २२
 सम्यव चतुङ्गवतनमिषट् नीलापलात्तजितनीक्षणधारम् ।
 तपारंनुय वरधर्मचक्र जपान मष्टय ॥ २३
 कषायशरान्विषयारिवगा परीपदान्त्त परिमथितम् ।
 निवेन्ववद्गन कलाधिशृय स गण्डश फल्पितराञ्जिताम् ॥ २४
 उदामशामानिषम्यावलिप्ता पञ्चद्विपारण्यमतङ्गजास्तान् ।
 तपाञ्जलरमनिभिद्यरूप क्षमाग्नीषीधिरराध धीर ॥ २५
 न मानसानिन्द्रियदुष्टशरा सद्धमरत्न मनिमनिष्टम् ।
 मञ्जानप समयमृद्गलाभिर्वरध दुष्टानिव शरवगान् ॥ २६
 लाभाग्बरा सह रागभागान्शामाशयान् प्राधरिपाग्रद्वान् ।
 इन्द्राम्बुगानिन्द्रियदुष्टसर्पान्दियाम्बुसरं समयावभुव ॥ २७
 कर्मो यथाङ्गानि निज शरीर स्पृष्ट पुन सहस्तेऽन्तरन्त ।
 तथैव ससारभयानृष्ट म्यानिन्द्रियाण्यात्मनि सजहार ॥ २८
 माहातिरागाङ्गयवातराग द्रुपाभिधानाङ्गसर्पतिरं च ।
 तथैव हाम्यानि च पञ्च धीमायमापधस्तान् समयावभुव ॥ २९
 कामात्तरङ्ग रतिवगताय कषायफन रिषयारम्त्स्यम् ।
 अगाधससारमहार्णय त विशाययामास तपावलन ॥ ३०
 त्रिगुप्तिधारण द्यामभासा चारित्रवगानिसमीरितन ।
 सम्यरस्त्ववन्नण निहत्य धीमान्विर्णयामास स कर्मजलम् ३१
 अज्ञानतुम्य रिषयारजानि माहाभिरागप्रतिगद्धनमिम् ।
 कषायकृष्णायमतीक्षणधार ससारचक्र समनुर्जिगाय (?) ॥ ३२

१ [सफल] २ क वापवदि ३ म धीलोपलात्तजित ४ [तपाणोष]
 ५ [परिमथितम्] ६ क कलाधिशृय ७ म प्रभाश्री ८ क 'वृष्ट'

षटाविदुत्कृष्टतप प्रभावा विवित्तन्म म चतुर्नानि ।
 चतुर्मुखस्थानमृहीतयाग निनाय निष्कम्पमृतिमहात्मा ॥ ४४
 षटाविदुत्कृष्टमहागिरीणां मृयाशुभिस्तममदाशिलासु ।
 मलम्बहस्त समपाददृष्टिस्तर्था महपि स्वरज क्षयाय ॥ ४५
 षदाचिन्ताघृणितमण्डलानां सविभृतां प्रक्षरतां घनानाम् ।
 धाराभिर्धौताचलगात्रयष्टिस्तर्था महपि स्वरज क्षयाय ॥ ४६
 षदाविदाघृणितमण्डलानां सविभृतां प्रक्षरतां घनानाम् ।
 धाराभिर्धौताचलगात्रयष्टिस्तर्था रजन्यां स घनागमसु ॥ ४७
 मृही (-) ग्याभ्यवकाशयागा प्रवाति वानांपति नीतल च ।
 तुषारपानातिविरुक्षिताङ्ग षदाविदारसैकमन प्रविष्ट ॥ ४८
 षदाचिन्त्यर्थमहापवासैथान्त्रायणार्थं मथितैरनर्कै ।
 कृतीकृताङ्गा नियमैर्यमैश्च मुनि मचम मुतपाशतिपास्म् ॥ ४९
 जिनद्रुमप्रोक्तपथानुगारी सयम्य वासायमनांसि धीर ।
 मुदुर्धम वापुर्गैरन्त्य द्विपद्मकार तप आचचार ॥ ५०
 मसप्तभावाणसस प्ररुपात्समाहित स्वादशुभमणाक्षार्त् ।
 अगण्डधारिप्रवता महपैरन्त्यदिह तस्य हि लम्पयन्ता ॥ ५१
 सर्वोपधित्वं च महानपस्त्वं क्षीरामवतर च सपारण वम् ।
 गुल्मभ्य भ्रातानिगुयान्गुर्णाधान्युर विजः भुवि धीमदाय ॥ ५२
 समाप्तपार्ग परिपक्षविद्यैर्विदुर्कामैरविपण्णभाय ।
 दयासधि साधुगणैरनर्कै क्षिति विजः स्वतसाजभिवृद्ध्यै ५३
 क्षान्त्या च दान्त्या तपसा धृतेन कृद्ध्यै च कृपया प्रतभावनामि
 मकाणपापाम जिनभराणां म शासनै शासनवन्तान्वात् ॥ ५४

१ क कर्मणि २ क (तदा), [गृही तया] ३ [कर्तृणि]
 ४ म प्रमणा, [सन्निवृत्तमृद्य]

पुराणि राष्ट्राणि मटम्बखेदान द्रोणीमुखान्खड्गपत्तनानि ।
 विहृत्य धीमानवसानमाल शनैः प्रपेद मणिमत्तद्व ॥ ५५
 तैः सयतैः सागरवृद्धिमुत्सृज्यथाक्तचारित्रतप प्रभायै ।
 सन्यासतस्त्यक्तुमना शरीर वराहसाधुगिरिमान्द्राह ॥ ५६
 आरुह्य त परितराजमित्थ तपस्त्रिभिः सार्धमुपात्तयार्गैः ।
 निर्वाणभूर्मा वरदत्तनाम्न प्रन्क्षिर्णाकृत्य नमश्चकार ॥ ५७
 परिव्रजित्वा गतरागवन्ध पत्यङ्कतस्तत्र निपद्य धीमान् ।
 कृताञ्जलि साधुगणान्समग्रान्क्षमन्प्रामित्यत्रमुवाच वाचम् ॥ ५८
 अस्तान्मण्डूत्रतमण्डिताङ्गं प्रपण्डितं पण्डितसाधुवर्गं ।
 प्रायोपयानं कृतमासंहर स पण्डित पण्डितमृत्युमिच्छन् ॥ ५९
 आजीरितान्ताडनान्त्रिभटान्समारसरधनद्वन्द्वभूतान् ।
 विहाय धीर स त माभवाद्दधीः त्रनप्रतिज्ञं सुखमास तत्र ॥ ६०
 अभ्यन्तर वाद्यमपि प्रमग विमुच्य मङ्गलपदं मुर्धमान् ।
 द्द्वन्द्वविमुक्ताऽप्रतिहारन्द आर्मा मनि मयमथास्त्रि तस्मिन् ॥ ६१
 स्वजीरितानां मरणानुराग विहाय मित्रय मम उमताम् ।
 स तानुवद्व वनितायन्ममभूः मुानमानतथर उता ॥ ६२
 प्रणम्य पूर्वं तपरिष्टेनेमिमगिष्टकपाष्टकपागम तम ।
 तपान् जिनान्द्रानपि च प्रणम्य यथावत्ता ता । माता म
 उदमुगमन्वत्शरीरचष्ट प्रमथनुदि तस्मिन् ॥ ६३
 आराधनां तां च चतुर्वारापाराभिर्नु मारभतानुम् ।
 हानाश्रितां दानैश्चारिणीं च बहुवाराप्रतप धिता ।
 चारित्र्येभ्योपनिबन्धिनी च मयप्रम कृतमनुप्रथम ॥ ६५

जातो निरधामथ दवभावे मानुष्यरु नारकदु खयानो ।
 जीवा घटीयत्रमिवास्वनन्त्रा वभ्रम्यत समृतिरल्पनपा ॥८८
 द्वन्द्वत्रयव्याप्तिषु सर्वकालमत्राऽयमात्मा स्वहृतापभागी ।
 आध्यात्मिक षाद्यमिहापि वस्तु न किञ्चिदस्यत्र विचिन्तनीयम् ॥
 तहात्मना भेदविकल्पनायां सद्भादिभन् स्फुटमन्यथात्तरम् ।
 विद्वानथरु कथमत्र बुयात्सग पुमाभङ्गिनि क शरीरे ॥ ९०
 स्थानन धीजन तथाध्रपण शश्वन्मलस्यन्तनसप्रयागात् ।
 शरीरमावदभुवीति मत्वा शुचित्वमस्मिन् विदुषा न धार्यम् ९१
 आत्मा न चताविवरण तन गृहात्पथ कम सहन्द्रियण ।
 तथाम्बु न छिद्रमतिस्तर्येव प्रयाग एव परिचिन्तनीय ॥ ९२
 मस्तम्भ्य चताविवर यथावत्तथद्रियद्वारमथा पिधाय ।
 स्यात्सवनस्याश्रवसनिराधा नासौ यथा शारिणि सबृतायाम् ९३
 यथापि दुर्बद्विशिम्बाभिमर्गोन्निमपमात्रण सभस्मता स्यात् ।
 तथाशलात्वात्तनकमदानिस्तथा मुन सा खडु निर्जरात्ता ॥९४
 म्नाक' द्विधा कारणकार्यभार्वस्त्यादभङ्गस्थितिसप्रयुक्त ।
 पश्चात्प्रियायात्मकसनिबद्धा विरिषरूपस्त्विति लाकविन्ता ९५
 अनन्तश ससरताऽस्य जन्ता मुदूर्लभा षाधिरिति मचिन्त्य ।
 तां प्राप्य तस्मिन् खडु प्रमाद कतप्य इत्येव दि षाधिभिर्भेदा ॥
 यत्प्राणिनां जमप्रराप्रमृत्पुर्महाभयशामनिराहृतानाम् ।
 भेषज्यभूता हि दसप्रकारा धर्मो जिनानामिति चिन्तनीयम् ९७
 इत्यपमाघा अनुचिन्तनीया भाना यथाथो यमज्ञो विचिन्त्य ।
 प्रसन्नचता विनिङ्गुत्तवृष्ण समाहित सयमरावप्रचार ॥ ९८

१ [नोर्द्वन्द्वी तथेव]

२ [मन्वा कथा कालविभेदाया] ३

४ [कश्चित्त]

मध्ये ललाटम्य मनो निधाय नेत्रभ्रुवार्थां ग्वटु नामिकाग्र ।
एकाग्रचिन्ता मणिधानसस्था समाधय ध्यानपरा प्रभू ॥ ९९

संसारनिस्सारमपारतीर त्रिलोकसस्थानमनादिमालम् ।

द्रव्याणि च द्रव्यगुणस्वभावान्स चिन्तयामास यतियथाथम् ॥

एकस्तु मे शाश्वतिकं स आत्मा सदृष्टिसज्ज्ञानगुणैरुत्तमम् ।

शेषाश्च मे शक्यतमाश्च भावा सयोगसलक्षणलक्षिताम्न ॥ १०१

सयोगता दोषमवाप जीव परस्परैरुविधानुरन्धि ।

तस्माद्धिसयागमतो दुरन्तमाजीवितान्तादहमुत्सजामि ॥ १०२

सवपु भूतपु मन सम मे वैर न मे क्वचिन्मि किचिन् ।

आशा पुन त्देशसदृशमूलां हित्वा समाधिं लघु समपद्य ॥ १०३

इयवमर्थाद्बहुशा विचिन्त्य विधूय सरल्पमनल्पनुद्धि ।

तप कर्त्तव्यतरीरथा महामुनिर्मासमयाध्युत्सास ॥ १०४

कर्त्तव्यतरीरथा महामुनिर्मासमयाध्युत्सास ॥ १०४

यथापत्ता नवभर मया मा ध्यान सममाप त्रियागमाल ॥ १०५

त्रियागमाल ॥ १०५

त्रियागमाल ॥ १०५

त्रियागमाल ॥ १०५

त्रियागमाल ॥ १०५

त्रियागमाल ॥ १०५

त्रियागमाल ॥ १०५

त्रियागमाल ॥ १०५

त्रियागमाल ॥ १०५

यथैव वीर प्रविहाय राज्य तपश्च सत्सयममाचचार ।
 तथैव निवाणफलावसानां लाम्पतिर्ष्ठा गुरुराम्मूर्ध्नि ॥ १०९
 ऽपश्च सर्वे जितरागमाहा
 महाधिय सयतपुङ्गवास्त ।
 सञ्ज्ञानचारित्रतप प्रयागाद्
 विभृद्धमम्बवधिय गुरुराम्मीषु ॥ ११०
 अनन्तर कचन वैजयन्त
 श्रवयन् शरणमच्युत च ।
 माहन्द्रपत्न्य च ययुर्दनीशा
 गुरुरपया ज्ञानपरायणास्त ॥ १११
 जिनन्द्रवृजात्मनय प्रकृत्या
 विभृद्धमम्बवधिय मृत्या ।
 विभृद्धमम्बवन्वधिय मुत्तया
 लोकातिशा कचन मरभूवु ॥ ११२
 महन्द्रपत्न्य धमणत्वमाप्य
 मज्ञान्तरागा परिणीतधमा ।
 दयादमक्षान्तिगुर्जाम्पेता
 स्यै स्वस्वपाभिस्त्रिदिव मजग्मु ॥ ११३
 इत्यर्ब भरपतिना पराङ्गनाध्या
 यत्पार्श्व गुरवद् भवमशित्वम् ।
 राग्यान्त कृमिदिह ममपश्च तन
 तम्मव पतिवधिन मया मयामाद् ॥ ११४

तद्भक्त्या चरितमिदं मुनाश्वरस्य
 श्रीशान्तिश्रुतिपतिमत्त्वमयुतस्य ।
 मश्रुष्वन्परिग्रथयन्पठन्स्मरन्
 साञ्चय्य पुत्रमनुलपन् प्रयाति ॥ ११५ ॥
 इति उर्मकशब्दे चतुस्रसममिते ।
 श्रुत्याश्रयमन्म उगङ्गचरिताश्रिते ॥
 उगङ्गप मताशब्दाद्भगवत नाम
 एकाश्रयतम म । ।

मगसमापिपातनिकापत्र उर्ममाण ॥ १ ॥
 एकानाशत्यरिका ॥ १ ॥ १ ॥ ॥

वराहधरिपद्यानां षणानुक्रमसूची

अकारणबोधकथाय	६ ३७	अथ जीवगणपु	७४ १०
अपम्य मरुत्तग	१० ६	अथ ताता भवता	७० १७
अप्यग्न्यचारिष	३७ ६९	अथ तत्रा वाग्नि	३६ १९
अभिर्गुणं क्षेत्र	७५ ७५	अथ तस्मिन्नि	७० ५
अज्ञाध वद्वता	१६ १७	अथ मन्मथो	७३ १
अव्ययं	१० ७	अथ भुक्तिर्गति	७४ १
अव्ययैः सादृश गण	५ ४	अथ विद्यागुणानुभव	६० ५६
अज्ञानाकारहेम	२४ ७३	अथ यद्वदुर्गति	११ २७
अज्ञानवदा	१७ १५	अथर्तुना तेन	१६ ४
अज्ञानमुक्थ	३१ १९	अथ वृद्धिवाचनानु	७७ १०
अज्ञानमुक्थ	१ ५५	अथ सर्वगत	७७ ५९
अज्ञानानुभव	१५ ३	अथ सर्वरक्षणार्थ	६७ ५५
अगुणवशात्	११ १६	अथ सर्वमिदं	६५ १८
अगुणवशात्	१५ १११	अ गणन	७३ ७
अथ इह परिमत्या	३ ३३	अथाऽस्मिन्मिथ	१७ ११
अथद्विजा	१७ १५	अथ म्बदा	१४ ५५
अनुत्पद्यमानमविन	२० ७६	अथम्बदाने	३८ १
अनुत्पन्नताया विन	९ ११	अथम्बदा वृद्धादे	१७ १
अथो अयमिमा	१५ ५१	अथम्बदा सुखम्बदे	१५ ११६
अथो अयिमा	६१ ६७	अथम्बदा तत्र	१७ १
अथो अयिमा	१२ ३७	अथम्बदा त	११ ५
अथम्बदा के-मि	१९ ५१	अथम्बदा त	२५ १
अथम्बदा त	१५ ११	अथम्बदा त	१२ १
अथम्बदा त	११ ११	अथम्बदा त	१० १
अथम्बदा त	१० १	अथम्बदा त	१ ११
अथम्बदा त	१० ११	अथम्बदा त	६७ ७
अथम्बदा त	१८ १०१	अथम्बदा त	७ १

अनुमानां च	१ १०	अ-घोष्यनाम	१७ ३
अनेककाटपत्तरां	७८ १	अ-या-यमर्मणि	१८ ४४
अनेकजान्यन्तर	८५	अन्या-यमुक्तानि च	१८ ५१
अनेकजायन्तर	१३८	अन्योन्याप्रपय	१० २४
अनेकजायन्तर	१२४	अन्यो यशभाषण	१० १७
अनेकजीवावलि	१७ ३९	अन्या-यशानै	७ ३
अनेकयुद्धमणि	२३७	अपव-जम्बूफल	८ ४७
अनेकयानिध्वनि	६ ५१	अपनयातु जम्	२० ५७
अनेकविकलन	१३ ३१	अपरपक्षयभय	२० ८१
अनेकवरा बहुदण	१७ १८	अपयध्वना	१५ १७
अनेकसन्मुख	७ ४	अपरे कनिष्ठयातु	१५ ४
अनेकरम्यभ	१७ २८	अपह्ने सुमुखी	२० ६
अनेकान्त्रो-पि	१९ ८१	असतनबलाद्य	१ ४१
अनेकोपद्रवाशीर्षो	८	अपायदागाध	७ ४८
अन्तयुगप्रभ	११	अपायदानेन	७-२९
अन्त-प्रबोधात्	१७ ६	अपाय मिथ्यान्व	१० १७
अन्तदधुगुहम	१८ १०८	अपि च पवति	२० ५५
अन्तर्दिशापि	१० ७१	अपोरथा	१३ २१
अन्तमुहृत कविण	१ ४४	अपेयभाषतिथर	१४ ७७
अ-धा यथा	११ ४९	अपेयनि-शक्ति	१ ४७
अ-यस्य लक्षि	१० १३	अपेयनामानि कर्त्तुमि	१३ १५
अन्याध लन्गान्य	१७-१०	अपाराय हाहा	३१ ४९
अन्यार्थेन शीघ्रन	१० ४७	अ-नरोरि-धरि	१५ १८
अन्यावर्तिर्न	२८ १९	अ-वृद्धिमादि	१० १०
अ-ये च तेना	७ ७९	अ-वृद्धदद	७४ ७७
अ-ये वि लामन्त्र	७० ८८	अ-य बनि दम्भ	११ १३
अ-ये दुःख प्राप्	१ १७	अ-यु-वदु-धो-लम	१ १७
अ-न्य-वर्गी	७-६०	अ-यु-व-व-व-व	६७ ४६
अ-य-व-व-व-व	१८ १४	अ-यु-व-व-व-व	

अशङ्गाभेति	११ ६३	अस्मिन्पुरे ये	१५ ७६
अशङ्गाभेति	१५ ७१	अस्मै न मे हस्ति	१६ ५१
अशङ्गाभेति	१९ २५	अस्वाद्युष निर्न्वण	३० ५८
अशाना कर्मणा	४ १ ४	अस्यामिवायाति	१६ १६
अशक्तिव पिष्ट	२३ १४	अहं च अश्वेव	१९ ८१
अशक्तिभिर्भुवि	५ ७०	अहं पुरा	१३ १७
अश्विनम भूयस्य	५ ३१	अहं मुदु म्ना	१३ ११
अश्वत्थममार्ग	२३ ९१	अहीनप्रशङ्कय	२२ १५
अश्वत्थरा हीनमै	२३ १६	अहो क्षमा धैर्यम्	२१ १
असाप्रयुक्तं सतो	५ ७९	अहो तपस्वी	१६ ४०
असाप्रयुक्तिरसतो	२ ७१	अहो तपस्वी	१६ ००
असगतात्	१ १३	अहो दुर्लभा	१३ ५५
अस्ययेभ्या वगति	७ ४६	अहो तपो ये	२९ ६३
अस्युत्तास्तु	५६ २९	अहो वराधा	६ २१
अस्युत्तास्तु	२ २४	आकण्डुलानि	१८ १
अस्युत्तास्तु	४ २६	आकण्डु नारद	१२ ६४
अस्युत्तास्तु	२१ ६२	आकाशा इयति	२६ ११
अस्युत्तास्तु	५४ ५	आर पादिकादिभ्य	१४ ५
अस्युत्तास्तु	२० १७	आरिभेरी आरिमुक्तरथ	२५ ४०
अस्युत्तास्तु	१४ २९	आच इगार जपतु	५३ १७
अस्युत्तास्तु	१८ ५	आधारमन्त्री	३१ १८
अस्युत्तास्तु	१६ २५	आ जन्म ता चरिष्यत	९ ४४
अस्युत्तास्तु	६९ १६	आर्त्तवृत्तान्तानि	८ १५
अस्युत्तास्तु	२६ ७	आर्त्तवृत्तान्तानि	१० १३
अस्युत्तास्तु	२५ १	आर्त्तवृत्तान्तानि	२१ १०
अस्युत्तास्तु	३१ ५२	आर्त्तवृत्तान्तानि	१३ ५७
अस्युत्तास्तु	३ १५	आर्त्तवृत्तान्तानि	२५ ५७
अस्युत्तास्तु	३० ११	आर्त्तवृत्तान्तानि	३१ १२
अस्युत्तास्तु	१५ ४७		

आहूय त पुष्यवर	२१ ३१	इति तुवमेव	१८ ००
आहूयमानास्त्वरथा	२१ ८०	इति तुवाणस्य	१३ २४
आहास्त्रिकनकमय	१० ८६	इति मधुत्वचोभि	१४ ७६
आहास्त्रि ^१ जानतथा	११ -	इति मायवै	१४ २०
		इति महीपतिना	२० ६५
इस्वातुषया	२३ ८६	इति वच कथितम्	१० ५०
इस्वातु ^२ रुप	८ ८	इति वच मदसि	२० १
ति कथितमुदार	७ १६	इति वचारिस्ते	१० १
ति कुलकरदय	१७ ०३	इति विमतिमति	१ ०
ति गत्रय	१७ ८५	इति समाप्य	१० ४
ति गुणवति	११ ३*	इति मरितानिपृद्धि	१० ३
ति वस्या वच	१ ३१	इति स्तुमान	१३ १
ति धमकयोदेश	(मगान्ते)	इतो-मुता भम	१८ १०
इति धमान्त	१ ६१	इत्य गने	१२ ६
इति नगलनन्द्र	१ ३	इ य तुवाणा	१० ५
इति नरपतिपुत्री	१० ३८	इत्य तुवाणा	२१ ०
इति नानाविचित्रणि	१ ५०	इत्य व्यतीने च	१ ०
इति नृपतिरवास्य	२२ ०६	इत्याजाप्य	१
इति नृपवनिता	११ १ ७	इ युनव युतम	१०
इति नृपभिहिता	१० ७८	इ युनवल	१
इति निवृत्तिगिरि	१० १	इत्युता भूमजा	१
इति पञ्चवहुन्व	१४ १८	इत्युतरं	१२
इति प्रगाथाम	११ ११	इत्युचिरे भट्टिनि	१४
इति प्रविन्त्यामनि	१६ ११	इ यन प्रतिना	१
इति प्रधाथामनि	२१ १२	इत्यनानि म्नानि	१
इति प्रचापैयित्लाम	१ १०	इ यवमर्षाधिपति	१
इति प्रामन्	१३ ८६	इत्येवमर्षान् बहुजो	१
इति बहुविधकर्म	४ ११३	इत्येवमर्ह मनिमा	१
इति तुवन्त	११ २४	इ येवमाथाप्य	१

पद्यमूची

आहूय त पुत्रवर
आहूयमानास्त्वरया
आहस्वित्कनकमय
आहस्वित्मानतया

इभ्याकुषण्या
इस्वाहसुप्र
इति कथितमुदार
इति कुलवरद्वय
इति गजवरय
इति गुणवति
इति तस्या वच
इति धमकपोदेश
इति धमफल
इति नगरनन्द
इति नरपतिपुत्री
इति नानाचिचिचामि
इति नृगतिरसस्य
इति नृपवनिता
इति नृपामिहिता
इति निहृत्तगिरि
इति पञ्चकहुत्व
इति प्रगया म
इति प्रचिन्त्यामनि
इति प्रयाया मनि
इति प्रयायैवतिलेम
इति प्रयासन्
इति बहुविधकम
इति तुषन्त

२१ ३९ इति सुवज्जे
३८ ८० इति सुवाणस्य
१० ८६ इति मधुरवचाभि
११ - इति मायवै
इति महीनैना
३५ ८६ इति वच कथितम
८४ इति वच मग्नि
७ ९६ इति वचानिसे
३७-९३ इति विमानमनि
१७ ८५ इति समाय
१ ७९ इति सतिपतिवृद्धि
१ ७१ इति स्तुवान
(मगाने) इतो मुना भम
१ ६१ इत्य गते
१ ७ इत्य सुवाणा
१० ७८ इत्य सुवाणा
१ ७३ इत्य व्यतीने च
२२ ६ इत्यागाय
१ १ ७ इत्युनवपुलम
० ७१ इत्युनवन्त
१० २९ इत्युना भूभुजा
१४ १० इत्युत्तर
११ ९९ इत्युचिभि भेदिनि
१९ ९९ इत्युत्ततिना
११ १२ इत्युत्तानि प्राप्ति
- १० इत्युत्तमयाचिनि
१३ ८६ इत्युत्तमयाचिनि
४ १११ इत्युत्तमयाचिनि
२१ २४ इत्युत्तमयाचिनि

३१

१८

१३

१६

२५

३०

३५

४०

४५

५०

५५

६०

६५

७०

७५

८०

८५

९०

९५

१००

१०५

११०

११५

१२०

१२५

१३०

१३५

१४०

१४५

१५०

पं. क्र. सं. क्र.	विवरण	दर	कुल
१	१	१००	१००
२	२	२०	२०
३	३	३०	३०
४	४	४०	४०
५	५	५०	५०
६	६	६०	६०
७	७	७०	७०
८	८	८०	८०
९	९	९०	९०
१०	१०	१००	१००
११	११	११०	११०
१२	१२	१२०	१२०
१३	१३	१३०	१३०
१४	१४	१४०	१४०
१५	१५	१५०	१५०
१६	१६	१६०	१६०
१७	१७	१७०	१७०
१८	१८	१८०	१८०
१९	१९	१९०	१९०
२०	२०	२००	२००
२१	२१	२१०	२१०
२२	२२	२२०	२२०
२३	२३	२३०	२३०
२४	२४	२४०	२४०
२५	२५	२५०	२५०
२६	२६	२६०	२६०
२७	२७	२७०	२७०
२८	२८	२८०	२८०
२९	२९	२९०	२९०
३०	३०	३००	३००
३१	३१	३१०	३१०
३२	३२	३२०	३२०
३३	३३	३३०	३३०
३४	३४	३४०	३४०
३५	३५	३५०	३५०
३६	३६	३६०	३६०
३७	३७	३७०	३७०
३८	३८	३८०	३८०
३९	३९	३९०	३९०
४०	४०	४००	४००
४१	४१	४१०	४१०
४२	४२	४२०	४२०
४३	४३	४३०	४३०
४४	४४	४४०	४४०
४५	४५	४५०	४५०
४६	४६	४६०	४६०
४७	४७	४७०	४७०
४८	४८	४८०	४८०
४९	४९	४९०	४९०
५०	५०	५००	५००
५१	५१	५१०	५१०
५२	५२	५२०	५२०
५३	५३	५३०	५३०
५४	५४	५४०	५४०
५५	५५	५५०	५५०
५६	५६	५६०	५६०
५७	५७	५७०	५७०
५८	५८	५८०	५८०
५९	५९	५९०	५९०
६०	६०	६००	६००
६१	६१	६१०	६१०
६२	६२	६२०	६२०
६३	६३	६३०	६३०
६४	६४	६४०	६४०
६५	६५	६५०	६५०
६६	६६	६६०	६६०
६७	६७	६७०	६७०
६८	६८	६८०	६८०
६९	६९	६९०	६९०
७०	७०	७००	७००
७१	७१	७१०	७१०
७२	७२	७२०	७२०
७३	७३	७३०	७३०
७४	७४	७४०	७४०
७५	७५	७५०	७५०
७६	७६	७६०	७६०
७७	७७	७७०	७७०
७८	७८	७८०	७८०
७९	७९	७९०	७९०
८०	८०	८००	८००
८१	८१	८१०	८१०
८२	८२	८२०	८२०
८३	८३	८३०	८३०
८४	८४	८४०	८४०
८५	८५	८५०	८५०
८६	८६	८६०	८६०
८७	८७	८७०	८७०
८८	८८	८८०	८८०
८९	८९	८९०	८९०
९०	९०	९००	९००
९१	९१	९१०	९१०
९२	९२	९२०	९२०
९३	९३	९३०	९३०
९४	९४	९४०	९४०
९५	९५	९५०	९५०
९६	९६	९६०	९६०
९७	९७	९७०	९७०
९८	९८	९८०	९८०
९९	९९	९९०	९९०
१००	१००	१०००	१०००

एवं न ह्ये	३ ४३	कल्पविहीनान
एवं न ह्ये	३ ४३	कल्पविदुष्पुत्र
एवं गुमानुवं	२८ ४४	कल्पविदुष्पुत्र
एवं हि समाध	३ ५१	कल्पविदुषान
एवं हि वेरीः	२० ३१	कल्पविदुषानवपु
एवा हि नूनं	३९ ५	कल्पविदुष्मादी
एवोऽपि वातु	३९ ५०	कल्पवि तत्रैव
देवानिकं	३९ ४	कल्पविदुष्पुत्र
एकान्तिका यतिक	३० १	कल्पविदुष्पुत्र
एकवर्षीयगुणि	३९ ५	कल्पविदुष्पुत्र
भौतुवपरीहणमानना	३५ १४६	कल्पविदुष्पुत्र
बडे वावेध	१ ४	कल्पविदुष्पुत्र
कल्पविदुष्पुत्र	३७ ४८	कल्पविदुष्पुत्र
कटवं कटिगुण	३९ ५५	कल्पविदुष्पुत्र
कटवापुत्र	३९ ५८	कल्पविदुष्पुत्र
कल्पविदुष्पुत्र	३५ ५९	कल्पविदुष्पुत्र
कल्पविदुष्पुत्र	३० ११	कल्पविदुष्पुत्र
कल्पविदुष्पुत्र	३० १३	कल्पविदुष्पुत्र
कल्पविदुष्पुत्र	३५ १८	कल्पविदुष्पुत्र
कल्पविदुष्पुत्र	३५ १४४	कल्पविदुष्पुत्र
कल्पविदुष्पुत्र	३१ ४	कल्पविदुष्पुत्र
कल्पविदुष्पुत्र	३१ ४३	कल्पविदुष्पुत्र
कल्पविदुष्पुत्र	३१ ४०	कल्पविदुष्पुत्र
कल्पविदुष्पुत्र	३०	कल्पविदुष्पुत्र
कल्पविदुष्पुत्र	३१ ४०	कल्पविदुष्पुत्र
कल्पविदुष्पुत्र	३१ ४६	कल्पविदुष्पुत्र
कल्पविदुष्पुत्र	३० १७	कल्पविदुष्पुत्र

ब्रह्मदर्शि कुक्कुट	२५ ५६	बचिपुनवानर	८
ब्रह्मद्विरन्वैश्व	२३ ११	बेचपुनर्लम्ब	१७ ४
ब्रह्मन्ति ये	७ ४५	बचिपुनभे नरक	३ ५३
ब्रह्मन् गीत्स्व	२ १०	बचिपुन पाग	८ १७
ब्रह्मन्ति यन्मयम्	२१ ७०	बेचिपुन शा १	१ ५८
ब्रह्मेतुष्टान्नाग्निर	५ ९४	बचिपुन शुष	९ ७७
ब्रह्माध्वन ब्रह्मिन्	६ १७	बेचिपुनरग्नि	१७ ५३
ब्रह्मात्मनैकरस	७ १०	बचिप्रभिला	१७ ५५
ब्रह्मो यथाज्ञानि	३१ २८	बचिपु सपुष्टान	१० ५१
ब्रह्मे मरीचं	२२ २४	बेचिप्रधानु	१५ १३
ब्रह्मान्ति निभय	१ ४६	बचिपुष्पप्रतीकार	७ ७०
ब्रह्मात्मगन्तु	२१ ६१	बचिप्रभृष्टि	३ ७
ब्रह्मात्मधनु दि	२१ १६	बचिप्रभृष्टनि	१७ ७१
ब्रह्मात्मवास	१४ ६५	बचिप्रभृष्टा	१७ ५८
ब्रह्मिणु तक्षैव	२७	बचिप्रभृष्टु	४
ब्रह्मे सुगं नारिण	२५ ०	बनाग्नि ह्यरुत्पण	१५ ७
ब्रह्मात्मभाना	१८ ४	बनाग्निरिक्त	११ ७०
ब्रह्मा ब्रह्माधीनसम	३१ १०	बनाग्नि	४ ६१
ब्रह्मा न ब्रह्मात्	२ ५२	बनाग्नि सभाग्निगतो	७ ५५
ब्रह्मा भाना	५ ८५	बेच विरधीन	३० १०
बचिप्रभृष्टासुषु	२ ७५	बनाग्नि इति	१८ १७
बेचिप्रभृष्टु	४४	बनाग्नि सभाग्नि	३० ७
बचिप्रभृष्ट पुष्प	१० ७१	बनाग्नि सभाग्नि	१८ ७१
बेचि प्रभ	८ २१	बनाग्नि सभाग्नि	१८ ११
बेचिपुनवानर	७ ४४	बेचिप्रभृष्टा	० १
बचिपुनर्लम्ब	१७ ११	बनाग्नि सभाग्नि	२७ २१
बेचिपुनर्लम्ब	६ १८	बनाग्नि सभाग्नि	५ ७
बेचिपुनभे नरक	६ ११	बनाग्नि सभाग्नि	१६ ११
बचिपुन पाग	१७ ५४	बनाग्नि सभाग्नि	१ ५१

गण्डदण करे	१५ ४२	गुणैरेता गुरवो	२० ४०
गण्डधन करे	१७ १७	गुणैरेता विजयो	७ १३
गणया-भिरिना	२४ ५४	गुह मनीष	२१ ५९
गणवति स्वपि	२० ३८	गुर्षाभिर्षीभि	१७ १७
गणमुनस्य कथा	२० ७१	गृहमापुदित भगवद्	२४ २४
गणामुर्गीर्य	१३ ६१	गृहपथमे प्रति	३ २५
गति तृतीया	७ १	गृहान्दियातुम्	५ १५
गने नरेन्द्र	११ १	गृहभमे सवसते	२५ ३७
गने नरद्र	१८ १-२	गृहीतयोग्याभ्यवकाण	३१ ४८
गने वराह	२१ ८	गृहीतमपकन्वमति	११ १८
गनेषु तनु	१३ ६९	गृहीतमपकन्व	११ ४४
गनेषु तनु	२१ १८	गृह गदे	१८ ११७
गनेषु तनु	३० १	गोशणि नानाविध	२ ६
गदाध गुय	१८ १३	गोशयुर्षा नाम	१० २३
गधनाम्बु	१५ ११८	गोशे तु विविध	४७
गधवगीतधुनि	२० ३४	गोशानले	२५ ६१
गधवगीतभति	२३ १	गोशीयसह	२३ २९
गधवगानाभिरति	२७ ११	गोशार्थी च न	४ १७
गधवविद्याधर	२८ १३	गदना जगत्	२४ ३१
गधाचनेधम्मक	२३ ७८	गदयागवलाभ्युभ	२४ ३२
गधे च गतावध	८ ६६	गदाध तारा	११ ७३
गधामष्टवभीर	२५ ६	गदेषु चद्रो	८ ११
गायनि गीतानि	१५ ४	गामाकराभाणि	१२ ४४
गिरां वनि	१३ १	गामान्तरोयान	३० ५५
गिरिगुहासुख	२० ६१	गामेषु गदेषु	१४ ६४
गुणदधी स्तुता	१५ १६	गामैक्यात्र नगरे	३० ४५
गुणप्रधानभावेन	२६ ६७	ग्रीवा-अपूर्वस्वय	२७ ४४
गुणाधिकन	१४ ९२	द्वैवेयवाया	१० ४८
गुणांध मीलानि	२९ १४	द्वैवेयकल्पसु	९ ११

अग्नीध्यागामनाम्	४ ३७	त्रिाष्टगदा काथर्म	८ ६६
अनवनिर्दिवाप्यो	५१ १	त्रिाष्टवकापुष	८३
अनस्य सर्वाय	५ १९	त्रिाष्टवकापुष	८३ १ ६
अमन्वर्षीतेषु त्रिाष्ट	४३	त्रिाष्टवकापुष	८३ १ ६
अमन्वर्षीषु कुटिगासु	१ ५०	त्रिाष्टवकापुष	८३ १ ७
अमानुवर्षनि	५ ६६	त्रिाष्टवकापुष	८३
अमानस्य तस्यव	८ १६	त्रिाष्टवकापुष	८६ ०
अमन्वर्ष कथमये	१ २९	त्रिाष्टवकापुष	८९ ५
अमन्वर्षे भव	८८ १४	त्रिाष्टवकापुष	८९ १
आवृत्तौ निमयेण	६४	त्रिाष्टवकापुष	९०
अवधिवा संश्रितानु	१८ ५	त्रिाष्टवकापुष	९० ५
अवधिनेना	१७ १४	त्रिाष्टवकापुष	९१ ५
आवा म पुना	१ २०५	त्रिाष्टवकापुष	९१ ५
अवधिमि वृत्त	८ ५३	त्रिाष्टवकापुष	९१ ५
अवधिसंज्ञानल	८ २०	त्रिाष्टवकापुष	९१ ५
अनेन हीना ह्य	८८ १	त्रिाष्टवकापुष	९१ ५
अथन नृणा	८१ २६	त्रिाष्टवकापुष	९१ ५
अथवायमानात्म	७ ४	त्रिाष्टवकापुष	९१ ५
आथ वा गमे अग	६ ३	त्रिाष्टवकापुष	९१ ५
आथर्वुन्वै वर	१५ १ ४	त्रिाष्टवकापुष	९१ ५
आथि त्रिाष्टव	११ १६	त्रिाष्टवकापुष	९१ ५
आथि ते शी पद	१६ १	त्रिाष्टवकापुष	९१ ५
आथि ते शी	१० ६	त्रिाष्टवकापुष	९१ ५
आथि विर	१० ५१	त्रिाष्टवकापुष	९१ ५
त्रिाष्टव शी पद	१ १५	त्रिाष्टवकापुष	९१ ५
त्रिाष्टव	१० ५५	त्रिाष्टवकापुष	९१ ५
त्रिाष्टव त्रिाष्टव	१७ १५	त्रिाष्टवकापुष	९१ ५
त्रिाष्टव त्रिाष्टव	११ ५०	त्रिाष्टवकापुष	९१ ५
त्रिाष्टव	१५ ५	त्रिाष्टवकापुष	९१ ५

सतो वच काप	२३ ७२	तथापि भूषा	१६ ७३
सतो-वनीय	५ ७५	तथापि मैत्री	१ ७ ७
सतो वराह	२१ २५	तथाभिचारात्पनीय	३१ ८२
सतोऽश्वच्छात्र	१८ १०१	तथेन्द्रमेनो-ति	१८ ७
सता यमन्त	२२ १२	तथैव च नया	२६ ६३
सतो कामनिष्ठा	१५ ६	तथैव पौगन्	५७ ३०
सतो विशाभिला राजा	१ १३७	तथैव मिष्या	११ ३
सता विमुना	१३ ४२	तथैव मृत्युमातङ्ग	१५ ९९
सता विमृष्ट	१६ २२	तथैव लोकद्वय	२८ ४१
सता-ऽनु सम्पद्	१८ ११	तथैव हीन	५ ९७
सतो रि गन्वा	२० ३	तथैव दोषाश्च	५८ ११
सता हि दूत	१६ ११	तथैव शीघ्र	५१ ६
सतीशगर्गिणि	१८ ५३	तदनु सगररुद्रि	२० ६
सतीशुम्भम्	१२ ७३	तनाप्रभुधैव	७३ ३
साम्राजां रितमहिता	२७ ७	तनेक कर्म	४ २
सत्रपि भाग्य	८ ७	तनेव वैभित्	१२ १२
सत्रावनीन्द्र	१४ ४८	तत्रैव बौमुभि	१३ ५९
सत्राहनामप्रति	५९ ४	तदेव विविध	५६ ३
सत्रैव पापाधिकना	३ ५४	तदेव शिष्याण	१७ ६
सत्रायविष्य	१२ ५०	तदेवसतस्य सु	१८ ९९
सत्रोपरी-व	१२ ५	तदभक्त्या चरितं	३१ ११५
सत्र-विक्षो	११ ४९	सत्पुनितमन्त्रयात्	१६ ५०
सथा कर्मवधारणा	१ ९९	सताभ्यत	१४ ५९
सथा कुल्लस्य	१५ ८९	सताभ्यवस्थासुर	१२ ३१
सथा जीवा	१५ ७३	सताभ्यवागएव	२८ ८२
सथा तपरता	११ ४७	सताभ्यतस्य	१६ ९२
सथा नरेन्द्रा	२० ५८	सतिप्रकारे	३१ ७२
सथापि कर्माणि	७ ८१	सतिनालो-वधि	४ १६
सथापि तेषु सम्पत्स्य	२६ ९८	सनु-वदश्वभवाय	२६ १७

सामान्यनी प्रथया	३८ २५	निर्वग्ननुष्य	२८ ५४
सानुधिता मातर	२१ १४	निवग्नानितु	१५ १००
साम्बुलभूषाधन	१ २३	निवग्नप्रमाणन	१ ३
साम्बुलभूषाधन	१० ६	निवग्ननु वया	६ ४६
साराधिन कुमु	१ ५५	निवग्नानि लये	२५ ५१
साराधिरामि	२८ २६	तीथानुपुणा	५३ १
साङ्गुमन्त्र	१० २६	तीथानुपुणादि	४ ६४
साङ्गुन्तानि	१ ५८	तीथमध्यम	१५ ८४
साङ्गुप्रमाणान्य विष्ट	२३	तुम्बीकल	१० २४
साङ्गु प्रकृत्यैव	३१ ७	तुरङ्गम गात्र	१२ ३९
साङ्गायमस्वदमणीय	५ १२	तुरङ्गमानां तु	२१ ७४
साङ्गायमद्य तन्दि	५३ ४	तुरङ्गकालागद	७ ९
साङ्गायमन्तर्विन्ध्या	०६ २१	तुला विना	१० ५७
साङ्गा गनीना	५ १०	तुला जन् गुम्म	७ १२
साङ्गा चन्दा	१० ६	तुलादि यस्या	७ ७
साङ्गा यधुना रमग	२ १	तुनीवायां तु	५ १०५
साङ्गा समाज	१७ ४	तुनीये निप्रचार	४ ६
साङ्गा त्रिगिद्रहस्य	१ ६३	तुनीयवश्य	५ ४८
सा विप्रमनाभिरिता	२ २६	तुनीयवशाध	७ १५
सा नदी कृतान	५ ८१	ते बुद्धय काञ्चन	१७ १३
सा प्राङ्मुमिच्छा यदि	२८ १	ते चादि याथा	१७ ६८
सा मत्तमानहृदिरो	१६ ८७	ते चादि राजा	२ १५
सा भद्रानी	१४ ६०	ते तामयधान	१८ १२
सांलांभ देगानय	३० ५९	ते त्रिभुमाभ्याम्बर	९ ४१
सिद्धां मानुषाणां	४ १७	तनाञ्जलधार्पणमुद्र	५५ २४
सिद्धकवशामायनया	६ २	तेनाभ्याम्बर	१५ १३
सिद्धगन्तु ल	६ १२	ते पद्मभि	८ २
सिद्धगन्तुम्	१० ५९	ते पारवा कर्तु	३० ५१
सिद्धगन्तु उत्तु	१० ४६	ते पृष्ठमाना	१६ ८८

संख्या	विवरण	दर	कुल
१	१००	१००	१००
२	२००	२००	२००
३	३००	३००	३००
४	४००	४००	४००
५	५००	५००	५००
६	६००	६००	६००
७	७००	७००	७००
८	८००	८००	८००
९	९००	९००	९००
१०	१०००	१०००	१०००
११	११००	११००	११००
१२	१२००	१२००	१२००
१३	१३००	१३००	१३००
१४	१४००	१४००	१४००
१५	१५००	१५००	१५००
१६	१६००	१६००	१६००
१७	१७००	१७००	१७००
१८	१८००	१८००	१८००
१९	१९००	१९००	१९००
२०	२०००	२०००	२०००
२१	२१००	२१००	२१००
२२	२२००	२२००	२२००
२३	२३००	२३००	२३००
२४	२४००	२४००	२४००
२५	२५००	२५००	२५००
२६	२६००	२६००	२६००
२७	२७००	२७००	२७००
२८	२८००	२८००	२८००
२९	२९००	२९००	२९००
३०	३०००	३०००	३०००
३१	३१००	३१००	३१००
३२	३२००	३२००	३२००
३३	३३००	३३००	३३००
३४	३४००	३४००	३४००
३५	३५००	३५००	३५००
३६	३६००	३६००	३६००
३७	३७००	३७००	३७००
३८	३८००	३८००	३८००
३९	३९००	३९००	३९००
४०	४०००	४०००	४०००
४१	४१००	४१००	४१००
४२	४२००	४२००	४२००
४३	४३००	४३००	४३००
४४	४४००	४४००	४४००
४५	४५००	४५००	४५००
४६	४६००	४६००	४६००
४७	४७००	४७००	४७००
४८	४८००	४८००	४८००
४९	४९००	४९००	४९००
५०	५०००	५०००	५०००

त्व देवि रास	२३ ८७	दायादकानां	११ ७:
त्व नन्द बधस्व	२३ ८५	दारोषु मानर्वथ	२ ९८
दण्ड्याणाविद्याला	१५ ११९	दिग्गन्ताविस्वात	२१ ७८
दण्डाभिधाते	१४ १५	दिग्गन्ताणां	१४ ८
दण्डास्त्रिगुमीध	३० ५	दिवा इपन्त	१८ ६१
दण्ड्यन्ते दण्डका दण्डे	१५ ८७	दीर्गाधिरुग्मभिय	३१ २
दत्त पुरा कूरुवेषेण	२५ २३	दीर्घ विना नयन	१ ९
ददत्तापदान	२१ १०६	दीर्घवलीभिर्ज्ञप्ति	२३ ८
दन्तानुत्पाज्य	५ ५१	दीर्घश्च दीर्घश्च	१० १८
दयावपोदान	९ ४२	दीर्घायुराग्नी च	२० १०
दयारय य	९ २६	दुर्गुल्लकीयेक	७ ११
दयावीशल	१५ ५२	दुर्गुल्लता राज्य	२९ १४
दयामप्रयुता	१३ ८८	दुरासभि	१० ५१
दरिद्रता नीचकुले	८ ३३	दुरिता मनुज	२४ ६७
दर्यनाम्न एषानु	२६ ९६	दुर्ग धनात्पामुल	८ १७
दक्षितभागनया	२०-१६	दुर्वाद्दुर्वाश्चामल	९ ११
दण्डप्रकार	९ २	दुर्जनिसाधान्	३० ११
दण्डवरमदृष्ट्यामि	५ १०६	दु खरीजनि	
दशाहता वृद्धिमता	२७ ७	दु ख्यावयथ	
दशाहने तै स्वयुत	२७ ८	दु ख्यणाणां	
दालव्यामिध्वब	२९ ३७	दु ख्याय दाम्भि	
दानधर्म दया	७ ५८	दु गिधवा	
दानमभौ च भोगध	७ १०	दु गा परे ते नि	२ १९
दानशिक्षका	७-१ १	दृष्टक्राये	१३ १९
दाने च दाता	७-२७	दृष्टं मया देव	१८ ११३
दाने तत्र भयम	२ ८९	दृष्टिभ्रंशना	४ ६३
दानं पुनस्तान्निधि	७ १८	दृष्टा समापद्	१८ १५
दानेन भोगे	७-१६	दृष्टा पश्यमानान्	५ १६
		देव लयेक	७ ४२

पद्यमूची

३३७

धमापमैकरीवाध	२१ ३९	नन्दी तथेवर्गमन्त	२७ ८०
धमानुबधा दुरित	३ ४८	नन्दीशरे-हृद्यविमा	२७ ३७
धमानुबधानुल	३ ४९	न ब्रह्मजातिस्त्वह	२९ ४१
धर्मान्विता सब	८ २०	न ब्राह्मणाश्चन्द्र	२५ ७
धमायकामागम	२९ १२	नमश्चर सब	२५ १९
धमायकामाजति	२८ २	न भ्राजयन्त्यमु	१९ १७
धमाविराधन	२७ ३६	न मन्त्रिणा वा	१६ ४२
धर्मेण क्षमास	२ १	नयनवारि	२० ३४
धर्मेण देवायुर	८ ५९	नयात्पत	१७ ६०
धर्मो मति यज्ञ	८ २९	नयानामवि साम्प्री	२६ ८४
धर्मैकवापान्	२२ ६	नरकादुष्गवाहुल्यात्	५ १६
धर्मो दयामय	१५ १ ७	नरका पुरमस्थाना	५ १८
धर्मो-हता सब	२३ ७१	नरकध्वत्तितीत्र	२४ ६७
धातु स कायन	१ ८	नराध सर्वे	७ ५०
धारामिधौताङ्गमला	३० ३१	नरेन्द्रकन्या धृति	२ ६३
धिवरुसेनाधि	१८ ८९	नरेन्द्रगदास्त्रिन	२३ ५४
धुवता जगता	२४ ४७	नरेन्द्रगहोत्तर	२१ ३८
धुवा विनाग	२२ ३	नरेन्द्रदलो	२० ८९
न केवल वाह	१८ ३८	नरेन्द्रपत्न्य	३१ १
नक्त त्वि बलेण	८ ३५	नरेन्द्रपुत्र	१३ ८९
न चामिणा ना	१२ ६२	नरेन्द्रपुत्रीम्	१९ ३३
न चारिषोर्ध्व	१३ ७९	नरेन्द्रपुषो	१४ ८२
न क्षोभय स	१३ ७४	नरेन्द्रपुषा	११ ४६
न र्ज विद्रुमिन्	१५ १२	नरेन्द्रसगर	७ ९१
नय विटा	१४ १२	नरेन्द्रसवाय	१० ५६
नटाध भग्दा	२३ ४७	नरेक्षया य	१८ १
नदीत्रय प्रभवयात्	२३ १४	नरेक्षय भाम्बर	१७ ११
नदीरगाथा	१३ ४५	नव प्रकृतय	६ ६
		नव हरिकेशपुर	

नवभिर्नोक्तपायै	५०२	नाम च स्थापना	२६५१
नवशरदि भृग	२२९१	नामद्रकृती	२२७१
नवा न काम्यस्मि	१३३१	नारका भीमरूपा	७३२
नवात्रवा ह्य	२१७६	नारकाणा च दु त्वस्य	५२१
नवात्रगान्	१२८	नारकी गय	५१
नवैव तेषा	२७२५	नाल्ङ्गता मा न	१९४२
न शक्यत	१२१८	नान्निद्रतो यो	१९८१
न शक्यतेऽर्क	११८	नायूपि तिष्ठन्ति	२८४६
न श्रेष्ठिपुनस्तु	१६१०८	नास्त्यकता न	२६७१
नष्टभ्रुतिलुप्तशरीर	२२१४	निगूह्य भाव	१३२१
नष्टधकारा	७१८	निजाग्रभिदात	२८२३
न सम्भवति ससारे	२६५७	नित्यप्रवृत्तातिगय	९४५
न सा सुनन्दा	२५६	नित्यप्रवृद्धा	१९१३
न स्यात् मुत	१२६	निय परप्रेषण	१२८४
न हि द्रव्यार्थिको	२६५३	नित्याधिरोध्युत्तम	३१७१
नाचारवन्तो त्रिकृता	९३२	निदाघतीर्णार्क	३०३७
नाशानतोऽयद्	३५६	निदाघमासे व्यजन	२८६
नात्मप्रशसा न	८४	निदाघमासोत्थ	२८३८
नाथा-यमस्माक	८५०	निद्रा निद्रा च	४२४
नानाप्रकारोऽञ्जल	२५६	निद्राभमङ्गेश	२५८७
नानानिघञ्त्रिय	८५७	नित्य तस्मिन्	१२४१
नानाविधैस्ते पट्टे	३२९	निपातशेषाभिर्गण	६२३
नापत्सु मूला	२०४	निबद्धैषा	२९३८
नापुत्रका लोकमिम	२५६९	नियतिर्नियता	२४४१
नामा हि रुद्रत्रिपुर	२०७४	नियमैश्च यमै	२४१२
नामो दि विगुबन्धि	२५७७	गिरहृश	३५७
आद्यो	२७३७	गिरन्तर तस्य	२८७६
।ये मरता	२७४५	गिरयो इव	१५४०
।यगाती	२७६६	गिरस्तदु गिति	१३१८

निरस्तभूष	३० २	नीरगशोक	१ ४५
निरुग्यालो	८ १४	रुड्डय केचिन्	१७ ५७
निराभये	१३ २८	रुणां च सपन्	८ ७०
निरीरय पात्र	१३ २	रुणां प्रियो गी	१४ ०१
निरुनरैली	२० ३५	रुणां हयानां	१७ ६९
निरुष्यमान	१४ ११	रुच्यन्ति तत्रागलौ	९ ४
निरुग्य गमादिवसास्तु	७ ५५	रुचनोष	२० ६१
निरुग्मुरक नरदेव	३ १८	रुचिबानागुणां	५० २
निर्वन्धा निप्रतीबारा	२६ १३	रुचिभुगुणाम्	१६ १११
निमुच्य स्वजनगत	१२ ८	रुचिबानवम	७० ४९
निर्विण्णो दीर्घनिक्षाल	४ ८७	रुचि द्विरन्द्रे	५४ ६९
निर्वीर्यनां रात्र	१८ ६	रुचिगुणविद्या	२० १७
निबन्धानान्त्रपुयन्	२ ८९	रुचि विर्वीर्य	२१ ५०
निबृत्तान्द्रव्यवहारिण	३० ४१	रुचिगु पुत्रव्य	११ ५३
निबन्ध आभागमनं	२१ ६	रुचिगु पुष्पां यति	२१ १९
निराम्य तान्त्रयं	१३ ८५	रुचि प्रयाग	२९ ५६
निराम्य तान्त्रागर	५८ ६५	रुचाङ्गनाभि	१ १
निराम्य तान्	१६ ८९	रुचाङ्गा रात्र	६ ६७
निराम्य पुत्रव्य	२१ ६६	रुचिप्रयाग्यीमा	२५ ००
निराम्य भन्वस्व	११ ४	रुचिप्रया केचिन्	३ १७
निराम्य राज्ञेः	२१ ५९	रुचि मन्त्र	१४ ४४
निराम्य बाबं	२८ ४३	रुचिभिराशु रुच	५१ ५७
निराम्य बागी	२५ ९८	रुचिभ रुच	७ ११
निराम्यागु धर्म	१० ६६	रुचिभना रुच	१६ १८
निराम्य तन्त्र च	२ १०	रुचिभना रुच	१८ १९
निरुषं के च	४ ४४	रुचिभना रुच	६ ४६
निरुषिण निरु	१५ १७	रुचिभना रुच	१५ ५
नि धार्य दीर्घ	२८ १९	रुचिभना रुच	
नीरुग्य	१६ १	रुचिभना रुच	

नेत्रे पश्यन्ति	५ ८७	पञ्चद्रियाणा	१० ८१
नेदु समन्ताद्	२९ ४७	पञ्चन्द्रियाणा	२९ ६२
नेमिस्त्वधारस्य हि	२७ ६०	पञ्चेन्द्रियैरप्रति	३१ २२
नेकप्रकारमहिमोत्सव	१ ४१	पञ्चाक्षरास्ते कुरव	७०
नेकप्रकाराकृति	३० ४८	पतङ्गपट्पात्रधु	६७
नेगम समदक्षेत्र	२६ ५०	पतितैरङ्गत	१५ ६०
नेरात्म्यगूय	२५ ८२	पनाणि पुण्याणि	५ २९
नेवाब्रवीस्त्व	१४ ५३	पथिभ्रमा काञ्चन	२१ ४४
नेवासि भद्राय	१७ २७	पद्मापिधाने	१९ १
नेवेह कार्यो	१६ ५३	पद्मालया मित्तसमाह्वया	२७ ७६
नेप प्रहाये	१४ ३२	पयादधिशीर	२ २५
नेष्टुयपाशय	३० ५१	पयो भवेद्भनु	७ ४०
नेसर्गिक तद्	११ २१	परनेन्द्रबलेन	२० ९
नेसग्यमाश्रयाय	३० २०	परमहृत्पनिबुद्ध	२० ६५
नाकपाय	४ २८	परस्पृश्यादिन	७ ६१
नोदासीना न	५ ८९		१७-६२
नो	१		१४ १८
			१८ ९९
			१८ १७
			२३ ५०
			१३५
			५६
			१३
			१० ११
			१८ ९४
			१३ ४७
			१३ १०
			२४ ६८
			२०-१०

मुनि
तपो

पद्यसूची

३४९

परीत्य सवे	१३ ४८	भित्तुपुत्रादिसवध	२६ ८७
परीपशणा क्षयम्	९ २४	भिवेवमुक्त मुल	१६ १०
परीपहारोभयुर	२२ ४५	भियाय पानासव	१० १४
परीपहारीन्	३१ १०८	भियन्ति दधिय	५ ४६
पठयवास्य	२० १७	भियन्ति गधवन्	१ ४५
पर परार्थणि	१७ ५१	भित्तगाकमुनेशिके	५ ३०
परोश तर्हि	२६ ४७	पीदयन्ते तिल	५ ७१
परापधानात्	११ १९	पुष्यान्पटुत्वा	८ २८
पर्वन्नेधैह्यगिला	७ ११	पुष्याम्बुपुषान्	२३ ४१
परापयवामक	६ ४	पुद्गला जीवकापावच	२६ ४१
पयापापरसपात	४ १२	पुनरथ लकलान्	१४ ८
पल्लान्नलाज	२४ २७	पुनरुत्तमुद्दुर्तेन	५ ८५
पन्वापमानां त्वत्	२७ २२	पुनरथि दिनगामन	२१ ९८
पवित्रचित्ता	३१ ५८	पनरथि यानेरादध	४ ११४
पान्नामानमतीन्	७ १६	पुनरिक्त कमत	२० ९
पान्नामि तावन्	१६ ७	पुनमात्रुपी तां	६ ५९
पान्नाचारैस्तनु	२ ८	पुनर्वसुनन्द	२७ ७९
पान्नामियाभियुत्तपु	४ ८४	पुन पदात्	५ ७१
पार्थिवा भेचरा	१७ १६	पुन प्रभाते	१३ ७६
पालपित्वा मदी	५ १०१	पुन मरोन्त । त	१ २
पापच्छिन स्वाश्रम	२३ ९९	पुपुगव पातरकृति	३ २७
पापच्छिना ये	९ २७	पुमानपानपात्रेषु	२६ १०२
पापच्छिदित्तिवदु	१ ४४	पुरस्य बाह्य	२१ १२
स्तिर तस्य	१५ ५	पुरस्य मध्ये	२८ १४
पिता च माता	२८ ७४	पुर ब्रमणाम्नी	२७ ७४
पिता ममापीन्	२८ ५८	पुर शिखल	११ ४५
पिना वराहस्य	२७ २	पुराकराममदम्	३
पितृनिदोगान्	२१ २६	पुराकराम	२१
पितृभ्य पुत्रस्य च	२५ ६६	पुराङ्गना	

नव पत्राणि	३	पञ्चाद्वयाणां	१० ८१
नव मन्त्राणां	१० ५	पञ्चान्त्रियाणां	२० ६२
नामधेयानाम्	१० ९	पञ्चाक्षरप्रति	३१ २२
नेत्रप्रकारमात्मन्त्र	१ ५१	पञ्चान्तरात्मन्त्र	७१
नेत्रप्रकाराज्ञान	५	पतङ्गपत्रपाद्यधु	६ ०
नेत्रमन्त्राणां		पतितम्बुज	१० ६०
नेत्राभ्यां च	४ २	पत्राणां पुष्पाणि	२५ २९
नेत्राभ्यां च	१० ३	पथिप्रमा काञ्चन	११ ४४
नेत्राणि भ्यां च	१७ २०	पद्माभिधानै	१९ १
नेत्र काया	१ ३	पद्मालया भित्तममाह्वया	२७ ७६
नेत्र पत्राणि	१० २	पद्मालयिणी	२० २५
नेत्रपत्राणां च	३० १	पद्मा भवद्भुज	७ ४०
नेत्राभ्यां च	११ २१	परमरुद्रबलन	२० ९
नेत्र पत्राणां च	३० २	परमहपरिबुद्ध	२० ६५
नेत्राभ्यां च	८ २८	परस्परानीडन	७ ११
नेत्राभ्यां च	८ ९	परस्परान्त्र	१७ ६२
नेत्राभ्यां च	१० ४४	परस्परान्त्र	१४ ३८
नेत्राभ्यां च	१० ८	पर न गङ्गानि	१८ ९९
नेत्राभ्यां च	१ १०	पराङ्मुखानामथ	१८ १७
नेत्राभ्यां च	१० १६	पराभ्यनानामणि	२३ ५०
नेत्राभ्यां च	१ ८	परिाम्य मुनि	१५ १३५
नेत्राभ्यां च	१० १४	परिाम्य गरा	२४ ५६
नेत्राभ्यां च		परिाम्याजीव	२६ ३३
नेत्राभ्यां च	२० ३५	परिभय डिपन	२० ३३
नेत्राभ्यां च	० ८	परिभ्रमन्काल इष	१८ ९४
नेत्राभ्यां च	५ २८	परिभ्रमन्	१३ ४३
नेत्राभ्यां च	२५ २०	परिभ्रमन्ता	१३ ३
नेत्राभ्यां च	२७ ६३	परिवारधत्ता	२४ ६१
नेत्राभ्यां च	२६ ४	परिवृत्ता इति	२० २

अथ		अथ अथ वा तदि	३ २३
अथ		अथ अथवात्	२ १
अथ		अथ अथवात्	१ ८
अथ		अथ अथवात्	६ १९
अथ		अथ अथवात्	२० ८०
अथ		अथ अथवात्	२४ ८
अथ	८	अथ अथवात्	५ १ ७
अथ	१८	अथ अथवात्	१ ८६
अथ	५	अथ अथवात्	१ ८१
अथ	३	अथ अथवात्	५ ३३
अथ	३ १	अथ अथवात्	५ ७ ७
अथ	७	अथ अथवात्	७ ६१
अथ	१० ६	अथ अथवात्	१५ ६४
अथ	१ २७		१८ ७
अथ	३१ १११	अथ अथवात्	२४ ३३
अथ	५ ९	अथ अथवात्	२१ ६४
अथ	५ ६१	अथ अथवात्	३२ १७
अथ	५० ३५	अथ अथवात्	२४ २१
अथ	७ ९	अथ अथवात्	३१ ७३
अथ	१ २८	अथ अथवात्	३ १६
अथ	१२ ७	अथ अथवात्	८ ३६
अथ	१५ ८	अथ अथवात्	१४ १०
अथ	१४ ८४	अथ अथवात्	१४ ५१
अथ	२८ ७२	अथ अथवात्	११ ७४
अथ	१७ ७७	अथ अथवात्	१० ३
अथ	२२ ६७	अथ अथवात्	९ ८
अथ	२६ ५६	अथ अथवात्	१५ १२५
अथ	२३ ३६	अथ अथवात्	४ १ ७
अथ	२८ ८४	अथ अथवात्	

मधु भयनात्क	१	मशपट प्राय	१३ ७१
म व ल गत्स्य		मशवस्थस्य	१६ ४३
म प्राक ती गाण		मशबलानिद्रिय	३१ ८
मनस्य प्राचन्यात्र	१	मशबला	१५ ७
मनाप्रचान्त्र	८	मशमहप्रालि	२८ १७
मनाप्रचाना भगवतु	८	मशमत् य	२३ ७६
मन प्रकमा प्रवर्णात्	१ १	महाव्रतास्यप्रतिमानि	३१ ७५
मन प्रचानेप्रन	१ १०	म शत्रु गाणत	१४ २१
मन प्रचानेप्रन	१ १	मगीमह लघ	२ १२
मनाशाङ्गात्र	४ ७	मद्रमनप्रवरा	१६ ११
मनाप्रचानेप्र	५३ ७३	महद्रनालै कनक	७५
मन प्रचाने	३ ८	महद्रनालैमणिभि	२ ६५
मात्रेय गा ण	५३	महद्रपल्य	३१ ११३
मा गा ण गण	१८ ११४	महद्रमूर्धिरक	१६ ३३
मा गा ण गमा ण	५९ १५	माता च पल्यस्तव	५९ ४
मा गा ण ग	२१ ५८	मातामहा लघ	२० ३२
मा गा ण ग नादि	७ ८	मातु विनुधैव	१० ५२
मा गा ण ग	८ ४१	मानैरमुक्ता	१२ ११
मा गा ण ग	३० १४	माना पुन केचन	५ ०९
मा गा ण ग	१५ ६७	मानाथातश्रुतीय	४ ७२
मा गा ण ग	९ १४	मानोप्यधनुषो या	४ ७३
मा गा ण ग	५२ १३	मानापो द्वितीयस्तु	४ ७१
मा गा ण ग	१ ३	माना ज्वर सर्व	१६ ५५
मा गा ण ग	२७ ८१	मानासन गायनत	१८ ६५
मा गा ण ग	५ १७	माना महाशैव	३०-१६
मा गा ण ग	३० ६७	मा भूव विद्वया	१५ ११४
मा गा ण ग	११ ४९	मायापिपञ्चन	४ ९४
मा गा ण ग	१७ ८५	मायागानश्रुतीयस्तु	४ ७६
मा गा ण ग	५१ १३	मायाप्यधनुषो	४ ७४

मायादेवो निर्णयस्तु	४७५	गुणगणितमिति ।	१
मायाभिभेदे	६३०	गुणद्वयमिति	२
मार्गमदूषण	७६२	गुणद्वयमिति	३६
माय्यप्रतीति	२६७०	गुणद्वयमिति	५
माय्याभरणवस्त्राणि	२६	गुणद्वयमिति पद्य	५५
माने चत्वारि	१५१२३	गुणद्वयमिति	
माग्यमयिज्ञा	२५१	गुणद्वयमिति	
मारमत्तमरे स्तु	२८६५	गुणद्वयमिति	१७
मादे इत्यभ्यासवच	७१	गुणद्वयमिति	५
मिथ्याभिभिर	५२७	गुणद्वयमिति	
मिथ्याचारा	११५४	गुणद्वयमिति	१५
मिथ्यादत्ता गद्वय	७५४	गुणद्वयमिति	
मिथ्याभिभूति	११२८	गुणद्वयमिति	३१
मिथ्याभवादेव	११२५	गुणद्वयमिति	५
मिथ्यादातनद्वय	२६९	गुणद्वयमिति	१६
मिथ्याविनाशानु	१११५	गुणद्वयमिति	६१ १३
मिथे चर्चा	७५९	गुणद्वयमिति	६५ १
मिथिलह चारण	६६२	गुणद्वयमिति	१८ १०५
मुक्तावली राज	२०५४	गुणद्वयमिति	१००१३
मुक्तयु भेद	१६६३	गुणद्वयमिति	१६६
मुक्त्यभिमि	१८७०	गुणद्वयमिति	१६९
मुक्त्यभिमि	१०५१	गुणद्वयमिति	१७०
मुक्तीद्वयवचन	१११५	गुणद्वयमिति	१७०१
मुक्त्यभिमि	१११	गुणद्वयमिति	१७११
मुक्त्यभिमि	१११०	गुणद्वयमिति	१७२१
मुक्त्यभिमि	७५	गुणद्वयमिति	१७३
मुक्तीद्वयवचन	५६	गुणद्वयमिति	१७४
मुक्त्यभिमि	१११०	गुणद्वयमिति	१७५
मुक्त्यभिमि	१८३१	गुणद्वयमिति	१७६

यद्यत्र सत्त्वान्	२५ १७	या गतिदुःख	७ १
यद्यन्निर्मित	१ ८२	याज्ञ वधे नैव	२ १४
यद्यत्र नाथ	२८ १ ६	याने नथैवात्गतै	७ २४
यद्यत्रलाक	२२ १९	यागि दानानि	२ ६७
यद्यन्नि पुष्य	१२ २३	या धममननयना	१ ६५
यद्यन्वतुरा कुलो	१९ ७१	यानि लाकपु	५ ९०
यद्यत्र गकट	१७ ८५	यान्त् मरुथापयति	४ ३
यद्यत्रनष्टयन्त्रे	४ २०	यान्ति क्षय ते	२७ ०३
यद्यत् पूणगरत्	१७ २	यावद् गृहगरमिला	१९ १७
यद्यस्य नाथ नि	२१ ९०	यावन्ता वचसा	२६ ६९
यद्यमान तत्रवम	०	युनाधिपद	१ ५७
यथा हि भूति	२१ ७३	युतैरे विचार्यमानाया	२६ १ ४
यथै शुभ वण	२३ २१	युमकपुरुष	२३ ४
यथाऽधकामाध	२२ ५४	युद्ध त्वया यत्	१६ ९८
यस्मिन्दिशश्च रहितानि	१ २५	युद्धाध्वमारभम	१७ १०
यस्मिन्प्रयुत	२ २	युद्धु भिन्नकट	१ ५३
यस्मिन्वनानि कल	१ २६	युद्ध्वापि केचित्	१६ ९४
यस्मिन्मदा गदद	१ ३०	युद्ध्वापिनिमुदीपव	११ ८६
यस्मिन्नु देणेऽस्तम्	३० ४७	युद्ध्वापिनिमुदीपव	२० ७
यस्याजया स्वयय	१ ७१	युद्ध्वापिनिमुदीपव	३० १५
यस्यामया नागकुमार	२८ १४	युद्ध्वापिनिमुदीपव	२० ११
यस्याहित प्रकुर्वते	१ ७२	युद्ध्वापिनिमुदीपव	१५ ३
यस्या नुमाया	२७ ७४	युद्ध्वापिनिमुदीपव	१७ १४
यस्यारुनीत्या रिपवो	२१ १५	युद्ध्वापिनिमुदीपव	१५ ७३
य चाभिनीजनमनो	१ ७७	युद्ध्वापिनिमुदीपव	८ ४१
य चापिनेय	२५ ५३	युद्ध्वापिनिमुदीपव	९ ३
य चापिमास्त	१६ ४५	य कदाप्या गयना	९ २८
य चापुत्रस्योचित	२५ ४५	य कामता ब्रह्म	२७ ५
य सवस्यति	२२ ७४	ये कौशिकी वाचव	२८ १९
		ये चरविक्रान्त	

१५११॥	३	मन्त्राधिक	११ ३३
मम		म पञ्चम्यामि	० १
प्राथम्येन		म साधयाम्यभार	२३ ११
		मन तिन मन्त्रिन	२०
म १ ३ १ १ १ १	२३	म वमनी	३१ ३
म ० १ १ १	१३ ८६	मन्त्राधिक-ज्ञान	७ ३
म १ १ १ १ १ १	२२ १३	मन्त्राधिक-ज्ञान	१ ३
म १ १ १ १ १ १	२५ ६१	मन्त्राधिक-ज्ञान	३१ २
म १ १ १ १ १ १	१ ८३	मन्त्राधिक-ज्ञान	३ ३
म १ १ १ १ १ १	२१ ३६	मन्त्राधिक-ज्ञान	१९ २६
मन्त्रिया पुत्र्या	२ ४२	मन कुमागस्य मनाज	२ १
मन्त्रिजना स्वमुता	३० २३	मना-काकाजनका	३३ २३
मन्वी निरा-भ्यय	३० ६	म नीलच-पुमात	२८
मन्वा कनाम	१९ ४६	मन्वादि पुया	६ २२
मनापुराण-क	२२ ५७	मन्वा नरा युवतयश्च	१ १३
म च गुह्यप्रतिकुल	२० ८४	म भ्याभ्रराम	१ ५५
मजातया	१३ १३	ममानमायापनि	२८ ३०
मज्ञानचरित्र	२०	मजयतस्तान्	१३ ९
मज्ञानमत्तद्विरद	३३ २०	ममभ्या तु	१ १ १
म तस्य चिन्तानुगत	१४ ८०	ममेव माहेद्र	९ ६
म तस्य सप्रक्षय	१२ ६६	मवधन	१३ ८१
मन पदाथान्	११ १२	मवा-उद्र	११ ६७
म तास्रनेन	१६ १४	मभारतास्ताडुचन	१९ ७
म ता निरीक्ष्य	१३ २७	मभारतह वासणह	२१ २६
म तेन ह	१३ ६०	मभाषपादेव	२१ ५४
म तै फले	१३ ४४	मभावना-युम	३१ ८४
मत्कारभेभ्यजन	१ ११	मभूविभङ्गाभिनय	८ ४६
मन्त्र य तास्मेर	२ १५	ममता सरभूतेपु	१५ १२२
मन्वाजवभान्ति	२ ९३	ममद्वारणमूर्ति	२० १

शुद्ध शब्द

म स्वयं	२	स्वयं स्वयं स्वयं	३१
म स्वयं	३	स्वयं स्वयं स्वयं	३४
म स्वयं	४	स्वयं स्वयं स्वयं	३७
म स्वयं	५	स्वयं स्वयं स्वयं	४०
म स्वयं	६	स्वयं स्वयं स्वयं	४३
म स्वयं	७	स्वयं स्वयं स्वयं	४६
म स्वयं	८	स्वयं स्वयं स्वयं	४९
म स्वयं	९	स्वयं स्वयं स्वयं	५२
म स्वयं	१०	स्वयं स्वयं स्वयं	५५
म स्वयं	११	स्वयं स्वयं स्वयं	५८
म स्वयं	१२	स्वयं स्वयं स्वयं	६१
म स्वयं	१३	स्वयं स्वयं स्वयं	६४
म स्वयं	१४	स्वयं स्वयं स्वयं	६७
म स्वयं	१५	स्वयं स्वयं स्वयं	७०
म स्वयं	१६	स्वयं स्वयं स्वयं	७३
म स्वयं	१७	स्वयं स्वयं स्वयं	७६
म स्वयं	१८	स्वयं स्वयं स्वयं	७९
म स्वयं	१९	स्वयं स्वयं स्वयं	८२
म स्वयं	२०	स्वयं स्वयं स्वयं	८५
म स्वयं	२१	स्वयं स्वयं स्वयं	८८
म स्वयं	२२	स्वयं स्वयं स्वयं	९१
म स्वयं	२३	स्वयं स्वयं स्वयं	९४
म स्वयं	२४	स्वयं स्वयं स्वयं	९७
म स्वयं	२५	स्वयं स्वयं स्वयं	१००

स्वाहा प्रणवन	१६ ५४	सुनीतिमागण	१ १८
साय पाणवन्	१ ८८	सुखनागाधि	९ ४
सायाधिग	१४ ५७	सुखप्रानात	७ ६
सायेन सवर्दि	१५ ३	सुखभनामा विन्	७
सा लक्ष्मणामीश्वरी	२७ ७५	सुधार्थिग स्व	३ ३३
सिना बलाकाधय	२३ ४९	सुमनयो जिन	१० ११
सिहायममृग	५ ३	सुमयपुताम्बु	८
सीमवर पञ्चमधो	२७ १८	सुराङ्गना वैत्रिय	७ १
सुखदुःखपलात्	२४ ५	सुराधिशामभ्य चतुर	७ १
सुखदुःखविमिथिन	८ ६*	सुन्दरलाकस्य	८
सुखदुःखानभोगस्तु	२६ ५८	सुरेश्वरानाम	१०
सुख निमय	५ १ ८	सुखनकाभापहितान	
सुख दि काश्रैव	२१ ६६	सुखगमा व परम	७ ३
सुखापभागात्	२१ ४६	सुखनपुष्पैर्विविध	२३ १
सुगंध सुमाय	१३ ८१	सुखनरूप्य	१५ ७६
सुगाधिगधोत्क	२३ ५८	सुखनवण स्वदु	२७ ८७
सुगाधिनाना	१ २२	सुखनवामत्रिक	२ ७१
सुगाधिसचन्दन	११ ५	सुखनपुष्पास्तु भवन्ति	७ १
सुगाधिसचन्दन	२८ २०	सुगिपिनिर्मोपिन	२२ ५९
सुगाधिसचन्दन	२३ ६६	सुशीलमाहा भव	१९ ७
सुगाधिसचमरु	७ २२	सुभावक मव	२३ १६
सुमीवनामा सुग्गा	२७ ७२	सुमयता बाग्मि	६ १८
सुगदुःखदिम	१२ १*	सुमयतभवा वमति	७ ४७
सुनमहृण	७७	सुखिद्वमध	२१ ६१
सुग्गानभैव दि	२७-७३	सुयप्रभै सुय	९ २२
सुग्गानीया वल	२३ २८	सुयाम चद्रा	९ १
सुग्गानेन	१३ ४	सुर्वे वग्लागिदि	१२ ७८
सुग्गयलास	७-३१	सैकावधि नारक	८ १६
सुनन्त्या कि तव	१७ ३१	सैवेर दानन	८ ४

स्वच्छ अक्षर	८	स्वच्छिन्ना	८२१
स्वच्छुत्तमनि	१४ ९	स्वच्छुत्तम	९१
स्वच्छुत्तमनि	७ १५	स्वच्छुत्तम	१५ ११
स्वच्छुत्तमनि	१५ १०		
स्वच्छुत्तमनि	२० ४१	स्वच्छुत्तम	१५ १ ९
स्वच्छुत्तमनि	१६ १	स्वच्छुत्तम	१ ४५
स्वच्छुत्तमनि	१८ ५	स्वच्छुत्तम	१४ १०
स्वच्छुत्तमनि	५ ४३	स्वच्छुत्तम	१४ १
स्वच्छुत्तमनि	२३ ५	स्वच्छुत्तम	० ६
स्वच्छुत्तमनि	०८ ८१	स्वच्छुत्तम	६
स्वच्छुत्तमनि	५ ९	स्वच्छुत्तम	१ ०२
स्वच्छुत्तमनि	२१ ६८	स्वच्छुत्तम	१६ १ ४
स्वच्छुत्तमनि	२४ ३९	स्वच्छुत्तम	१५ १२९
स्वच्छुत्तमनि	११ ६५	स्वच्छुत्तम	४ ८९
स्वच्छुत्तमनि	१३ ४	स्वच्छुत्तम	२८ ३६
स्वच्छुत्तमनि	२९ ५९	स्वच्छुत्तम	२३ ४२
स्वच्छुत्तमनि	२० ६१	स्वच्छुत्तम	५ ४३
स्वच्छुत्तमनि	१३ ४१	स्वच्छुत्तम	४ ४०
स्वच्छुत्तमनि	१५ ११५	स्वच्छुत्तम	२८ ४०
स्वच्छुत्तमनि	२२ ६५	स्वच्छुत्तम	६ ३४
स्वच्छुत्तमनि	१७ ४४	स्वच्छुत्तम	१२ ७८
स्वच्छुत्तमनि	२८ ५१	स्वच्छुत्तम	१२ ५४
स्वच्छुत्तमनि	१७ ५९	स्वच्छुत्तम	२३ १०
स्वच्छुत्तमनि	२ ६९	स्वच्छुत्तम	१४ ५०
स्वच्छुत्तमनि	२८ ७४	स्वच्छुत्तम	१ ६६

NOTES

CANTO I

4 नः serves no special purpose here. 8 9 The author says it were illustrating the use of विना with Abl. Voc. and Inst. 1 By sandhi आश्रयमानार्थः 14 Better पुञ्जना 16 नः प्रतिष्ठितं नै in the sense of सर्वदि 17 Note the position of च 2 नमः and कुन्वा are separably used, cf. सिद्धोपान्वयः I 46 3 In b better च for नः the reading भोगश्रया is equally good. Other better च विन्वा would be better 24 Possibly नित्ययोग्यं चि 25 नः is usually neuter but here mas. see also xvi. 39 in 66, 73 27 मणिपत्रवन्ति is causal for primitive 34 Better अदः सम्बन्धः 38 Should we read in c & d ०वृत्ति-विन्वन् १ 3 Better एतेषु for एतेषु 44 Perhaps रत्नस्यारत्नवि 46 In c we have a मारुत्तमभय for which the author has too much inclination note the use of the form भय independently 1 Better नः पुञ्ज for प्रपुञ्ज 52 Are we to read गुण्युत्तमः ज्ञान्यस्यारत्नः 54 बद्धुद्वैतवत् is not a happy compound with the suffix वा 59 To be correct we want ०गर्वकः and ०विद्विक्त्वः a and b by violating Panini's rule अनन्तं क्त्वा इन्द्रे समासुपिपु etc. used irregularly for मातापितृणावविद्विक्त्वः is वर्तुक्त्वः irregularly used for वर्तुक्त्वः 60 What is the object of अनुभूय 61 ०वचनः would be a better reading 64 The line b may be read वैद्विक्त्वः इति-गणनायाः कर्तव्यः = कर्तव्यः irregularly 68 Better ०वचनः in c 70 The gap may be filled by ०भूय or ०पारः

CANTO II

2 च misplaced. 3 कल्पना would be nearer the actual meaning but to qualify the moon as well as the prince वचनः better are we to read भूय 6 Better ०वचनः 11 अनुभवः = अनुभवानाम् her name is अनुभवा and the shortening of भि to म irregular The shortening seen in रत्नियुवः मरुत्तार etc. is not so similar In Prakrit however we have shortening of the

- 30 | ... 32 Rather
- 33 | ... 37 Should
- 42 | ... give some sense.
- 48 | ... the sense of ...
- 49 | ... may be thus emended
- 53 | ... 56 Here between a and b
- 60 | ... compound
- 61 | ... and ...
- 68 | ... above 71
- 74 | ...
- 83 | ... 85 ...
- 93 | ... 94 ...
- 96 | ...
- 97 | ... would be better 101 | ...
- 106 | ... for ... ?

CANTO VI

- 15 | ... Or is a Prakrit word
- 23 | ...
- 24 | ... does not give the necessary
- 25 | ... Sanskritisation from the Prakrit root ...
- 26 | ... would give the necessary
- 36 | ... = ... ?
- 40 | ... and also note the
- 42 | ...
- 45 | ... and ...
- 46 | ...
- 52 | ... is neuter but max
- 53 | ... in the use of Gerund is ...

CANTO VII

- 16 | ... is used in ...
- 21 | ... with ...
- 36 | ... would give better ...

is omitted. 51 Rather नीलनगानन्द 55 वा ङि ङि ङि ङि ङि
 for निषाव! 61 Rather च दुश्चिन्तय सु ङि ङि ङि 62 ङि ङि
 गार्हपत्ये षडि 65 Read ङि ङि ङि 69 ङि ङि ङि 72
 stands irregularly for दुश्चिन्तय मन्त्र 74 ङि ङि ङि
 ङि ङि ङि ङि ङि ङि ङि ङि ङि ङि ङि ङि
 indeed. 75 Rather क्षमनवान् 78 ङि ङि ङि ङि ङि
 मन्त्र! 79 Note सपत्न्यस्य or सपत्न्या + स्य 83 ङि
 or 'दुश्चिन्तय' 85 Read दुश्चिन्तयस्य सिद्धं = ङि ङि 87 ङि
 we to read ममानुस 88 Rather षडि ङि ङि
 ङि in the colophon.

CANTO VIII

1 The compound in a stands regularly ङि ङि 10
 We we to read ङि ङि ङि 13 Rather ङि ङि ङि 15
 ङि ङि stands irregularly for ङि 17 Better ङि ङि
 ङि ङि to agree with ङि 20 ङि ङि or ङि ङि ङि
 separated in a 25 ङि ङि with the suffix ङि in b 31
 compound stands irregularly for दुश्चिन्तयस्य 34 Better
 thus ङि ङि ङि ङि 38 Read ङि for ङि 39 ङि
 there or ङि ङि ङि ङि ङि, 43 Better ङि ङि ङि 45
 we may see ङि on the reading of ङि thus ङि ङि 51
 Rather ङि ङि 56 Better ङि ङि ङि ; an ङि ङि
 ङि ङि verse should we call ङि ङि ? 60 Better ङि ङि
 62 Rather ङि and some ङि like ङि ङि in ङि 63 ङि
 Loc. for the usual ङि 66 ङि ङि ङि ङि but also ङि
 in the Loc. ङि in b serves no special purpose 69 Are we to
 read ङि ङि ? 70 I call ङि ङि ङि 71 The reading of ङि
 is equally good rather ङि ङि 74 Better ङि ङि ङि 75
 ङि ङि suggested there ङि to mean a better ङि ङि or
 ङि ङि 78 Better ङि ङि (also in b 87 ङि ङि
 ङि ङि 88 Rather ङि ङि ङि which goes to the necessary
 sense I think, even this usage may be correct. ङि ङि
 for ङि ङि in the colophon.

CANTO IX

2 We we to read ङि ङि ङि ङि 4 Note the usage

- 6 Hit 9 Better द्वुवनि
 12 13 there is only one
 16 24 The
 29 31 better प्रवर्णनवि
 37 45 are we to read
 51 52 Better द्वुव
 57 70 धमाल - द्वुवधम् rather
 73 Hiatus between *a* and *i* 78 Better द्वुव
 79 Either द्वुवुत यनि or
 84 Hiatus between *r* and *b* 86 Hiatus between
 87 Either द्वुवगवी and मव्यानमममम 89 Better
 90 Either द्वुवना पव्व 95 मम means one it is
 98 Rather द्वुवधीवनिम्

CANTO XV

- 1 Rather अनुगम्याव्यप वनी *a* as
 8 Read "राजापजइने 9 Are we to read
 10 Rather "द्वुवुना qualifying द्वुव
 15 24
 25 Hiatus between *a* and *b*
 34 36 Rather द्वुव also in 39 such forms are
 37 Rather द्वुवनाव्य 47 How to explain the form
 51 Rather द्वुव = द्वुव + द्वुव
 64 65 Is ममइव = मममममम? 69 Rather द्वुव
 73 Rather "द्वुवना 74 ममधी in the
 87 Rather नोववववव 104 Nine syllables in
 108 मम or मम for मम as we want
 111 Rather द्वुवद्वुव hiatus between *c* and *d* also in
 114 Rather द्वुव or ममे for ममे 115 Rather "ममद्वुवद्वुव
 126 Either मम is redundant or ममद्वुवनि for वरिवाव 128 (daily

that text to be कर्मणः as 101 64 other
 66 Better read मज्जि 67
 73 अर्थात् for अन्वयार्थे better म ४५ 74 read
 विषयस्य 77 कथमन perhaps irregularly 125 अथवा अत्र
 irregularly for मन्त्रार्थ or मन्त्रार्थ 78
 and अङ्गुष्ठानिनापीदं 79 Rather कर्मणःमन्त्र 80
 नर are used 80 Should we read मन्त्रार्थ

CANTO XX

5 विदुषः irregularly of विदुषः धर्मपुर 107 12 13 have been
 used for धर्मपूर्वमन = धर्ममेत just as मन्त्रार्थ = मन्त्र 10 what the
 suggestion [धर्मजपुष्य] 6 d सुकाम्य is to be understood
 7 Better गणपतश्च see 85 below 19 Note क्व प्रलोक्य
 20 Are we to read गतेष्वनि योजनम्? 21 Note both एष and एव
 are used 23 Rather मन्त्रिणो 24 गाय in the sense of गायत्र 25
 Both वा and चेत् are used or म ह्युव 27 मन्त्र is used like उवाच
 31 आम्ब used irregularly for आस्ता; better ध्यमानाश्च
 42 The poet often uses नै in the sense of गर् to speak see
 80 83 below 44 Better सपुरात्परमदिन either महोत्तमम्
 or म ह भाजनम् 55 b कर्मभरद् with इत् 56 Better ध्यमान्ये
 58 Better read b thus पुरवनापृथगन्वयोश्च तान् and d thus
 परबन्धोमयनार्थमनाञ्जुन्त् 60 Rather मयापुन 65 We may
 suggest an emendation सपन्म् and restore the correct form which
 also is used by the author in 79 below but it appears that the
 poet uses a word सपन्, corresponding to Erakut मपन् see ११५ 44
 where we get a form सपन्मि 68 Better स्वभिरितो 75 मैतुन
 brother in law' of मैतुन in Kannada and मैतुणः Marathi 76
 उस्तुक् in the sense of उस्तुक् we have however उस्तुक् sorrow
 79 Rather मन्त्रार्थ 81 Better read दुःखमयोऽप्यनम् (वनम् + अलम्)
 84 Rather नृपलाम् 87 Better योष्यां in 8 90 मन्त्र
 irregularly for सप्त 91 Better read a thus मन्त्रपत्रादा
 सन्तारादा-ए इत्या

CANTO XXI

7 Rather सिद्धय 8 मन्त्रार्थ irregularly
 placed in c better read d thus ११

CANTO XXXI

- 2 Rather *अप्युपपन्नः* 3 Rather *अप्युपपन्नः* 4 *et*
 etc. irregularly for *माप्युपपन्नः* 6 *but* *तु* 7 *it*
प्रवृत्तः 8 *Father* *पितृव्यः* 10 *It* *तु* 11 *it*
न 13 *appear* *प्रकटयति* 14 *it* *तु*
 18 *Are we to read* *अप्युपपन्नः* 29 *It* *तु*
 32 *It* *तु* *appear* *to be* *प्रकटयति* 33 *it* *तु*
better *शुभतरम्* and *दुर्नितम्* 34 *It* *तु*
विधिना *व्याज* and *मयूनाद्वयम्* 36 *Better* *मान* *विद्या* *विधि* *मा* *वने*
 38 *Rather* *अप्युपपन्नः* 39 *it* *तु*
 41 *irregularly* *प्रकटयति* 42 *it* *तु* 43 *it* *तु*
irregularly for *प्रकटयति* 53 *It* *तु* 54 *it* *तु* 64 *आप्युपपन्नः*
irregularly for *आप्युपपन्नः* 66 *better* *शुभतरम्* 69 *irregularly*
irregularly for *विधिना* 71 *It* *तु* 72 *It* *तु* 73 *It* *तु*
दाप्युपपन्नः *irregularly* for *दाप्युपपन्नः* 74 *It* *तु*
व्याज 82 *शुभाशुभम्* *irregularly* for *शुभाशुभम्* 86 *Should we*
read *शुभाशुभम्* 90 *Better* *शुभतरम्* 91 *it* *तु*
and *विधानम्* *व्ययम्* 92 *Rather* *अप्युपपन्नः* 94 *Are we to read*
व्याज *शुभतरम्* and *दुर्नितम्* 99 *Should we read* *विधिना*
व्याज ? 102 *It* *तु* 107 *Better* *शुभतरम्* 113
व्याज + *मा* + *मा* 114 *Second line is metrically short so*
better *व्याज* *विधिना* *शुभाशुभम्* *Note the form* *प्रकटयति*
in the copy.

For	Read
78c	काल
83a	वादिष्ठ
90d	वर्षित
93c	साधुवदा
95b	विद्वष्ट
103c	सगरी
117a	वाम
128c	द्वय

Canto XIX

11c	वन्दा
14b	महाप
48c	माते
50a	व्याप
51b	वह

Canto XX

44d	बालक
83a	पुत्र
84d	पुत्रिणा

Canto XXI

26c	द्वेष
42d	अन
60d	पुत्र
67a	दा

Canto XXII

6c	विद्वष्ट
39b	वि
54d	वि

Canto XXIII

2a	व
4b	व
7d	व

For	Read
24a	व
32a	व
40b	व
53a	व
63c	व
73	व
76c	व
92d	व

Canto XXIV

23c	व
27a	व
39b	व
45	व
50a	व

Canto XXV

3d	व
55c	व
61d	व
7a	व

Canto XXVI

h	व
h	व
h	व
h	व

Canto XXVII

4b	व
5d	व
7a	व
7a	व
7a	व
7a	व
7a	व

PARAMĀTMA PRAKĀSA & YOGASĀRA

Paramāitma prakāsa of Yegindudeva An Apabhramṣa Work on
Jaina Mysticism

The Apabhramṣa Text edited with Brahmadeva's Sanskrit
Commentary and Daulatarama's Hindi Translation with
a Critical Introduction Various Readings etc etc and
also *Yogasara* critically edited with the Sanskrit Chōḍḍ
and with the Hindi translation of Pt Jagadishchandra
Shastri by A N UADHYI M A Professor of Ardhamā
gadhī Rājaram College Kollhapur Published by the
Secy Rāyachandra Jaina Śāstramāli Royal Socy
pp 1 124 40 Bombay 193

Select Opinions and Reviews

Dr FUDWIC A. I. R. Berlin University Germany

I have read the Introduction with great interest and
I feel bound to say that it is a very valuable
research work which is a extremely useful contribution
toward the knowledge of Apabhramṣa and Jaina
mysticism

Dr L. S. STAFFORD University of Illinois

The amount of research work which has been done on
the subject of Apabhramṣa is at the present time
relatively small and the Introduction is a most
valuable contribution to the knowledge of the
subject

Dr N. I. S. ...

The Introduction is a most valuable contribution to the
knowledge of the subject and is a most valuable
contribution to the knowledge of the subject and is a
most valuable contribution to the knowledge of the
subject

Prof J NARA BHACHAR Mysur

It is so erudite and it is rich that it is difficult to say how much more to it. You have made use of available material and presented it tellingly and briefly.

Prof J V RAGHUNJA RAMI Vizianagram

Let me congratulate you on the production of a learned and critical essay on the most important of Apabhramsha writers. I was wondering till now what the source of Harihachandra's verses could be. I am very grateful to you and every lover of Prakrit must similarly be

For copies write to Manlal Revashankar Jagjivan Jhaveri Ravachandra Jans Sastramala Jhaveri Bazar, Bombay 2 India.

